YILMAZ ÖZDİL

YAŞAMAK CESARET İSTER

sia

Yılmaz Özdil

YAŞAMAK CESARET İSTER

Sia Kitap: 285
Güncel: 21

Yaşamak Cesaret İster
Yılmaz Özdil

© **Yılmaz Özdil,** 2024
© **Sia Kitap,** 2024

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Kasım 2024
ISBN 978-625-6685-28-4
Yayıncı Sertifika No: 45101

Genel Yayın Yönetmeni: ***İlknur Özdemir***
Kapak Tasarımı: ***Yunus Karaaslan***
Grafik Tasarımı ve Uygulama: ***Gizem Ulaş***

Baskı ve Cilt:
Optimum Basım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1 39295
Tel: 0(212) 463 71 25 Küçükçekmece - İstanbul
Sertifika No: 41707

Sia Kitap, Günötesi Yayıncılık İletişim Ltd. Şti.'nin tescilli bir markasıdır.

SİA KİTAP
Feneryolu Mah. Bağdat Cad. No: 115/2
C Blok D: 2 Kadıköy - İstanbul 34724
Tel: 0(216) 550 1881 Faks: 0(216) 337 81 81

www.siakitap.com.tr | bilgi@siakitap.com

Yılmaz Özdil

YAŞAMAK CESARET İSTER

Gençlere…

Kırmızı karanfil

İzmir Kahramanlar'da doğdum. Alsancak'ın kıyısıydı. Önümüz fuar, arkamız "tenekeli mahalle"ydi. Bildiğin tenekeden yaparlardı evlerini... Bilahare, artık tenekede oturmasınlar diye, belediye tarafından apartmanlar inşa edildi oraya... Hadi bakalım, bu sefer de tenekeli-naylonlu mahalle oldular. Çünkü, veletler habire camı çerçeveyi indiriyordu, gereksiz gördükleri pencereleri tenekeyle kapattılar, gerekli gördükleri pencereleri naylonla kapladılar.

Herhangi bir akşamüstü uğrayın... Dördüncü kat balkonunda beygir görebilirsiniz! Faytoncu beygiridir. Kapının önünden araklamasınlar diye, merdivenden çıkarıp, sağlam sağlam balkona bağlarlar.

"Roman" demeleri boşuna değildir. Marquez romanlarından fırlamış gibidir tenekeli mahalle... Bienal'dir. Evini mesela, öyle bi yeşile boyar ki, yeşilin o tonunu renk skalasında bulamazsın. Kapıyı da gider mor'a boyar. Hayal güçleri, sürrealist ressamları bile kıskandırır.

Kadınları özgürdür.
Hayatı, kırmızı karanfil gibi takarlar saçlarına.

Tantanlar sınırdır, Kahramanlar'la tenekeli mahalle arasında... Tantanlar nedir derseniz… Bariyer inip kalkarken, tan tan tan diye kampana sesiyle uyarır, ki trenin altında kalmayasın... İşte buna, sizler hemzemin geçit dersiniz, biz İzmirliler tantan deriz. Ve, o zamanki çocuk parkı yoksulluğunda, salıncak gibi binerdik, tenekeli mahalleyle bizi ayıran tantanlara... Ölümle oynamaktan korkmazdık ama, çocuk aklı, ölümüne korkardık, geçmezdik öbür tarafa.

Sonra büyüdük azıcık...
Gördük ki, sınır mınır yok aslında hayat coğrafyasında.

Döviz yasaktı o yıllarda... Döviz büfesi gibi hizmet verirlerdi. Atatürk Lisesi'nin arkasına park eden faytonculardan çeyrek dolar alıp, Amerikalılara ait hastanenin çikolata makinelerine dalardık.

Babamın durağı Kısmet Taksi'de otomobil yıkayıcısı "Ceksın" vardı. Pek meşhurdu. Asıl ismi, Tahir'di. İlkokula bile gitmemişti ama, şakır şakır İngilizce konuşurdu. Nato'da görevli Amerikalılar, onu "Jackson" diye çağırırdı. "Niye?" diye sormuştum. "Bilmom" demişti. Bu ismi kimin, neden taktığını bilmiyorduk ama, Tahir dedin mi, kimse tanımıyordu, Ceksın dedin mi, bütün Alsancak tanıyordu.

Türkiye'de henüz spor ayakkabı kavramı bile yokken, hayatımın ilk Converse'ini almıştım Ceksın'dan... Amerikalıları kafalar, üstlerinde başlarında ne varsa alır, dışarda satar, yolunu bulurdu. Taksiciler arasındaki beyzbol kültürünün gelişmesinde büyük katkıları olmuştu. Rahmetli babamdan bana miras kalan beyzbol sopasını da, Ceksın temin etmişti.

Yabancı sigara yasaktı. Samsun'dan da odun çıkıyordu. N'aaparsın? Kuruçay'a Hilal'e giderdik geceleri, Marlboro almaya... Memleket Sovyetler Birliği gibi yaşarken, İzmir'in ithalatçılarıydı Romanlar. Baktılar ki, müşteri kerizin önde gideni, Johnnie Walker diye, demlenmiş çay satarlardı. Şişeyi öyle güzel boşaltıp, öyle güzel doldururlardı ki, ilk yudumu alıncaya kadar anlaşılamazdı.

Az biraz daha büyüdük, orijinal darbukatör baryam'larla tanıştık. İkiçeşmelik'te sanatçı kahvesinde takılırlardı. Düğün mü yapacaksın, sünnet mi var, davul, zurna, klarnet, hatta hamamda bayılma numarası yapan ayı, ne ararsan bulunurdu... Urla civarından dansözler gelirdi, sanırsın Ukrayna'dan geldiler, bembeyaz ten, gözler mavi... Romanım diye yemin etseler, bin şahit istenirdi.

Lise bitti, gazeteciliğe başladım, gündüz üniversitedeyim, gece çalışıyorum. İstisnasız, her akşam Boğaziçi karakoluna giderdim. Çünkü, Allah sizi inandırsın, her Allah'ın günü Roman vatandaş vukuatı yaşanırdı. Komedi filmlerini andıran, birbirinden renkli haberler çıkardı. Kavga, gürültü, yaygara, gırla... Kullandıkları jargon desen, zaten tam şenlik... İncir çekirdeğini doldurmayacak mevzulardan saç saça baş başa girerlerdi. En güzel tarafı neydi biliyor musunuz? İki saniyede kapışırlar, bir saniyede barışırlar. Dünyanın en önemli meselesiymiş gibi, hakaretlerle bağıra çağıra gelirler karakola, güle oynaya çıkarlar, kol kola... Elli bin Roman yaşıyor İzmir'de, senede elli bin olay olur, tatlıya bağlanmayanı yoktur.

Kedere neşe, öfkeye kahkaha, çileye eğlence katan, hayata gülümseyerek bakan, güzel insanlardır Romanlar... Buna rağmen, kelimenin tam manasıyla "öteki"dirler. Dışlanırlar, hor görülürler.

Özcan Purçu da öyleydi. Tenekeden çatısı bile olmadı. Naylon çadırda doğdu. Ailece sepet örüp satarlardı. Annesi bohçacıydı. Elektrikleri, suları yoktu. Tuvalet sokaktaydı. Suyu camiden taşırlardı. Bidonla su taşırken sırtı yara olurdu, dere kenarında yıkanırlardı. Ayakkabısı yoktu. Okula annesinin terliğiyle giderdi. Kitap alamazdı. Gazeteleri, yerde bulduğunda okurdu. İlkokula başladığında nüfus cüzdanı bile yoktu. Liseyi bitirene kadar çadırda yaşadı, mum ışığında, sokak lambasının altında ders çalıştı. Birincilikle bitirdi. Romanların milat'ı olmaya kararlıydı. Okudu, okudu, okudu... Uludağ Üniversitesi kamu yönetimini bitirdi. Kaymakam olmak istiyordu. Bırak kaymakamı, Roman olduğu için, devlette işe bile alınmadı. Yazılı sınavları şakır şakır geçiyordu ama, sözlü mülakatlarda eliyorlardı. Baktı olacak gibi değil, Roman hakları mücadelesine başladı. Egeli Romanlar Yardımlaşma Derneği'ni kurdu. Avrupa Konseyi'ne bağlı Avrupa Romanlar ve Göçebeler Forumu'nun Türkiye temsilcisi oldu. Mersin'de 400 Roman çocuğun eğitim aldığı etüt merkezini kurdu. Geçen yıl mesela, bu etüt merkezinden 16 çocuk Anadolu lisesini kazandı, 6 çocuk güzel sanatlar fakültesini kazandı.

Ve, bu mucize adam, CHP'den İzmir milletvekili seçildi.

Tenekeli mahallenin sınırında büyümüş bir İzmir çocuğu olarak bütün kalbimle diyorum ki... Demokrasi tarihimiz boyunca hiç kimse Özcan kadar milletvekili olmayı hak etmemiştir. Sadece Romanlar için değil... "Umutsuz vaka" haline gelen demokrasimiz için de umuttur.

O ağacın altı

Maltepe askeri cezaevinin avlusunda, sisler içindeki Büyükada'nın karşısında, oturmuş yazarım bu şiiri… / Eylül başlarında bir cumartesi sabahı, lodos titretiyor ağaçları, yağmur geceden yıkamış çiçekleri / gökyüzü mavi, bulutlar beyaz, ardından baharın geçti koca bir yaz, hapisteyiz hâlâ ve güzün ilk serinlikleri / avlunun dört yanı dikenli teller, tellerin gerisinde nöbetçiler bekler, kapanır uykusuzluktan gözleri / on gündür çocuk sesi duymadım, özledim "baba" deyişini kızımın, özledim beni görünceki sevincini / hayatım benim, kırk yıllık hayatım, seni başarabildiğimce dürüst yaşadım, içim burada da pırıl pırıl şimdi / geçer, güzelim, bu günler de geçer, sökülüp atılır dikenli teller, koparır halk bir gün zincirlerini.

Ataol Behramoğlu'na ait bu mısralar... Büyük ozanı yıllaaar önce çeşitli iftiralarla Maltepe'ye tıkmışlardı, 12 Eylül darbe rejiminde... Hayata küseceğine hayatı yeşertmiş, ayva fidanı dikmişti cezaevinin bahçesine.

Büyük ozandan 30 yıl sonra, asrın iftirasına uğrayan, Balyoz kumpasıyla hapse atılan arkadaşlarım, bu ayva ağacının kuytusunda oturdu, üç yıl boyunca... Yazın gölge oldu, kışın şemsiye... "Baba" deyişini özledikleri evlatlarına, o ağacın altından yazdılar mektuplarını... Yapraklarından kitap ayracı yaptılar.

Bilahare, ön ve arka bahçedeki dut, kiraz ve çam ağaçlarını da İlker Başbuğ'un diktiğini öğrendik, bizzat kendi ağzından... Tee 1963'te henüz teğmenken, Maltepe'ye zırhlı tugaya tayin olmuştu, o zamanlar orası cezaevi filan değildi, çorak, bomboş bi araziydi, bölüğüyle birlikte bugün cezaevi olarak kullanılan binada bir yıl kalmış, etrafı yeşillendirmiş, ağaçlar dikmişti. O nedenle, avlusu, bahçesi, çepeçevre ağaç olan, memleketteki tek askeri cezaevi, Maltepe'ydi.

Gözyaşlarını yutkunan canım Ece'nin içine içine nasıl ağladığını gördüm ben, o ağaçların altında... Gözleri dolu dolu Efe'nin kimseye belli etmemek için dişlerini nasıl sıktığını gördüm. Atahan'ın, Ege'nin babalarına hasretle nasıl baktığını, etraftan fark edildiklerini anlayınca da, gözlerini nasıl telaşla kaçırdıklarını gördüm. Hani sessiz çığlık deniyor ya... Ben o avaz avaz sessizliklerin şahidiyim. Rüya'nın, Denizhan'ın, Cansu'nun, Aysu'nun, Beril'in, Elif'in, Naz'ın, Cenkay'ın, Omayra'nın... Altı yaşındaki bızdığım Beray'ın, babalarına moral vermek için sarfettikleri, boylarından büyük gayretlerin hayranlıkla şahidiyim. O ağaçların dili olsa da anlatsa.

Ve tahliye günü... Genelkurmay'ın özel izniyle, son kez Maltepe'ye girdim. Askeri savcılıktan fakslanan tahliye evrakını getirdiler, arkadaşlarım tek tek imzaladı. İşte nihayet çile bitmişti. Kucaklaştık. "E hadi gari, sallanmayın da çıkalım" dedim. İsmet gülümsedi, "Son bi işimiz var" dedi. Cezaevinde gardiyan görevi yapan erlerden birine seslendi, "Getir" dedi. Hayrola dememe kalmadı ki, vaziyet anlaşıldı... Umutla beklediğimiz tahliye günü için önceden hazırlık yapmışlardı, çam fidanı satın almışlardı. Anayasa Mahkemesi'nden özgürlük kararı çıkınca da, yan bahçeyi bizzat kendi elleriyle kazıp, savcılıktan gelecek nihai kararı beklemişlerdi. "Boşverin ağacı mağacı, buraya şöyle güzel bi alışveriş merkezi dikelim" dedim, kabul etmediler!
İsmet, Ender, Yavuz, Erdinç, dizildik yan yana, Hulusi ağabey fotoğrafımızı çekiyordu. Cem eksikti... Cem nerede yahu dedim. Meğer, şu anki duygularımı bir daha hissedemem diye düşünmüş, oturmuş içerde, tahliye kararını duyunca hissettiklerini yazıyordu. *Kapı* isimli romanını yazmıştı Cem, o ağacın altında... Belli ki, çıktıktan sonra yazacağı yeni romanının ilk satırlarını kaleme alıyordu.

Diktik fidanı... Allah sizi inandırsın, iki dakika sonra yağmur başladı! İlk can suyu böyle verildi.
Maltepe'deki kardeşlerimle birlikte "dikili ağacım var" artık benim... Çünkü, hayata küsmediler. Hayatı yeşertmeye devam ettiler.
Boşuna dememişti, büyük ozan...
Geçer, güzelim, bu günler de geçer,
sökülüp atılır dikenli teller
koparır halk bir gün zincirlerini.

Çamlık Senar

Evin önünde bekleyen siyah otomobil, Atatürk'ün makam aracıydı. Şoför arka kapıyı açtı. Genç kız bindi. Henüz 18 yaşındaydı. Heyecandan dizleri birbirine çarpıyordu. Az gittiler, Dolmabahçe Sarayı'nın önünde durdular. İndi. Yürüdü mü, uçtu mu, tam olarak hatırlamıyor, kendini salonda buldu. En öndeki masada oturuyordu Gazi... Seslendi, gel çocuk dedi. Yanındaki sandalyeye oturttu. Genç kızın elinde repertuar defteri vardı. Aldı, sayfalarını inceledi, 600 civarında şarkı bulunuyordu, üç tanesini işaretledi, hadi bakalım dedi, bunları oku, dinleyelim.

Atatürk'ün en sevdiği ve ilk işaretlediği şarkı "mani oluyor halimi takrire hicabım, üzme yetişir üzme, firakınla harabım"dı. Utancım halimi anlatmaya engel oluyor, üzme artık, ayrılığınla harabım... Tatyos Efendi'nin bestesiydi. Tam adı Tatyos Ekserciyan olan Tatyos Efendi, klasik Türk sanat müziğinin efsanelerindendi. Atatürk'ün en beğendiği şarkıda, onun imzası vardı.

Sadece sesiyle değil, hayata bakışıyla "Cumhuriyet'in divası" ünvanını kazanacak olan bu genç kız, Sadettin Kaynak gibi, Selahattin Pınar gibi üstatlardan ders almıştı.
Sadettin Kaynak, bestekârlığından önce, hafızdı. Kasımpaşa Küçükpiyale Cami imamı hafız Cemal efendi ve hafız Melek efendi tarafından yetiştirilmişti. İlk Türkçe ezanı okuyan da, Sadettin Kaynak'tı.
Tamburi, udi, unutulmaz şarkıların bestekârı Selahattin Pınar ise, Üsküdar Musiki Cemiyeti'nin kurucuları arasındaydı. Demlenmeyi severdi rahmetli... En sevdiği mekânda, Rum vatandaşımız Todori'nin meyhanesinde vefat etti. Meşhur tamburu, Müzeyyen'e yadigârdı. O tambur, Selahattin Pınar'ın 50'nci ölüm yıldönümünde, Kutlu Payaslı aracılığıyla Todori'ye armağan edildi.

Çok başka kadındı Müzeyyen… Çok başka.
Tarihte ilk ve son kez, gazinoya adı verilen sanatçıydı.
Beşir Öge, Kürt Beşir lakabıyla tanınırdı, Kurtuluş Savaşı kahramanıydı, gaziydi, İzmir'e ilk girenlerdendi, milli mücadeleden sonra İzmir'e yerleşmiş, esnaflık filan derken, Fuar'da Çamlık Gazinosu'nu açmıştı. Müzeyyen'in hayranıydı. Parayı herkes veriyor, ne yapsın da ikna etsin? Gazinosunun adını "Çamlık Senar Gazinosu" olarak değiştirdi! Sanatçılar İzmir Fuarı'nda herhangi bir gazinonun neon ışıklarında adı yazılsın diye can atarken, Müzeyyen'in kartvizit gibi, adıyla sanıyla gazinosu vardı!

Filmler siyah-beyazdı ama... Rengârenk günlerdi.
Kimse kimseye Ermeni, Rum, Kürt, Türk diye cephe almaz, hafız'ı rakıcı'sı aynı potada erir, kimse kimsenin mezhebiyle meşrebiyle ilgilenmezdi. Ortak paydamız, insandı, cumhuriyetti, Müzeyyen'lerdi.

Gidiyor Müzeyyenler birer birer... Memleketi senden-benden diye birbirine sokan saray'ın, soytarıları kalıyor geriye.

Bıçkın entelektüel

Genco Erkal'ı kaybettik. Aslına bakarsanız, elbette hayatı çok önemsemeliyiz ama, neticede hiçbirimiz canlı çıkmayacağız bu dünyadan... Genco Erkal gibi yaşayıp, Genco Erkal gibi gitmek lazım, bu dünyadan.

Hiç düşündünüz mü mesela, ismi niye Genco'ydu?.. Müthiş bir isim değil mi, nerdeyse örneği yok, hele ki onun yaş kuşağında, ender bile değil, örneği yok, neydi anlamı hiç merak ettiniz mi?
30'lu 40'lı yıllarda İstiklal Caddesi'ndeki Mısır Apartmanı modanın merkeziydi, Türkiye'nin en ünlü terzilerinin atölyeleri o Mısır Apartmanı'ndaydı. Onlardan biri, Nebahat hanımdı. Fransa'da, İngiltere'de eğitim almıştı, terzilik akademilerinden diplomalıydı, yılda iki defa Paris'e ve Milano'ya gidip dünya modasını İstanbul'a getirirdi. Her yönüyle ilerici bir kadındı, işine mesela otomobiliyle gidip gelirdi, İstanbul'da otomobil ehliyetine sahip olan dördüncü kadındı. 1938 yılı... Nebahat hanım doğum yaptı, deniz subayı Reşat beyle moda tasarımcısı Nebahat hanımın oğlu dünyaya geldi. Tam o sırada, kayınbiraderi eve geldi, bebeği kutlamaya, ama kayınbiraderin beti bezin atmıştı, rengi uçmuştu, hayrola dediler, yahu dedi, "Fatih'te Küçükpazar'da kahvedeydim, deli Genco denilen biri geldi, elinde bu kadar bıçak, bütün kahveye daldı, herkese saldırdı, ödüm koptu." Kayınbiraderin bu yüzden böyle beti benzi atmıştı, fena korkmuştu. Herkes böyle hay Allah vah vah filan derken, Nebahat hanım dedi ki, yahu bu ne güzel bir isim!
Oğluna o bıçkın herifin ismini verdi.
"Oğlumun ismi Genco olsun" dedi!

Genco bu... Eğitimi, entelektüel derinliğiyle, Türkiye'nin en zarif insanlarından biriydi ama, ruhen daima bıçkın yaşadı Genco... İsmiyle yaşadı. Daima kibar, daima centilmendi ama, ömrü boyunca delikanlının hasosuydu. Genco Erkal gibi gitmek lazım, bu dünyadan!

Sanatı ve sanatçıyı, özellikle biat etmeyen sanatçıyı, adeta düşmanmış gibi gören zihniyetin karşısında, daima dimdik durdu Genco Erkal... "Ülkeyi yönetenler kendilerini çoban olarak görebilirler ama, ben sürüden biri olmayı kabul etmiyorum" diyen bir ruhtu. "Çağdaş toplum özgür bireylerden oluşur, halk, sürü değildir" diyen, örnek bir karakterdi.

Aslına bakarsanız, tee 2002 yılından beri, AKP zihniyeti iktidara geldiğinden beri, çok sayıda, Genco Erkal karakterinde sanatçımızı kaybettik. Mesela, sanatı ve sanatçıyı adeta düşman gibi gören zihniyet iktidara geldikten sonra, ilk, Melih Cevdet Anday'ı kaybetmiştik.
Ne diyordu Melih Cevdet Anday?
Uyumayacaksın / memleketinin hali seni seslerle uyandıracak, oturup yazacaksın / çünkü sen artık o sen değilsin, sen şimdi ıssız bir telgrafhane gibisin, durmadan sesler alacak, sesler vereceksin / uyuyamayacaksın / düzelmeden memleketin hali, düzelmeden dünyanın hali, gözüne uyku giremez ki... uyumayacaksın / bir sis çanı gibi gecenin içinde, taa gün ışıyıncaya kadar, vakur, metin, sade, çalacaksın
Böyle diyordu Melih Cevdet Anday... "Düzelmeden memleketin hali, uyumayacaksın, bir sis çanı gibi gecenin içinde, taa gün ışıyıncaya kadar…"
Evet, Melih Cevdet Anday gibi gitmek lazım bu dünyadan!

Hiçbirimiz canlı çıkmayacağız bu dünyadan... Korku imparatorluğunun üstüne kahkahayla yürüyen Levent Kırca gibi gitmek lazım... "Mizah dediğin, x-ray cihazından geçerken ötmez, üzerinizdedir ama nerenizde olduğunu kimse bilmez, bütün ölçüm aletlerini atlatır, şarkı olur, şiir olur, duvar yazısı olur, fıkra olur, illa ki hedefini bulur, fısıltı olur, anahtar deliğinden geçer, su olur, kapı altından geçer, taş olur, hapishane duvarından geçer, gidip vuracağı başı bulur, yasaklarlar, yasaklanmaz, tutuklarlar, tutuklanmaz, inadına baskı altında gelişir, ezildikçe büyür, bizler Nasreddin'in torunlarıyız, halk var oldukça onun mizahını öldürmeye kimsenin gücü yetmez" diyen, Levent Kırca gibi... "Atatürk'le kalın, Cumhuriyet'le kalın, hoşça kalın" diyen Levent Kırca gibi gitmek lazım bu dünyadan.

Hayatımıza rol icabı girip, halk kahramanı olarak uğurlanan Tarık Akan gibi gitmek lazım... Yalaka sanatçılar iktidar sofralarında hurma olurken, kumpasları yıkmak için Silivri duvarlarına dayanan, "ülkeyi yönetmek sanattır, bunlar Mustafa Kemal'in saçının teli bile olamaz" diyen Tarık Akan gibi gitmek lazım bu dünyadan.

2002'den beri zulme uğrayan ve onurlu bir şekilde yaşayıp, onurlu bir şekilde aramızdan ayrılan sanatçılarımızın listesini şöyle bir hatırlıyoruz, gerçekten varlığıyla onur duyduğumuz bir liste.

Bir kişi hayatını kaybetti, her evden cenaze çıktı mesela... Dön dolaş aynı yerde, hiçbir yere giden oyuncak trenin yolcusu, 73 yaşında yaramaz bir çocuk, Zeki Alasya gibi gitmek lazım bu dünyadan. Eşimden izin alarak âşık olduğum muhteşem kadın, daima ışık saçan, daima yön veren, Kutup Yıldızı'mız, Yıldız Kenter gibi gitmek lazım bu dünyadan... Duayen unvanı bile hafif kalır, Gazanfer Özcan gibi, Erol Günaydın gibi, Metin Serezli gibi, Nejat Uygur gibi, Tuncel Kurtiz gibi gitmek lazım bu dünyadan… Gülriz Sururi, Engin Cezzar, Münir Özkul, Halit Akçatepe, Ayşen Gruda, Umur Bugay, Rasim Öztekin, Ferhan Şensoy gibi gitmek lazım bu dünyadan.

Avanak Avni'nin babası Oğuz Aral gibi gitmek lazım, Toroslor gibi, Tendürek gibi, Erciyes gibi dimdik bir adam, Cem Karaca gibi gitmek lazım... *An gelir, paldır küldür yıkılır bulutlar / gözyüzünde anlaşılmaz bir heybet / o eski heyecan ölür, an gelir, biter muhabbet...* Attila İlhan gibi gitmek lazım bu dünyadan.
Gülemedim şöyle bir gün, senelerim geçti sürgün, gönül sevdiğine dargın, aha geldim, gidiyorum… Milli duyguların sesi Ozan Arif gibi gitmek lazım bu dünyadan.

Cumhuriyet'in divası Müzeyyen Senar gibi... Taklit bile edilemez seviyede özgün olan, müziğimizin anıt ismi Timur Selçuk gibi... Unesco'nun insan hazinesi, bozkırın tezenesi, Neşet Ertaş gibi... Karadeniz'in asi çocuğu Kazım Koyuncu gibi... Cumhuriyet değerlerine sahip çıkan cesaretiyle, İlhan İrem gibi... Korkaklar coğrafyasında tanıdığım en cesur insanlardan biriydi, Huysuz Virjin, Seyfi Dursunoğlu gibi gitmek lazım bu dünyadan.

Bir koskoca ömür Türkiye'yi gururlandıran harika çocuk, Suna Kan gibi… *La diva Turca,* Leyla Gencer gibi gitmek lazım bu dünyadan... Yaylı tamburu ağlatan Ercüment Batanay gibi, klarneti konuşturan adam Mustafa Kandıralı gibi, Kurtalan Ekspresi'nin efsane gitaristi Bahadır Akkuzu gibi, Hani Benim Gençliğim Anne, sözcüklerin sihirbazı Yusuf Hayaloğlu gibi, Gökyüzünde Yalnız Gezen Yıldızlar, Teoman Alpay gibi... Romantizmi yetim bırakan Ferdi Özbeğen gibi, arabeski öksüz bırakan Müslüm Gürses gibi, rock'n roll'un Türkçe meali, Erol Büyükburç gibi… halktan başka hiç kimsenin önünde eğilmeyen sanatçılarımız gibi gitmek lazım bu dünyadan.

Fiziği güzel, yüreği güzel, ruhu güzel, yurtsever Cumhuriyet kadını, mahalle baskısına pabuç bırakmayan, Fatma Girik gibi... Jön Türklerimiz, Ekrem Bora gibi, Kartal Tibet, Cüneyt Arkın gibi gitmek lazım bu dünyadan.

"Ben hâlâ Kuvayı Milliye eriyim" diyen, büyük ressamımız Avni Arbaş gibi, şairlerin özgür ruhlu aşkı Tomris Uyar gibi, anıtsal heykeltıraşımız Tankut Öktem gibi, Anadolu kadını portrelerini hafızamıza mıh gibi çakan Nuri İyem gibi, Fikret Otyam gibi, toplum kültürümüzün librettosu Jak Deleon gibi, caz prensesi Nükhet Ruacan gibi, çılgın kız Aysel Gürel gibi, ah be çocuk ahh, ah be evladım, Barış Akarsu gibi... *Ben ölürsem karakutumu bulamayacaklar, ne bir aşk zarafeti, ne bir hayal tabiri / küçücük ömrüm hep rüzgâr gülleri kokacak! / ben ölürsem karakutumu bulamayacaklar, ne bir buz yorgunluğu, ne bir sinema perdesi yırtık / küçücük kabrim, bir çocuk kalbi gibi haylaz olacak!...* Küçük İskender gibi gitmek lazım bu dünyadan!

Orhan Boran gibi; Erkan Yolaç gibi gitmek lazım bu dünyadan.

Çalakalem telaşıyla mutlaka isimlerini atladığım onlarca efsanemiz var, aziz hatıralarından özür dilerim... Tee 2002 yılından beri, AKP zihniyeti iktidara geldiğinden beri kaybettiğimiz çok fazla sayıda değerimiz var.

AKP döneminde kaybettiğimiz fabrikalar, limanlar, madenler, santraller, barajlar filan, gün gelir geri alınır... Ama AKP döneminde kaybettiğimiz sanatçıların yeri doldurulabilir mi?
Elbette, tiyatrodan sinemaya, müzikten resme, edebiyattan heykele, pırıl pırıl genç yeteneklerimiz var, ama... Kendilerini gösterebilecek, toplumla buluşabilecek, toplumu besleyebilecek ortamları kaldı mı?
Biat etmezsen, televizyon kanalı mı kaldı?
Tiyatro sahnesi mi bırakıldı?
Sergi salonu?
Yandaş olmazsan, dilediğin şehirde konser verebilir misin?
Sanatı adeta düşman gören tarikat-cemaat-zırcahil atmosferi, Türkiye'nin kültür sanat iklimini kurutuyor, ruhumuzu yeşerten estetik duygularımızı, ot bitmeyen bedevi çölüne çeviriyor.
Mal, mülk, para fanidir… Ömrümüzün bakiyesinden bize sadece, sanattan, sanatsal faaliyetlerden aldığımız haz kalır. Müzik lazım. Şiir lazım. Resim lazım. Heykel lazım. Roman lazım. Tiyatro lazım...
"Sanat karın doyurmaz" diyen homongoloslara, aslında yeterince sanat olmadığı için "aç" kaldığı anlatılmalıdır.
Cumhuriyet devrimi, kültür sanat üzerine kuruludur.
Kültürü çıkarırsan, Cumhuriyet'in anca tabutu kalır!

Cesaret lazım, dik durmak lazım, direnmek lazım.
Hiçbirimiz canlı çıkmayacağız bu dünyadan.
Ömür dediğin, alt tarafı iki kapılı bir han.
Genco Erkal gibi gitmek lazım bu dünyadan.

Kol saati

Dokuz kişiydiler. Biri ekip lideriydi. Biri askeri tabip. İkisi pilot, biri uçak teknisyeni, diğer dördü silahlı-silahsız saldırı uzmanıydı. Etimesgut askeri havaalanında buluştular. Ekip lideri, "arkadaşlar" dedi, "ailelerinize telefon edin, bir süre görüşemeyeceğinizi söyleyin, Tanrı yardımcımız olsun."

Özel uçağa bindiler. Antalya'ya gittiler. Karpuzkaldıran askeri tesislerine yerleştiler. Uçağın kuyruğundaki Türk Bayrağı ve kimliğini gösteren işaretler kapatıldı. Üç gün sonra, vakit tamam... Tekrar havalandılar.

Ekip lideri pasaportları dağıttı. Fotoğraflar gerçek, geriye kalan tüm bilgiler sahteydi. İşadamı kimliğinde görünüyorlardı. İyi de, hangi ülkeye gidiyorlar, neyin ticaretini yapıyorlar? Ekip lideri hariç, hiçbiri bilmiyordu. Sadece "Afrika'ya gittikleri" söylenmişti. Kendi aralarında şakalaşıyorlardı, "muz cumhuriyetinden geldiğimize göre, herhalde muz tüccarıyız" diyorlardı!

Altı saat uçtular, piste tekerlek koydular. Terminal binasında "Welcome to Entebbe International Airport" yazısını gördüler. Uganda'daydılar. Tee 23 yıl önce Filistinli hava korsanları tarafından kaçırılan ve İsrail komandoları tarafından basılan Air France uçağının enkazı hâlâ oradaydı.

Başkent Kampala'da The Windsor Lake Victoria Hotel'e yerleştiler. Beklediler. Dört gün sonra... Ekip lideri odaları tek tek aradı, lobide buluştular. O ana kadar gizlenen görevi açıkladı: "Kenya'ya gidiyoruz, bebek katilini alacağız!"

Entebbe'ye geldiler, tam pasaport kontrolüne girerken, bi telefon... Görev ertelendi. Otele geri döndüler. Sabrın sınırlarını zorlayan bekleyiş başladı. Artık ne yapacaklarını biliyorlardı ama, bu sefer de saatler geçmek bilmiyordu. Ya görev iptal edilirse? Ya bu kadar yakınken elleri boş dönerlerse?

Üç gün, üç yıl gibi geçti. Nihayet beklenen an geldi. Bindiler, Nairobi Jomo Kenyatta Havalimanı'na indiler. Uçakta bekleyeceklerdi. Paket, kendi ayağıyla gelecekti. Pilot kuleye bilgi verdi: "İki saat sonra havalanacağız, rota Hollanda."

Ekibin Hollandalıya benzeyen sarışın mavi gözlü elemanı merdiven başına çıktı. Pilot, sağ motoru çalıştırdı. Üç otomobillik konvoy, aprona hışımla daldı, uçağın yanında zınk diye durdu. Hollanda'ya gittiğini zanneden paket, indi. Hollandalı (!) gülümseyerek başıyla selamladı. Paket koşar adım merdiveni tırmanırken, sol ve kuyruk motorları çalıştırıldı, kapı kapandı.

"Abdullah Öcalan, memlekete hoşgeldin!"

Paket'i Bandırma'da teslim ettiler, tekrar havalandılar, başladıkları yere, Etimesgut'a indiler. MİT müsteşarı hangarda bekliyordu, tek tek kucakladı, duygusal bir konuşma yaptı. Çankaya Köşkü'ne götürdü. Cumhurbaşkanı Demirel, kahramanları Pembe Köşk'te, Atatürk'ün makam odasında karşıladı. "Sizlerle hatıra fotoğrafı çektiremiyorum. Çok gizli bir görevi başarıyla ifa ettiniz. Şartlar, bundan sonra da gizliliğin korunmasını gerektiriyor. Sizleri bir fotoğraf karesinde buluşturmanın sakıncalı olduğunu düşünüyorum" dedi. Birer kol saati hediye etti. Saatlerin arkasında "TC Cumhurbaşkanı, 18.2.1999" yazıyordu.

Bu zorunlu gizlilik, tırışkadan efsaneler, köfteden kahramanlar yarattı. Sadece dokuz kişiydiler ama, neredeyse dokuz bin kişi o uçakta bulunduğunu ima etti. Halbuki kanıt belliydi... O saatler kimdeyse, uçakta sadece onlar vardı.

Ve, o saatlerden birinin sahibi rahmetli oldu.

Gazetelerde haber yapıldığı için, artık yazabiliriz... "Abdullah Öcalan, memlekete hoşgeldin" diyen ekip lideri, bordo bereli albay Abdullah Soyluoğlu'ydu.

TSK'dan MİT'e geçmişti. Kıbrıs'tan Güneydoğu'ya sayısız kozmik görevde bulunmuştu, hiçbirini şahsi ikbali için kullanmamıştı, sıradışı hayatına rağmen sıradan kalmayı başarmış bir vatan evladıydı. İki tane mantar tabancası patlatanlar bile 22 tane kitap yazarken, gerçek "efsane albay"ın adını, rahmetli oluncaya kadar duyan olmadı.

Karakterini özetleyebilmek için tek örnek vereyim... Hastalandı. Öğretmen eşi ve iki kızı, tembihliydi. Asla kimseden iltimas istemeyeceklerdi. Herhangi bir emekli vatandaş gibi, devlet hastanesine gittiler. Vaziyet kötüydü, akciğerde, beyinde tümör... İlerlemişti. Derhal ameliyat gerekiyordu, yoğun bakımda yer yoktu. Madem subaysınız, Haydarpaşa Gata'ya gidin dediler, gönderdiler. Gata'ya geldiler, yoğun bakımda yer yoktu!

Cumhuriyet tarihinin en önemli görevlerinden birini gerçekleştirmiş olan efsane albay, acil serviste, bir sedyede yatıyordu. Eşi, kızı çaresizce başında bekliyordu. Hani devamlı sallarız ya, "vatan sana minnettar" filan... İşte buydu.
Neyse ki, Gata komutanı tesadüfen acil servise geldi, tesadüfen gördü, yoğun bakımda derhal yer yaratıldı. Ama maalesef, ameliyat edilemeden vefat etti. Çünkü, ailesine bile yük olmak istememişti, hastalığının nereye varacağını biliyordu, üzülmesinler diye son dakikaya kadar ailesine bile söylememişti. Baba ocağında, Konya Seydişehir'in Gökhüyük köyünde toprağa verildi.

Ondan geriye bir büyük onur mirası, bir de madalya gibi "kol saati" kaldı.

Ve, tarih huzurundan bile hiç utanmadan İmralı'yla Kandil'le pazarlığa oturan MİT'in şu haline bakınca, bakanların bileğine takılan avanta "kol saati"ne bakınca, diyorum ki, hakikaten "kahin" gibi adamlarmış... "Muz cumhuriyetinden geliyoruz" derken, aslında ne kadar da haklılarmış!

Şevrole İmpala

1961 yılı, Temmuz ayıydı, sıcak bir yaz günüydü. Memlekete 1960 darbesinin atmosferi hakimdi, İstanbul'da hâlâ sıkıyönetim vardı. Çemberlitaş'taki Buğday Bankası'nın önünde 1959 model Şevrole İmpala durdu, geniş kanatlı, yeşil renkliydi. Direksiyonda siyah gözlüklü takım elbiseli bir adam oturuyordu, motor çalışır vaziyetteydi. Arka koltukta oturan takım elbiseli, uzun boylu, duglas bıyıklı, siyah gözlüklü adam indi, bankaya girdi, ceketinin altına sakladığı sten'i çıkardı, davudi sesiyle bağırdı, kimse kıpırdamasın! Necdet Elmas'tı.
Türkiye'nin ilk gangsteri.
Siyah-beyaz Amerikan filmlerinden fırlamış gibiydi.
Türkiye, tarihinde ilk kez silahlı banka soygununa şahit oluyordu. Cebinden çıkardığı bez torbayı veznedarın suratına fırlattı, doldur dedi. Veznedar tir tir titreyerek, çekmecesini açtı, 2 bin 900 lirayı torbaya koydu, uzattı. Müşteriler, memurlar donup kalmıştı, adeta nefes bile almıyorlardı. Ama, kapıya yakın oturan banka müdürünü gözden kaçırmıştı. Müdür aniden dışarı fırladı, yetişiiiin! diye haykırdı. Gangster torbayı kaptı, bankadan çıkar çıkmaz havaya ateş etti, yaklaşmayın yakarım diye bağırdı, şevrole'ye atladı, vınn... Kaçmayı başardı.
Ertesi sabah tüm gazetelerin manşetlerindeydi. Türkiye, görülmemiş olayı, banka soygununu konuşuyordu. Sıkıyönetim komutanlığı madara olmuştu.
Aradan bir ay geçti. .. Ağustos ayı ortası, öğle saatleriydi. Kazlıçeşme'deki İş Bankası'nın önünde 59 model şevrole impala durdu, geniş kanatlı, bu defa siyah renkliydi. Direksiyonda oturan takım elbiseli, siyah gözlüklü adam, motoru çalışır vaziyette tutarken, uzun boylu adam indi, gene takım elbiseliydi ama, bu defa kafasına kadın çorabı geçirmişti, bankaya girdi, sten'i çıkardı, davudi sesiyle bağırdı, kimse kıpırdamasın!
Cebinden çıkardığı bez torbayı veznedarın suratına fırlattı, doldur dedi, bu defa hasılat müthişti, 186 bin 850 lira! Kaptı torbayı. Şevroleye atladı, vınn.

Ertesi sabah, artık manşetlere sığmamıştı, gazetelerde tam sayfa halinde yeralmıştı. Devlet otoritesiyle kedinin fareyle oynadığı gibi oynayan, emniyetle istihbaratla alay eden bu gangsterin kim olduğu merak ediliyordu, memleketin bir numaralı mevzusuydu.
Netice?
15 gün sonra, Darıca'da kıstırıldı. Saklandığı evin etrafı, bir binbaşının komuta ettiği askeri birlik ve takviye polisler tarafından sarıldı. Teslim ol çağrısı yapıldı. Necdet Elmas janti adamdı. Müsaade edin tıraş olayım, bu şekilde çıkmayayım diye seslendi. Müsaade ettiler. Tıraş oldu. Takım elbisesini giydi. Çıktı, teslim oldu.
Hayatı hem komik, hem trajikti; İstanbul Üniversitesi hukuk fakültesini ikinci sınıfta terketmişti. Yedi yaşındaki oğlu hastalanmış, yoksulluk yüzünden bakımı yapılamamış, vefat etmişti. Oğlunu kaybettiği gün yoldan çıkmış, para için gayrimeşru işlere dalmıştı. Sabıkalı otomobil hırsızıydı, şevrole hastasıydı.
Daha önce yakalanmış, 11 yıl hapis cezası almış, kalbim sıkıştı ayağıyla hastaneye sevkedilmiş, refakat eden askerleri Emirgan'a içki içmeye götürmüş, tuvalet penceresinden tüymüştü.
Kendisinden 20 yaş küçük, 19 yaşındaki Sabahat'la nişanlıydı. Kızın ailesi damat adayını müteahhit zannediyordu! Kendini öyle tanıtmıştı. 770 liralık nişan yüzüğü takmıştı, o günkü parayla servetti. Gerçek kimliği ortaya çıkınca, gazeteciler Sabahat'a koştular, ne düşündüğünü sordular, "gerekirse onu ömrümün sonuna kadar beklerim" dedi.
Sayın basınımızın o zamanlar da magazin merakı vardı, tarihin ilk banka soygunundan aşk hikâyesi çıkarılmıştı.
Otomatik tabancayı azılı yankesici İsmet'ten almıştı. Nişanlısı Sabahat'la İsmet'in nişanlısı Melda, mahalleden arkadaştı. Melda da sağlam pabuç değildi, Darıca'dan önce, birkaç gün boyunca Melda'nın Kadıköy'deki evinde saklanmışlardı.
Direksiyondaki ortağı ise, adaşıydı, Necdet Sinkil'di. Barbuta takıldığı bitirimhaneden tanışıyorlardı. Darıca'daki evi de ortağı ayarlamıştı, Necdet Sinkil'in akrabasına aitti. Eğer yakalanmasalardı, balıkçı teknesi kiralayıp, Çanakkale'ye kaçacaklardı, planları buydu.
Gel gör ki, yakalanmaları için 100 bin lira ödül konmuştu. Akrabası Muzaffer paraya tamah etmiş, Necdet Elmas'ı ispiyonlamıştı, Türkiye'nin ilk gangsteri, akrabasının ihbarı üzerine enselenmişti.
Yine tıraşını oldu, yine takım elbisesini giydi, hakim önüne çıktı. Gayet kibardı.
"Mahkemenizi incitecek bir söz söyledimse, bunu haleti ruhiyeme atfetmenizi rica ederim" dedi, "suç kirdir, ceza banyodur,

banyonun dozu kaçırılırsa, fayda değil zarar verir, esas müdafaanın vicdanlarınızda yapılmasını arzediyorum, saygılar sunarım" dedi.
20 yıl yedi.
1974'te genel afla çıktı.
Hapishanede nadim oldu.
Bir daha vukuatı olmadı.
Beşiktaş'ta büfecilik yaptı. Büfeden kazandığı parayla hayır işleri yaptı, fakir fukaraya yardım etti. Bilahare, baba ocağı Konya Ereğli'ye yerleşti. Oradan Antalya'ya taşındı. Üç defa evlendi. 2017'de Antalya'da vefat etti.
Burası ABD olsaydı, Hollywood bu maceracı karakterin en az yirmi tane filmini yapardı, bütün dünya tanırdı, Türkiye'de maalesef gazetelerin tozlu arşivlerinde kaldı.
Suç dünyamızda milattı... Külhanbeyiler kabadayılar bıçkınlar elbette hep vardı ama, tarihimizin ilk gangsteri Necdet Elmas'tı.

"Eski" denilen Türkiye'de suç'un bile işte böyle bir adabı vardı.
Tıraşlarını olurlar, jilet gibi giyinirlerdi, daima şıktılar.
Kibardılar.
Hele ki, kadına kıza asla kabalık etmezlerdi.
Sıradan yurttaşlara asla zarar vermezlerdi.
Delikanlılık mertebesinin en üst makamıydılar.
Garibana sahip çıkarlar, mazluma kol kanat gererler, mafya babalığı yapmazlar, fakir fukaraya babalık yaparlardı.

E, şimdi bakıyoruz... Bir zamanlar eli silahlı gangsterlerin bile "arz-ı hürmet ederim" diye konuştuğu Türkiye'nin sokakları, it kopukla doldu, uyuşturucudan beyni süngerlermiş zombilerle doldu. Kendi itimiz uğursuzumuz yetmiyormuş gibi, bütün dünyada kırmızı bültenle aranan yabancı mafya babaları, Türkiye'yi adeta turistik tesis gibi kullanıyor, kimisi Sarıyer'de villada oturuyor, kimisi Nişantaşı kafelerinde takılıyor. Bütün dünyada kırmızı bültenle aranan mafya babalarına rahat rahat fink atsınlar diye Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı veriliyor. Sırp mafya lideri, İstanbul'un göbeğinde öldürülüyor. Gürcü mafya lideri Trabzon'da öldürülüyor, tetikçi Bulgar plakalı araçla kaçıyor. Teee Avustralya'nın Yeni Zelandalı uyuşturucu baronunun İstanbul'da yaşadığı ortaya çıkıyor. Avrupa'da fellik fellik aranan İtalyan uyuşturucu baronunun Antalya'da yaşadığı ortaya çıkıyor. Lübnan mafyasıyla İran mafyası kara parayı

kırışamıyor, İstanbul'da lüks alışveriş merkezinin lüks restoranında buluşuyorlar, tee Almanya'dan bu iş için gelen Alman motosiklet çetesi buluşmayı basıyor, herkes birbirine ateş ediyor, birbirlerini vuruyorlar, masalar, şişeler havalarda uçuşuyor, orada bulunan ama hadiseyle alakası olmayan bir Ukraynalı bile yaralanıyor. Balkan çeteleri memlekette cirit atıyor. Azeri, İran, Gürcü mafya grupları İstanbul'daki alışveriş merkezinin restoranında çatışıyor. Beşiktaş'ta çapraz ateşe alınan var, Şişli'de motosikletle kafasına sıkılan var, Bağdat Caddesi'nde restorandan çıkarken vurulan var, Yeşilköy'de taranan var. Yatıyla Boğaz'da tur atarken, sırf zevk için havaya otomatik silahlarla ateş açanlar var. İranlı uyuşturucu baronları lüks rezidanslarda laboratuvarlar kurmuş, şakır şakır metamfetamin üretiyor, Afgan uyuşturucu baronlarıyla ortak çalışıyorlar. İşkenceyle sorgulama yapılan rezidans katları var. Rus mafyası zaten gani... Artık tercüman kullanmalarına bile gerek kalmadı, burada yaşaya yaşaya Türkçe öğrendiler. Kendisine İstanbul'da anıt mezar yaptırılmış Rus mafya babası bile var. Bulgar mafyasıyla Gürcü mafyası Edirne'de çatışıyor. Tacikistan çeteleri Fatih'te çatışıyor. İstanbul'da insan kaçırıp fidye isteyen Pakistan çeteleri var, Ürdünlü çete Faslıları kaçırıyor, Suriyeli çete Filistinlileri kaçırıyor. Kolombiyalılar Şişli'de banka soydu kardeşim!

Memleketi öylesine dingonun ahırı haline getirdiler ki... Türkiye'nin gangsterlik tarihi, AKP döneminin yanında romantik bir peri masalı gibi kaldı!

Gönül kumbarası

İstanbul Üniversitesi'nde ders verdiği dönemde, koridorda, başı öne eğik, sıkıntılı halde dolaşan bir öğrencisini gördü.
- Hayrola?
- Galiba ayrılıyoruz hocam.
- Nasıl yani?
- Sınava giremiyorum.
- Niye giremiyorsun?
- Harç yatıramadım.
- Kaç para lazım?
- Şu kadar lira.
Çıkarıp verdi...
Ve o an, bir de karar verdi.
- Bedava okul açmam lazım.

Müjdat Gezen Sanat Merkezi, 35'inci kuruluş yıldönümünü kutluyor... Dolunay Soysert, Şevket Çoruh, Gökçe Bahadır, Şebnem Bozoklu, Ezgi Mola, Yasemin Allen, Zuhal Topal, İlker Ayrık, Çağlar Çorumlu, Sevinç Erbulak, Ahu Türkpençe, Ahmet Saraçoğlu, Zeynep Kaçar, Merve Boluğur, Ömür Arpacı, Derya Karadaş, Mustafa Üstündağ, Arzu Yanardağ, Umut Kurt, Şeyla Halis, Berat Yenilmez, Betül Şahin, Bilal Çatalçekiç, Gonca Vuslateri, Ümit Çırak, Özlem Yılmaz, mezunlarından bazıları... Çalakalem yazdım, tam liste vermeye kalksam, kitaba sığmaz. Çünkü, 35 yılda 5 binden fazla öğrenci yetiştirdi, 5 binden fazla... Şu anda özel tiyatrolarda, izlenme rekoru kıran televizyon dizilerinde aktif rol alan sanatçıların, yönetmenlerin, metin yazarlarının yüzde 70'i bu okuldan mezun.

Haldun Dormen, Türkan Şoray, Göksel Kortay, Engin Cezzar, Savaş Dinçel, Erol Keskin, Oğuz Aral, Kemal Sunal, daima örnek aldığım Kandemir Konduk, Umur Bugay, Emre Kongar, Sunay Akın, Alaattin Yavaşça, Melahat Pars, Mustafa Sağyaşar, Şakir Öner Günhan, Melih

Kibar, Fatih Erkoç, Esin Engin, Erdal Atabek, Güngör Dilmen, Aliye Uzunatağan, Sadun Aksüt, Süheyla Altmışdört, Mustafa Alabora, Adnan Ataman, Seha Okuş, Fuat Güner, Hüsrev İsfendiyaroğlu, Gülgün Feyman, Tuncer Cücenoğlu, Cevat Çapan, Haşmet Zeybek, Çiçek Dilligil, Sevinç Erbulak, gelmiş geçmiş hocalarından bazıları... Tiyatro, hafif batı müziği, klasik gitar ve yazarlık bölümleri var. Özel bir jürinin önünde, yetenek sınavıyla giriliyor. Üç yıl eğitim veriliyor. Mezun olanlar, milli eğitim tasdikli diploma alıyor.

Tamamen ücretsiz.

Peki ya okulun geliri nereden? Öğrencilere nasıl oluyor da yüzde yüz burs verilebiliyor? Ücretli kurslar sayesinde verilebiliyor... Konservatuar hazırlık, aktör stüdyo, diksiyon, Türkan Şoray Sinema Akademisi gibi ücretli bölümler var. Buralardan elde edilen gelir, yüzde yüz olarak, ücretsiz bölümlere aktarılıyor. Ayrıca, Müjdat Gezen Tiyatrosu'nun tüm gişe geliri de, olduğu gibi okula veriliyor. Maddi bağış asla kabul edilmiyor. Kuruluş prensibi... İsterseniz çantayla para getirin, asla alınmıyor. Ama, piyano bağışlamak istediniz mesela, gitar bağışlamak istediniz, o mümkün, teşekkür plaketiyle kabul ediliyor.

Okul, aynı zamanda "müze" gibi... Tiyatro tarihimize dair, eşsiz eşyaları barındırıyor. Mesela, İsmail Dümbüllü'nün fesi orada... İsmail Dümbüllü orta oyununda kavuk giyerdi, tuluatta fes giyerdi. Kavuk, Ferhan Şensoy'da, fes, Müjdat Gezen'de... Söz konusu fes, Kel Hasan Efendi'ye aitti, İsmail Dümbüllü'ye verdi, İsmail Dümbüllü Münir Özkul'a verdi, Münir Özkul Müjdat Gezen'e verdi, Müjdat Gezen ise 2017'de Baba Sahne'nin açılışında Şevket Çoruh'a devretti. Fesle birlikte 2020 yılından beri Dümbüllü'nün kavuğu da Şevket Çoruh'tadır.

Müjdat Gezen Sanat Merkezi, 35 yıl evvel, hem Cumhuriyetimizin hem Müjdat Gezen'in doğum gününde, 29 Ekim'de kuruldu. Ancak, kuruluş yıldönümü 1 Nisan'da kutlanıyor. Çünkü... 1 Nisan, rahmetli Savaş Dinçel'in doğum günü... 55 yıllık arkadaştılar, kardeşten ileriydiler. Kenan Evren döneminde, ellerine ayaklarına zincir bağlandı, ikisi birlikte 21 yıl hapisle yargılandılar. Suçları, kitap

yazmak ve karikatür çizmekti. Maalesef çok erken kaybettik ama, bu okul vesilesiyle Savaş Dinçel de anılmış oluyor, yaşatılmış oluyor.

Müjdat Gezen Sanat Merkezi sadece genç sanatçıları yetiştirmiyor. İhtiyacı olan, duayen sanatçılara da sahip çıkıyor. "Sanatçı evi" var. Aktör, figüran, yönetmen, set işçisi, farketmiyor... Hayatının son demlerinde dara düşmüş, evi barkı olmayan emektarlar, bu "sanatçı evi"nde kalıyor. Kira yok. Aidat yok. Her gün üç öğün yemekleri geliyor, tatlıları, meyveleri, içecekleri, çerezleri geliyor. Haftada bir gün doktorları geliyor, altı ayda bir hastanede genel kontrolden geçiriliyorlar. Ameliyat gerekiyorsa, ameliyat ettiriliyorlar. 7 gün 24 saat, otel gibi, temizlikleri yapılıyor. Çarşafları yastıkları değiştiriliyor, çamaşırları yıkanıyor. Hiç para ödemiyorlar. Sıfır lira. Ömürlerinin sonuna kadar burada kalıyorlar. Huzurla. Mutlulukla. Tüm masrafları, Müjdat Gezen Sanat Merkezi tarafından karşılanıyor. Son görev'e, cenaze namazına, okulun yöneticileri, öğrencileri katılıyor, cenaze masrafları dahi kimseye bırakılmıyor. Özellikle Yeşilçam'dan, aileleri-dostları tarafından terkedilen ve buraya sığınan öyle isimler var ki, kulaklarınıza inanamazsınız.

(Sanatçı evi'ni yazdığım için, Müjdat ağabey bana çok kızacak, eminim... Çünkü, haber yapılmasına izin vermiyor. Hiçbirinin rencide edilmemesi için, evin adresini bile parmakla sayılacak kadar az kişi biliyor.)

Okulun gayrimenkulleri, Müjdat Gezen'in 55 senelik sanat hayatının birikimi. Servet değerinde. Sırf Kadıköy'deki köşkünü yıksan, 20 katlı apartman dikilir. Ama, parayla işi yok, gönül kumbarası var, insan biriktirmeyi tercih ediyor. O nedenle, kendisine ait tapulu mallarını, resmen, 10 öğrencisine devretti. Ne eşine, ne çocuğuna... Öğrencilerine verdi. Müjdat Gezen Sanat Merkezi, Allah uzuun ömür versin, Müjdat Gezen'den sonra, bu öğrencileri tarafından devam ettirilecek.

Ve, bana hep sorarlar, Müjdat Gezen'in en çok hangi yönünü seviyorsun diye... Atatürkçüdür, kemik gibi cumhuriyetçidir, ağabeydir, dosttur, delikanlıdır, altı okka'dır, orası ayrı ama, bence hepsinden önemlisi, Müjdat Gezen'i sevmek, yurttaşlık görevidir.

Oyuncak tren

1953 yılıydı.
10 yaşındaydı Zeki Alasya.
Babasının işi için Beyrut'taydılar.
İşte ilk o gün gördü. Bir oyuncakçı dükkânının vitrininde... Çuf çuf dolaşıyordu. Büyülenmişti. Seyretti, seyretti, seyretti. Alamadı maalesef.

Gel zaman git zaman... Bir alışveriş merkezinde gezerken, çocukluğundaki oyuncak trenin benzerini gördü. Heyecanla almak istedi. Maalesef satılmıyordu. Alışveriş merkezinin dekoruydu.

Zamanında maddi imkânsızlık nedeniyle babasının yapamadığını, bu defa kızı yaptı... Alışveriş merkezindeki devasa oyuncak trenin nerede satıldığını araştırdı, buldu, doğum gününde hediye etti.

Baba evlada değil...
Evlat babaya oyuncak almıştı.

Sevinçten havalara uçtu. Rayları kurdu, vagonları yerleştirdi, yol kenarlarına istasyonlar, ağaçlar kondurdu. Büyüttü... İlave lokomotifler aldı, ilave hatlar döşedi. Bir odayı komple boşalttı, insanlar, evler, otomobiller, tarlalar, hayvanlar, elektrik direkleri, hemzemin geçitler monte etti. Sinyalizasyon sistemi bilgisayara bağlıydı, uzaktan kumandalıydı. Saatlerce oynuyor, kendini kaybediyordu. Odaya sığamaz hale gelmişti, aradaki duvarı yıktırıp, köprülerle, viyadüklerle öbür odaya doğru genişletmeyi planlıyordu.

72 yaşında çocuktu.
Dön dolaş aynı yere çıkan, hiçbir yere giden oyuncak trenin yolcusuydu. Hepimiz gibi... Bindi, gitti.

Gül reçeli

Nikâhı, muhtıraya denk geldi, 12 Mart'ta evlendi.
Vefatı, darbenin yıldönümüydü, 27 Mayıs'ta gözlerini yumdu.
Demokrasi tarihi gibi kadındı, Nazmiye.
Sevip sevmediği sorulmadı. Evleneceği adamı, babası seçti. Sevdiği renk, eşinin sevdiği renkti. Sevdiği müzik, eşinin dinlediğiydi. Sevdiği yer, eşinin gittiği yerdi. Hamzakoy mesela... İyi günde kötü günde dedi. Elini bırakmadı.
Tank namlularının ucunda bile, en dik duruşlu insandı.
Yaşadı mı hayatını?
Böyle bir tercih şansı yoktu, mecburdu.
Anne olamadı.
Yavrusunu kucağına alamadı.
İnadına sanki... "Baba"nın eşiydi!
Bu ağır sıfatı taşımak zorunda kaldı.

Onca yalaka, bir sürü tantana... Hiç oralı olmadı.
Mutfağında tek başına, gül reçeli yapardı.
Daima mütevazı kalmayı başardı.
Protokol sevmezdi.
Seyahat sevmezdi.
Çankaya'ya taşınmak istemedi.
Evini özlerdi.

65 yıl...
Eşi için katlandı.

Sanırım en iyisi, unutmaktı.
Sildi hafızasını, alzheimer.
Dün dündü bugün bugündü ama, dünü hatırlamıyordu.
Bugünün manası kalmamıştı.

Anadolu'nun ücra köyünde başlayan hayat yolculuğu, neler gördü, neler yaşadı, hiç yaşanmamış gibi, gene aynı köyde son buldu.

O güne kadar herkes zannediyordu ki... Nazmiye, muhteşem Süleyman'ın gölgesinde yaşadı. Halbuki, kendisi bile farkında değildi. Aslında, Nazmiye'nin huzurlu kuytusunda yaşayan Süleyman'dı. Süleyman'ın doymak bilmeyen iktidar hırsı Nazmiye'yi ömür boyu tek başına bırakmıştı ama, Süleyman da Nazmiyesizlikle kalakaldı.

Ve neymiş efendim, en genç başbakan olmuş da, yedi defa gitmiş, on beş defa gelmiş, cumhurbaşkanı olmuş falan filan, boşverin hepsini. Dolu dolu 65 sene varken...
Yaşanmaya vakit bulunamayan bir aşk hikâyesiydi!

Hem kendi hayatlarını, hem bizim hayatlarımızı çarçur eden şu siyaset denilen saçmalık... Ne fena bi şey arkadaş.

Sütlü bulgur

"Babam bir ev yapmış bize, tahta parçalarından... Adana'ya yapılan ilk gecekonduydu. Ondan önce gecekondu bilinmiyordu. Dam çinkoydu, babam eskiciden almış, üstünü çamurla sıvamış, tek oda... Yatak odası, yemek odası, oturma odası, misafir odası, mutfak, hatta banyo, hepsi o oda... Annem bizi leğende yıkardı, kendileri de aynı leğende yıkanırdı, hiç unutmuyorum, annem bir kova su getirir, bir de maşrapa, ben leğene otururdum, annem su dökerdi kafama, bütün içtenliğimle söylüyorum, havlu yoktu, annem eski fanilaları birbirine dikip bi şey yapmıştı, onunla bizi kurutur, köşeye oturturdu. Yer yatağına, yere sıralanır yatardık, en başa babam, yanına annem, yanına ablam, yanına öteki ablam, yanına ağabeyim, en uca ben, üç kişiye bir yorgan düşerdi, Tekir vardı, kedimiz, kim çok üşüyorsa, annem Tekir'i onun üzerine koyardı, Tekir ısıtırdı sabaha kadar... Gece yarısı yağmur yağarsa, tıp tıp tıp, yağmur damlası tam da benim burnumu bulurdu. Şubatta odun kömür biterdi bizde. Ama, hepimiz birbirimizi çok severdik, annem babamı çok sever, babam annemi çok sever, kardeşler birbirini çok severdi, böyle bir evden çıktım ben."

"Babam okulda hademeydi. Annem çamaşıra giderdi, onun bunun çamaşırına... Önüne dağ gibi çamaşır yığarlardı, karşılığı bir lira... Deterjan yok o zamanlar, küllü su vardı, küllü su elini parçalardı, akşam bir lirayla mutlu mutlu gelirdi. O yoksulluk içinde annemin üç çeşit yemeği vardı, etli bulgur, otlu bulgur, sütlü bulgur... Etli bulgur dediğim, et yok, annem ekmeğin kabuğunu kuyruk yağında kızartırdı, bulgur içine dizerdi, Alllahhh, oldu sana etli bulgur, çatır çutur yerdik. Seyhan'ın kıyısından ebegümeci toplardım, otlu bulgur olurdu. Sütlü bulgur ise, aslında ayranlı bulgur, paramız bir kâse yoğurda yeterdi, bir kâse yoğurda bolca suyu karıştır, o ayranı yedi insanın yiyeceği bulgura karıştır, güya sütlü bulgur... Ama dedim ya, sevgi öylesine çoktu ki evde, sevgi karnımızı doyuruyordu."

"Annem de babam da Atatürk ve Cumhuriyet tutkunu insanlardı."

"29 Ekim 1933, Cumhuriyet Bayramı, Cumhuriyet'in 10'uncu yılı... Gündüz resmigeçit olurdu, Atatürk Parkı'nın orada yapılırdı, annem gündüz törene gidiyor, izliyor, alkışlıyor. Annem okuma yazma bilmezdi, ama nasıl bir Cumhuriyetçi kadındı... Gece fener alayı var. Annem illa 'ben fener alayına gideceğim' diyor. Bana dokuz aylık hamile... Babam yalvarıyor, 'yahu hanım gündüz gittin, karnın burnunda, orada sancın filan tutmasın' diyor. Annem dinlemiyor, 'yok ben gideceğim' diyor. Babam ne desin, peki diyor. Karşı komşumuz Nazmiye hanım teyze var. Onunla birlikte gidiyorlar. Adana Saathane'nin orası, mahşeri kalabalık, Yağ Cami'nin oradan bando çala çala geliyor. Annemin sancısı başlıyor! Nazmiye hanım teyze polise koşuyor, 'çok kalabalık çıkamıyoruz' diyor, polis çare buluyor, 'bandonun arkasına takılın, ilk boşluktan çıkın' diyor. Önde bando, arkasında annem, karnında ben, arkamızda fener alayı... Eve geliyor, doğuyorum. Bando mızıka takımı "çıktık açık alınla" dedikçe, ben de annemin karnından çıkmak için bağırıp duruyormuşum. Cumhuriyet'in onuncu yıldönümünde Onuncu Yıl Marşı eşliğinde doğuyorum, var mı daha büyük mutluluk."

"Beş yaşındayım. Babam o zamanlar Saathane'nin oralarda bir kahvede garson olarak çalışıyor. Patronuna 'yarın Atatürk gelecek, çocuklarımı götüreceğim, büyük insanı yakından görsünler' diyor. Patron itiraz ediyor, 'sen gidersen çayı kim taşıyacak?' diyor. Babam 'istersen işime son ver, ben yarın çocuklarımı Atatürk'e götüreceğim' diyor. Ertesi gün, annemin elinde bir kara torba, babamın elinde bir testi, yola düştük, Atatürk istasyon alanına gelecekmiş, kürsünün 20 metre kadar uzağındayız, yer tutmak için erken gittik, kara torbada zeytin ekmek, karnımızı doyurduk, suyumuzu içtik, bir gürültü bir ses, Atatürk geldi... Herkes ayağa kalktı, ben de kalktım ama nerede göreceğim, boyum yetmiyor, alkışlar, Atatürk çok yaşa sesleri, babam beni omzuna oturttu, ben de alkışlıyorum aklım sıra, az daha arkam üstü düşüyordum, babam son anda yakaladı, o sırada gördüm o güzel insanı, bir heyecanlandım, 'bak baba Atatürk baba' filan diye bağırıyorum, son sözleri hâlâ aklımda, 'çok çalışacağız arkadaşlar' lafını hiç unutmuyorum, belki de ömrüm boyunca bu denli çalışmamın sebebi budur, 'çok çalışacağız arkadaşlar' dedi, beynime kazındı, kürsüden indi, gitti. 1938'di. Babam hem sevinçliydi,

hem üzgündü, 'hasta hasta Adana'ya geldi' demişti, 'niye baba?' diye sordum, 'seni görmeye geldi oğlum' dedi, ben bir şiştim, bir sevindim, çocuk aklı işte, Atatürk beni görmeye gelmiş... İşte böyle bir ana babadan, böyle bir evden çıktı Muzaffer İzgü."

"Atatürk öldüğünde, biz dört arkadaşım, elektrik direğinin dibinde ağlamaya başladık. Ağlıyorum ama, neye ağladığımı bilmiyorum tabii, 'Atatürk ölmüş' dediler, ağlamaya başladılar, ben de ağladım, gözyaşlarımızı bir havuza toplar gibi ağladık arkadaşlarımla... Koştum sonra, eve gittim. 'Anne Atatürk ölmüş' dedim, ağlıyordu annem... Nuri amca diye bir akrabamız vardı, yakınlarda götürüp toprağa koymuştuk, 'Nuri amca gibi mi oldu?' dedim, annem 'he oğlum' dedi, benim bir gidişim var arkadaşlarımın yanına, nasıl ağlıyorum, Atatürk ölmez çünkü, beynimde öyle bir insan o, ışıklar içinde yatsın, büyük insanım o benim, çok büyük insanım o benim."

Muzaffer İzgü, Muzaffer İzgü'yü işte böyle anlatırdı.

Mübarek adamdı.
Onuncu Yıl Marşı'yla geldi.
Zafer Bayramı'yla veda etti.
Eğilmeden, bükülmeden, biat etmeden, nasıl başladıysa öyle bitirdi.
Mustafa Kemal'in askeriydi.

Henüz ilkokul sıralarımda tanıştığım, zihin dünyamızın şekillenmesini sağlayan, yolumuzu aydınlatan meşaleydi. Zorluklar karşısında hayata gülümseyerek bakmamızı... "Kindar nesil" olmak yerine, daima "insan nesil" kalmayı öğretti.

Değerli öğretmenim, güle güle...
Ülkeyi yönettiğini zanneden bademler, iddia ediyorum, eğer bir kitabınızı bile okumuş olsalardı, bugün çok başka olurdu Türkiye.

Şehit ağacı

90'lı yılların başıydı. Derviş Özer tıp doktoruydu, aynı zamanda heykeltıraştı. Ailece tatile giderken, Afyon'da mola vermişti. Oturduğu çay bahçesine kalabalık bir grup insan geldi. Üstleri başları perişan, alayı gariban, ağlamaktan gözleri şişmişti. "Hayrola" diye sordu. Şehit cenazesi taşıyan köylülerdi.

Henüz üç yaşında olan ve ortalıkta neşeyle hoplayıp zıplayan kızına baktı, bir de köylülere... Bir yanda saçının telini dünyaya değişmeyeceği evladı, öbür yanda evladını vatan için toprağa vermiş baba... Utandı. Bir şey yapmalıyım diye düşündü, bu çocukları ölümsüzleştirmeliyim… "Şehit Ağacı" projesi hazırladı.

Terör şehitlerini künyelere yazacak, künyeleri ağaca takacak, çocukların birer yaprak gibi ebediyen salınmasını sağlayacaktı, o ağacın dallarında.

Projesini hayata geçirmek için aradığı fırsatı, anca 2003'te buldu. Resim Heykel Müzesi'nin açtığı yarışmaya katılmaya karar verdi. İstanbul'a geldi. Künyeleri almak için Tahtakale'ye gitti. Sordu soruşturdu. Herkes aynı adresi gösterdi. Ermeni bir usta… Mısır çarşısının hemen arkasında, Mercan Yokuşu'nda buldu, küçücük dükkândı, girdi, meramını anlattı. Ermeni usta dinledi. Ve, o güne kadar heykeltıraşın hiç düşünmediği detaya dikkatini çekti, "asla paslanmaması lazım" dedi, "evlatlarımız ebediyete kadar ışıl ışıl olmalı."

Olmalı ama, en pahalısıydı o bahsettiği paslanmaz künyeler, tanesi 1 lira 25 kuruştu... "Ticari iş değil bu, parayı dert etme" dedi Ermeni usta, "vatan işi" dedi. Beşte bir fiyatına, kâr filan almadan, hatta zarar

ederek, 25 kuruştan verdi. Üç bin künye... "Haftaya gönderirim" dedi. Tam gününde gönderdi.

Sonra, kısmet olmadı, araya başka işler karıştı, hazırlandığı yarışmaya katılamadı heykeltıraş... Künyeleri paket halinde evinin deposuna kaldırdı. Taa ki, amacına ulaşacağı 2009'a kadar.

Ankara Kızılcahamam Belediyesi, Şehit Fatih Duru adıyla park yapıyordu. Başvurdu. Belediye başkanı derhal kabul etti, başımızın üstünde yerin var dedi. Kurumuş bir sedir ağacı, heykele gövde oldu. Ancak, bir sorun vardı. Akıp giden yıllar içinde şehit sayısı altı bini aşmıştı, eldeki künye sayısı sadece üç bindi... Parkın açılışına yetiştirme kaygısıyla, yeniden İstanbul'a gelmedi, aksilik bu ya, Ermeni ustanın adını veya telefonunu da kaydetmemişti, internete girdi, eksik künyeleri tamamlamak için askeri malzeme satan tüccarlarla temasa geçti. "Paslanmaz istiyorum" dedi. "Abi merak etme, künyenin kralı bu" garantisi verdiler. Zaman dar... Ermeni ustanın 25 kuruştan verdiği künyeleri, 1'er liradan aldı.

Tek tek şehitleri yazdı, taktı sedir ağacının dallarına... Cumhuriyet Bayramı'nda açılışı yapıldı. Maymun iştahlı medyamız ilk gün hücum etti, Türkiye ağlayarak seyretti, sonra unutuldu gitti.

Ve, kış geldi. Sadece tebrik yağmadı tabii şehit ağacına, yağmur da yağdı. Üç bin yaprağı ışıl ışıl parlarken... Gerisi paslandı!

Ermeni ustanın "vatan işi bu, evlatlarımız ebediyete kadar ışıl ışıl olmalı" sözü kulağında çın çın çınlayan heykeltıraş, ağlayarak, tek tek değiştirmek zorunda kaldı, Türk tüccardan aldığı garantili (!) künyeleri.

(Varlığıyla onur duyduğumuz bu vatansever Ermeni usta, Arman Etyemez'di. Mesleği babasından devraldı, şu anda üçüncü nesil, evlatlarıyla birlikte aynı adreste çalışmaya devam ediyor. Askeri Müze'nin restorasyonu sırasında, tarihi kostümlerin el işi sırmalı aksesuarlarını o yaptı. Hava Müzesi'nin, Harp Akademileri Müzesi'nin

kostüm aksesuarlarını o yaptı. *Veda, Ateşten Günler, Kurtuluş* gibi pek çok sinema filminin, televizyon dizilerinin, Şehir Tiyatroları'nın, Devlet Opera ve Balesi'nin kostüm aksesuarlarını o yaptı. 2023 yılında, cumhuriyetimizin yüzüncü yıldönümünde, Disney tarafından Atatürk filmi çekildi, Ermeni diasporasının baskısı üzerine, ABD'de gösterime girmesi engellendi, halbuki, Atatürk filminin rütbeleri, aksesuarları Ermeni usta Arman Etyemez tarafından üretilmişti. Arman ustanın bu yürekten katkısı, hem Atatürk Cumhuriyeti adına çok büyük bir gurur vesilesiydi, hem de diaspora korosuna verilecek en güzel cevaptı.)

İnsan ol önce, insan.

Soy sop değildir önemli olan.
Milleti kimin soy'duğudur!

Namuslu yürek

Bi sabah açarsın yandaş gazeteleri... Manşettesin!
Tek tük değil, koro halinde.
Hepsinde aynı başlıklar kullanılmış, belli ki, hepsi aynı merkezden servis edilmiş, yazmadığın yazı, söylemediğin söz, sanki yazmışsın, sanki söylemişsin gibi, düpedüz iftira kampanyasına dönüştürülmüş.
Köşe yazarları seni döşenmiş.
Küfür kıyamet, gırla.
Kendi çalıştığın gazete bile tırsar böyle durumlarda... Susar. Seni savunmaz. Bu tuhaf sessizlik, okurların aklını kurcalar, acaba diye düşünürler, içlerine kurt düşer... Ki, zaten istenen de budur.

İşte tam o anda, telefonun çalar.
O çok ihtiyacın olan sesi duyarsın.
Her zor günün gibi, gene yanındadır.
"Oğlum" der, "iyi dinle bak şimdi."
Bir hatırasını anlatır.
Öyle hatıradır ki o anlattığı... Senin başına gelenin, ne ilk ne de son olduğunu, bu topraklarda yalakalığın meziyet, dürüstlüğün eziyet olduğunu hatırlarsın. Bırakmaya niyet etmişken, tekrar başlarsın.

"Oğlum" lafı boşuna değildir, "evlat" hissedersin kendini... Göz kulak olur, kaleminin zarar görmemesi için, korur kollar.

Bir gün bakarsın mesela, padişahımız efendimiz çıkar miting kürsüsüne, patrona çağrı yapar, "at bunu işten, kov" der. Hedef gösterir. Tehdit eder.
Arkadaş bildiklerin toz olur.
Ağabey dediklerin araziye uyar.
Kendini tek başına hissedersin.
İşte tam o gün, köşesinde yazar:
"Yalnız değilsin..."

Bazen kan revan içinde kalırsın, nasihatleriyle yarana pansuman yapar, bazen ayazda dımdızlak kaldığını düşünürsün, tavsiyeleriyle battaniye gibi sarar… Cüneyt Arcayürek.

Soyadı gibiydi, namuslu yürek'ti. Kelimenin tam manasıyla mesleğimin çınarı'ydı... Hiç aynı çatı altında çalışmadık ama, hep kollarının kanatlarının altında çalıştım.

Hapis yattı, işsiz kaldı, eğilmedi bükülmedi, iktidarlar vız geldi, tırıs gitti. Haber boğasıydı. Şimdilerde bütün gazeteler fotokopi gibi çıktığı için, gençler bilmez, atlatma haber diye bir kavram vardı, orgazm bile yanında hafif kalır, o derece zevklidir... Atlatma haberin rakipsiz kralıydı. Mürettiphane görmüş, daktiloyla yazmış, harbi gazeteciler kuşağının son temsilcilerindendi. 1971 model vosvos'unu 2005 yılında sattı, ne para ihtirası oldu, ne mal, ne mülk... Namerde muhtaç olmadı. Eşine âşıktı. "Mesut yaşayalım, hepsi bu" diyordu. Gazeteci olunmaz, gazeteci doğulur'un kanıtıydı. Gazeteci kalmayı başardı, gazeteci olarak öldü.

Manevi babamı kaybettim.
Sizler de, yeri doldurulması çok güç bir vatan evladını.

Çay ve Sempati

Bodrum'da Yapı Kredi Bankası tarafından hazırlanan şahane bir sergiyi gezdim. "İşte Benim Zeki Müren" sergisi.

Mehmetçik Vakfı'yla Türk Eğitim Vakfı'na mirasıyla birlikte bağışladığı özel eşyaları ve bugüne kadar hiç görmediğimiz fotoğrafları, hakikaten etkileyici metinler eşliğinde sunulmuştu. Yılmaz Güney'den Ajda Pekkan'a, Cüneyt Arkın'dan Fatma Girik'e, Belgin Doruk'tan Müzeyyen Senar'a, Filiz Akın'dan Türkan Şoray'a, hayatımızda derin izler bırakan herkes oradaydı.
Çok duygusal, çok öğreticiydi. İlk fotoğrafı var mesela, henüz yedi aylıkken çekilmiş. Sünnet fotoğrafı var. Annesi şu notu düşmüş: "Mini mini Zekicim, şimdi babamız oldun, Allah uzun ömürler versin, amin."

1974 yılına dair, gazinolarla yaptığı sözleşmeler vardı. Bebek Belediye Gazinosu'nda gecede 4 bin lira alıyormuş. Çakıl'da 4 bin 500 lira... Ankara Köşk Gazinosu'nda yevmiyesi 6 bin liraymış. İki konser için Avustralya'ya gitmiş, 20 bin lira almış, Gaziantep'e gitmiş, 17 bin 500 lira almış. İzmir Fuarı'na gelmiş, 22 gece, 143 bin lira.

Aynı 1974'ün temmuz ayında Kıbrıs'a çıktık. Bir ay sonra, ağustos ayında, Türk Donanma Vakfı'na 75 bin lira bağışta bulunmuş. Makbuzu vardı.
O günün parası, bugünün parasıyla ne kadar ediyor derseniz... 75 bin lira o tarihte İstanbul'un en pahalı semti Nişantaşı'da büyükçe bir daire fiyatıydı.

Tee 1958'de, Şişli Hanımefendi Sokak'ta üç apartmanın sahibiymiş. Gerisini varın siz hesap edin. Şişli'deki apartmanlarına "Müren, Helal, Alınteri" isimlerini koymuş.

İzmir Fuarı'na her gelişi olay olmuş. 1970'te, Çiğli Havaalanı'nda THY uçağından "mini etek"le inmiş. Sergide fotoğrafı vardı. Üniformalı Roma askerlerinin omuzlarında atlı savaş arabasına bindirilip, Büyük Efes Oteli'nin kral dairesine kortejle götürülmüş.
İzmir gecelerinde giydiği her elbiseye ayrı bir isim vermiş: Kordonboyu sevdası, İzmir gecelerindeki sır, canım Eşrefpaşalım, Çeşme'de akşam, Güzelyalı dilberi, Karşıyakalı çapkın, Yamanlar rüzgârı, Kadifekale'de mehtap, helal Egelim.

İstanbul'da giydiği elbiselerin de ayrı ayrı isimleri varmış: Susamış istiridye, yakut kadeh, şampanyanın rüyası, uzaydan gelen prens, çocukluğumun bayram yeri, mimozaların tebessümü, çapkın kızılcıklar, hıçkıran gitarlar, sırdaş geceler.

Sahne için özel dekorlar tasarlayıp, onlara da özel isimler verirmiş: Aşk sarayı, Kaf dağındaki saray, kuğu gölündeki sır, sevda ormanı.

Kıyafetlerinin en hafifi 10 kilo, en ağırı 20 kiloymuş. Boyu 1.74'ken, 30 santimlik topuklu çizmesini giyince, 2 metreyi geçiyormuş.
"Marmara'da mehtap" ismini verdiği, tümüyle payet işlemeli, ilk ışıltılı ceketini askerlikten terhis olur olmaz, 1958'de giymiş.
Mini etekli "uğur duvağı"nı 1970'de giymiş. Yıllar sonra anlatmış: "Bir sır vereyim... Mini eteğin altına giymek için kuliste pantolonum hazırdı, en küçük tepki görürsem, giyecektim. Ama halk çok tuttu."

Üç filminde "bıyıklı" rol almış. Hepsi takma bıyıkmış. Karate yaptığı, halter çalıştığı filmlerinden haşin kareler vardı sergide... Rol icabı traktör bile kullanmıştı ama, aslında ehliyeti bile yokmuş! Buna rağmen, son model otomobiller hayatının ayrılmaz parçasıymış. Yeşil-beyaz Pontiac 56, ilk göz ağrısıymış. Basında en çok yeralan otomobili, 1966 model nar çiçeği Chevrolet İmpala'ymış. Ses dergisi bu otomobili şöyle tarif etmiş: "Zeki Müren'in arabasında air condition denilen sıcak ve soğuk hava tertibatı ile buzdolabı vardır. Buzdolabı, üç büyük, bir küçük şişe ile beş bardak ve bir konserve kutusu alır. 105 bin liraya alınmıştır. Türbo jet motorlu, altı silindirlidir, 200 kilometre sürat yapar."

Katip filminde mevlid okumuş, çok enteresan sonuçları olmuş. Bir röportajında anlatmış: "Rol icabı sadece dört dakika mevlid okudum, öyle yayıldı ki, Anadolu'da beni hafız sanıyorlar!"

İlk filmi için "Beklenen Şarkı"yı bestelemiş. Toplumda öylesine yer etmiş ki, Kara Harp Okulu öğrencileri 19 Mayıs törenlerinde bu şarkıyı kullanmış. O güne kadar, Mavi Tuna valsi kullanılıyormuş.

1951'de 21 milyon nüfuslu Türkiye'de sadece 320 bin evde radyo varken, İstanbul Radyosu'nda söylemeye başlamış. Cihaz satışları patlamış. Teknolojiye o kadar uzağız ki, radyo almak için dükkâna gelenler, yanlış cihaz almamak için soruyormuş: "Bu radyo Zeki Müren çalıyor mu?"

Bir tarafta sahneye etekle çıkan Zeki Müren, öbür tarafta o gazinoyu hınca hınç dolduran başörtülü teyzeler, sakallı hacı amcalar, çocuklu aile matineleri... Sabahattin Eyüboğlu mesela, "Türkiye'nin sosyolojisini anlamak isteyenler, mutlaka Zeki Mürenli gazinoya gitmeli" demiş.
Nezihe Araz ise, kadınlarla ilişkisini şu çarpıcı kelimelerle ifade etmiş: "Kendine has şarkılarıyla söz atıyor, sitem ediyor, tehdit ediyor, davet ediyor, naz ve işve ediyor, göz kırpıyor, buseler gönderiyor. Ve kadınlar... Bütün baskıları kaldırmış, bütün yasaklara isyan etmiş, bütün tıpaları atmış, şartsız, kayıtsız, pervasız, o sahnedekine, yalnız ona dönmüş. Sanki dünyada o an, sadece o beyaz smokinli genç adam var. Hayatlarında sadece tahayyül ettikleri, filmlerde seyrettikleri, o şaşaalı, şehvetli, yasak hayatı, burada, onunla yaşıyorlar."

Sadece bir tiyatro oyununda rol almış. Robert Anderson tarafından yazılan, *Çay ve Sempati*... (Cinsel kimlik tartışmalarını konu alan ve Broadway'de sahnelendiğinde bile hayli gürültü koparan bir piyesti. Lisedeki arkadaşları tarafından sürekli alaya alınan efemine öğrenci Tommy Lee, beden eğitimi öğretmeninin karısıyla ilişki kurarak, erkekliğini topluma ispat ediyordu. Beden eğitimi öğretmeni ise, karısına ilgisiz, gizli bir eşcinseldi.) 1965'te, *Çay ve Sempati*'de Tommy

Lee karakterini canlandıran Zeki Müren, duygularını şöyle özetlemiş: "Robert Anderson sanki bu oyunu benim için yazmış."

Türkiye için yaşayan, malını-mülkünü orduya-eğitime vakfeden, hayatımda tanıdığım en cesur, en yurtsever insanlardan biriydi. Bu milletin "en onurlu evlatları"ndan biriydi.

Sanırım o nedenle, serginin girişinde, pek çok omurgasızı utandırırcasına, TSK Mehmetçik Vakfı'nın ve Türk Eğitim Vakfı'nın çiçeği vardı.

Nimetçik

Milletvekillerini aklımda boyarım
Koyu yeşil, yobazın teki
Açık yeşil, tutucu
Kızılın teki mi? Hiç karşılaşmadım.
Tatlı kırmızı bir zamanlar olduydu.

Fikret Otyam yazmıştı bunu.
Gazeteci-ressam deniyor. Bence şairdi.
Çünkü... Edebiyat ikinci defa okunacak, gazetecilik ise, bir defada anlaşılacak şekilde yazma sanatıdır. Bir defada anlamamıza rağmen, adeta ezberlercesine, tekrar tekrar okurduk onun yazılarını...
Edebiyatçı mertebesine ulaşmış ender gazetecilerdendi.
Şiir gibi yazar, roman gibi çizerdi.
Fotoğraf kareleri, tablo gibiydi.

Diyeceksiniz ki, kıymeti bilindi mi?
Otyamların kıymeti bilinseydi, memleketi bunlar mı yönetirdi?

Daima emeği savundu ama, darbe döneminde mesela, bizzat Kenan Evren tarafından emeği çalındı! Kendini Picasso zanneden Kenan Evren'in "sigara içen ihtiyar" isimli tablosu, Fikret Otyam'ın çektiği "sigara içen ihtiyar" fotoğrafından araklanmıştı! Bir liralık dava açtı. Kazandı. Kenan Evren utanıp, özür dileyeceğine, "tedavülden kalkmış gümüş bir liram var, onu vereceğim" dedi. Halbuki, kendisinden para mara istenmiyordu, bir liralık tazminat davası elbette sembolikti. Peki neydi? Mübaşir, her duruşma öncesinde "sanık Kenan Evren, sanık Kenan Evren" diye bağırıyordu, bu keyfin bedeli yoktu!

Dünyanın en güzel keçilerini o resmederdi. Oğlakken alıp, 12 yıldır evladı gibi büyüttüğü keçisine "Nimetçik" adını vermişti. Nimetçik,

kelimenin tam manasıyla nimetiydi. "Nimetçik'in tablolarını yaparak para kazandım, evimi bile onun sayesinde aldım" diyordu. İlham kaynağıydı. Bir sabah baktılar ki, Nimetçik ve yavruları yok. Darbe döneminde emeği... Akp döneminde nimeti çalınmıştı!
Ve, bunca hırsızlığa rağmen... Bize servet miras bıraktı.
Anadolu'yu tuvallerine ekti. Kitaplarına harmanladı.

Adam gibi adam değil, adamdı... Köylerimizin kara kaşlı, koca gözlü, güzel yüzlü kadınları maalesef farkında değil ama, hepsi öksüz kaldı.

Baba ocağım Aksaray'da dünyaya gelmişti. İçimde ukdedir... Hasan Dağı'na karşı çilingir sofrası kurup, cigara tüttürerek, Tayyip Erdoğan'ın Ak Saray'ını konuşmak isterdim onunla!

Sizin içinizde ukde kalmasın... Gidin sahaflara lütfen… *Ha Bu Diyar*'ı bulun. Kitapçılarda bulamazsınız, sahaflara gidin. *Mayınlar Çiçek Açmaz*'ı arayın. *Ceylanlar Suya İndi*'yi okuyun.
Türkiye'nin kurucusu CHP'nin, kendisini yeni'liyorum zannederken, bağrından çıktığı topraklardan nasıl uzaklaştığını anlarsınız.
Özüne dönmek tek çareyken, kendine ne kadar yabancılaştığını, bunca yalana, bunca talana, bunca acıya rağmen, Anadolu'nun gönlünü neden kazanamadığını anlarsınız.
Çarığın makus talihine ayakkabı olmak varken, beraber yürünen yollara nasıl bu kadar kolayca takunya olduğumuzu kavrarsınız.
Hatta, bu mübarek memlekette neden terör olduğunu, bazılarının neden terörist olduğunu, kin tohumlarının hangi başıboş tarlalara kimler tarafından, hangi müsait iklimlerde ekildiğini görürsünüz.
Yok eğer kitaplarını bulamazsanız, tablolarındaki güzel yüzlü, kara kaşlı kadınların koca gözlerine bakın... Her şeyi nasıl anlattıklarına inanamayacaksınız.

Sadece hayvanlar gülmez

Ölümün üstüne cesaretle yürüyenleri görmüştüm ama, ölümün üstüne kahkahayla yürüyeni, ilk defa Levent Kırca'da gördüm.

Biliyordu öleceğini.
Hatta gününü bile biliyordu.
İnanmakta güçlük çekeceksiniz ama, son saniyeye, son nefesine kadar matraktı. Vedalaşırken bile espri yaptı. Güle oynaya, neşeyle gitti.

Şahane serseriydi.
Son delikanlılardandı.
Hiç müdanası yoktu.
Kimseye eyvallahı olmadı.
Gözünü budaktan sakınmadı. Zirveyi de gördü, dibi de... Villayı da gördü, kirayı da... Nabza göre şerbet vermedi. Her daim aynı kaldı. Kardeşliği de gördü, kalleşliği de... E, olacak o kadar, dedi. Kin gütmedi. Güldü, geçti.
Ekmeğiyle oynandı.
Ambargo uygulandı.
Yasaklandı.
Devlet sanatçısı unvanı geri alındı.
Yüzünde kıl oynamadı.
Sahnede selam verirken hariç, asla eğilmedi. Yalakaya, yalaka dedi. Döneğe, dönek dedi. Diktatöre, diktatör dedi. Sahiciydi.

Neyine güveniyordu derseniz?
"Mizaha" diyordu.
"Zayıfın, güçlüye karşı silahıdır mizah... X-ray cihazından geçerken ötmez. Üzerinizdedir ama, nerenizde olduğunu kimse bilmez. Bütün ölçüm aletlerini atlatır. Şarkı olur, şiir olur, duvar yazısı olur, fıkra olur, illa ki hedefini bulur. Fısıltı olur, anahtar deliğinden geçer. Su olur, kapı altından geçer. Taş olur, hapishane duvarından geçer.

Gidip, vuracağı başı bulur. Yasaklarlar, yasaklanmaz. Tutuklarlar, tutuklanmaz. İnadına, baskı altında gelişir. Ezildikçe büyür. Unutmamak lazım ki, bizler, Nasreddin'in torunlarıyız. Türk mizahı diye bir mizah vardır. Dünyada tektir. Halk varoldukça, onun olan mizahı öldürmeye kimsenin gücü yetmez."
Ve, ilave ediyordu:
"Sadece hayvanlar gülmez."

Halk varoldukça... Yaşayacak Levent Kırca.
İlelebet, kahkahayla.

Sıradışı bir aşk hikâyesi

Macera filmlerindeki kahramanlar hep uzun boyludur, atletik yapılıdır, üçgen vücutludur, ateş gibidirler, sert mizaçlı, keskin bakışlı, yakışıklı adamlardır. Bizim sahici kahraman Rauf ise, göbekliydi iyi mi... Hatta obezdi. Bodurdu. Keldi. Öyle sert bakışlar filan fırlatmazdı, hayata daima kıkır kıkır gülümseyerek bakardı.

Halbuki, hayatının her saniyesi bizatihi macera filmiydi.
Ateşten gömleği giymişti, kelle koltukta yaşamıştı, dünyanın en tehlikeli hadiselerinin içinde yeralmıştı, kod adı Toros'tu. Hakikaten yüreği Toroslar gibiydi. Fırtına kasırga, bana mısın demezdi.

Savaş veya casus filmlerinde kalıpları tornadan çıkmış çakma kahramanları seyrediyoruz. Gel gör ki, atlayıp zıplayanla, uçan kaçanla yazılmıyor harbi destanlar... Toros gibi yüreklerle yazılıyor. Beşparmak Dağları'nda kan gövdeyi götürürken çekilmiş siyah beyaz bir fotoğrafı var mesela... Belinde kemer gibi sarılmış mermi şeritleri, elinde hafif makineli, ölümle kalım arasındaki ince çizgide, sanırsın piknik yapıyor, öylesine rahat, gülümsüyor.

Rahmetlinin en ilgimi çeken tarafı buydu.
Sıradan görünümlü, sıradışı kahraman.

Ve elbette, bu tür sıradışı kahramanların yanındaki kadınlar da sıradışı kadınlardır, sıradışı aşklardır. Evliliklerinde mutlu, huzurlu, sakin bir hayat düşlerler ama, mecbur insan'a aşık olunca, tehlikeli, ölümcül maceralara sürüklenirler, mecburen sıradışı bir hayat sürerler.

Rauf'la Aydın'ın aşkı, tıpkı böyle bir aşktı.

Rauf esir düştü bi ara... Akıbeti belirsizken, Aydın'a gizlice mektup gönderdi. "Seni Allah'a, evlatları sana emanet ediyorum, hayat işte, iyi kötü tesadüflerle dolu, bizimki böyle oldu" dedi.
Aydın ağladı, ağladı, ağladı.
Neyse ki, Rauf o cendereden kurtulmayı başardı.
Hani derler ya ölümlerden ölüm beğen diye, hep öyle oldu, defalarca ölümden döndü, kafasının üstünden cayır cayır mermilerin geçtiği de oldu, hemen dibine havan topunun düştüğü de oldu, en yakın arkadaşları kucağında şehit oldu, hem Ada'da hem Londra'da suikastlardan kurtuldu.
Aydın hep bu korkularla, bu endişelerle yaşadı.
Hep bir kötü haber alacağım duygusuyla yaşadı.

Çocukluktan beri tanışıyorlardı.
Çocukluktan beri nişanlıydılar.
"12 yaşımdan beri evleneceğimizi biliyordum" diyordu Aydın...
Nikahlandıklarında Rauf 25, kendisi 18 yaşındaydı.
64 yıl aynı yastığa baş koydular.

Rauf henüz 1.5 yaşındayken annesini kaybetmişti.
Aydın onun için hem sevgili, hem eş, hem anneydi.

Bir anne ve babanın yaşayabileceği en ağır acıyı, üç defa yaşadılar. Kızları Dilek'i henüz üç yaşındayken toprağa verdiler. Küçük oğulları Münir'i altı yaşındayken kaybettiler. Büyük oğulları Raif trafik kazasında can verdi. Kaza mıydı, suikast mıydı, orası bile meçhuldü. Bir anne ve babanın taşıyabileceği en ağır yükü üç defa omuzladılar, birbirlerine tutunarak, aşklarına sarılarak ayakta kaldılar, yeniden evlat sahibi oldular.

"Çocuklarım bensiz büyüdü, bensiz büyüyen çocuklarımın çocukluk hatıralarını anımsayamadığım için garip bir özlem içindeyim, ölen çocuklarımızın matemini bile yeterince tutamadım, küçük oğlumun cenaze törenine bile katılamadım, ağlamak istedim ağlayamadım, sarılıp öpmek istedim, bunu da yapamadım, içinde bulunduğumuz durum nedeniyle duygularımı dışa vuramadım, Kıbrıs meselesi yüzünden omuzlamak zorunda kaldığım sorumluluklar mı bana mani oldu, yoksa doğuştan mı böyleydim, bilemiyorum" diyordu Rauf.

Ama şunu biliyordu.
"Türkiye olmadan cennete bile girmem" diyordu.
Böylesine idealist, böylesine adanmış bir yurtseverdi.

Sakin, huzurlu bir hayat düşleyen Aydın...
İşte bu çılgın Türk'le bir ömür geçirdi.

İkbali de gördüler, ihaneti de.
Hayallerinin yıkıldığı da oldu, rüyalarının gerçek olduğu da.
Bazen hüzün. Bazen sevinç.
İnsana dair her ne varsa, fazlasıyla yaşadılar.

Film olsa finalini abartmışlar deriz ama, gerçekti.
Son nefesini verirken Aydın'ına şarkı söylüyordu Rauf... "Sevemez kimse seni, benim sevdiğim kadar, sevgilim sen olmasan, bu dünya neye yarar" diye mırıldanıyordu. Böylesine sıradışı bir aşk hikâyesiydi.

Rauf'unu kaybettiği gün, hayatında ilk kez ayakta zor duruyordu Aydın... Tabutuna sarıldı, "ülkesinden önce, evimin lideriydi" diyebildi. "Kendimi bildim bileli beraberdik biz, doğduğum günden beri, elbette hayat devam ediyor ama, bomboş bir hayatta bıraktı beni."

Ve dün çile sona erdi.
Yiğit adamın yiğit kadını da gözlerini yumdu.

Güle güle Aydın hanım.
Toros'a selam söyleyin.
Alabildiğine uzanan Akdeniz kumsallarının dinginliğinde, yeniden el ele tutuşup, belki uzaktan gelen bir gitar tınısıyla, nihayet huzurla yürüyeceğinizi hayal ederek teselli olacağız. Sizi asla unutmayacağız.

Ülker fırtınası

Tee 1902 yılında Edirne'de dünyaya gelmiş, İstanbul'da, önce Alman mektebini, sonra Fransız mürebbiye mektebini bitirmiş, henüz 13 yaşındayken, lise için Almanya'ya gönderilmiş, Münih Üniversitesi'nde edebiyat ve felsefe diploması almış, şarkiyat doktorası yapmıştı, Safiye.

Çok güzeldi. Etrafına ışık saçıyordu. Dönemin Türk kızlarına kıyasla, saçı başı, giyimi, davranış biçimleri açısından özgür ruha sahipti, cesurdu. Gönlü tutuştu... Âşık oldu. Hintliydi delikanlı, okuldan arkadaşıydı. Evlenmeye karar verdiler. Gel gör ki, ikisi de yurtseverdi, hangi ülkede yaşayacaklar? Daha işin başında anlaşamadılar maalesef... Vatanını, yüreğine tercih etti Safiye... Son bir öpücük, vedalaştı, topladı bavulunu, memlekete döndü. 1926'ydı.

Yazmaya başladı. Duygularını romanlarına döktü. "Aşkı hiç tatmamak mı, yoksa, tattıktan sonra yalan olduğunu anlamak ve kaybetmek mi?" diye sordu mesela... "Âşık olan zaten alacağını almıştır, artık bir şey isteyemez, bundan geri o verecektir, hep o verecektir" dedi.

"Sen yalnız sevdiğini kaybettin, ben ise, sevdiğimi de, sevginin kutsiyetini de... En büyük acı sevmek ve günden güne ayaklar altında çiğnenip, paçavra edildiğini görmektir" dedi... Ki, Türk edebiyatında aşk'ı en derin o tarif etmiştir bana göre.

Kadınlardı hep roman kahramanları.
Kırılgan, düş kırıklığına uğramış kadınlar.
Ve, kaleminin gücünün yanı sıra, çok önemli bir özelliği daha vardı. "Doğu"yla "Batı"yı harmanlarken, "muasır medeniyet"le sosyal hayata hâkim "geleneksel" arasında sıkışan, bocalayan insanlarımızın, kuşak farklarını deşti, kültür çatışmalarını irdeledi.

Bi gün oturdu, sene 1938... *Ülker Fırtınası*'nı yazdı.
Batı'da müzik eğitimi almış, ayıp mayıp dinlemeyen, ailesinden ayrı evde, tek başına yaşamak isteyen Nuran'la, evli ve çocuklu Sermet'in umutsuz aşkıydı. Müsveddelerini çantasına koydu, Yunus Nadi'nin kapısını çaldı, henüz kitap olarak piyasaya çıkması beklenmeden, *Cumhuriyet* gazetesinde tefrika edildi. Çift manalıydı Ülker... Boğa takımyıldızının adıydı. Aynı zamanda, denizcilik literatüründe bi fırtınanın adıydı. Zaten, hem fırtınalı bir aşkı anlatıyordu, hem de sosyal yaşamdaki fırtınaları.

Dönemin edebiyat aleminde patlama yapan, adeta fırtına gibi esen romanı okuyanlar arasında, genç bir adam vardı. Eminönü Nohutçu Han'daki küçücük atölyesinde, bir yandan bisküvi üretiyor, bir yandan harıl harıl *Ülker Fırtınası*'nı okuyordu. Doğu'yla Batı'yı harmanlarken, muasır medeniyet'le geleneksel'i "çok iyi okumayı başaran" bi adamdı.

Şirketinin adı, Üç Yıldız'dı.
Popüler bir marka adı arıyordu.
Safiye, esin kaynağı oldu...
Sözlük anlamı da gayet uygundu.
Ha üç yıldız, ha yedi yıldızdan oluşan Ülker.

İşini aşkla yap diye boşuna dememişler.
Aşk romanından yola çıktı.
Kazandı... Bisküvilerinin adı Ülker olur olmaz, fırtına gibi esmeye başladı. Dedim ya, gelenekselciydi ama, muasır medeniyeti iyi harmanlıyordu, reklam denilen kavramı bu memlekette ilk keşfedenlerden oldu. Önce güneş, hava su, sonra bol gıda gelir, akşama babacığım, unutma Ülker getir... Sözleri Nuri Gamsız, bestesi Süheyl Denizci tarafından yazılan bu reklam sloganı, 7'den 77'ye herkesin ağzındaydı, ezberlendi, marş gibi oldu.

Safiye'nin Ülker'i öyle hale geldi ki, Safiye'den ilham alan o genç adam, Berksan olan soyadını Ülker olarak değiştirdi, "Sabri Ülker" adını aldı.

Ve, bana sorarsanız, vizyoner ticari zekasının en önemli özelliği... Kuruşların değerini kavrayamayan, küçümseyen Doğu kültüründe, Batı yaklaşımıyla "kuruş kuruş" imparatorluk kurmasıydı.

Senelerce ve bugün bile hâlâ, para üstü olarak kullanılır, kuruş etiketli Ülker ürünleri... O nedenle, biz 25 kuruşun kıymetini bilmiyoruz ama, o, aynı 25 kuruşlarla 25 bin kişi çalıştırıyordu.

Safiye'ye dönersek... Sadece denizlerde değil, duygusal dünyamızda da derin dalgalanmalar yaratan Ülker Doğumu Fırtınası, her sene 10 Haziran'da esmeye başlar, üç gün sürer, 12 Haziran'da diner. Sabri Ülker'in tam da 12 Haziran'da vefat etmesi ise, sanırım, kaderin cilveleri üzerine eşsiz eserler bırakan Safiye'nin bile hayal edemeyeceği bir romanın öyküsüdür.

Mustafa ve Mustafa

Eş anlamlı bilinir ama...
Zengin olmak başka şeydir.
Varlıklı olmak başka şey.
Her zengin, varlıklı değildir.

Zengin...
Para, mal, mülk istifler.
Hayatı ıskalar.
Varlıklı...
Bilim, kültür, sanat biriktirir.
Hayatın tadını çıkarır.

Zengin, ömrü boyunca kaç paraysa öder, çiçek satın alır.
Varlıklı, hayatı kırmızı karanfil gibi yakaya takabilmektir.

Zengin, kabarık cüzdandır.
Varlıklı, yüklü hobidir.
Zengin, sahip olduğunun esiridir.
Varlıklı, edindikçe özgürleşir.
Zenginin banka hesabıyla beraber egosu da büyür, burnundan kıl aldırmaz, tepeden bakar, kendini Kaf dağında görür... Dağlar kadar servetine rağmen, halkın nazarında mütevazı kalabilmektir varlıklı.

Zengin, alt tarafı sıfattır.
Varlıklı, karakterdir.
Zengin, kaypaktır, yalakadır.
Varlıklı, siyaset üstüdür.
Zengin, nalıncı keseridir.
Topluma duyarsız kalabilir.
Varlıklı, etrafa yararlıdır.

Farkındadır.
Zengin, hep alır.
Varlıklı, vermesini de bilir.

Maganda zengin, dolu.
Cahil varlıklı göremezsiniz.
Zengin, lisan bile bilmese, bavulu kapıp kaçmaya müsaittir.
Varlıklı, dünya vatandaşıdır ama, yerlidir, millidir.

Zengin olmadan da varlıklı olunabilir ama...
Maharet, hem zengin olup, hem Mustafa Koç olabilmektir.

Mal da yalan, mülk de yalan, var biraz da sen oyalan.
Zenginlik geçicidir. Varlık ise, bakidir.
Zenginin cenazesi kalabalık olur ama, gözyaşı yoktur.
Kendisiyle hiç tanışmamış insanların Mustafa Koç'un ardından hissettiği samimi üzüntünün sebebi, artık aramızda olmamasına rağmen, hayatımızdaki varlığı'dır.

(2004 yılıydı... Londra'daki Madame Tussauds Müzesi'nde Mustafa Kemal'in balmumu heykeli vardı. Ancak, Mustafa Kemal olduğuna bin şahit isterdi. Raşitik bir vücut, alakasız bir surat, ne saçı benziyordu, ne göz rengi tutuyordu. Üstelik, müzede sergilendiği yer adeta kıyıda köşedeydi, büyük devlet adamlarına ayrılan bölümde değildi. Müzeyi her yıl bir milyon kişi ziyaret ediyordu, Türk vatandaşları gördükçe kahroluyor, yabancılar ise Atatürk'ü böyle tanıyordu. Londra'ya her giden aynı şikâyetle dönüyordu ama, sayın devletimiz, sayın hükümetimiz kılını kıpırdatmıyordu.
Mustafa Koç el koydu!
Madame Tussauds Müzesi'ndeki tuhaf heykelden rahatsızlık hissedenlerin başında, varlığıyla onur duyduğumuz Profesör Yılmaz Büyükerşen geliyordu. Kendimiz yapmazsak, elaleme bırakırsak, olacağı bu diye düşünmüştü ve sırf bu nedenle balmumu heykel çalışmaya başlamıştı. Büyükerşen'in çabalarından önce Türkiye'de balmumu heykel yapmak için malzeme bile üretilmiyordu. Dönemin hava kuvvetleri komutanı İbrahim Fırtına, Eskişehir'de görev yaptığı sırada, Profesör Büyükerşen'in çabalarına şahit olmuştu. Bir vesileyle biraraya geldiklerinde Mustafa Koç'a anlattı. Fikri ateşledi. Mustafa

Koç, balmumu heykelde en yetkin ismimiz Profesör Büyükerşen'i aradı, projenin başına geçer misiniz diye sordu. Cevap, elbette evetti. Koç Grubu, Madame Tussauds Müzesi'yle temas kurdu, resmi teklifini iletti. "Atatürk heykelini değiştirmek istiyoruz, Profesör Yılmaz Büyükerşen'in kontrolünde olacak, gereken neyse yapmaya hazırız" denildi. Müze tarihinde böyle bir değişikliğin örneği yoktu. Mırın kırın ettiler, olmaz öyle şey filan dediler. Koç grubu bastırdı. Bunun üzerine müze yönetimi iki şartla kabul etti. Müzenin başheykeltıraşı, Profesör Büyükerşen'le birlikte çalışacaktı, Koç Grubu tüm masrafları karşılayacak, üstüne 70 bin pound ödeyecekti.
Derhal kabul edildi. İki şarta, iki karşı şartla cevap verildi. Müzenin heykeltıraşı öncelikle Lord Kinross'un Atatürk biyografisini okuyacak, ardından Anıtkabir'i görecek, sonra heykele başlayacaktı. Çünkü Atatürk, sadece vücut ölçülerinden, fotoğraflarından ibaret değildi. Atatürk'ün dehasını, ışıltısını tanımadan, Türk milletinin Atatürk'e sevgisini, saygısını tanımadan, Atatürk'ü Atatürk'e benzetebilmesi mümkün değildi.
Atatürk'ün 50 yaşındaki hali yansıtılacaktı. 10 Kasım 1938'de vefatından hemen sonra alınan ve Anıtkabir'de korunan birebir yüz maskı kopyalandı. Vücut ölçülerini ve karizmasını ortaya koyan fotoğraflarını Profesör Büyükerşen verdi. Bir yıl çalışıldı. Gerçeğe yakışır, muhteşem bir heykel ortaya çıktı. Ayrıca... Koç Grubu'nun sözleşmesi gereğince, heykelin müzedeki yeri değiştirildi, ana salon tabir edilen, büyük liderlerin sergilendiği bölüme taşındı.
Törenle açılışı yapılacaktı.
Gününü Mustafa Koç belirledi.
10 Kasım 2005.
Ölüm yıldönümünde, doğacaktı.
O zamanlar atv Haber'in başındaydım. atv de henüz havuz medyası değildi. Madame Tussauds Müzesi'nden özel izinle canlı yayın yaptık. Koç Grubu tarafından yenilenen Atatürk'ün balmumu heykelini, açılışından bir saat önce Türkiye'ye gösterme onurunu yaşadık. 30 dakika yayın yaptık. İzlenme rekoru kırıldı. Telefonlarımız kilitlendi. Yurttaşlar ağlayarak arıyor, tekrarını istiyordu. Ana haber bülteni, o gün ve ertesi gün, üç defa tekrar yayınlandı.
Mustafa Koç canlı yayınımıza katıldı. Değerli arkadaşım Korcan Karar'ın sorularını yanıtladı. Neden bu işe el koyduğunu anlattı: "Atamızı aklımızda ve kalbimizde taşıdığımız biçimde, yani gerçek hatlarıyla tanıtmak istedik. Gururluyum, heyecanlıyım. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ulu önder Mustafa Kemal Atatürk,

fiziken aramızda olmasa da, 20'nci yüzyılın liderleri arasında, peşinden kitleleri sürükleyebilecek karizmaya ve öngörüye sahip... İdealleri halen yaşayan, fikirleri ölümsüz bir başka lider yok. Atatürk Türkiye'sini çağdaş uygarlığın ilerisine taşımak, ülkemizi ve tarihimizi uluslararası platforma doğru tanıtmak için, üzerimize düşenleri yapmayı bir borç biliyoruz."
Evet... 2003 yılında Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı olan Mustafa Koç'un, bu koltukta bizzat gerçekleştirdiği ilk sosyal sorumluluk projesi buydu. İlk imzasını Mustafa Kemal'le atmıştı.
Ailesi ona mübarek bir isim verdi.
O da isminin hakkını verdi.
Ve, sosyal medyadan hayatının son paylaşımlarını Küba'dan yaptı.
Bu defa Havana'da adaşı'nın yanındaydı.

Güle güle Mustafa Koç.
Nur içinde yat.
Seni hep güzel hatırlayacağız.
Hep Mustafa'yla hatırlayacağız.

Doğan Kardeş

Bu topraklardaki ilk çocuk dergisi *Mümeyyiz*'di. Padişah birinci Abdülaziz döneminde 1869'da Sıtkı Efendi tarafından çıkarılmıştı. Haftalıktı. İçeriğinde öyküler, şiirler, fıkralar, zeka oyunları vardı. Yanlış eğitim yöntemlerini eleştirir, dayağa karşı çıkan yayınlar yapardı. İlericiydi.

1875'te *Sadakat* çıktı. Mehmet Efendi tarafından yayımlanan dergi, eğitsel yazılara, küçük hikâyelere, soru-cevaplara yer verirdi. Dili son derece sadeydi, o dönemler pek moda olan ağdalı cümlelerden uzak dururdu. Bademler okuyunca inanmakta güçlük çekecek ama, Osmanlıcacı değil, Türkçeci'ydi. Lisanımızın "Türkçe" olduğuna özellikle vurgu yapardı.

1876'da *Arkadaş* çıktı. Mehmet Şemsettin tarafından yayımlanan dergide, hayvanlar ve teknolojik araçlar tanıtılıyordu. Avrupa'dan çocuklara dair haberler verirdi. Ufuk açıcıydı. 1880'de *Bahçe* çıktı, içeriğine mizah kattı, eğlendirerek öğretirdi. 1881'de *Çocuklara Kıraat* çıktı, seyahat kavramıyla tanıştırdı, Avrupa şehirlerinin, Avrupa'daki görkemli binaların resimlerini yayınlardı. 1896'da *Çocuklara Mahsus Gazete* çıktı. Osmanlı'nın en uzun süreli çocuk dergisiydi, 14 yıl boyunca basıldı. Avrupa dergilerinden resimler, çeviriler yayınlıyordu. 1905'te *Çocuk Bahçesi* çıktı, Tevfik Fikret, Mehmet Emin Yurdakul, Hüseyin Cahit Yalçın gibi efsaneler, çocuklar için matrak öyküler yazıyordu.

23 Nisan... Mustafa Kemal Atatürk, dünyanın ilk ve tek çocuk bayramını, çocuklarımıza armağan etti.

Cumhuriyet ilan edildi, 1923'te *Çıtı Pıtı* çıktı, monoloğu diyaloğa çevirdi, okurları, yani çocukları yazmaya özendiren bir dergiydi.

1926'da *Gürbüz Türk Çocuğu* çıktı, çocuklara sağlıklı yaşam kavramını öğretiyor, gıda ve sporla alakalı bilgiler veriyordu.
1928'deki Harf Devrimi'nden sonra çocuk yayıncılığı, yetişkin yayıncılığı kadar önem kazandı. *Çocuk Sesi, Mektepli, Afacan Arkadaş, Rüya, Yuva, Yavru Türk, Gelincik*... 1928-1945 arasında 23 çocuk dergisi yayımlandı. Fotoğraflar, karikatürler devreye girdi. Çocukların bilgi dağarcığı büyürken, hayal gücü zenginleşti. Merak eden, soru soran, keşfetmeye cesaretlenen, icat etmeye yüreklenen nesiller yetişmeye başladı.

23 Nisan 1945.
Doğan Kardeş çıktı.
Çocuk dergiciliğinde devrimdi. Sanat, bilim, kültür, aydınlanma meşalesiydi. Kazım Taşkent'in sahipliğinde, Vedat Nedim Tör ve Şevket Rado'nun yönetiminde, Yapı Kredi Bankası'nın desteğiyle yayımlanmaya başlandı. Doğan... Yapı Kredi'nin kurucusu Kazım Taşkent'in oğluydu. İsviçre'de yatılı okurken, 1939'da Alplerde meydana gelen heyelanda, henüz on yaşındayken hayatını kaybetmişti. *Doğan Kardeş*, Doğan'ın anısını yaşatmak için çıkarılmıştı. Tüm çocukların kardeşi olmuştu.

Ümit Yaşar Oğuzcan'ın şiirleri, Tomris Uyar'ın çevirileri, Aziz Nesin'in, Gülten Dayıoğlu'nun, Nezihe Araz'ın, Muzaffer İzgü'nün, Pınar Kür'ün yazıları yayınlanıyordu. İdil Biret'i, Suna Kan'ın, Sevin Okyay'ın, Halit Refiğ'in, Müjdat Gezen'in mektupları yeralıyordu. Altan Erbulak, Selma Emiroğlu, Mıstık, Gevher Bozkurt, Yalçın Çetin, Güngör Kabakçıoğlu, Emine Bora, Sezgin Burak gibi ustalar çiziyordu. Kuşe kâğıda basılmış, rengârenk sayfalarıyla, sporu, doğayı, uzayı anlatıyordu. Tiyatroyu, resmi, müziği, heykeli, baleyi, karikatürü sevdirirken, Dede Korkut'u, Keloğlan'ı, Hacıvat'la Karagöz'ü ihmal etmiyordu, halk hikâyelerine, Anadolu masallarına geniş yer veriyor, geleneksel değerlerimizi çağdaş kent kültürüyle harmanlıyordu.
33 yıl... 1945-78 arasında yetişen nesillerde derin izler bıraktı.

1977'de *Milliyet Çocuk* çıktı. Derginin başında Abdi İpekçi vardı, sorumlu yönetmenliğini Ülkü Tamer yapıyordu. Bilgi hazinesiydi. Yazar kadrosunda Aziz Nesin, Tarık Dursun K., Haldun Taner, Bekir Yıldız, Selim İleri, Yaşar Kemal, Müjdat Gezen, Orhan Boran, Yalvaç

Ural vardı. Tarık Akan, Cem Karaca, Ajda Pekkan, Cüneyt Arkın, Ayşen Gruda gibi sanatçılar, konuk yazar olarak yeralıyordu. Dünya klasiklerini, dergi ebadında 32 sayfa çizgi roman, özet şeklinde, ilave olarak veriyordu. Bu özet çizgi romanlardan itibaren, Türkiye'de dünya klasiklerinin satışında adeta patlama yaşandı. Özet çizgi romanla tanışan çocuk, mutlaka gidip, orijinal kitabı da alıyordu.

Ve 2016... Diyanet işleri başkanlığının çocuk dergisi, çocuklara çizgi hikâyeyle vizyon verdi, "şehit olmak ne güzel, keşke şehit olabilsem."

Yani?
Yanisi şu... Tee 1869'da başlayan 150 yıllık süreci "bakın ne hale getirdiler, vah vah" diye yazmıyorum. Tam tersine, 150 yıllık birikime güvenin diye yazıyorum.
İçki içmediği halde iktidar sarhoşu olan cahil cühela üç tane takunyalının çağdaşlığı geriye çevirebilmesi mümkün değildir. Olmayacak duaya amindir.

Mümeyyiz'le, *Arkadaş*'la büyüyen, *Afacan*'la, *Milliyet Çocuk*'la yetişenler var bu ülkede... *Doğan Kardeş* nesillerine güvenin.

Baldırı çıplak

Keriman Halis Ece'dir laiklik.
Sabiha Gökçen'dir.
Halet Çambel'dir.
Bahriye Üçok'tur.
Türkan Saylan'dır.
Muazzez İlmiye Çığ'dır.
Suna Kıraç'tır.

Laik kelimesi, Yunanca "laikos" sıfatından geliyor. Laikos'lar ruhban sınıfından olmayan, toprak zengini olmayan, tüccar olmayan demekti. Yani, yurttaş haklarına sahip olmayan sıradan halk kitleleriydi. Kadınlar, çocuklar, ırgatlar ve kölelerden oluşuyordu.

Monarşiyi yıkan Fransız devrimcileri, kendi laikoslarına... Yani "*sans culotte*-baldırı çıplak" tabir edilen sıradan halk kitlelerine "eşit yurttaşlık" getirdi. Böylece, ruhban sınıfının tekerine çomak sokulmuş oldu. Kiliselerde derhal karalama kampanyası başlattılar, devrimcileri "dinsiz" yaftasıyla aforoz ettiler.

Laikos sıfatı Fransızcaya *laïque* diye geçti.
Türkçeye de Fransızcadan laik diye geçti.

Türk Devrimi'nin temel taşı laiklik kavramı, Fransızcadan Türkçeye geçerken, dinsizlik iftirasını da beraberinde getirdi. Fransa'daki ruhban sınıfı ne yaptıysa, buradaki ruhban sınıfı, şeyhler-şıhlar-tarikat ağaları da aynısını yaptı. Sıradan insanların "eşit birey" olmalarına karşıyız, herkese hukuken eşit haklar verilirse, bizler bu ahaliyi nasıl sömüreceğiz diyemediler, "laiklik dinsizliktir" dediler. Karalama kampanyasını "din" üzerine oturttular.

Laiklik kavramının kökenindeki laikos'ların çoğunluğu kadındı. Adı üstündeydi yani... "Eşit birey" imkânı veren laiklikten en çok faydalanan sınıf, kadınlar oldu. Laikliğin özellikle kadınları özgürleştirmesi, kadınları erkeklerle hukuken eşit hale getirmesi, yobazları çıldırtmıştı. Çünkü, ters orantılıydı... Kadınların toplum içindeki varlığı ne kadar artarsa, ruhbanlar o kadar güç kaybediyordu. Tekkelere zaviyelere, tarikat yuvalarına gelen erkeklere bir şekilde nüfuz ediyorlardı ama, hapsedildiği evinden çıkıp okula gitmeye başlayan kızlara, sosyal hayata karışan kadınlara müdahale edemiyorlardı. Toplumun yarısına, sadece erkeklere hükmetmeye programlıydılar. Toplumun öbür yarısını kontrol edemiyorlardı. Kadınlar özgürlüğe kanat çırpan kuşlar gibi ellerinden avuçlarından kaçıyordu.

İşte bu nedenle, Mustafa Kemal vizyonunun, Türk devrim mucizesinin merkezinde "laiklik" ve "kadın" vardı.
Ve işte tam bu nedenle, Atatürk düşmanlarının, karşıdevrimcilerin ortak paydasında "din tüccarlığı" ve "laik kadın"a alerji vardır.

Habire doğursun, hamileyken sokağa çıkmasın, kahkaha atmasın, parklarda kızlı-erkekli oturmasın, sussun, haddini bilsin filan... Bunları söyleyenlerin ortak özelliği, anti-laik olmalarıdır.

Yıldız Kenter'dir laiklik.
İdil Biret'tir, Suna Kan'dır.
Leyla Gencer'dir.
Müzeyyen Senar'dır.
Neriman Altındağ Tüfekçi'dir.
Aysel Gürel'dir.
Türkan Şoray'dır, Fatma Girik'tir, Filiz Akın'dır.
Adile Naşit'tir.
Duygu Asena'dır.
Filenin sultanlarıdır.
Potanın perileridir.

Laiklik, kadındır.
Yobazlığın panzehiri, laik kadınlardır.

Hüngür hüngür gülmek

Bu topraklardaki ilk Türkçe mizah dergisi *Diyojen*'di. Teodor Kasap tarafından yayınlanıyordu. Saray'ın emriyle yasaklandı, 1873'te kapatıldı. Teodor pes etmedi. *Diyojen* kapatılınca, *Çıngıraklı*'yı çıkardı, o da kapatılınca *Hayal*'i çıkardı, o da kapatılınca *İstikbal*'i çıkardı. Baktılar ki adam olmaya niyeti yok, Teodor'u kapattılar! Tutuklayıp, hapse attılar.

İlk karikatüristimiz Teodor, hapse girmesine sebep olan imzasız karikatüründe, Karagöz'le Hacivat'ı çizmişti. Karagöz'ün eli ayağı prangalıydı. Hacivat "nedir bu halin?" diye soruyordu, Karagöz de "kanun çerçevesinde özgürlük" diyordu. Bunu çizdiği için üç yıl yattı.

Mizah bayrağını Jön Türkler devraldı. *Dolap, Beberuhi, Pinti, Tokmak* gibi dergileri çıkardılar. Ama burada değil, Londra'da, Cenevre'de çıkardılar. Çünkü, sürgündeydiler. Memlekete adım atmaları bile yasaktı. Bademlerin yere göğe sığdıramadığı zat-ı şahane Abdülhamid efendimiz hazretleri döneminde, karikatür büyük suçtu. *Tokmak*'ın ilk sayısındaki başyazı mesela, bu acıklı durumu şöyle izah ediyordu: "Dergimizden mizah beklemek boşunadır, dergimizi ancak 'hüngür hüngür gülmek' deyimi açıklayabilir!"

Cumhuriyet döneminin mizahı, *Markopaşa* dergisiyle başladı. Aziz Nesin, Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz, Mim Uykusuz tarafından çıkarılıyordu. Habire dava açılıyordu, habire toplatılıyordu, habire kapatılıyordu. Bu nedenle logonun altına "toplatılmadığı zamanlar çıkar, yazarları hapishanede olmadığı zamanlar çıkar" ibaresini koyuyorlardı! Dağıtımları yasaklanıyordu, elden dağıtıyorlardı. O günün şartlarında 70 bin gibi hakikaten inanılması güç bir tiraja ulaşmışlardı. *Markopaşa* kapatılınca, *Merhumpaşa* adıyla çıktılar, o kapatılınca *Malumpaşa* adıyla çıktılar, o kapatılınca *Yedisekizhasanpaşa* adıyla çıktılar, o kapatılınca *Bizimpaşa* adıyla

çıktılar. Neticede... Aziz Nesin'i diri diri yakarak öldürmeye çalıştılar bu memlekette... Sabahattin Ali'yi katlettiler. Rıfat Ilgaz'ı ellerini ayaklarını zincirleyerek, gözlerini bağlayarak sokaklarda dolaştırdılar, hapislerde çürüttüler. Mim Uykusuz'u defalarca tutukladılar, ismini bile yasakladılar, karikatürlerini takma isimlerle çizmek zorunda kaldı.

Demokrat Parti döneminde "karikatürlerin çok partili demokratik nizamı zedelediğine" karar verildi, iyi mi... Bu gülünç gerekçeyle davalar açıldı, karikatüristler demokrasiye zarar verdikleri gerekçesiyle hapse atıldı. Mizah dergileri hakkında henüz piyasaya çıkmadan toplatılma kararı veriliyordu, henüz çizilmemiş karikatürlerde suç işlendiğine hükmediliyordu! En çok yargılanan isim, Turhan Selçuk'tu. Efsane "Abdülcanbaz" karakteri, Demokrat Parti'nin toplumun üstüne karabasan gibi çöktüğü dönemde doğmuştu.

Kenan Evren geldi, Karikatürcüler Derneği'ni kapattı.
Mizah Müzesi'ni yıktırdı.

Gırgır... Özetle, dünya çapındaydı.
Oğuz Aral'ın heykeline 2006'da molotof kokteyli atıldı. Tamir edildi. 2007'de tekrar saldırıya uğradı, demir çubuklarla vura vura parçalandı. Tamir edildi. 2008'de tekrar saldırıya uğradı, bu defa balyozla yıkıldı. Dünya çapındaki zeka'ya teşekkürümüz işte bu oldu.

Asrın liderimiz geldi... Musa Kart'ın çizdiği "kedi" karikatürüne dava açtı. *Penguen* dergisinin "zürafa, fil, maymun, deve, kurbağa, yılan, inek, ördek" karikatürüne dava açtı. *Leman* dergisinin "kene" karikatürüne dava açtı. Aslanım benim, kaplanım benim, koçum benim denilince kasım kasım kasılıyor ama, fil denilince kızıyordu. En son, 17/25 Aralık'ın karikatürünü çizen Musa Kart'a dava açtı. Dolar dolu ayakkabı kutuları, yatak odasında para kasaları, kol saatleri aklanırken, karikatürist 10 yıl hapisle yargılandı.

Ve... Olağan hallerde bir türlü tutuklanamayan Musa Kart, olağanüstü hal kapsamında, feto meto diye "nihayet" hapse atıldı!

Kendisini ziyarete giden eşine, hepimize iletmesi için hangi mesajı gönderdi biliyor musunuz... "Bu ülkenin çocuklarına borcumuz var, korkmadan, yılmadan yazmak-çizmek benim görevim, her voltaya çıkışımda Silivri'nin tüm kargaları başıma üşüşüyor, hakkımızda açılan davayı anlatıyorum, onlar gülüyor, ben gülüyorum!"

Abdülhamid döneminden Akp dönemine...
Hüngür hüngür gülmek, bu olsa gerek.

Siyah beyaz aşk hikâyesi

İlkokulu ite kaka yedi yılda bitirdi, gerisini okumadı. Yeşilçam'a çırak girdi. Film setlerinde çalışmaya başladı, getir götür işleri, dekoru şuraya yerleştir, ışığı şöyle tut filan, bazen figüranlık bile yaptı. Eğlenceli, renkli bir dünyaydı ama, sigorta yok, yevmiye az, ne yapsam diye düşünürken, bir arkadaşının okuldan arkadaşı olan Ziya Doğan'la tanıştı, "malzemeci olmak istiyorum" dedi, Ziya "kaç yıldır bu işi yapıyorsun?" diye sorunca "hiiç" cevabını verdi. Ziya sevdi bu harbi adamı, "yarın sabah idman var, Şeref Stadı'na gel" dedi.

Geliş o geliş.

Süreyya...
43 yıldır Beşiktaş'ta.

İki evladı var. İkisinin de doğumunu göremedi. İlk evlat mesela... Eşi hamileyken, Beşiktaş Kıbrıs'ta kamp yapıyordu, teknik direktör Gordon Milne, şak, haber geldi, eşi doğum yapmış, erkek evlat dünyaya getirmiş, ama daha 22 gün Kıbrıs'ta kalmaları lazım, bizimki aradı eşini telefonla, "oğlanın ismini koymayın, kamp bitince maçlar başlayacak, ilk gol atanın ismini koyacağım" dedi! Neticede döndüler Kıbrıs'tan, sezon başladı, ilk hafta Trabzonspor, 0-0, ikinci hafta Gençlerbirliği, gene 0-0, araya milli maç girdi, mecburen 15 gün de böyle geçti, üçüncü hafta Karabükspor, kadrosu zayıf, "en az 3-4 atarız" diye düşündü. Maç başladı. Beşiktaş hakikaten gol attı ama, Walsh attı iyi mi... Bizimki devre arasında Metin Ali Feyyaz'ın yakasına yapıştı, "Allah aşkına biriniz gol atın" diye yalvardı, "sen merak etme abi" dediler, ikinci yarı başladı, dakika 90, gene Walsh attı iyi mi... Bizimki ağladı ağlayacak. Soyunma odasına girdiler, Metin Ali Feyyaz teselli etmeye çalışıp, "sıkma canını, haftaya Bursa maçı var, orada atarız" dediler. Bizimki patladı... "Boşversenize birader" dedi, "oğlan nerdeyse askere gidecek, sizin yüzünüzden hâlâ ismini

koyamadık!" Aradı telefonla tekrar eşini, "bunların gol falan atacağı yok, oğlana babamın ismini koyun" dedi! Şevki Yasin, nihayet ismine kavuşmuş oldu.

İkinci evlat, kız oldu. O sırada İsviçre'deler, teknik direktör Del Bosque... Acayip yağmur yağıyordu, Süreyya futbolcularla birlikte sırılsıklamken haber geldi, eşi doğum yapmış... Herkes tebrik etti, Del Bosque yanına çağırdı, bi şeyler söyledi, bizimki anlamadı, tercümanı çağırdı, meğer Del Bosque "yağmur yağıyor, kızının ismini Yağmur mu koydun?" diye soruyormuş. Süreyya "tamamdır valla" dedi, eşini aradı, "kızımın ismini Del Bosque koydu, Yağmur olsun" dedi.

Müthiş matrak hatıraları var. Bir gün Antalya'da kamptalar, teknik direktör Tigana, Efes Kupası oynanıyor, rakip Galatasaray... Yedek kulübesinin hemen arkasında oturan bir taraftar habire saydırıyor, Tigana'ya küfür ediyor, Tayfur'a yaşlısın diyor, Okan'a sen Galatasaraylısın diyor, Sergen'e git at yarışı oyna diyor. Bizimki dayanamıyor, "arkadaş maç daha yeni başladı, ayıp ediyorsun, herkes rahatsız oluyor, otur efendi gibi seyret, yoksa polis çağıracağım" diye uyarıyor. Arızalı taraftar bombayı patlatıyor, "bıyıklı sen çok konuşma, yıllardır maçlara geliyorum, hep yedeksin, insan bir gün oyuna girmez mi" diyor!

Herkes onu yedek kulübesinden tanıyor ama, eski dönemlerde maç sırasında soyunma odasında otururdu. Çünkü, gençler hatırlamaz, eskiden stadyumlarda güvenlik yoktu, polis yoktu, kapıları kırıp eşyaları çalarlardı. İşte bu yüzden, Süreyya maç sırasında soyunma odasında otururdu. Düşünsenize, binlerce kişi tribünlerde, futbolcular sahada, bir adam soyunma odasında tek başına... Küçücük bir radyosu vardı, maçı oradan takip ederdi. Bana ne demez, futbolcuların özel eşyalarının başında nöbet tutardı. İş ahlakı, iş disiplini konusunda, hakkında tez yazılması gereken biridir Süreyya.

Kaç ülke gördüğünü hatırlamıyor. Kore'de trafik kazası geçirdi, hayati tehlike atlattı, yine de hastaneye gideceğine takımının yanına koştu. 43 yıldır, arka arkaya iki gün bile izin yapmadı. Sabah 7'de idman sahasına geliyor, akşama kadar... Sabah idmanı olmasa bile, saat 7'de işinin başında oluyor. Teknik direktörler haftalık programı kapıya

asıyor, Süreyya bir kopyasını alıp, eşine götürüyor, evinin kapısına asıyor. Hayatı yollarda, deplasmanlarda geçiyor. Bir gün eşi telefon ediyor, "akşam eve gelirken meyve getir çarşıdan" diyor. Bizimki cevap veriyor, "ne meyvesi hanım, ben Diyarbakır'dayım!"

Schumacher'in ilk geldiği sezon Fenerbahçe'yle maç var, Kadıköy'de... Efsane Alman kaleci gazetecilere açıklama yapıyor, "bana ilk golü atana, altın saat hediye edeceğim" diyor. Beşiktaşlı Ferdinand şırrak diye atıyor. Bizimki gidiyor Ferdinand'ın yanına, "sen ne yapacaksın altın saati, ben alayım senin yerine" diyor. Ferdinand da tamam, senin olsun diyor. Bizimki Fenerbahçe'nin soyunma odasına gidiyor, ölü evi gibi tabii, moraller sıfır... O sırada Fener'in kaptanı Oğuz... Bizimki gidiyor Oğuz'un yanına, "saati almaya geldim" diyor. Oğuz da "erkeksen git kendin söyle" diyor. Bizimki gidiyor Schumacher'in yanına, eliyle bileğini işaret ederek, saati rica edeyim diyor. Schumacher ayağındaki kramponu çıkarıyor, Süreyya'nın kafasına fırlatıyor, koridorda kovalıyor, zor alıyorlar elinden... Bizimki hiç istifini bozmuyor, elinde kramponla gidiyor Ferdinand'ın yanına, "saat olmadı, istersen krampon vereyim" diyor!

Heavy metal müzik meraklısı olan Queresma'ya Ümit Tokcan, Sabahat Akkiraz, Arif Şentürk dinletiyor. Yabancı futbolculara Kemal Sunal filmleri izletiyor, her deplasmanda o yöreye ait Türk yemeklerini tanıtıyor, tattırıyor. Binlerce taraftarla karşılanan ama, sorunlu ayrılan Toshack'ı havalimanında tek başına uğurlayacak kadar vefalı bir sportmen o... Tek kelime yabancı dil bilmediği halde, yabancı topçularla sohbet ediyor, fıkralar filan anlatıyor, inanmakta güçlük çekeceksiniz ama, ne anlattığını anlıyorlar.

Beşiktaş maçına ilk defa yedi yaşındayken, dayısı tarafından götürülmüştü. Rakip Altay'dı. Sahada iki tane siyah-beyaz takım vardı. Hangisi bizimki diye sordu dayısına... Formasında "kartal" olandı. Macera işte böyle başlamıştı.

Ve, yıkılmadan önce son maç, İnönü Stadı'ndaki veda maçı... Soyunma odasında formaları hazırlıyordu, tribünler inlemeye başladı, Süreyya Süreyya diye bağırıyorlardı, kulaklarına inanamadı, futbolcular yanına geldi, "ağabey seni çağırıyorlar" dediler, çıktı sahaya, İnönü Stadı'nın

son üçlü'sünü çektirdi. Bu şeref, bir daha asla hiçbir faniye nasip olmayacaktı. Bu şeref, Çarşı Grubu tarafından ona verilmişti.

Çünkü... Son 43 yılda Beşiktaş'ta hiçbir başkan, hiçbir teknik direktör, hiçbir futbolcu, görevi başındayken onun kadar şampiyonluk kazanmadı. 1981'deki şampiyonlukta da o vardı, yeni stadyumdaki ilk şampiyonlukta da o vardı.

Yeşilçam setlerinde başlayan siyah-beyaz bir aşk hikâyesinin filmidir bu… İşini namusuyla, gönülden, severek yaptığında, yedek kulübesindeki "figüran"ın, dünya çapındaki yıldızlarla aynı sahneyi paylaşıp "başrol" oynayabildiğini kanıtlayan bir filmdir.

Kup griye

Güzel bir kış akşamıydı, İzmir'den misafirlerim var, Nevizade'yi özlemişler, Yakup'ta kadehin dibine vuruyoruz... Yan masada altı beyefendi oturuyor, takım elbise, kravat, hani artık ender rastlanan "İstanbul beyefendisi" derler ya, kibar, görgülü, işte onlardandılar, en genci 80 yaşında, ufak ufak demleniyordu. Kulak misafiri oluyoruz... Kıkır kıkır sohbet ediyorlar. Şahane bir ekip yani. Dayanamadık sorduk, meğer delikanlılıktan beri arkadaşlarmış, haftada bir düzenli olarak buluşup, adabıyla parlatıyorlarmış. Allah herkese sizin gibi arkadaşlık, hepimize bu yaşta fava-rakı ihsan eylesin dedik. Gülümsedi her zamanki gibi, aldı kadehini, kalktı yerinden, bizim masamızı şereflendirdi, bir duble de sizinle arkadaşlık edelim dedi.

Bay Harry'ydi.
Harry Lenas.

Babası 1919'da Arnavutluk'tan İstanbul'a göç etmiş, bu topraklardaki ilk çikolata imalathanesini kuran Fransız Moulatier'nin yanında çıraklık yapmış, 1923'te, İstiklal Caddesi'nde ilk pastanesini açmıştı. Cumhuriyet'le yaşıt olan bu pastanenin ismi, Loryan'dı... Fransızca "şark" anlamına gelen l'Orient kelimesinin okunuşuydu. 1934'te yasa çıktı, yabancı isimlerin Türkçeleştirilmesi gerekiyordu. Mareşal Fevzi Çakmak'ın damadı, sanat tarihi profesörü Burhan Toprak, Loryan'ın müdavimlerindendi. Ona danıştılar. "Baylan ismini koyun" dedi. Çağatay Türkçesi'nde "kusursuzluk, mükemmellik" anlamına geliyordu. Şark, mükemmel oldu, Loryan, Baylan oldu.

Bay Harry, babasının pastanesinde çıraklık yaptı, liseden sonra Viyana'ya, pastacılık okulu Zuckerbaecker Schule'ye gitti, oradan diplomayı aldı, İsviçre'ye geçti, uluslararası Richmont Fachschule'de çikolata eğitimi aldı, Mövenpick'te çalıştı, Almanya'ya geçti, Solingen Graefrath'ta gıda sanayi okulunda şekerleme eğitimi aldı. 1953'te yurda döndü. Türkiye'nin "ilk mektepli pastacısı"ydı.

İlk'lerine başladı...
Türkiye'yi espresso'yla tanıştırdı.
İlk cappuccino'yu o tattırdı.
İlk milkshake'i o çalkaladı.
İlk tiramisu'yu o yaptı.
İlk İtalyan dondurmasını...
İlk İskandinav kanepelerini...
İlk krokanlı çikolatayı o servis etti.
İlk madlenleri o üretti.
Pandispanyayı ilk o kullandı.
İstanbul efsanesi "kup griye"yi icat etti.
Vitrinini kalplerle süsleyip, Sevgililer Günü'nü ilk tanıtan o oldu.
Çikolata üzerine yazıyı, ilk o yazdı.
Yazı'nın merkezi oldu... Attila İlhan, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cemal Süreya, Orhan Kemal, Haldun Taner, Peyami Safa, Asım Bezirci, Behçet Necatigil, Ferit Edgü, Ahmet Oktay, Güner Sümer, Fethi Naci, Tomris Uyar, Leyla Erbil, Oktay Akbal, Salah Birsel... Baylan'ı mesken tutanlardandı.

Varlık vergisi.
6/7 Eylül olayları.
Kıbrıs harekâtı.
Yurdundan asla ayrılmadı.
Kızılcık şerbeti içtim dedi, hayatımıza lezzet katmaya devam etti.

Ve maalesef, 2016, Türkiye bu çok kıymetli evladını kaybetti.

Yaş kemale erince, Cumhuriyet'le yaşıt olan Baylan'ını, kakao-çikolata-kahve sektörünün devlerinden Altınmarka'ya devretmişti. Neden diye sorduklarında ne cevap vermişti biliyor musunuz? "Çocuğum olmadı, Baylan'ı bırakacağım varisim yoktu, bu yüzden güvenilir ellere emanet ettim, Baylan'ı sizin çocuklarınızın da görmesini istedim, çünkü Baylan benim değil, Türkiye'nin" demişti.

Benim değil... Türkiye'nin.

Bana göre yurtseverliğin kup griyesi'ydi.

İzzetinefis

1907 yılıydı.
Bolu'da dünyaya geldi.
Dar gelirli bir ailenin oğluydu, hem çalıştı, hem okudu, İstanbul'da Sanayi-i Nefise mektebini bitirdi, mimar oldu, ticarete atıldı, biraz para yaptı, girişimciydi, neden illa yabancılardan ithal etmek zorunda kalıyoruz diye kafa yordu, özel teşebbüsün ilk döküm fabrikasını kurdu, memleketin döküm sanayisine öncülük etti, ithalatı ihracata çevirdi, yıllarca vergi rekortmenleri listesinde yeraldı. Ve... Bize bu fırsat eşitliğini sağlayan, bu imkânları tanıyan Atatürk Cumhuriyeti'ne borcumuzu ödemeliyiz diyerek, 1986'da vakıf kurdu. Tüm servetini bu vakfa tahsis etti.

İzzet Baysal.

Bolu'da... Nafize Baysal kreşini, İzzet Baysal anaokulunu, Mehmet Baysal ilkokulunu, Canip Baysal ilkokulunu, Atatürk ilkokulunu, 50. Yıl ilkokulunu, Behiye Baysal ilkokulunu, Behiye Baysal ticaret meslek lisesini, İzzet Baysal çıraklık eğitim merkezini, İzzet Baysal akşam sanat okulunu, İzzet Baysal Anadolu lisesini, İzzet Baysal Anadolu lisesi kız-erkek öğrenci yurdunu, İzzet Baysal öğretmen lojmanlarını, İzzet Baysal endüstri meslek lisesini, İzzet Baysal otelcilik ve turizm meslek lisesini, Zübeyde Hanım kız meslek lisesi yurdunu, Tevfik Atay sağlık eğitim merkezini, Emine Baysal eğitim ve uygulama okulunu, İzzet Baysal teknik lisesini, İzzet Baysal kütüphanesini, Canip Baysal lisesini, Mehmet Baysal uygulama okulunu, ticaret lisesi bilgisayar laboratuvarını, Çaydurt, Gazipaşa, Sakarya ve Cumhuriyet ilköğretim okullarının bilgisayar laboratuvarlarını, İzzet Baysal otelcilik meslek lisesini, Solmaz Baysal öğretmen evini, Abant İzzet Baysal Üniversitesi'ni, fen edebiyat fakültesini, 1600 kişilik kız-erkek öğrenci yurdunu, 140 dairelik öğretim görevlisi lojmanlarını, 144 yatak kapasiteli sosyal tesislerini, 2 bin kişilik yemekhanesini, Bolu meslek

yüksek okulu bilgisayar laboratuvarını, İzzet Baysal Üniversitesi kültür merkezini, kapalı spor tesisleri kompleksini, İzzet Baysal Üniversitesi camisini, İzzet Baysal Üniversitesi tıp fakültesi hastanesini, morfoloji binasını, iktisadi idari bilimler fakültesi ve eğitim fakültesinin bilgisayar laboratuvarlarını, hayvan laboratuvarını, Bolu'nun köylerine 35 adet sağlık evini, Refika Baysal ana sağlık merkezini, Mehmet Baysal hemşire eğitim merkezini, İzzet Baysal kadın doğum ve çocuk hastanesini, Emine Baysal hasta pavyonunu, İzzet Baysal hemodiyaliz ünitesini, 200 yataklı İzzet Baysal devlet hastanesini, Bolu Baysal camisini, İzzet Baysal yaşlılar evi ve kız yetiştirme yurdunu, İzzet Baysal huzurevini yaptı... Bağışladı.

(Cumhuriyetin izzetinefsi İzzet Baysal'ın yaptırdığı kreşe kaydolan bir çocuk, ilköğretimi, liseyi, üniversiteyi okuyup, yaşlılığında huzurevinde kalabilir, öylesine bir zincir oluşturdu.)

Özetini yazdım.
2000 yılında rahmetli olana kadar, 150'ye yakın eser bıraktı.
Türkiye Cumhuriyeti Devlet Üstün Hizmet Madalyası'yla onurlandırıldı. TBMM Üstün Hizmet Ödülü aldı. ODTÜ, Hacettepe, Mimar Sinan, Anadolu ve İzzet Baysal üniversiteleri tarafından eğitimde onursal doktor payesi verildi. Bolu'ya heykeli dikildi.

Onuncu Yıl Marşı... İzzet Baysal'dır.

İzzet Baysal'ın memleketi Bolu'ya... Onuncu Yıl Marşı'nı yasaklatmaya kalkışan, Atatürk devrimlerine alerjisi olan nankör bir badem bıyıklının, milli eğitim müdürü olarak monte edilmesi, asla tesadüf değildir.
Ve, hadise Bolu'da yaşanıyor zannediyorsunuz ama, aslında sadece Bolu değil, tüm Türkiye aynı yol ayrımındadır.

Ya İzzet Baysallar gibi, bilimle, çağdaş düşünceyle, Atatürk devrimleriyle, laik cumhuriyetle filizlenen bir gençlik yetiştireceğiz... Ya da karşı devrimcilerin saray inşaatlarında dolgu malzemesi olarak kullanılan moloz bir gençlik!

Kaptan June

1922 yılıydı.
İngiltere'de doğdu.
Babası petrol mühendisiydi, iş için Afrika'ya taşındılar, Uganda'da yaşadılar, svahili dilini öğrendi, uçsuz bucaksız savanlarda çıplak ayakla koşturdu, macera filmlerini andıran hayatı işte böyle başladı.

Çılgın, güzel.
Etrafına ışık saçan bir kızdı.
Londra'ya döndüklerinde, bale, tiyatro, şan dersleri aldı, sahnelerde olmayı düşlüyordu ama, henüz 20'sinde âşık oldu, evlendi, eşi çok zengindi, aralarında ciddi yaş farkı vardı, bambaşka bir hayata savruldu, düşündükleri gibi gitmedi, boşandılar, bir başkasına âşık oldu, gene evlendi, bu seferki eşi daha da zengindi, önce New York'a taşındılar, sonra Cenevre'ye yerleştiler, muhteşem bir malikanede yaşıyorlardı, jet sosyetedeydi, ışıltılı partilerdeydi ama, Afrika savanlarında koşturan ruhunun aradığı bu değildi, gene boşandı.
Küçücük bir yelkenli aldı, tek başına, Akdeniz'e açıldı. Yunan adalarına demirledi. 20 yıl... Şu adadan bu adaya dolaşırken, Ege denizini avucunun içi gibi bilen, tecrübeli bir kaptan haline geldi.

1975 yılında, ömründe ilk defa Marmaris'e uğradı.
Dalyan'a.
İztuzu Plajı'na vuruldu adeta.
Öbür yıl gene geldi, öbür yıl gene.
Olacak gibi değildi.
Ayrı duramıyordu.
1986 yılında, 64 yaşındayken, tası tarağı sattı.
Dalyan'a taşındı.
İztuzu Plajı'nda derme çatma, ilkel bir barakaya yerleşti.

Bi sabah uyandı ki...
Etrafı carettalarla dolu!
Meğer, yuvasını, carettaların yuvasına yapmıştı.

Çocuğu yoktu.
Kaplumbağaları evlat edindi.

Gel zaman git zaman... İztuzu Plajı'na beş yıldızlı otel yapılacağı anlaşıldı. İngiliz-Arap ortaklığıydı, 1800 yataklı otel dikilecekti. Doğal Hayatı Koruma Derneği'yle elele verdi, dünyayı ayağa kaldırdı, ABD'de, İngiltere'de, İsviçre'de kampanya başlattı, Turgut Özal hükümetine geri adım attırdı, otel projesini iptal ettirdi, İztuzu Plajı SİT alanı ilan edildi, carettalar ilelebet kurtuldu.

Bir daha asla böyle bir tehlike yaşanmasın diye, Deniz Kaplumbağaları Koruma Vakfı'nı kurdu. Vakfın kurulması için gerekli olan parayı kendi cebinden verdi.

June Christine Fairey Haimoff.
Kısaca "Kaptan June" olarak tanınıyordu.
2009 yılında, 87 yaşındayken, Türk vatandaşı oldu.
"Haziran" adını aldı.

Sekiz köpeği ve dokuz kedisiyle birlikte ömrünün sonuna kadar o barakada yaşadı, 1966 model vosvosuyla Dalyan sokaklarında dolaşıyordu, bilgisayar kullanıyordu, gündemi yakından takip ediyordu, İztuzu'na çivi çakılmasın diye, carettaların üreme alanlarına zarar gelmesin diye mücadelesini sürdürdü, bölgedeki tüm çevreci eylemlere en önde katıldı. Memleketinden binlerce kilometre uzakta, bizim memleketimizi, bizim topraklarımızı, bizim doğamızı, bizim faunamızı korumaya çalıştı.

100 yaşını gördü.
2022 yılında 100 yaşındayken, evinde, gözlerini kapadı.
Vasiyeti vardı, "öldüğümde beni Kaya Mezarları'nın altındaki Çandır Mezarlığı'nda İslami usullere göre gömün" demişti, öyle yapıldı.
Dalyan merkez camisinde namazı kılındı, omuzlarda taşınarak Türk Bayraklı bir tekneye konuldu, bu son deniz seyahatiyle, Dalyan Kanalı'nın karşı kıyısındaki Köyceğiz'in Çandır Mezarlığı'na götürüldü, carettaların anavatanında toprağa verildi, hiç ayrılmamak üzere, carettaların annesi.

Cide

Bugün iyi bir şey yaptım.
Sabah sabah kitapçıya gittim.
Kızıma Rıfat Ilgaz aldım.
Kastamonu'da, doğadaki tüm renklerin buluştuğu Cide'de, insana ilham veren sükûnette, sıklamen kokulu ahşap bir evde doğdu. Öğretmen oldu. *Sınıf* isimli şiir kitabı sıkıyönetim tarafından toplatıldı, tutuklandı, elleri zincirlendi, askeri hapishaneye gönderildi. "Aç kalmasın da sırtımız, giyinmek bizim için değil / bütün zorumuz boğazdan, hasretiz bol sirkeli salataya / henüz girmedi mutfağımızdan içeri ayşekadın / dilimiz bağlı geçiyoruz manavların önünden" diyordu kitabında... E büyük suçtu! Altı ay yatırıldı, öğretmenlikten men edildi. *Devam* isimli şiir kitabı çıkardı, gene toplatıldı. Hayatını gazetecilik yaparak kazanıyordu. Mısır kralına ve İran şahına hakaretten bile tutuklandı iyi mi, yedi ay öyle yattı, af kanunuyla çıktı. Sabahattin Ali, Aziz Nesin ve Mim Uykusuz'la birlikte *Markopaşa* dergisini çıkardı, habire dava açılıyor, habire toplatılıyor, habire kapatılıyordu, bu nedenle logonun altına "toplatılmadığı zamanlar çıkar, yazarları hapishanede olmadığı zamanlar çıkar" ibaresini koyuyorlardı, dağıtımları yasaklanıyordu, elden dağıtıyorlardı, o günün şartlarında en baba gazete bile anca 40 bin tiraj yaparken, 70 bin gibi hakikaten inanılması güç bir tiraja ulaşmışlardı, *Markopaşa* kapatılınca, *Merhumpaşa* adıyla çıktılar, o kapatılınca *Malumpaşa* adıyla çıktılar, o kapatılınca *Yedisekizhasanpaşa* adıyla çıktılar, o kapatılınca *Bizimpaşa* adıyla çıktılar, sansürcüleri delirttiler. 12 Eylül darbesinde tutuklandı, 70 yaşındaydı, gözleri bağlandı, elleri ayakları zincirlendi, komşularının önünde Cide merkezine kadar yürüttüler, et balık kurumunun mezbahasını hapishaneye çevirmişlerdi, tekmeleyerek mezbahaya tıktılar. Yazmaya, üretmeye devam etti. *Üsküdar'da Sabah Oldu, Güvercinim Uyur Mu, Kulağımız Kirişte* isimli şiir kitaplarını yazdı, tüm zamanların efsanesi *Hababam Sınıfı*'nı yazdı, *Pijamalılar, Halime Kaptan, Karartma Geceleri, Yıldız Karayel* romanlarını yazdı, *Yokuş Yukarı, Dördüncü Bölük* anı kitaplarını yazdı, *Don Kişot*

İstanbul'da, Garibin Horozu, Çatal Matal Kaç Çatal, Bunadı Bu Adam, Şeker Kutusu öykü kitaplarını yazdı, *Bacaksız, Öksüz Civciv, Kumdan Betona* çocuk kitaplarını yazdı. Gözü dönmüş yobazlar tarafından ateşe verilen Madımak'ın kahrını taşıyamadı, rahmetli oldu, can dostu Asım Bezirci'nin yanına defnedildi.

Rıfat Ilgaz, Muzaffer İzgü, Fakir Baykurt, Aziz Nesin, Necati Cumalı, Bekir Yıldız, kitap okumayı sevdiysek, onlar sayesinde sevdik. Her zorluğa rağmen, hayata gülümseyerek bakmayı onlardan öğrendik. "Kindar nesil" olmak yerine, "insan nesil" olduk Rıfat Ilgazlar sayesinde.

"Elin elime değsin / ısıtayım üşüdüyse / boşa gitmesin son sıcaklığım" diyordu, son şiirinde... "Tek suçunuz hür insanlar gibi konuşmak / kitaplar suç ortağınız" diyordu... "Yüzyılımı dörde böldüm, her bölümü bir mevsim / biri kaldı, üçü gitti, yaz'ı gitti, güz'ü gitti / karlı tipili kış'ı gitti, yemyeşil bir bahar kaldı" diyordu, ömrünü tüketmiyor, daima tazeliyordu.

"Sınıfın ozanıyım mimli / Hababam Sınıfı'nın yazarıyım ünlü / kim ne derse desin, çocuklar için yazdım hep" diyordu... "İki iş tuttum ömür boyu köklü / çocukları okutmaktı ilk işim / ikincisi, yazdıklarımı çocuklara okutmak" diyordu.

"Annenden öğrendiğinle yetinme çocuğum, Türkçeni geliştir / dilimiz öylesine güzel ki, durgun göllerimizce duru, akarsularımızca coşkulu... / Ne var ki çocuğum, güzellik de bakım ister / önce türkülerimizi öğren, seni büyüten ninnilerimizi belle, gidenlere yakılan ağıtları... / Her sözün en güzeli Türkçemizde / diline takılanları ayıkla, yabancı sözcükleri at... / Bak, devrim ne güzel, barış ne güzel, dayanışma, özgürlük... / Hele bağımsızlık... / En güzeli sevgi, sev Türkçeni çocuğum, dilini sevenleri sev" diyordu.

Cidesini hep çok sevdi. Sadece Cideli oldu. Her zaman Cide'yi yazdı. Soyadı kanunu çıktığında, hiç düşünmedi bile, aidiyeti belliydi, Ilgaz Dağı'nı soyadı aldı... "Ben doğma büyüme Kastamonuluyum, yani, o güne kadar İstanbul'da kentsoylular tarafından çıkarılan mizah

dergilerinde alay konusu yapılan Kastamonululardan biriyim. İşte böyle bir anlayışta olan İstanbul'un kentsoylularını karşımıza almanın tam zamanıydı. Biraz da bizler, Anadolu'dan gelenler, bu kentsoylulara takılmalıydık. Yani, onların silahını ellerinden alıp, onlara çevirmekti benim mizah anlayışım... Alay edenlerle alay etmekti. Bizleri küçük görenlere karşı, kavgamızı, çekişmemizi sürdürmek için mizah yazarıyız" diyordu. Böylesine onur duyuyordu, Anadolulu olmaktan, Kastamonulu olmaktan.

Ve şimdi öğreniyoruz ki, Kastamonu'nun öz evladı, Cide'nin öz evladı Rıfat Ilgaz'ı beğenmeyenler varmış Kastamonu'da... Cide Rıfat Ilgaz Meslek Yüksek Okulu'ndaki ismini sildirmek için, Kastamonu Üniversitesi Senatosu'na başvuru yapmışlar. Rıfat Ilgaz ismini istemiyoruz demişler.

İnsan hakikaten inanamıyor bu kindarlığa.
Bu vefasızlığa, bu cehalete, bu kötülüğe.

Çok kötü şeyler oluyor Türkiye'de.
Siz iyi bir şey yapın bugün.
Şurası kitapçı, çok yakın... Evladınıza Rıfat Ilgaz alın.

Rabbim affeder mi?

"İnsanları deccal diye hedef gösteren, kerameti kendinden menkul, zihinleri bulandıran bir dinin yolundan mı gideceğiz? Yoksa, İslam dininin açık seçik, duru yolundan mı gideceğiz? 15 Temmuz darbe girişimi, Türkiye'yi böyle bir yol ayrımına getirdi."

"Bu mesele, toplumun geleceğine dair, devletin tüm kurumlarını ilgilendiriyor. Mehdici mesihçi yapılanmalar, enfeksiyon alanı oluşturuyor. Bu şartlar oluştuğunda, uluslararası gizli hesaplara girişiliyor. Mehdici mesihçi hareketler, İslam düşüncesinin enfeksiyon alanıdır, insanları peşinden sürükleyip, vahim olaylar, ciddi tehlikeler üretebiliyor."

"Merdivenaltında, kapalı kapılar ardında verilen dini eğitim, sorun üretiyor, uluslararası projeyle çok kolay manipülasyona uğruyor. İlahiyat fakülteleri ve diyanet işleri başkanlığı, merdivenaltı bilgilere karşı iyi mücadele etmedi. 15 Temmuz'u hazırlayan en önemli etkenlerden biri, kulaktan kulağa yayılan şifai inançlardır. Diyanet'in daha dikkatli ve uyarıcı olması gerekiyordu."

"Sadece fetö değil, Türkiye'deki dini cemaatlerin hepsinin dikkatle izlenmesi gerekir. Gizemli dini cemaatleşme çizgisinin her biri benzer riskler taşıyabilir, kaygılıyım. Dini cemaatler, siyaset, ticaret ve eğitim alanlarına kaydığı anda, benzer sapmaların yaşanabileceğini düşünüyorum. 14 asırlık İslam tarihi boyunca, hep böyle oldu."

"Uyduda din adı altında istismar yayını yapan kanallar var, Anadolu'da yayın yapan televizyonlar var, bunların her biri sorunlu yayınlardır. Tüyler ürpertici dini telkinler yapılıyor, insanların zihin dünyası alt üst ediliyor. Ekranlarda sahte bal satılmasını bile daha ehven görüyorum. Ramazan ayındaki dini programlar tam bir fecaat,

kahroluyorum. Türkiye'de çok satan dini kitaplar vahim durumda, en çok satan 20 kitap var, 20'si de zihinleri alıp başka taraflara savuran kitaplar... Aklımızı, din konusunda doğru aydınlatmamız gerekiyor. Dinde eleştiri, doğru bilgi, rasyonalite olmadığı vakit, dini bağlılıklar insanları hayattan, dünyadan, akıldan, izandan koparabiliyor."

"Yuva ve anaokullarında çocuklarımıza makul, ölçülü dindarlık telkini yapılmalı, pedagojinin kuralları var, bu kurallara uyulmalı, din eğitimi kontrollü, açık, şeffaf olmalı."

"15 Temmuz olayından en fazla dini değerlerimiz zarar gördü. Çocuklarımızın torunlarımızın zihninde, İslam konusunda ciddi soru işaretleri oluştu. İlahiyatçılar geçmiş yüzyıllarla vakit kaybediyor, çocuklarımız yol ayrımında, sağlıklı bir miras bırakmıyoruz."

Kime ait bu sözler?
Profesör Ali Bardakoğlu'na ait.
TBMM darbe girişimini araştırma komisyonu'na davet edildi.
Geldi, kelime kelime bu tarihi açıklamaları yaptı.

Peki kimdir Profesör Ali Bardakoğlu?

Son cumhurbaşkanımız Ahmet Necdet Sezer tarafından diyanet işleri başkanlığına getirildi, sadece ilahiyatçı değil, hukukçuydu, dinin siyasete alet edilmesine daima karşı çıktı, Akp'yle hep mesafeliydi, tarafsız-saygın din adamı olarak parti rozeti takmaya niyeti yoktu, analar ağlamasın palavrasıyla ambalajlanan Pkk açılımına destek vermedi, "zihinlerdeki parçalanmayı arttırır" diyerek, Kürtçe vaaza karşı çıktı, cemaatlere tarikatlara yüz vermedi, bunları diyanete sokmadı, sık sık Atatürk'e atıfta bulunurdu, kadın hakları konusunda çağdaş adımlar attı, Tayyip Erdoğan "ulemaya soralım" dediğinde, türbanı diyanete sorduklarında, "yasal düzenleme için diyanetin görüşünü sormak, laiklik ilkesine aykırıdır" cevabını verdi. E, bardağı taşırmıştı, şak diye görevden alındı! Mustafa Kemal'le birlikte idama mahkûm edilen Kuvayi Milliyeci Mehmet Rifat Börekçi gibi, o koltuğun hakkını veren Profesör Ali Bardakoğlu, sırf Akp borazanlığı

yapmadığı için, Akp tarafından görevden alındı. Onun yerine, Akp imamı olarak görev yapan diyanet işleri başkanları getirildi.

Sonra?
"Aldatıldık, rabbim affetsin" filan!

Bana sorarsanız...
Ulemaya sormanın asıl işte şimdi tam sırasıdır!
Böylesine çağdaş görüşlere sahip olan, İslamiyet'in aydınlık yüzünü temsil eden, aklı-bilimi referans alan, Atatürk devrimlerine sahip çıkan Profesör Ali Bardakoğlu gibi saygın dini otoritelerimizi... Sırf yandaş olmadığı için devletten uzaklaştıranları rabbim affeder mi?

İmbat

Türkiye'den sıkıldığım zaman İzmir'e giderim ben.
Simide gevrek deriz biz.
Çekirdeğe çiğdem.
Kordon elektrik aleti değildir.
Kumru da kuş değildir.
Yengen'i yeriz.
Sen sigorta dersin.
Biz asfalya deriz.
Uzatmayız...
Gidiyom geliyom deriz.
Domates dediğin...
Domat işte.

Evimiz isterse 800 metrekare olsun, balkonda otururuz. Kordon'suz evde oturabiliriz, konforsuz balkonda oturamayız; rahmetli babam mesela, klima taktırmaya kalkmıştı balkona... Hıdrellez filan, mazeretler uydurur, sabaha kadar sokaklarda içeriz. Bi oturuşta 80'er midye yeriz, istifno severiz, cibez'e bayılırız, gece saat üç dört gibi boyoz'a dalmazsak, kan şekerimiz düşer! Boş lafa karnımız toktur, tırışkadan teyyare gibi atasözlerimiz vardır. Birader'e bilader deriz, kıdemli bilader'e cankuş deriz.

Denizi kız, kızı deniz, sokakları hem kız, hem deniz kokar... Paraşüt kulesinden atlamayana kız vermezler. Kızlarımızı da tavlayamazsın ha... Canı çekerse o seni tavlar. Liseye giden kızının erkek arkadaşının olması kasmaz babaları, kendilerinin de kız arkadaşı vardı lisedeyken... Bak iddia ediyorum, okey şampiyonası düzenlense, kupayı İzmirli kadınlar alır. Erkekleriyle kahveye giderler çünkü, kızlar kahvesi vardır. Şaşırdın mı? Al buna da şaşır, nargile içerler. Asidirler. Askılı giyerler, şortla gezerler, öküz gibi bakarsan, herkesin ortasında bi çakar, bi de duvardan yersin... Gönül Yazar'dır, Çolpan

İlhan'dır, Maria Rita Epik'tir, Ayla Dikmen'dir, Ayfer Feray'dır, Marika Corsini'dir, Meltem Cumbul'dur, Caroline Koç'tur, seçilme hakkını kullanan ilk Türk kadını milletvekilimiz Benal Nevzat İstar Arıman'dır, bir gül takıp da saçlarına, çıktı mı deprem sanırdın kantosuna, Karantinalı Despina'dır onlar... Özgürdürler. Aşklarını yaşarlar, varoşta bile el ele dolaşırlar.

Erkeklerimiz de fena değildir. Fazla detaya girmeyeyim, sırf Ayhan Işık bile, sırf Metin Oktay bile tek başına bi fikir verir. E ayıptır söylemesi, sembolümüz de kuştur. Yalıçapkını... Uçuş tekniği itibariyle havada asılır kalır, yalıların teraslarında güneşlenen kadınların üzerinde dolanır, işi gücü bırakır, havada asılı kalıp, kadınları seyreder, "çapkın" adı oradan gelir!

Roman mahallemiz vardır, tenekeli mahalle... "Roman" demeleri boşuna değildir, Marquez romanlarından fırlamış gibidir. Bienal'dir. Evini mesela öyle bi cart yeşile boyar kardeşim, yeşilin o tonunu renk skalasında bulamazsın. Kapıyı da gider mor'a boyar. Hayal güçleri, sürrealist ressamları bile kıskandırır. Herhangi bir akşamüstü uğrayın... Dördüncü kat balkonunda beygir görebilirsiniz! Faytoncu beygiridir. Kapının önünden araklamasınlar diye, merdivenden çıkarıp, sağlam sağlam balkona bağlarlar. Hayatı, saçlarına kırmızı karanfil gibi takarlar. Yürekleri daima imbat'lıdır.

İzmirlidir incir. Üzümdür. Enginarın başkentidir. Kazandibi hemşehridir. 78 çeşit köftemiz olduğu için, McDonald's'ın bunalıma girdiği dünyadaki tek şehirdir. Zeytinyağı severiz, en boktan duruma düşsek bile, zeytinyağı gibi üste çıkmayı daha çok severiz. Hayata gülümseriz. Sana ne bilader, keyfimizin kahyasıyız, yazlığa gitmek için sekiz şeritli otoyol yaptık; Güzelbahçe, Seferihisar, Urla, Karaburun, Çeşme, öbür tarafta Dikili, Aliağa, Foça, çipurayız. Aklımıza gelince burnumuzun direği sızlar, Pak Bahadur'u özleriz.

Muş değildir ama yolu hakikaten yokuştur, onun için iki muhit arasından "asansör"le inip çıkarız biz! Durup dururken faytona bineriz, bir yere gitmeyiz aslında, öööle turlarız. Hava hep güzel, daralırız, okulu ekeriz. Öğretmenlerimizle kadeh tokuştururuz.

Simgemiz Saat Kulesi'dir ama, saat kaç diye Saat Kulesi'ne bakanı bulamazsın. Altında buluşanlar bile zahmet edip kafasını kaldırmaz, birbirine sorar saati... Rahatızdır. Çocukları Kemeraltı'da kaybederiz, alışverişe devam ederiz, esnaftan biri bulur getirir, çıkışta Kemeraltı Karakolu'ndan alırız. Ağlayıp zırlamak bir yana, çocukların çoğu polis amcalarının ısmarladığı dondurmayı bitiremediği için ayrılmak istemez karakoldan iyi mi.

Aceleye gelemeyiz. Bir sene önceden bangır bangır duyurusunu yap, de ki, saat 20'de tiyatro başlıyor, 20.30'da geliriz, sanatçılar da İzmirliyse, 21'de anca başlar! Uçak altı saat rötar yapsın, istifimizi bozmayız, ekstra bira içme vesilesidir. Hiç kuyruk olmaz bu şehirde... Kuyruk varsa, İzmirli sıkılır gider. Pratiktir. 201 sokağı bulduysan, yanındaki 202'dir. Tek tek isim vermeye üşeniriz.

Tam 35'imiz var.
35 buçuğumuz var.
34 plaka gördük mü, kapışırız. Arkadan sirenleriyle eskortlarıyla isterse ABD başkanı gelsin, bana mı sordu, tarladan gitsin, makam arabasına yol vermeyiz. Eşrefpaşalıyız, eli maşalıyız.

Erkek çocuklarına en çok "Efe" adı konulan yerdir. Zeybek duyduğumuzda, içimiz cızz eder, kalkar oynarız. Hasan Tahsiniz, Kubilayız... Mustafa Kemal de, ağlar kadınlarımız.

Alsancak, Lozan, Montrö, Hatay, Kıbrıs Şehitleri... Cadde cadde, semt semt, adres adres, Milli Mücadele Müzesi'dir. Birinci Ahmet Çeşmesi filan yoktur. Cinnah Caddesi, Arjantin Caddesi de bulamazsın pek... Recep Tayyip Erdoğan kavşağı teklif etmez hiç kimse.

300 yıldır sülalece İzmir'de yaşayan Lucien Arkas, Expo'nun dünya tanıtımında ne dedi biliyor musun? Kulak ver dinle... "İzmir bu kadar uygarlığa evsahipliği yapmışsa, tesadüf değil. İzmirliler mutlu. İnsan başka ne ister ki hayattan? Ege mutfağında, Osmanlı mutfağı var, Yunan mutfağı var, Levanten mutfağı var, Yahudi mutfağı var. 300

yıl önce İzmir'e geldik. Anadilim Fransızcayı muhafaza ettim. Hâlâ Katoliğim. Evleniyoruz, ölüyoruz, mezarlıklarımız yan yana... Cami, kilise, sinagog yan yana... Hoşgörü ender bulunan bir şey. İzmir gerçekten hoşgörü şehridir."

"Irkçı" dedikleri İzmir, budur.

İşgal edildiği gün, bir ulusun kurtuluş savaşını başlatan, işgali sona erdiği gün, o ulusun kurtuluş savaşını sonlandıran, dünyada bu özelliğe sahip tek şehir... Mustafa Kemal'in ilk ikametgâh adresidir. Eşini oradan almış sarışın kurt... Anacığını oraya emanet etmiş.

Ve, Meryem Ana... Allah günah yazmasın ama, Allah'ın oğlu bile İzmir'e emanet etmiş anacığını, düşün gari!

"Gavur" dediler bize... Baktılar, iltifat olarak algılıyoruz, "ilkel" dediler, "sümüklü" dediler, "lağım" diyen bile oldu. Halbuki "prenses" demiş Victor Hugo... Kendi memleketine bakmış "sefiller"i yazmış, İzmir'e bakmış "prenses" demiş.

Ki, hakikaten prensestir Smyrna... Hitit prensesi'dir. Dangalaklar Yunanca zanneder ama, özbeöz Anadolu'dur. Lütfedip incelersen, Kültepe Höyüğü'ndeki çivi yazılı tabletlerde görürsün adını... Veya, şöyle bir derin nefes al, imbatımızda vardır o güzel tenin kokusu.

Özgür irademizle seçtiğimiz milletvekillerimize "terörist" denmesi, belediye başkanımıza "çetebaşı" denmesi, gayet normaldir. Çünkü... Avanta gıda kolisine değil, oy sandığına atarız oyumuzu!

81 vilayetin 81'inden de yurttaş yaşar İzmir'de... İzmir'de doğmayı, İzmir'de yaşamayı değil, hayata İzmirli gibi bakmayı, zihniyet hemşehriliğini önemseriz.
Urfayız, Antepiz. Edirneyiz, Hakkariyiz. Sinopuz, Ispartayız. Herkes biraz İzmirlidir... Attila İlhan da, Homeros da. Dario Moreno da, Kayahan da. Halit Refiğ de, Çağan Irmak da. Eksiktir mutlaka hayatınız, bir İzmirli bile eksik olsa.

İzmir Marşı, işte bu ruhtur.

İzmir'in dağlarında çiçekler açar
Altın güneş orda sırmalar saçar
Bozulmuş düşmanlar yel gibi kaçar
Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa
Adın yazılacak mücevher taşa

Simide gevrek deriz biz.
Çekirdeğe çiğdem deriz.
Sigortaya asfalya.
Domatese domat.
Tek adama HAYIR deriz biz!

Duydum ki, asrın liderimiz miting yapmak için İzmir'e gelecekmiş... Kendisine ev sahibi olarak, Ayla Dikmen'in Kordon'da üstü açık otomobille gezerken söylediği ve Türkiye'nin anca yıllar sonra keşfettiği parçasını armağan ediyorum: "Ben söylerken gülmedin mi? Falımızda ayrılık var demedim mi? Anlamazdın, anlamazdın!"

Ana hatun

Ragıp, Selanikliydi. Mustafa Kemal'le akrandı, 1881 doğumluydu, askeri tıbbiyeden mezun oldu, hekim yüzbaşıydı. Eğitim için Almanya'ya gönderildi. Görev yaptığı hastanede Erica'yla tanıştı, hemşireydi, beline kadar örgü sarı saçlı, tipik Alman güzeliydi. Ragıp'ın aklı başından gitti, kaçamak bakışlarla kendisini süzen o mavi gözlere kelimenin tam manasıyla vurulmuştu. E, bizim Ragıp da filinta gibi delikanlıydı, üstelik Almancayı akıcı konuşuyordu, espriler mespriler, romantik cümleler filan, kızı bağladı, flört etmeye başladılar. Doğrusu Erica da ilk günden gönlünü kaptırmıştı ama, mantığı engel oluyordu, Alman gerçekçiliği ağır basıyordu, çünkü, özellikle babasının ne cevap vereceğini çok iyi biliyordu, bir Türkle bir Müslümanla evlenmesine asla müsaade etmezlerdi, ayrıca, kendisi koyu bir Hıristiyan sayılmazdı ama, bir Türkle evlense bile din değiştirmek istemiyordu. Ragıp dedi ki, babanı sen bana bırak, dinlerimiz konusunda ise düşündüğün şeye bak, ben seni böyle sevdim, sen beni böyle sevdin, birbirimizi neden değiştirelim ki? Sonra gitti, bir buket çiçekle kapıyı çaldı, bizde gelenek böyledir dedi, Allah'ın emri peygamberin kavliyle Erica'yı istedi, sizi ikna etmek için ne demem gerektiğini günlerce düşündüm, inanın bulamadım, sadece şunu söyleyebilirim, kızınıza âşığım dedi. Adeta sihirli iki kelimeydi. Zor, kolay oldu. Medeni kimliğiyle, medeni cesaretiyle, aileyi etkilemişti, kayınpeder ikna oldu, peki dedi, hemen bir hafta sonra Almanya'da evlendiler. Mutluluktan uçuyorlardı. Boy boy çocukların hayalini kuruyorlardı. Maalesef... Osmanlı seferberlik ilan etti. Ragıp bir saniye bile tereddüt etmedi, vatan topraklarında kapışma başlarken, Almanya'da duramazdı, Erica'yı karşısına aldı, sana bunu yapmak istemezdim ama, gitmem lazım dedi, ölmezsem, bekle beni... Erica hiç cevap vermedi, açtı yatak odasındaki dolabı, bavulu çıkardı, çoktaaan hazırlamıştı, gazete okuyan her Alman gibi elbette dünyanın nereye gittiğini görüyordu, Ragıp'a sarıldı, sen nereye ben oraya dedi... İyi günde kötü günde, anca beraber kanca beraberdi. İlk trenle İstanbul'a geldiler. Ragıp lisan bildiği için Almanya'da zorlanmamıştı

ama, Erica tek kelime Türkçe bilmiyordu. Ev kiraladılar, Alman gelin açısından ne komşu vardı, ne akraba, ne tanıdık... Üstelik, Ragıp'ın ailesi kendi ailesi kadar hoşgörülü olmamıştı, yabancı gelin kabul edilmemişti. Ragıp her sabah Taşkışla Hastanesi'ndeki geçici görevine gidiyor, Erica eşi gelene kadar sokağa bile çıkmıyor, yapayalnız bekliyordu. Dört ay kadar böyle geçti. Ragıp, Çanakkale'ye, cepheye, başhekim yardımcısı olarak atandı. Yine aldı Erica'yı karşısına, sana bunu yapmak istemezdim ama, gitmem lazım dedi. Erica gülümsedi, çoktaaan bavulunu hazırlamıştı, söylemiştim sana dedi, sen nereye ben oraya... Ragıp bir taraftan kendisini böyle bir kadınla tanıştırdığı için Allah'a şükrediyor, bir taraftan sevdiğini böylesine sürüklediği için vicdanen kahroluyordu. At arabasıyla Çanakkale'ye geldiler. Erica bu defa yalnız değildi. Mesleğinin tam göbeğine gelmişti. Sahra hastanesinde gönüllü hemşire olarak çalışmaya başladı. Ev mev yoktu, baraka bile yoktu, sahra hastanesinin bitişiğinde çadırda kalıyorlardı, kuru ekmeğe talim ediyorlardı. Gel gör ki... Ömürlerinde böyle mutlu olmamışlardı. 24 saat, gece gündüz birlikteydiler, önemli olan buydu, olumsuz fiziki şartlar umurlarında bile değildi. Savaş patladı... Ragıp devamlı ameliyattaydı, Erica kan revan içinde gazilerimizin başındaydı, yara sarıyor, ilaç veriyor, ana şefkatiyle kınalı kuzularımızın saçlarını okşuyor, öğrendiği birkaç kelime kırık dökük Türkçesiyle moral kaynağı oluyordu, "ölmeyeceksin, yaşayacaksın, iyi olacaksın, sevdiğine kavuşacaksın" diyerek, paramparça evlatlarımızı hayata bağlamaya çalışıyordu. Gazilerimiz Erica'ya "hemşire" diye seslenmiyordu, "ana hatun" adını takmışlardı. Can pazarındaki bu kahraman kadını, annelerinin yerine koymuşlardı. Hastaneden vakit bulduğunda, köylü kadınlarımızla birlikte çalışıyor, iğne iplikle Mehmetçik'in delik deşik kıyafetlerini onarıyor, çadır dikiyordu.

17 Aralık 1915, saat üç suları... İngiliz keşif uçağı Eceabat'ın Yalova köyündeki hilal-i ahmer hastanesi üzerinde dolaştı. Adrese teslim koordinat belirliyordu. 10 dakika geçti geçmedi, İngiliz zırhlılarından bombardıman başladı. Çatısında 20 metre boyunda "kırmızı ay" bulunmasına rağmen, bile bile, tüm ahlaki kurallara aykırı olarak, hastaneyi hedef aldılar. Ana Hatun orada hayatını kaybetti, tertemiz yüreğine şarapnel denk gelmişti. Ragıp yara almadan kurtuldu ama, Erica'nın cenazesini kucakladığı o saniyeden sonra yaşadı denilebilir mi, bilmiyorum.

Erica için askeri tören düzenlendi. Sevdiği adamın vatanında, vatanımızın bağrında, Yalova Köyü'nde, şehitlerimizin yanında toprağa verildi. Kabrinin Osmanlıca kitabesine "ifa-yı vazife esnasında top mermisiyle terk-i hayat eden madam" yazıldı.

Çanakkale şehididir madam Erica.

Çünkü Çanakkale dediğin, duygusuz, ruhsuz, hamasi nutuklardan ibaret değildir... Ayşesiyle Fatmasıyla Lindasıyla Ericasıyla, yarım kalan aşkların destanıdır.

Jön Türk

1922, Anadolu işgal altında… Amerikan ordusunda görev yapmış maceraperest iki paralı asker, Adam Dyer ve Josh Corey, silah yüklü bir mavnayla İzmir'de kıyıya yanaşırlar. Ambarlar tıka basa Thompson makineli tüfeklerle doludur. Silahların kimin eline geçeceği onlar açısından hiç önemli değildir, en yüksek parayı verene satacaklardır, amaçları budur. Karaya ayak basar basmaz, Yunan askerlerine denk gelirler, çatışma yaşanır, yükü indirip kaçmayı başarırlar. Atlarla yola devam ederler, Kapadokya'ya ulaşırlar. Bir zamanlar Padişah'a bağlıyken, şimdi kendi hesabına çalışan albay Ahmet Elçi'yle buluşurlar. Albay Ahmet, yardımcısı yüzbaşı Enver'le birlikte, bölge valisi Osman beyin emrindedir. Osman bey, hazine gibi altın stoklamıştır, üç kızını yanına alıp, hazinesiyle birlikte İzmir üzerinden yurtdışına kaçmayı planlamaktadır, albay Ahmet ve askerlerini kendisine muhafızlık yapmaları için kiralamıştır. Makineli tüfeklerini alırlar, hep birlikte trene binerler, İzmir'e doğru yola çıkarlar. O da ne? Kuvayı Milliye askerleri, trene saldırır. Albay Ahmet Elçi'nin askerlerine Amerikalılar da destek olur, çatışırlar, Kuvayı Milliye geri püskürtülür. Tren tahrip olmuştur, mecburen atlara binerler, Efes antik kentine gelirler, mola verirler. Albay Ahmet Elçi'nin asıl niyeti burada ortaya çıkar, meğer bir fırsatını bulup vali Osman beyin hazinesini gaspetmeyi, Roma'ya kaçmayı planlamaktadır. Tam bu sinsi emellerine ulaşacakken, mola verdikleri köy Yunanlılar tarafından topa tutulur. Kızların dadısı Ayla, o kargaşa sırasında albay Ahmet Elçi'yi bıçaklayarak öldürür, aniden Türk uçakları ortaya çıkar, Yunan kuvvetlerini imha eder. Amerikalılar, kızlarla birlikte bir Yunan kamyonuna atlayıp, İzmir'e varırlar. İzmir harap edilmiştir, işgalciler kaçarken şehri ateşe vermiştir, büyük yangın vardır. Bizim Amerikalılar, bir gemiye atlayıp sıvışırken, Kuvayı Milliyecilerin gemisi tarafından önleri kesilir, tutuklanırlar, ana karargâha getirilirler. Türkler milli mücadeleyi kazanmıştır, vatanlarını kurtarmışlardır. Atatürk'ün huzuruna çıkarılırlar. Büyük sürpriz yaşanır... Kızların dadısı Ayla kapıyı açar, bulundukları odaya

girer, çünkü aslında dadı değildir, Kuvayı Milliye istihbaratçısıdır, Atatürk'ün sağkoludur, hain vali Osman'ın ve Amerikalıların attığı her adımdan karargâhın haberi vardır. Bir müthiş sürpriz daha yaşanır... Atatürk aslında silahlarla altınlarla filan ilgilenmiyordur, Amerikalıların taşıdığı mücevher çantasının gizli bölümünde, dünyada eşi benzeri bulunmayan tarihi bir Kuran'ı Kerim vardır, üçüncü halife Osman'ın Kuran'ı Kerimidir, Amerikalılar ne taşıdığının farkında değildir, Türk karargâhı aslında bu kutsal kitabın peşindedir, yanlış ellere geçmemesi için Amerikalıları adım adım takip etmişlerdir. Atatürk, bu iki Amerikalıdan hiç hoşlanmaz ama, onları bağışlar, "bir daha bu topraklara ayak basmayın" der, Türkiye'den ayrılmalarına izin verir. The end.

Bir film bu.

You Can't Win 'Em All

Başrollerinde Tony Curtis, Charles Bronson ve Fikret Hakan vardı. Hollywood'un o dönemki en şöhretli yıldızları Tony Curtis ve Charles Bronson, iki maceraperest Amerikalıyı canlandırırken, albay Ahmet Elçi, Fikret Hakan'dı. Atatürk rolünü Patrick Magee oynadı, Atatürk'ün bir yabancı aktör tarafından canlandırıldığı ilk filmdi.

1970 yılında, yönetmen Peter Collinson tarafından, dev bütçeyle, başından sonuna kadar her sahnesi Türkiye'de çekildi. İstanbul, İzmir, Kapadokya, Efes, Didim, İstanbul Üniversitesi, Çırağan Sarayı, Sait Halim Paşa Yalısı mekân olarak kullanıldı. Ve... Türkiye'de yasaklandı!

Türkiye aleyhine, Atatürk aleyhine en ufak bir sahnesi, en ufak bir diyaloğu yoktu, ima bile yoktu. Hatta aksine, Kurtuluş Savaşı'nın ne kadar haklı bir mücadele olduğunu anlatıyor, Kuvayı Milliye'yi kahramanlaştırıyor, Atatürk'ü yüceltiyor, Türkiye'nin tanıtımını yapıyor, Yeşilçam'ın Türk jönü Fikret Hakan'ı dünya perdesine çıkarıyordu, üste para versek böyle bir reklam yaptıramazdık... Yasakladık! Çünkü... Kendi çıkarından başka asla hiçbir şeyi düşünmeyen ahlaksız basınımız o zamanlar da ahlaksızdı. Charles Bronson'la röportaj yapmak istediler, adam kabul etmedi, vay

efendim bu herif kim oluyor da bizimle röportaj yapmıyor dediler, film aleyhine karalama kampanyası başlattılar, iftira attılar, "Atatürk kötüleniyor, Atatürk'e hakaret ediliyor" diye yazdılar.

Fikret Hakan'dan başka sanatçılarımız da rol almıştı, mesela Salih Güney, yüzbaşı Enver'i canlandırmıştı, Erol Keskin, Suna Keskin, Kayhan Yıldızoğlu vardı. "Vatan haini" ilan edildiler iyi mi!

Fikret Hakan'dan başka sanatçılarımız da rol almıştı, mesela Salih Güney, yüzbaşı Enver'i canlandırmıştı Film henüz vizyona girmemişti, kimse seyretmemişti ama, ahlaksız basınımız öylesine saldırıyordu ki, vatandaş inanıyordu. Demirel başbakandı, Adalet Partisi iktidardaydı, her sağcı iktidar gibi sansüre bayılıyorlardı, tetikçi basınımızın filmle alakalı haberleri "kanıt" kabul edildi, şak diye yasaklandı!

Dünya seyretti.
Türkiye bu filmi seyredemedi.

Türkiye ve Atatürk lehine bir filmin, ahlaksız basınımız tarafından linç edilerek yasaklatılması, Hollywood'ta "sonun başlangıcı" oldu. Öylesine büyük hayal kırıklığı yarattı, öylesine caydırıcı etkisi oldu ki, Hollywood bu filmden sonra Türkiye'ye sırtını döndü. Amerikan sinemasının Türkiye'ye yönelik gönüllü iyiniyeti, Türkiye'ye yönelik öfkeye dönüştü. Bu filmin yasaklanmasından sonra bir daha asla, Atatürk'le, Kuvayı Milliye'yle, Kurtuluş Savaşı'yla alakalı film çekmediler. Dünyadaki tüm tarihsel kişilikleri defalarca beyaz perdeye aktarmalarına rağmen, tetikçi basınımız yüzünden Atatürk'ü cezalandırdılar.

Elbette başka dinamikler de var ama, Hollywood'da neden hiç Atatürk filmi yok diye merak ediyorsanız... Miladı budur.

Ahlaksız basınımız ve sansür kafası, bir ağır sonuca daha yolaçtı. Fikret Hakan'dan sonra, ciddi bütçeli bir Hollywood filminde, üçüncü sıradan başrol oynayan Türk aktör, bir daha olmadı. Ahlaksız

basınımız, Yeşilçam'ın da önünü kesmiş oldu. Evrensel kabiliyetteki Fikret Hakan gibi "jön Türk"lerimizin lokal kalmasına sebep oldu.

Ve, Fikret Hakan vefat etti, şimdi utanmadan, "Fikret Hakan'ı kaybettik, Yeşilçam biraz daha tenhalaştı" filan diye yazıyorlar.

Uğurlar ola Jön Türk...
Gülümseyerek uyu.
Türkiye seyretmedi, kıymetini bilemedi ama, Tony Curtis ayarında, Charles Bronson ayarında aktör olduğunu Hollywood biliyor.

Dünyada yardan datlı var m'ola

Hep dinledik onu.
Ama, sadece türkülerini dinledik.
Ne dediğine kulak vermedik.
Söz'lerini dinlemedik.

Yıllarca mesela "kendim ettim kendim buldum, gül gibi sarardım soldum, eyvahh" diye haykırdı. İktidar tercihlerimizin nakaratını bundan daha güzel özetleyen var mıydı?

"Dane dane benleri var yüzünde, dünyada yardan datlı var m'ola"yı bilirsin mutlaka... Buram buram Anadolu kokar ve şöyle devam eder: "Küpeleri ağır düşer kulaktan, zülüfleri tel tel etmiş yanaktan..."

Anadolu'nun bağrından tel tel yanaktan... E hani türban?

Rakı'ya bira'ya karşıysan... "Aman yarim gez de gel, sarhoşum ben çözemem, düğmelerin çöz de gel"i nerenle dinledin birader? "Atım araptır benim, yüküm şaraptır benim"i Fransızlara mı söyledi?

"Doyulur mu doyulur mu, canana kıyılır mı, cananına kıyanlar, hak'kın kulu sayılır mı"yı anlasaydı eğer bu memleket... Kadın cinayetleri olur muydu?

"Seviştiğimde mutlu olurum, sevgisiz imanı nasıl bulurum, böyle inandım böyle bilirim, sevişmek ibadettir sevgi imandır" diyordu... Sen el ele tutuşup, parkta oturan gençlere bile zina diyorsun hâlâ.

"Nedeceksin bu kadar malı, işte görünüyor dünyanın halı."
Kime diyordu bunu sence?
"Aman, kader kader derler de, bu nasıl kader?"
Kime soruyordu?

Alt kültürden üst kültürden falan bahsediyorsun ama, "türkü söyler dillerimiz, ne güzeldir ellerimiz, bağlamada tellerimiz, türkü sever, türkü söyler, Türküm diyen" demiyor muydu?

"Atı olan el atına biner mi, yiğit olan ikrarından döner mi?"
A liboş.

"Zeki Müren halk müziğimizi nakış nakış işlemişti, telifini ödeyip, Aşık Ali İzzet'in Mühür Gözlüm şiirini satın almıştı, aranjman olarak okumuştu. Şarkıyı Zeki Müren'in filminde seyrettim, sazı alıp, kuytu yüreğimle ezgiledim, köy düğünlerinde söyledim. Aradan bir zaman geçti, son model bir araba geldi, Zeki Müren seni İzmir Fuarı'na çağırıyor dedi, gittim... Bir ay çaldım, 'telif hakları bana ait olan şarkıyı nasıl çalarsın' diye tek kelime etmedi. Bir gün biri geldi, Zeki Müren seni çağırıyor dedi, gittim... Gazino patronuyla aynı masada oturuyordu, ayağa kalkıp, ağabey hoş geldin dedi. Önünde viski vardı, ne içersin dedi, rakı dedim. Türküye başladı, tarif etmem imkânsız, ikinci dörtlüğü yakaladım, devam ettim. Gene ayağa kalktı, olamaz böyle ses diyerek, başını duvarlara vurdu, rahmetliye çok şey borçluyum."

Biri "yüreğim köylü" diyen mahcup bozkır çocuğu, öbürü, sözde erkeklerin kıvır kıvır kıvırdığı ülkemde, cinsel kimliğini saklamadan, apartman topuk, mini etekle sahneye çıkma cesaretini gösteren "mangal yürek" şehirli... Türkülerini dinlediğinizden eminim de, emin miyiz Neşet Ertaş'ı kavradığımızdan?

Açılım maçılım ayaklarıyla, kendilerine destek veren halk ozanı gibi göstermeye çalıştılar onu... Kendilerine oy vermeyenlerin panzehiri olarak sunmaya çalıştılar. Cenazesini parti mitingine çevirdiler. Doğduğu şehirde toprağa verildi, tabutunu reklam panosu gibi kullandılar, Akp'li belediyenin adını yazdılar. Halbuki çoktaaan İzmirli

olmuştu… Ömrünün 30 yılını yurtdışında geçirmiş, 16 yıl evvel İzmir'den ev almış, İzmir'e yerleşmişti.

Neden "İzmirli" olduğunu da şu şiiriyle anlatmıştı… *Gezdim tüm dünyayı gördüm, güzel İzmir sana geldim / benim şirin güzel yurdum, güzel İzmir sana geldim / güzelsin asil duruşlu, medenisin hoşgörülü, olduğun gibi içli dışlı, güzel İzmir sana geldim / gönüllere ışık saçan, unutamaz görüp geçen, gariplere kucak açan, güzel İzmir sana geldim / kimdir necidir sormayan, Kimseyi hakir görmeyen, insanlıktan ödün vermeyen, güzel İzmir sana geldim / nice yıllar çok uzağım, seni seviyor yüreğim, güzel yurdum, son durağım, güzel İzmir sana geldim.*

Ve, İzmir'e tekrar hoşgeldin büyük usta... İzmir Büyükşehir Belediyesi Buca'da 18 bin 860 metrekarelik devasa alanı park haline getirdi, Neşet Ertaş adını verdi. 13 bin metrekaresi yeşil alan. 11 seyir terası var. Yeni nesil çocuk oyun alanı var. Basketbol sahası var. Su kanalı, su oyunu havuzu var. Çınar, iğde, sedir, gülibrişim, selvi, jakaranda, çitlenbik, erik, zeytin, yüzlerce ağaç dikildi. Defne, ardıç, lavanta, adaçayı, kekik, biberiye, gravilya ekildi. Parkın girişine sazı'yla İzmir şiiri yerleştirildi. Törenle, türküleriyle açıldı.

Seni artık her gün anmak için vesilemiz var.
Evine tekrar hoşgeldin usta.

Muhammed Ali

Sokaklarında tehlikenin kol gezdiği, sefalet yatağı bir kenar mahallede, camları kırık metruk binada yaşıyorlardı. Annesinin karnı burnundaydı, bodrum katta çamaşır yıkarken sancılandı, babası çığlığı duyup yardıma koştu ama, ne hastaneye yetişebilmek için otomobilleri vardı, ne de taksiye verecek paraları... Oracıkta, yere serilen kirli bir havlunun üstüne, merdiven altında doğdu.

Annesi uyuşturucu bağımlısıydı. Babası, torbacı tabir edilen hap satıcısıydı. Beş kardeşin en küçüğüydü, beşi de crack kullanıyordu, beşi de suç dünyasının göbeğinde, intiharın eşiğinde dolaşıyordu. Henüz 10 yaşındayken, sahipsiz şekilde sokaklarda büyürken, kendisinden üç yaş büyük ağabeyi sırtından vurularak öldürüldü. Cenaze töreni bugün bile gözünün önünden gitmiyor... Ağabeyi tabutun içinde Chicago Cubs takımının beyzbol formasıyla yatıyor, tabutun başındaki annesi ise, bileklerinden kelepçeli vaziyette, polislerin arasında ağlıyordu. Çünkü, annesi o sırada gene hapisteydi. Oğlunun cenazesine katılması için polis nezaretinde getirilmişti. Çocukluk döneminde annesi-babası, hatta ağabeyleri habire içeri giriyordu, ortada kalakalıyor, akrabalarının yanına sığınıyordu. Neticede kendisi de "aile mesleği"nden tutuklandı, ıslahevine düştü, üç yıl yattı. Ziyaretine bile ailesinden kimse gelemedi, çünkü, kendisi demir parmaklıkların arkasındayken, annesi, babası ve üç kardeşi de hapisteydi.

Yaşamın kıyısındaydı... Ya uçuruma yuvarlanacak, ya hayata tutunacaktı. Kendisiyle baş başa kaldığı o üç yıl, bol bol düşünme fırsatı oldu. "Pes etmeyeceğim" dedi, her şeye yeniden başlamaya karar verdi. Tedavi gördü. Islahevindeyken liseyi bitirdi. Özgürlüğüne kavuşunca, kargo şirketinde işe girdi. Spora başladı. Mesaiden sonra sabahlara kadar basketbol idmanı yapıyordu. Üniversitelere başvurdu. Sabıkası ve sorunlu aile yapısı, duvar gibi önüne dikiliyordu ama,

Alabama'daki Troy Üniversitesi'nin yöneticileri insan evladı çıktı, kabul edildi, sporcu bursu aldı.

Doğuştan yetenekliydi, oyun kurucu zekası vardı. Kolej ligindeki istatistikleri harikaydı ama, 1.77'lik boyuyla NBA'de hiç şansı olmadığını biliyordu. Ne yapmalı? Antrenörleri yönlendirdi, Avrupa'yı deneyecekti. Bindi uçağa, ilk önce Polonya'ya geldi, Fransa'da, İtalya'da forma giydi, beş yıl boyunca çalıştı, didindi, bir türlü aradığını bulamadı, mutlu olamadı, 2012'de Türkiye'ye, İzmir'e geldi.

E, toprak mübarek... Mucizevi hayat hikâyesinin, mucizevi sonuçları olmaya başladı. Karşıyaka'ya 28 yıl sonra şampiyonluk kazandıran kadronun yıldızı oldu.

Basketboldan kazandığı parayla, ilk iş, annesini tedavi ettirdi, uyuşturucu batağından kurtardı, huzurla, güvenle oturabileceği bir ev aldı. Ailesiz olmanın ağır faturasını ödemişti, ailesini kurdu, ilkokul sıralarından beri Tangela'ya aşıktı, iki kızları oldu, eşinin kendisine hissettirdiklerini kızlarına yansıttı, birine Cennet, diğerine Melek adını koydu. Geldiği yeri asla unutmadı... Hangi dikenli yollardan geçtiğini gayet iyi biliyordu, kendisi gibi sahipsiz çocukların o yollara sapmasını engellemek için gönüllü oldu, Chicago'da umutsuz gençlere fırsat yaratmaya çalışan Lionheart Vakfı'na maddi-manevi destek verdi, uyuşturucuyla mücadele için sosyal sorumluluk projelerine katıldı.

Karşıyaka'dan Fenerbahçe'ye transfer oldu. Ortalama paralar kazanırken, yıllığı altı sıfırlı dolarlara imza attı. Adeta yeniden doğmasını sağlayan ülkenin, Türkiye'nin bayrağı altına girdi. Türk vatandaşı oldu. Muhammed Ali'nin hayranıydı, Türkiye'nin Muhammed Ali'ye olan sevgisini saygısını yüceltmek istedi, Muhammed Ali adını aldı. Türk milli takımına seçildi, ay-yıldızlı formayı giydi. Ve tarihte bir ilk gerçekleşti... Fenerbahçe'yi Avrupa Şampiyonu yapan kahramanlardan biri oldu.

Sefalet yatağı kenar mahallede, camları kırık metruk binanın bodrumunda, merdiven altında, kirli havlunun üzerine doğan, kendisine dair en ufak bir umut bile beslenemeyen talihsiz çocuk...

Kendi vatandaşları tarafından bile adeta kendisinden umut kesilen Türkiye'yi, Avrupa'nın zirvesine çıkardı.

Elinde Türk Bayrağı'yla hayata gülümseyen, ve spor haberi zannedildiği için sadece spor sayfalarında yer verilen bu çocuk… Aslında, cesaretini kaybedenler için, mücadeleden vazgeçenler için, zorluklar karşısında teslim olanlar için, birinci sayfaya dokuz sütun yayılması gereken ibret fotoğrafıydı.

İnsansever

31 Aralık 2010, yılbaşı.
İşe geldim. Masamda zarif bir vazo.
Pembe antoryumlar, sarı lilyumlar, kırmızı gerberalar, beyaz lisyastüsler... Ruhumuzda yeni yıl tomurcuklarının açtığı saatlerde, rengârenk bir hediyeydi. Not iliştirilmişti: "Yeni yılınızı en içten dileklerimle kutlarım."
İmza?
Profesör Mehmet Haberal'dı.
Silivri'den göndermişti, hapisten.
En karamsar olunması gereken yerde, hayatı adeta kırmızı karanfil gibi yakasına takmıştı, içerde'yken dışarı'ya güzellik göndermişti. Ruhu prangalı tipler tarafından demir parmaklıkların ardına atılması, onun insansever yüreğini tutsak edememişti.

Üç yıl geçti... Adalet bakanlığından nihayet izin alabildim, Silivri'ye gittim. Beton tabut'tur orası. Beton duvarlar arasında beton labirentlerden geçtim, beton görüşme odasına geldim. Pırıl pırıl tıraşlı, takım elbiseli, kravatlıydı, o her zamanki coşkulu haliyle kollarını açarak, pırıl pırıl gülümsemesiyle karşıladı beni... Bağıra bağıra ağlama duygumu zor bastırıyordum, kucaklaştık. İki masa hazırlamıştı. Birinin üstü broşür doluydu. "İzah edeceğim" dedi. Geçtik öbür masaya, oturduk. O beton tabutta görmeyi düşündüğüm en son şey vardı masada... Çiçek sepeti! Evet, antoryum, lilyum, rengârenk çiçeklerden oluşan zarif bir potpuri hazırlatmış, masaya özenle yerleştirmişti. En karamsar olunması gereken yerde, betonda çiçek açtırmıştı.

Ben daha nasılsınız filan diyemeden, "izin verirsen şuradan başlamak istiyorum" dedi, antetli bir kâğıt çıkardı, hakikaten gözlerime inanamadım... Harvard Üniversitesi'yle "hapisteyken" protokol imzalamıştı, Harvard Üniversitesi'yle Başkent Üniversitesi'nin yanık

tedavisinde ortak programla akademik eğitim vermesini sağlamıştı. Sonra, yan masadaki broşürleri tek tek anlatmaya başladı. Yine "hapisteyken" Dünya Tıp Etik Bilimler Akademisi'ni kurmuştu, 27 ülkeden 66 biliminsanı üyeydi. Türkiye'de İlk Karaciğer Naklinin 25'inci Yıldönümü Kongresi'ni organize etmişti, hapisten tek tek yazışarak teyitlerini almış, 17 ülkeden 42 biliminsanının konuşmacı olarak katılmasını sağlamıştı. Yine hapisten yazışarak, Ortadoğu Organ Nakli Derneği Kongresi'ni ve Transplant Oyunları'nı organize etmişti, davetiyelerini bile kendisi tasarlamıştı. Ayrıca, iki ayda bir *Experimental and Clinical Transplantation* dergisini çıkarıyordu, ABD'den Avustralya'ya İran'dan Pakistan'a dünyaca ünlü otoriteler makalelerini Silivri'ye yolluyor, kendisi şef editörlüğünü yapıyor, Ankara'da bastırıyor, 40 ülkeye dağıtıyordu. Beni aldı, adeta film gibi tasvirlerle çocukluğuna götürdü... Odun ateşinin ışığıyla kitap okumaya çalıştığı Rize'deki köyünü dolaştırdı, odun ateşinin ışığından lazer teknolojisine gelmelerini anlattı. Fırsat olsa, bir iki saatliğine çıkabilse, Başkent Üniversitesi'ne gidip kendi elleriyle diktiği ağaçları kontrol etmek istediğini anlattı. Ankara'ya uğrarsam, Başkent Üniversitesi kampusunda kurduğu Atatürk Müzesi'ni mutlaka gezmem gerektiğini söyledi. İki yıl sonraki, üç yıl sonraki projelerinden bahsetti heyecanla… Hayatın kıymetini bilecek kadar ölüm, özgürlüğün kıymetini bilecek kadar hapishane görmüştüm, böyle bir şey görmemiştim… Profesör Mehmet Haberal'ın vücudunu oraya hapsetmişlerdi ama, idealleri bir gün bile tutsak olmamıştı.

Bedeni Silivri'de kilitliyken, vizyonu dünyayı dolaşıyordu.

Onun uğradığı haksızlığın binde birine maruz kalan biri, lanet olsun böyle memlekete, emeklerim haram olsun der, hiç olmazsa dert yanar. Tam tersine... "Buraya konulacağımı rüyamda görsem inanmazdım ama, buraya konuldum diye memleketime küsecek değilim" diyordu. "İnsan her şart altında memleket için daha iyi ne yapabilirim diye uğraşmalı" diyordu.

Ve, 2017 oldu... Dünyanın en saygın kuruluşlarından biri, dünyanın en önemli tıbbi meslek birliği Amerikan Cerrahlar Koleji, Profesör Mehmet Haberal'a "İnsansever Ödülü" verdi. İnsansever. Bu ödül, Amerikan Cerrahlar Koleji'nin 104 yıllık tarihinde bir ilk. Bugüne

kadar 26 kez insanlığa katkı sağlayan uluslararası kuruluşlara verilmişti, tarihte ilk kez "uluslararası kişi"ye verildi.

İnsansever Ödülü... San Diego'da düzenlenen törenle, yüzlerce seçkin biliminsanının katılımıyla, Türk Bayrağı'nın önünde, Profesör Haberal'a takdim edildi. "Hayırsever" denilen Rıza Sarraf gibi tipler yüzünden dünyaya rezil olduğumuz, ABD'ye vizeyle bile gidemediğimiz şu dönemde, "İnsansever" ödülü, en başta Amerikalılar, tüm dünya tarafından ayakta alkışlandı.

29 Ekim doğumlu olan Profesör Haberal, 29 Ekim arefesinde aldığı Uluslararası İnsansever Ödülü'nü Atatürk Cumhuriyeti'ne ithaf etti.

Türkiye'nin ilk böbrek naklini, Türkiye'nin ilk karaciğer naklini gerçekleştirmişti... Kindar nesillerin hastalıklı bünyesine "insaniyet nakli"ni de gerçekleştirmeyi başardı Profesör Haberal!

Kaşından kopmuş bir tek sarı tel…

11 Kasım 1938... Atatürk'ün naaşı, İslam Tetkikleri Enstitüsü direktörü Ordinaryüs Profesör Mehmet Şerafettin Yaltkaya'nın nezaretinde yıkandı. Başbakan Celal Bayar'ın talimatıyla, Profesör Lütfi Aksu tarafından tahnit işlemi yapıldı. Vücudun bozulmadan korunmasını sağlayacak olan solüsyon, 200 gram formalin, 1 gram sublime, 200 gram tuz, 10 gram acide pehenque, 1000 gram su'dan oluşuyordu. Profesör Aksu, tahnit işlemi bittikten sonra, iki küçük şişeye solüsyondan doldurdu, ağızlarını lehimledi, üzerlerine yapıştırdığı etiketlere terkibi yazdı, Atatürk'ün kollarının arasına sıkıştırdı. Kurşun galvanizli tabuta yerleştirildi, kapağı kapatıldı, gül ağacından yapılmış tabuta yerleştirildi, onun da kapağı kapatıldı, üzerine Türk Bayrağı örtüldü.

Cenaze namazı için camiye götürülmesinin dinen şart olup olmadığı konusu, cumhuriyetimizin ilk diyanet işleri başkanı Mehmet Rifat Börekçi'ye danışıldı. Milli mücadele kahramanı Börekçi, "Atatürk'ün cenaze namazı, tertemiz hale getirdiği vatan toprağının her yerinde kılınabilir" dedi. Namaz, Dolmabahçe Sarayı'nda Ordinaryüs Profesör Yaltkaya tarafından kıldırıldı. Tekbir, Türkçe verildi.

17 Kasım 1938.
Dolmabahçe Sarayı.
Atatürk'ün naaşı muayede salonundaki katafalkta yatıyordu. İlk gün 200 bin civarında kişi, bayrağa sarılı tabutun önünden ağlayarak geçti. İkinci gün, hava çoktan kararmış, geceyarısı olmuştu ama, kuyruğun ucu hâlâ taa Ortaköy'deydi. Yüz binlerce kişi ısrarla oradan ayrılmıyor, saraya girebilmek için sıra bekliyordu, insan seliydi. Maalesef, izdihamdan dalgalanma oldu, durun ittirmeyin demeye kalmadı, giriş kapısının önünde, saat kulesinin çevresinde çığlıklar yükseldi,

atlı polisler arkadan yüklenen kalabalığı dağıtana kadar iş işten geçti, insanlar sıkıştı, ezildi, 11 kişi hayatını kaybetti.

Ertesi günkü gazeteler, hükümetin resmi tebliğini yazıyordu... Denizyolları işletmesi müdürü Raufi Manyas'ın kızı Bilun, 16 yaşındaydı. İstiklal Caddesi 236 numarada oturan bayan Anna, 58 yaşındaydı. Bayan Rona Kişnir ve kızı Bella, İstiklal Caddesi Yıldız apartmanında oturuyorlardı. Bakırköy'den Hatice hanım, aşçıydı, 55 yaşındaydı. Kurtuluş semtinden Diyamandi, sütçüydü, 40 yaşındaydı. Topkapı Arpaemini yokuşunda oturan Abdülhamid, 50 yaşındaydı. Aksaray Laleli'de oturan bayan Kevser Mehmet, 35 yaşındaydı. Tarlabaşı 19 numarada oturan Satenik Ohannes, 35 yaşındaydı. Saint Benoit Lisesi öğrencisi Paul Kuto, henüz 15 yaşındaydı. Ve, Beyoğlu Lüksemburg Oteli'nde kalan Leon... Müslüman, hıristiyan, musevi, Türk, Rum, Ermeni... "Ne Mutlu Türküm Diyene"ye dua etmek için, saygılarını sunmak için kuyruğa girmişlerdi. Memleketin ortak paydası'na ortak gözyaşı döküyorlardı.

19 Kasım 1938... Türk donanması, tarihinin en hüzünlü görevini yerine getiriyordu, bu toprakların yetiştirdiği en değerli insan, Ankara'ya götürülmek üzere İstanbul'dan İzmit'e taşınıyordu

Atatürk'ün naaşı 12 generalin omuzunda Dolmabahçe'den çıkarıldı, top arabasına yerleştirildi, mahşeri kalabalık eşliğinde, gözyaşı seliyle, tam dört saatte Sarayburnu'na getirilebildi, bu yürüyüş sırasında *Yavuz* zırhlısından her beş dakikada bir selam topu atılıyordu, *Zafer* muhribi 15 Mayıs 1919'da Samsun'a gitmek üzere yola çıktığı Sarayburnu rıhtımına yanaşmıştı, yine 12 generalin omuzlarında, rıhtımdaki duba üzerinden *Zafer* muhribine aktarıldı, *Zafer* muhribi aracılığıyla da, Haydarpaşa önünde demirli bulunan *Yavuz* zırhlısına nakledildi, güverteye yerleştirildi. Seyir esnasında birer dakika arayla matem topu atacak olan *Yavuz*'a, *Hamidiye* kruvazörü, *Zafer* ve *Tınaztepe* muhripleri, *Dumlupınar* ve *Gür* denizaltıları, *Doğan* ve Martı hücumbotları eşlik ediyordu. Türk donanmasının sancak gemisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin denizlerdeki gücünün simgesi olan *Yavuz*, tarihinin en zor görevini yerine getirmek üzere yola çıktı.

15 yıl sonra... Anıtkabir tamamlandı.

8 Kasım 1953, saat 23 suları... Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi histoloji kürsüsü başkanı Profesör Kamile Şevki Mutlu'nun ev telefonu çaldı. Arayan, Ankara valisiydi. "Atatürk'ün tabutunun açılması ve tahnit işleminin çözülmesi için, hükümet tarafından kendisinin görevlendirildiğini" bildirdi.

9 Kasım 1953, saat 7.30... Profesör Kamile Şevki Mutlu, Etnografya Müzesi'nde, geçici kabirden çıkarılan ve katafalkın üzerine konulan gül ağacı tabutun önündeydi, titriyordu. İçinden "galiba bayılacağım" diye mırıldandı. Ama, dayanmak zorundaydı. Saygı duruşu yapıldı. "Başlayalım lütfen" dedi. Yardımcı olmaları için, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'ndan 10 öğretmen getirilmişti, öğretmenler gül ağacı tabutun vidalarını söktü, kapak kaldırıldı, kurşun tabutun lehimleri söküldü, onun kapağı da kaldırıldı, ortalığı tahnitte kullanılan solüsyonun kokusu sardı. Cenaze, kahverengi muşambaya sarılıydı. Taşınma sırasında zarar görmesin diye, naaş ile tabut arasındaki boşluklar talaşla doldurulmuştu. Talaş ıslaktı, bu iyiye işaretti, koruyucu solüsyonun uçup gitmediğini gösteriyordu. Profesör Kamile Şevki Mutlu, muşambayı göğüs hizasına kadar açtı, vücut parafinli sargılarla örtülüydü, yüzü ise, ıslak pamukla kaplıydı. Adeta zaman durmuştu. Çıt çıkmıyordu. Nefesler tutulmuştu.

Profesör Mutlu, pamuk tabakasını yavaşça kaldırdı. Atatürk'ün yüzü ortaya çıktı. Hiç bozulmamıştı... Teni bronzdu. Altın saçları, rengini kaybetmemişti. Kalın kaşlarından birkaç tel kopmuş, sol göz kapağının üstüne düşmüştü. Sakalı hafif uzamıştı. İnce dudakları yapışıktı. 15 yıl önce Dolmabahçe Sarayı'ndaki yatağında uyur gibiydi. Ne bozulma, ne kokuşma vardı. İki yıl önce rahmetli olan Profesör Lütfi Aksu'nun tahniti son derece başarılıydı.

Profesör Kamile Şevki Mutlu, Atatürk'le yüz yüzeydi.
Yanağına dokundu, okşadı.

Kadınları özgürleştiren adam, bir kadın tarafından yanağı okşanarak uğurlanıyordu… Ölümünden 15 yıl sonra bir kadın tarafından yanağı okşanan, dünya tarihindeki ilk ve tek adamdı.

Profesör Mutlu o an neler hissetti derseniz?
Hatıralarında anlatacaktı.
"Bir an için sanki konuşacakmışız gibi hissettim" diyecekti.

Salonda derin sessizlik hakimdi, duygular darmadağındı. Atatürk'ün naaşı kurşun tabuttan çıkarıldı, dualarla kefenlendi, ceviz ağacından yapılan yeni tabuta konuldu, Türk Bayrağı'yla örtüldü, yarın Anıtkabir'de toprağa verilmek üzere, generaller tarafından ihtiram nöbetine başlandı.

17 Kasım 1953.
Anıtkabir ziyarete açıldı.
İlk gün çok kısa süre açık kaldı, 70 bin kişi girebildi.

75'inci ölüm yıldönümünde, sadece 10 Kasım günü, sadece bir günde, 1 milyon 89 bin kişi olacaktı.

Anıtkabir'e her yıl altı ila on milyon yurttaş koşuyor, dua ediyor, devrimlerine bağlılığını sunuyor. Ortalama sekiz milyon kabul etsek... 1953'ten bu yana, 2024 yılına kadar, 568 milyon kişi Anıtkabir'i ziyaret etti. ABD'nin nüfusundan 235 milyon daha fazla, Avrupa Birliği'ne üye 28 ülkenin toplam nüfusundan fazla... Yıllar geçtikçe külleneceğine, giderek alevlenen böylesine bir sevginin, insanlık tarihinde örneği yok.

Çünkü... İstedikleri kadar hakaret etmeye, iftira atmaya çalışsınlar, istedikleri kadar silmeye, unutturmaya çalışsınlar... Bunların arasında, Mustafa Kemal'in kaşından kopmuş bir tek tel kadar değeri olan yok!

Evlad-ı fatihan

1913 yılıydı.
Mustafa Kemal, askeri ataşe olarak Sofya'ya gönderildi.
Kendisine ev kiralayana kadar, Çar Sarayı'nın hemen karşısındaki Bulgaria Oteli'ne yerleşti, oradan Splendid Palas'a taşındı, neticede Ferdinand Bulvarı'nda iki katlı bir pansiyonun, tek pencereli odasını tuttu.
Sofya'da en yakın arkadaşı Şakir Zümre'ydi. Bulgar parlamentosunda yeralan 17 Türk milletvekilinden biriydi, Varna milletvekiliydi. Şakir sayesinde Bulgar milletvekilleri, Bulgar generalleri ve Bulgar sosyetesiyle tanışıyordu. Sofya'nın yanısıra Belgrad, Bükreş ve Çetine'den de sorumluydu, istihbarat topluyor, askeri/politik rapor haline getiriyor, İstanbul'a iletiyordu.
Mesaisi dışındaki tüm vaktini "evlad-ı fatihan"la, Bulgaristan Türkleriyle geçiriyordu. Karamsarlığa düşen Türk gençleriyle sohbet ederken, Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa'yı "rol model" olarak öneriyordu, "Gazi Osman Paşa'yı kendime rehber olarak seçtim, Türk ruhu oradaki milli ruhtur, felaket günlerinde Plevne'yi ve Gazi Osman Paşa'yı düşüneceğiz, sizin de sembolünüz Osman Paşa olsun" diyordu.
Kurtuluş Savaşı başlayınca Sofya günlerinin meyvelerini toplayacaktı, Bulgaristan Türkleriyle kurduğu yakın arkadaşlık ilişkilerini kullanarak, Karadeniz yoluyla Anadolu'ya silah/cephane gönderilmesini sağlayacaktı.

1914 yılıydı.
Sofya Orduevi'nde Kültür Bayramı vesilesiyle kıyafet balosu düzenlendi. Şehirdeki diplomatlar üzerinde psikolojik etki yaratmak istiyordu, düşündü taşındı, İstanbul'dan Askeri Müze'den "uçbeyi" kıyafeti getirtti. (Bugün bile hâlâ kabaca "yeniçeri kıyafeti" denir ama, aslında o kıyafet "serhat beyi, uçbeyi kıyafeti"ydi.) Salona girdiğinde alkış tufanı koptu. Balonun tartışmasız gözdesi olmuştu. Gecenin sembolik jürisi en beğenilen kıyafet ödülünü Mustafa Kemal'e verdi. Çar ve Çariçe bizzat elini sıkarak kutladı.

Sofya'daki İspanya maslahatgüzarı şark kültürünün hayranıydı, İspanya sefaret binasında Türk halılarıyla süslediği özel odası vardı. Balonun çıkışında Mustafa Kemal'i davet etti. Hafızamıza kazınan o efsane fotoğraf, işte o gece İspanya Elçiliği'nde çekildi.

Tarihimizin en önemli karelerinden biri olan bu muhteşem fotoğraf, 1921 yılına kadar kimse tarafından bilinmiyordu. 20 Aralık 1921'de İstanbul'da, *Tevhid-i Efkâr* gazetesinin birinci sayfasında yayınlandı. Herkes o gün öğrendi. Çünkü... Kurtuluş Savaşı sadece Anadolu'nun değil, Bulgaristan'daki Türklerin de milli mücadelesiydi.

Soydaşlarımız, Mustafa Kemal'in bu efsane fotoğrafını çoğaltmış, evlerine, dükkânlarına asmışlardı. Yüreklere kazınan Mustafa Kemal'in, duvarlara yapıştırılan ilk posteriydi. Sofya'da tüccarlık yapan Yasin bey isimli bir soydaşımız, bu fotoğrafın kopyasını *Tevhid-i Efkâr* gazetesinin sahibi ve başyazarı Velid Ebuzziya'ya göndermiş, böylece İstanbul'da yayınlanmasını sağlamıştı.

Mustafa Kemal'in tarihteki ilk biyografisi de, yine Kurtuluş Savaşı sırasında, yine Bulgaristan Türkleri tarafından yayınlandı.
Mustafa Kemal'e matematik öğretmeni Üsküplü yüzbaşı Mustafa efendi tarafından verilen Kemal adı, Namık Kemal'in Kemal'iydi.
Namık Kemal hayranı olan matematik öğretmeni, adaşı olan bu en sevdiği öğrencisine, Namık Kemal'e izafeten Kemal adını vermişti.
İstanbul gazeteleri, bu detayı, Bulgaristan Türklerinin yayınladığı biyografiden alıntı yapmıştı.

Karadeniz üzerinden Anadolu'ya gönderdiği silah ve cephaneyle Kurtuluş Savaşı'na olağanüstü katkıları bulunan soydaşımız Şakir Zümre'ye, TBMM tarafından İstiklal Madalyası verildi. Cumhuriyet ilan edilince, anavatana, Türkiye'ye göçetti. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk savunma sanayi fabrikasını kurdu. İki bin kişinin çalıştığı İstanbul'daki fabrikasında, Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yerli ve milli uçak bombaları, cephane üretti. İthalata son verdi. Hatta, Türkiye Cumhuriyeti'nin cephane ihraç etmesini sağladı.

Yıllaaaaar akıp geçti.

80'lerin başında Bulgaristan Türklerine yönelik zulüm başladı.
Bulgar devleti Türk kökenlerini yoketmeye çalışıyordu.
"Siz Türk değilsiniz" diyorlardı.
"Müslümanlığa geçmiş Bulgarsınız" diyorlardı.
Türk okullarını kapattılar, Türkçe gazetelerin kapısına kilit vurdular.
Türk motifli kıyafet giymek bile suç sayılıyordu. Sünnet yasaklandı, sünnet edilen çocukların anneleri beş yıl hapis cezasına çarptırılıyordu.
Camiler kapatıldı. Cenaze yıkamak yasaklandı, İslami usullerle defin işlemine izin verilmiyordu, Türkçe mezar taşları tahrip ediliyordu. Türkçe konuşanlara para cezası kesiliyordu. Türk isimleri Bulgarlaştırıldı.

Bu insanlık dışı dayatmaya "soya dönüş süreci" diyorlardı.
Kalaşnikoflu askerler Türklerin kapısına dayanıyor, zorla muhtarlığa götürüyor, Yordan, Mihail, Stanka, Emilya, Natalia filan, Bulgar isimleriyle dolu listeler gösteriliyor, birini seç deniyordu. Nüfus kâğıtlarını iptal ettiler, Bulgar isimleriyle yeni nüfus kâğıtları verdiler, Türkçe isimlerin yazılı olduğu eski nüfus kâğıtlarıyla bankadan para çekilemiyordu, çocuklar okula yazdırılamıyordu, devlet dairesinde iş yaptırılamıyordu, Bulgar ismini kullanmaya mecburdun, öğretmenler sınıfta yoklama yapıyor, Türk çocuklarının ismini Bulgarca okuyorlardı. "Türk kahvesi" bile diyemiyordun, değiştirilmişti, "oryantal kahve" demek zorundaydın.
Asimilasyon yavaş yavaş soykırıma dönüşüyordu.
1980-85 arasında binden fazla Türk öldürüldü.
Belene işkencesi başladı.

Belene kampı, Tuna Nehri'nin iki kolunun arasında kalan Belene Adası'ndaydı, köprülerle geçilebiliyordu. Türk halkının direnişini örgütleyen ileri gelenlerini buraya tıktılar. Isıtma sistemi yoktu, karda kışta donuyorlardı. Hava karardıktan sonra tuvalete gitmeye izin vermiyorlardı, koğuşlardaki kovalar kullanılıyordu. Apandisiti patlayana bile "Bulgar olmayı kabul ediyor musun?" diye soruyorlardı, "hayır" diyeni öylece ölüme bırakıyorlardı. Yemek olarak sık sık domuz çorbası veriyorlardı. İstersen yeme, domuz çıktığında ekmek bile vermiyorlardı. Türkler ölümüne açlık grevi yapıyordu.

Ve, tüm dünyada müthiş ses getiren o mucizevi olay gerçekleşti...
Türk milletinin herkülü, evlad-ı fatihan Naim Süleymanoğlu, dünya halter şampiyonası için gittiği Avustralya Melbourne'da Türkiye büyükelçiliğine sığındı, Türkiye'ye iltica etti. 19 yaşındaydı. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, Türk diplomasisinin, Türk istihbaratının olağanüstü başarısıydı.
ABD vatandaşı olması için Amerikalıların kendisine çantayla getirdiği nakit 10 milyon doları, 100 milyon dolarlık reklam anlaşmalarını elinin tersiyle itmişti Naim... Anavatanını tercih etmişti.

O tarihte Sovyetlerin yıkılması an meselesiydi.
Gorbaçov, çöküşü engellemek için reform ve şeffaflık açılımı yaptı.
Todor Jivkov rejiminin sonu gelmişti.

Son bir kötülükle "zorunlu göç" icat etti.
Aklınca, Türkiye kapıları açmayacak, Todor Jivkov da dünyaya dönüp keyifle gülümseyecekti, "görüyorsunuz işte, bunlar Türk değil, bunlar müslüman Bulgar, eğer Türk olsalardı Türkiye bunları kabul ederdi" diyecekti.
Diktatörün bu hesabı tutmadı... Türkiye sınırı açtı.

Naim Süleymanoğlu, Todor Jivkov rejimi altında inim inim inleyen soydaşlarımızın ilham kaynağı, pusulası olmuştu, duvarların, kapıların yıkılmasını sağlamış, özgürlük umudu olmuştu.
350 bin soydaşımız çoluk çocuk yollara döküldü. Doğdukları toprakları, evlerini köylerini bırakıp, trenlerle otomobillerle, çoğunluğu yürüyerek, Kapıkule'den Dereköy'den anavatana girdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın yaşadığı en büyük göçtü.

Asrın liderimiz, o sırada Refah Partisi'nin İstanbul il başkanıydı... Soykırımdan kaçan özbeöz soydaşlarımızın Türkiye'ye gelmesine kesinlikle karşıydı, Türkiye'nin sınır kapılarını açmasına kesinlikle karşıydı, devletin büyük hata yaptığını söylüyordu. Kürsüyü yumruklaya yumruklaya bağırıyordu. "Ne dediler Bulgaristan'a, gelin dediler, ne kadar varsa gelin dediler, isterse Todor Jivkov da gelsin, e tamam gelin diyorsun ama, bak Ahmet Mehmet burada asgari ücrete talim ediyor, ülkenin insanı aç, kadınını satıyor, kızını satıyor, çalıştırıyor, sen buna çözüm bulamamışken gelin diyorsun, nereye yerleştireceksin, Kapıkule'de anons yapıyorlar, muamelesi biten soydaşlarımız istediği yere gidebilir, 780 bin kilometrekare emrinize amadedir, e bunlar geldi, kim geldi, casus mudur değil midir, bir de bakıyorsun, gelenlerin arasında beş bin casus var diyorlar, Allahım ya Rabbim, biz bunlara nereyi veriyoruz, okul yurtlarını veriyoruz, e bakıyorsun, Bursa'nın parklarında ahlaksızlığa başlıyorlar, bu nasıl devlet anlayışıdır, adam sana vize üstüne vize uyguluyor, biz ne yapıyoruz, isteyen istediği yere gider diyoruz, bu ne perhiz bu ne lahana turşusu" diyordu.
"Casus mudur" diyordu.
"Parklarda ahlaksızlığa başlıyorlar" diyordu.
"Adam vize uyguluyor, sen isteyen gelsin diyorsun" diyordu.
"Todor Jivkov da gelsin" diyerek, alay ediyordu.
Dinleyenler kahkaha atıyordu.

Halbuki...
Soydaşlarımız geleli 35 yıl oldu.
Meslek hayatım boyunca milyonlarca haber elimden geçti.
Meslek hayatım boyunca, bir tek soydaşımızın bile suça bulaştığını, bir tek soydaşımızın bile Türkiye'yi suistimal ettiğini, bir tek soydaşımızın bile tarikat/cemaat işleriyle Türkiye'yi sırtından hançerlediğini, bir tek soydaşımızın bile terör örgütlerine falan karışıp vatana ihanet ettiğini görmedim. Gören var mı?

Namuslarıyla, onurlarıyla çalıştılar.
Zormuş, parası azmış filan demediler, iş seçmediler.
Ne iş olursa olsun gayretle çalıştılar.
O dönemleri bugün gibi hatırlıyorum... Soydaşlarımızın özellikle kadınları tüm Türkiye'ye rol model olmuşlardı, otobüs şoförlüğü yapan kadını, kasaplık yapan kadını, tesisatçı dükkânı açan kadını, ilk defa soydaşlarımızda görmüştük. Soydaş kadınları "erkek işi" olarak bilinen işleri omuzluyorlardı.
Kirasını ödemeyeni, borcunun üstüne yatanı, dolandırıcılık yapanı, memleketi soyanı, komşusunu rahatsız edeni, görmedim kardeşim, duymadım. Duyan var mı?

Fabrikalarda örnek gösterilen işçi oldular.
Sözü senet kabul edilen esnaf oldular.
Tezgahtar olarak başlayıp, işveren oldular.
Kendileri gibi namuslu, yurtsever, çağdaş evlatlar yetiştirdiler.
Hekim oldular, avukat oldular, mühendis oldular, akademisyen oldular, devletten asla karşılıksız yardım kabul etmediler, asla avantacı olmadılar, Türkiye'ye tek kuruş yük olmadılar. Aksini iddia edebilecek bir kişi var mı?

Gel gör ki... Özbeöz soydaşlarımızın Türkiye'ye gelmesine karşı çıkan, sınır kapılarımızın soydaşlarımıza açılmasına karşı çıkan, "casus mudur nedir" diyen, "Bulgaristan sana vize uyguluyor, sen isteyen gelsin diyorsun" diyen, "sınır kapısında anons yapıyorlar, muamelesi bitenler istediği yere gidebilir, 780 bin kilometrekare emrinize amade, bu nasıl bir devlet anlayışıdır" diyen, "bari Todor Jivkov da gelsin" diyerek alay eden asrın liderimiz... En ufak akrabalık ilişkimiz olmayan, en ufak tarih ve şuur birlikteliğimiz olmayan, cahil cühela,

işsiz güçsüz, mesleksiz, kimliksiz milyonlarca Suriyeliyi Türkiye'ye soktu, maaşa bağladı, milletimizin boğazından kesip bunlara 60 milyar dolar harcadı, sınırlarımızı kevgire çevirdi, milli güvenliği arapsaçına çevirdi... Yetmedi, en ufak akrabalık ilişkimiz olmayan, en ufak tarih ve şuur birlikteliğimiz olmayan, kimlikleri bile olmayan Afgan taburları, sınırımızdan yürüye yürüye giriyor, kamyon kasalarına yükleniyor, şehir merkezlerimize boşaltılıyor.

Ve, en son... Özbeöz soydaşlarımızın Türkiye'ye gelmesine karşı çıkan, sınır kapılarımızın soydaşlarımıza açılmasına karşı çıkan, "Bulgaristan sana vize uyguluyor, sen isteyen gelsin diyorsun" diye bağıran asrın liderimiz... Vizeyi mizeyi boşver, Bulgaristan'a pasaportu bile kaldırdı! Türk vatandaşları Bulgaristan'a gitmek isterse, vize almak zorunda, Bulgaristan vatandaşları Türkiye'ye gelmek isterse, vize yok, pasaport bile sormayacağız. 784 bin kilometrekare emirlerine amade yani.

E, merak ediyor tabii insan...
Todov Jivkov da gelecek mi?

Red Kit

Tommiks.
Mevzu Dakota'da geçiyor ama, aslında İtalyan'dır.
Teksas.
Zagor.
Kaptan Swing.
Mister No.
Teks.
Hepsi "kurtarıcı" öyküleridir.
Hepsi adalet, özgürlük savunucularıdır.
Hepsi İtalyan orijinlidir.
Çünkü düpedüz, örtülü Amerikan propagandasıdır... Hepsinin İtalya'da, hepsinin aynı tarihlerde üretilmiş olması tesadüf değildir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, ABD'nin ve NATO'nun merkez üssü'dür. Superman, Batman, Spiderman gibi efsane karakterleri yaratan Amerikan çizgi roman sektörü, Tommiks'i Zagor'u beceremez miydi? Elbette hasosunu becerirdi. Ama, kültür transferini bu kadar kısa sürede, böylesine yaygınlaştıramazdı. Avrupa kaynaklı olunca, Türkiye başta olmak üzere tüm kıtaya salgın gibi yayılıverdi.

Red Kit neden Belçika doğumludur sizce?
Dünyanın en sevimli Amerikalı kovboyu neden Belçika üretimidir?
İlk yayın tarihi 1946.
Savaş bittikten hemen bir yıl sonra.

Bazen, hiçbir şey göründüğü gibi değildir.

Mesela, Temel Reis... Ispanak yiyor, pazıları şişiyor, Kabasakal'ı bir yumrukta uçuruyordu, televizyonda Temel Reis'i seyreden annelerimiz de habire ağzımıza ıspanak sokuşturuyordu. Halbuki, 85 yıl önce ilk çizildiği döneme ait "virgül hatası"ydı. Bir kilo ıspanakta 30 miligram demir var diye biliniyordu. Sonradan anlaşıldı ki, sadece üç milligram var. Mercimekte, yumurtada katbekat fazla demir vardı. Yani, haybeye yemiştik onca ıspanağı!

La Fontaine mağduru olan karga'ya da oldum olası çok üzülürüm doğrusu... Malum, kurnaz tilki zekasını kullanmış, sesin ne güzel demiş, şarkı söylemesini istemiş, ağacın dalında tüneyen saftirik karga inanmış, ağzındaki peyniri düşürmüş, tilki peyniri kapmış filan.

Peki, bunun böyle yaşanmış olabilmesi mümkün müdür?
Bilimsel olarak değildir.
Aptal muamelesi yapılan karga, deneylerle ispatlanmıştır ki, yunus ve şempanzeden sonra en zeki üçüncü hayvandır. Kurnaz zannedilen tilki ise, zeka seviyesiyle ilk 10 hayvan arasında bile yoktur.

Bir başka iftiranın kurbanı olan ağustosböceği de birkaç sene önce nihayet aklandı... Karınca bütün yaz harıl harıl çalışırken, tembel ağustosböceğinin ağaç gölgesinde püfür püfür yan gelip yattığı, kış gelince de aç biilaç kalıp karıncaya yalvardığı falan zannediliyordu. Meğer araştırmalar gösterdi ki, toprak altında yaşayan ağustosböceklerinin yeryüzüne çıktıktan sonra sadece dört haftalık ömürleri var. Sadece ağustos ayında yaşıyorlar. İsmi de oradan geliyor. Ağustos ayından sonra hayatta kalamıyorlar. Dolayısıyla, kış ayları için yiyecek biriktirmelerinin zaten hiç manası yok.

Kıssadan hisse... Milenyumda dünyaya gelen dünün çocukları, göz açıp kapayana kadar yetişkin oldular, seçmen oldular, oy kullanacaklar.

Değerli gençler...
Bu memleketin başına ne geldiyse "büyüklere masallar"dan geldi.
Bu durumu değiştirmek sizin elinizde... Siz doğduğunuzdan beri "doğruymuş gibi" anlatılan "yanlışlara" kanmayın lütfen.

Size dayatılan örtülü propagandanın "kaynağı"na dikkat edin, ekonomik verilerdeki "virgül hataları"na aldanmayın, "aptal, tembel, darbeci, terörist" gibi kulaktan dolma yaftalara inanmayın.
Gerçeklere odaklanın.
Gerçeklerden yana olun.
Sizleri de ayakta uyutmalarına izin vermeyin.

White Sea

"Romen Diyojen batarya batarya, gülle gülle saldırırken, Sultan Alparslan ve askerleri Allah Allah diye saldırıyordu" dedi. Halbuki, 1071'de batarya, top filan yoktu. Barut anca 250 sene sonra toplarda kullanılmaya başlandı.

"İstanbul'un tarihçesini bilmiyorlar, tarih bilseler konuşmaya yüzleri olmaz, öyle elinde mercekle Romen Diyojen gibi dolaşılmaz" dedi. Mercekle dolaşan, hayali roman kahramanı Sherlock Holmes'tü. Mercek yerine fenerle dolaşan Diyojen'in İstanbul'la alakası yoktu, Sinoplu filozoftu. Romen Diyojen desen, zaten mercekle fenerle alakası yoktu, Malazgirt'te esir düşen Bizans imparatoruydu. Üstelik, bir araya getirdiği bu üç isim arasında iki bin yıl vardı.

"Bizans'ın hanımları Fatih Sultan Mehmet'i karşılarken, başımızda kardinal külahı görmektense Osmanlı sarığı görmeyi tercih ederiz demişlerdir" dedi. O lafı söyleyen Bizanslı hanımlar değildi. O lafın orijinali öyle değildi. Söylendiği tarih de zaten 1453 değildi.

"Ankara, Selçuklu başkenti" dedi. Selçuklu başkenti Konya.

"Olimpiyatlara adını veren dağ, Antalya'daki Olimpos dağıdır, olimpiyat meşalesinin kaynağı da Olimpos dağındaki Çıralı'dır" dedi. Olimpos dağı Türkiye'de değil, Selanik'te... Bizdeki Olimpos, dağ değil, carettaların yavrulama alanı... Olimpiyat meşalesinin Çıralı'yla alakası yok, ilk kez 1928'de Amsterdam Olimpiyatı'nda yakıldı.

"Akdeniz, beyaz deniz, White Sea olarak adlandırılır" dedi.
Akdeniz'in adı White Sea değil.
White Sea, Rusya'nın kuzeyinde.

"Almanların Goethe'si varsa, İspanyolların Sokrates'i var" dedi. Sokrates, İspanyol değil, Yunan... Sokrates'le Cervantes arasında iki bin yıl var.

Miting sırasında hıçkırık tuttu, "biliyorsunuz bizim Karadeniz'de bunun türküsü var, hıçkırık tuttu beni, tuttu da bırakmadı" dedi. O türkünün sözleri öyle değil. Karadeniz değil, Ege türküsü.

"Türkçemizin abideleşmiş şairi Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Sanat isimli şiirini okumak istiyorum" dedi, okudu. O şiir Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın değil, Faruk Nafiz Çamlıbel'in.

"Arif Nihat Asya'nın Bayrak şiiri var, bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır, toprak eğer uğrunda ölen varsa vatandır" dedi. O mısralar Arif Nihat Asya'nın değil, Mithat Cemal Kuntay'ın.

"Sütçü Nine'nin diyarı Kahramanmaraş" dedi. İmam'ı Nine yaptı. Sütçü İmam Kahramanmaraş'ta ama, Nene Hatun tee Erzurum'da. Direndikleri düşman bile farklı.

"Ziya Paşa'nın güzel bir lafı var, eşek ölür kalır eseri" dedi, sonra düzelterek, "pardon pardon, eşek ölür kalır semeri, insan ölür kalır eseri" dedi. Halbuki düzelttiği falan yoktu, o laf Ziya Paşa'nın değil, Mehmet Akif Ersoy'un.

Kendi yaşadıklarını Hazreti Muhammed'in yaşadıklarına benzetti, "darbeciler bizden önce Dalaman'a gelmişler, uçağa girmişler, bakmışlar çıkmışlar, hani Nur mağarasındaydı değil mi, hani geliyorlar sevgili peygamberimiz, Ebubekir Sıddık ile orada ama, mağaranın kapısını örümcek örüyor, gelip bakıyorlar, burada örümcek ağ ördüğüne göre herhalde buraya kimse girip çıkmamış diyorlar ve müşrikler dönüp gidiyor, şimdi bunlar da bakıyor, uçakta kimseyi görmeyince dönüp gidiyorlar" dedi.

Birincisi, bu anlattıkları Hazreti Muhammed'in yaşadıklarına benzemiyor, çünkü örümcek olayında Hazreti Muhammed mağaranın içindeyken, asrın liderimiz zaten uçakta yok. İkincisi, Kuran'ı Kerim'de anlatılan o mağaranın adı Nur değil, Sevr mağarası... Nur ise, Hira mağarasının bulunduğu dağın adı.

"Gençler, biliyorsunuz, Abdülhamid hiçbir şey kaybetmeden bu toprakları korudu, Abdülhamid'in hal fermanını hazırladılar ve kendisini ne yazık ki idam ettiler" dedi. Abdülhamid, Mısır, Tunus, Kıbrıs, Sırbistan, Karadağ, Romanya, toplam 1.5 milyon kilometrekare toprağı savaşmadan kaybetti. İdam filan edilmedi.

"Amerika'yı Kolomb keşfetmedi, Müslümanlar keşfetti, Kolomb gemisiyle Amerika kıtasına geldiğinde Küba'da cami gördü" dedi. Biz alışığız ama, Amerikalıların nutku tutuldu, Castro bunları duyunca öldü.

Isparta mitinginde konuştu, "üniversiteyi Isparta'ya kim yaptı, üniversiteyi Isparta'ya kim getirdi, biz getirdik biz" dedi. Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi'nin kuruluş tarihi 1992.

"Mersin-Silifke arasını hızlı tren hattına bağlamayı planlıyoruz" dedi. Mersin-Silifke arasında tren hattı yok.

"Biz gelmeden önce MR mı vardı, tomografi mi vardı" dedi. 1989'dan beri var.

Şair Sezai Karakoç'un ölüm yıldönümü vesilesiyle şiirler okudu, "Allah rahmet eylesin" dedi. Bunu dediği sırada Sezai Karakoç yaşıyordu. Rahmet okuduğu Karakoç, Abdürrahim Karakoç'tu.

"Erdal İnönü'yle Bülent Ecevit gelsinler konuşalım" dedi. Gelirlerdi ama, ikisi de rahmetli.

"Komünistler biz köprüyü satacağız diyordu, rahmetli Özal da satamazsınız diyordu" dedi. Necdet Calp yumruğunu masaya vura vura "sattırmam" diyordu, Turgut Özal "satarım" diyordu.

"Ben 75 öğrencili sınıflarda okuduğum zaman tek partili dönemdi" dedi.

Sınıflar kaç kişilikti bilmem ama, tek parti döneminde eğitim kalitesi hakikaten berbatmış be kardeşim... Asrın liderimiz keşke Şemsi efendi ilkokuluna gitseymiş!

Dibeklihan

Dünyayı güzelleştirmek için çaba harcayan, dünyanın en güzel adamıydı... Üsküp'ten göç etmiş bir ailenin evladıydı. İstanbul Beşiktaş'ta çarşının göbeğinde iki katlı ahşap binada dünyaya geldi. Dikili'ye taşındılar, İzmir Atatürk Lisesi'nde yatılı okudu. Kimi öğretmeninden İsmail Hakkı Tonguç'u tanıdı, kimi öğretmeninden Nihal Atsız'ı... İTÜ'yü kazandı, memleketin ilk petrol mühendislerinden biri oldu. Üniversite yıllarında Türkiye İşçi Partisi'nin seminerlerine katılıyordu, Behice Boran'ın, Sadun Aren'in konferanslarını takip ediyordu, Doğan Avcıoğlu'nun *Yön* dergisine aboneydi, eline geçen her harçlığı kitaba yatırıyordu, tiyatro kaçırmıyordu. Yaz aylarında Diyarbakır'da Batman'da petrol bölgelerinde staj yapıyordu, memleketin ilk petrol mühendislerinden biri olarak, Amerikalıların bizim petrolümüzü bize bırakmayacağını anlayan ilk petrol mühendislerinden oldu, Muammer Aksoy'la birlikte milli petrol kampanyalarına katıldı. TPAO'da işe girdi, ilk görev yeri Batman'dı, çabaların beyhude olduğunu kavradı, mesleğini bıraktı, İzmir'e döndü. Yol Su Elektrik Kurumu'na girdi. Aileden malı mülkü sattı, gözü kararttı, piyasaya atıldı, YSE'den ayrılıp ufak tefek ihalelere katıldı, köylerin yol, su, elektrik gibi altyapı inşaatlarını yaptı. Büyüdü büyüdü, ülke çapında inşaat yapar hale geldi. CHP'nin Dikili ilçe başkanı oldu, CHP'nin İzmir il yönetiminde yeraldı, 12 Eylül darbesinde tutuklandı. Bodrum'a yerleşti, siteler yaptı, oteller yaptı.

İşinde müthiş başarılıydı ama aslında, para biriktirmeye, tapu biriktirmeye değil, insan biriktirmeye inanıyordu... Hayatı boyunca kazandığı maddi manevi birikimini topluma geri verebilmek için, görülmemiş duyulmamış bir "ütopya" hayal ediyordu.

Memleketin ancak "kültür ve sanat"la kalkınabileceğini düşünüyordu. Bu duyguyla, 1990 yılında, o zamanlar asfalt yolu bile olmayan, anca at arabasıyla ulaşılabilen Yakaköy'de 40 dönüm arazi satın aldı, etrafını

çitle çevirdi. Dile kolay, tam 18 yıl, hemen her akşamüstü oraya gidiyor, arazinin tam ortasındaki pırnar ağacının dibine oturuyor, zihnindeki projeyi yeniden yeniden yeniden çiziyordu.

Çölde bir vaha.
Pespayelikler okyanusunda sığınılacak bir ada.
Dibeklihan'ı açtı.

Tamamen taştan, orijinal Selçuklu han yapısını stilize etti. İsmini, kapısındaki iki devasa yoğurt dibeğinden alıyordu. Kuruluş felsefesi "varlıklı olmak için değil, varolmak için"di. "Sosyal yaşantımızı yozlaştıran değişime karşı başkaldırı"ydı. Orhan Kemal Meydanı, Fikret Otyam Meydanı, Nedim Günsur Sokağı, Yıldız Kenter Galerisi, Erdinç Bakla Galerisi kurdu. Etnoğrafya müzesi kurdu, halk sanatına ışık tutan sandık odası kurdu, el sanatları dükkânları, sanat atölyeleri kurdu, nesli tükenmekte olan ustalarımızın dokunmaya bile kıyamayacağınız çanak, çömlek ve testilerine koleksiyon değeri kattı. Resim, heykel, fotoğraf, her yıl 50 sergi açtı. Konferanslar, söyleşiler, tiyatrolar, şiir dinletileri, sinema gösterileri, belgeseller sundu, kimi akşam flamenko, kimi akşam caz, kimi akşam piyano, kimi akşam keman, konserler organize etti, bale gösterileri organize etti. Anma geceleri düzenledi, Köy Enstitüleri gibi haftalar düzenledi. Hitit'i, Troya'yı, Çatalhöyük'ü, Kapadokya'yı, Göbeklitepe'yi Bodrum'a taşıdı. Bazen Küba gecesi, bazen Mardin gecesi, bazen Aztek gecesi, bazen Şanlıurfa gecesi tertipledi.

Hepsini kendi cebinden karşıladı.
Tamamen ücretsiz.
En ufak maddi beklenti olmadan, tamamen karşılıksızdı.
Tamamen halka hibeydi.
Hayal denilen ütopyasını gerçekleştirmeyi başarmıştı.

Kendisini size tarif etmeye çalışıyorum ama, kederimi size tarif edebilmem imkânsız... Benim için arkadaş, ağabey, baba, ilham aldığım öğretmendi.

İnsan arkeoloğuydu.
Kültürel antropologdu.
Bilgeydi, Cenap Tezer.
Çok az insana nasip olacak zenginlikte dostlara sahipti.
Bazen bol yıldızlı lacivert gökyüzünün altında, bazen bardaktan boşanırcasına yağmur damlalarını seyrederken, bazen de ruhumuzun rüzgâr aldığı yürüyüşler esnasında... 75 yıllık imbiğinden süzülen sırlarını paylaşırdı, her sohbetimiz fakülteydi.

İnsan insanı sever, orası kolay ama... O, insanı anlardı.
Mahareti oradaydı.

Hastaydı. Ağır. "Etrafımdaki herkes öleceğimi biliyor" diyordu, "öleceğimi bildikleri için bana herkes iyi davranıyor, insanın öleceğini bilmesinin en güzel tarafı bu."

Hayata, işte bunu diyebilecek kadar gülümseyerek bakıyordu.
Ölümün üzerine bu kahkahayla, bu cesaretle yürüdü.

Parmaklarımda derman mı kalmadı, yoksa klavyenin tuşları mı elli kilo, inanın bilemiyorum... Benim için çok zor bir gün bugün. Kalabalık içinde yalnızlığı taşımakta güçlük çektiğimiz şu günlerde, bir de onun tabutunu omuzlamak, gerçekten çok ağır geliyor.

Güle güle ağabeyim...
Bir gün yine kucaklaşmak üzere.

Son durak

Eminim, o muhteşem gülümsemesiyle kapıda karşılayacak Ayşen Gruda'yı Kemal Sunal... O her zamanki sıcacık coşkularıyla vaaayyyy diye kollarını açarak koşup gelecek Levent Kırca'yla Zeki Alasya.

Gözleri dolacak Ayşen'in.
Hatıralar "film" şeridi gibi geçecek.

Vehbi Koç'la Sakıp Sabancı gelecek, yanlarında Mustafa Koç, ellerinde bir buket çiçek, o her zamanki zarafetleriyle... Abdi İpekçi gelecek, Çetin Emeç gelecek, kimbilir kaç defa manşet yaptılar Ayşen'in tiyatrolarını, dizilerini... Siyasetin namuslu insanları gelecek karşılamaya, Şükrü Saracoğlu, Erdal İnönü, İsmail Cem, Behice Boran... Tam n'olacak bu memleketin hali diyecekleri sırada, amannn bırakın şimdi siyaseti miyaseti diye güle oynaya gelecek çılgın kızlar Aysel Gürel'le Duygu Asena, kollarında zımba gibi iki yakışıklı, Uzay Heparı'yla Kerim Tekin.

Ardından yıldız yağmuru başlayacak, sağanak... Ayhan Işık, kankası Sadri Alışık, siyah beyaz ama aslında rengârenk günlerimizin küçük hanımefendisi Belgin Doruk, güzeller güzeli Cahide Sonku, ne fırtınalı, ne kadındı be kardeşim, bıçkın delikanlılar Fikret Hakan'la Orhan Günşıray, Ekrem Bora, Tanju Korel, Bilal İnci, Hüseyin Peyda, Cilalı İbo Feridun Karakaya, Osman Seden, Ömer Kavur, Yücel Çakmaklı, kırmızı halı geçidi gibi, Muhsin Ertuğrul, Muammer Karaca, Selim Naşit, Sadettin Erbil, Nejat Uygur, Savaş Dinçel, Metin Serezli, Ahmet Kutsi Tecer, Kerem Yılmazer, Lale Oraloğlu, hepsi tek tek kucaklayacak.

Daha yerine bile tam yerleşmeden geleni gideni eksik olmayacak Ayşen'in... Ruhi Su çalacak, türkü ana Zehra Bilir söyleyecek, Cumhuriyet'in divası Müzeyyen Senar söyleyecek, Safiye Ayla söyleyecek, Adnan Saygun'la yan yana dinleyecekler, Neriman Altındağ Tüfekçi, Perihan Altındağ Tüfekçi söyleyecek, Kurtalan Ekspres'in unutulmaz gitaristi Bahadır Akkuzu solo yapacak, Orhan Boran sunacak, Atilla Özdemiroğlu orkestrasyonu üstlenecek, Erol Büyükburç söyleyecek, Müslüm Gürses söyleyecek, gazinocular kralı Fahrettin Aslan hepsini gururla ayakta alkışlayacak.

Hayata gülümseyerek bakmamızı sağlayan, kindar nesil yerine insan nesil yetiştiren, tek suçunuz hür insanlar gibi konuşmak, kitaplar suç ortağınız diyen Rıfat Ilgaz, Madımak'ta katledilen Asım Bezirci... Büyük ressamımız Nuri İyem, edebiyat çınarlarımız Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Behçet Necatigil, Fakir Baykurt, Mehmet Emin Yurdakul, Tomris Uyar, Necati Cumalı hiç yalnız bırakmayacak, Allahım kimbilir ne tadına doyulmaz sohbetler olacak. Avanak Avni'nin babası Oğuz Aral, kardeşi Tekin Aral, matrak, kahkaha gırla gidecek.

Eşfak Aykaç, Gündüz Tekin Onay, efsane koç Aydan Siyavuş, kaptanların kaptanı baba Hakkı Yeten, Yusuf Tunaoğlu, Şeref Görkey, Kenan Onuk, atletizmi sevdiren adam Cüneyt Koryürek, her sabah hep birlikte yaptıkları spor yürüyüşüne davet edecekler. Vınnn diye gelip, drift atarak kapıyı açacak Renç Koçibey, otomobiliyle gezdirecek. Namlı kabadayıların duayenlerinden Dündar Kılıç bile gelecek hoşgeldine, bir elinde tespih, bir elinde çikolata.

İşte tam o anda, saygıyla ayağa kalkacak herkes.
Türkan Saylan gelecek.
Sarılacaklar.

Türkiye'nin en popüler adresinde toprağa verilecek Ayşen Gruda.
Zincirlikuyu'da. Hepsi orada.

Son durak diyorlar o tarafa.
Halbuki, her ortak paydamızı kaybettiğimizde, sadece yukarıda saydığım bizi biz yapan değerlerini değil, bir parça daha insanlığını kaybediyor bu ülke... Azrail gibi elinde tırpanla dolaşan, kendilerinden olmayanlara ceset gibi bakan, ahlaksız, vicdansız, kanunsuz, kaba, zalim, zifiri karanlık bir kötülük, adeta fanus gibi üstüne çöküyor memleketin.
Aydınlığı çoğaltmazsak...
Asıl son durak bu tarafta.

Prenses

Mevhibe Celalettin.
Prensesti.
Cemile sultan'ın torunuydu.

Cemile sultan, padişah Abdülmecid'in kızıydı.
Abdülhamid'in ve Vahdettin'in kızkardeşiydi.

Mevhibe Celalettin, 1887 yılında, anneannesine düğün hediyesi olarak yaptırılan Fındıklı Sarayı'nda dünyaya geldi. Evlenene kadar Fındıklı ve Kandilli saraylarında yaşadı.

Mevhibe'nin dedesi Mahmut Celalettin paşa, padişah tahtına oturan Abdülhamid'in emriyle Taif zindanlarında boğduruldu. Eşi boğdurulan Cemile sultan, ölünceye kadar ağabeyi Abdülhamid'i affetmedi, son nefesine kadar eşinin matemiyle yaşadı. Çocuklarını, torunlarını böyle yetiştirdi. Dedesinin adını taşıyan prenses Mevhibe Celalettin, işte bu duygularla büyüdü.

Üç lisan biliyordu. Piyano çalıyordu. Saray adabıyla yetişmişti ama, başına buyruktu, özgür ruhlu bir kadındı. Evlendi, oğlu oldu. Evliyken bir başkasına âşık oldu. Boşandı. Yasak aşkıyla evlendi. İkinci eşi Jön Türk'tü. Tutuklandı. Mevhibe tanıdığı paşalardan ricacı oldu, serbest bırakılmasını sağladı. Ama, şart koşulmuştu, "memleketi terkedeceksiniz, İstanbul'dan uzak duracaksınız, ancak bu şekilde bırakılacak" denildi. Mısır'a gittiler. Sonra Fransa'ya geçtiler, Paris'te yaşadılar.

Astım hastasıydı. Krizler geçiriyordu. Doktorlar morfin verdi. Kaş yapayım derken göz çıkarılmıştı... Çünkü o tarihlerde morfinin

bağımlılık yaptığı henüz bilinmiyordu, ağrı kesici diye şakır şakır eczanelerde satılıyordu, dönemin Avrupa sosyetesi altın günü yapar gibi morfin günleri düzenliyordu, mücevher kutuları içinde altın kaplama şırıngalar kullanılıyordu. Mevhibe her defasında biraz daha fazla doz aldı, neticede morfinman oldu. Arkadaşlarının önerisiyle İsviçre'ye gitti, Cenevre'de sanatoryuma yattı, iki ay kadar tedavi gördü, hem astım krizleri biraz normale döndü, hem bağımlılıktan kurtuldu.

O ara, annesini babasını peş peşe kaybetti. Zaten babası vefat etmeden önce bile geçim sıkıntısına düşmüşlerdi, saraydan düzenli olarak aldıkları maaş kesilmişti, başka gelirleri yoktu, ee iş yok güç yok, mecburen malı mülkü satmaya başlamışlardı, köşkü sat, konağı sat derken, yaşadıkları saltanattan debdebeden eser kalmamıştı.

İkinci eşinden de boşandı. İstanbul'a döndü. Nişantaşı'nda apartman dairesi kiraladı. Saray hayatı sona ermişti, mütevazı bir eve girmişti. Aslında ikinci eşi hayli varlıklıydı, boşanmasaydı bir eli yağda bir eli balda, mis gibi devam edebilirdi ama, dedim ya, başına buyruk bir kadındı, parayı pulu değil, özgürlüğünü tercih etmişti.

Osmanlı gümbür gümbür çöküyordu... Memleket evlatları Çanakkale'de, Galiçya'da, Afrika'da, Arabistan çöllerinde, adreslerini bile bilmediğimiz hiçliklerde tümen tümen şehit düşerken, saray çevrelerinde hâlâ vur patlasın çal oynasın devam ediyordu. Bu utanç verici durum, Mevhibe'yi vicdanen rahatsız ediyordu, büyüdüğü, yetiştiği çevreye tahammül edemez hale gelmişti. Akrabalarından, saraylı dostlarından, arkadaşlarından uzaklaştı, yavaş yavaş defterden sildi, hiçbiriyle görüşmemeye başladı.

İstanbul işgal edildi.
Emperyalist zırhlıları Boğaz'a demirledi.
Sokaklarımız İngiliz, Fransız, İtalyan askerleriyle, bu ülkelerin üniforması altındaki Senegalli, Hintli askerlerle dolmuştu.
Küstahtılar. Kadınlara sarkıntılık ediyorlardı. İnsanlarımızı tokatlıyor, aşağılıyorlardı. Yıllar sonra hatıralarını anlatırken "o günü hiç unutmuyorum" diyecekti Mevhibe... "Memleket için en kara gündü" diyecekti.

İşte tam o atmosferde, Şişli'de, Karlo Apartmanı'nda bir davete katıldı. Kalbini adeta yerinden söken adamla, ilk kez orada tanıştı. O gece orada bitmedi. Davet çıkışında kalabalık bir grupla birlikte Mevhibe'nin evine gittiler, şafak sökene kadar sohbete devam ettiler. Misafirlerini uğurladıktan sonra yatmadı. Pencere kenarındaki koltuğa oturdu... O'nu düşünerek tatlı tatlı gülümsüyordu.

Hemen her akşam görüşmeye başladılar. Sadece müzikli davetlerle, eğlenceli yemeklerle, romantik atmosferlerle sınırlı değildi. Mevhibe artık O'nun evindeki –tehlikeli– siyasi toplantılara da katılıyordu. O'nun talimatıyla İngiliz ve İtalyan işgal kuvvetleri komutanlarının balolarına gidiyordu, sohbetlere kulak kabartıyor, Mim Mim Grubu'nun giremediği çevrelere giriyor, istihbarat topluyordu.

Saray prensesi, Kuvayı Milliye casusu olmuştu!

Sabahlara kadar bitmek tükenmek bilmeyen gizli toplantılar, gerginlik, kahve, sigara... Çelik bakışlı adamın midesine vurdu. Sancılı krizler yaşıyordu, üstelik yüksek ateşi vardı. 17 gün yattı. 17 gün boyunca, Mevhibe başucundan ayrılmadı.

Mayıs 1919... Çekirdek kadro toplanmıştı. Hararetli bir toplantı vardı. O'nun yaveri uygun anını kolladı, Mevhibe'yi göz işaretiyle yemek odasına çağırdı, küt diye "paşa kararını verdi" dedi, "Anadolu'ya geçiyor, hazırlıklar tamam, siz de gitmek ister misiniz?" diye sordu. Mevhibe afalladı... Hiç beklemiyordu. "Biraz düşünmem lazım" diyebildi.

15 Mayıs 1919.
İzmir işgal edildi.
Artık bir saniye bile durulamazdı.
Vatan komple elden gidiyordu.
Öğle saatleriydi...
Mevhibe'ye "şöyle buyrun lütfen" dedi, karşısına oturttu.
Diğerleri odadan çıktı.

"Gidiyorum" dedi...
"Siz de benimle gelin."
Bu defa yaveri aracılığıyla değil, bizzat teklif etmişti. Yine reddetmesin diye ikna etmeye çalıştı. "Bize çok faydanız olacak, Halide Edip hanım da çok yakında Anadolu'ya geçiyor, yalnız kalmazsınız" dedi. Ömrü boyunca ilk ve son kez... Bir kadına "benimle gel" diyordu.
Uzuuun sessizlik oldu.
Mevhibe'nin kalbi "koş" diyordu.
Aklı ise kolundan çekiyordu.
"Müsaade ederseniz biraz düşüneyim" dedi.
O çelik mavi gözlerden hüzün bulutu geçti.
Hayal kırıklığı yüzünden okunuyordu.
"Nasıl isterseniz" dedi.
Bir daha ömrü boyunca bu mevzuyu açmadı, asla.

Mustafa Kemal, Samsun'a gitti.
Mevhibe, Milano'ya gitti.

Bir süre Milano'da, bir süre Viyana'da yaşadı. Dresden'e geçti. Parası iyiden iyide azalmıştı, ucuz fiyatla pansiyon odası kiraladı. Konservatuara yazıldı, piyano çalıştı, şan eğitimi aldı. Ruhundaki yaraya müzikle pansuman yapıyordu. Dört yıl yurtdışında yaşadı. Maddi açıdan sıfırı tüketmişti. Şubat 1923'te İstanbul'a döndü. Evi barkı yoktu. Arkadaşlarında kaldı.

Cumhuriyet ilan edildi.

Hanedan mensupları sınırdışı edilecekti. Mevhibe hayatında ilk kez paniğe kapıldı. Ne gidecek yeri vardı, ne parası, ne sığınacak ailesi... Hilafet kaldırıldı. Kadın erkek çocuk, toplam 155 kişi sınırdışı edildi. Gerisi, kanun kapsamı dışında bırakıldı. Mevhibe kurtulmuştu... Ama, artık yaşayabilmek için çalışması gerekiyordu. Ne yapabilirim diye düşündü, Muhsin Ertuğrul'a gitti, yardım istedi. Eline bir sayfa metin tutuşturdular, "ezberle, prova yapalım" dediler. Doğuştan yetenekti, çok beğendiler... Muhsin Ertuğrul'un kadrosuna katıldı, Ferah Tiyatrosu'nda rol almaya başladı.

Muhsin Ertuğrul, Neyire Neyir, Muammer Karaca, Vasfi Rıza Zobu, Hazım Körmükçü gibi efsanelerle aynı sahneyi paylaştı. Renkli Fener, İşsizler, Sırat Köprüsü, Bir Zaid Bir, Baskın, Taş Parçası, Cehennem, Donanma Gecesi piyeslerinde oynadı. Afişlerde "Prenses Mevhibe" adıyla yeralıyordu. Gazetelere "tiyatrocu prenses" diye haber oluyordu. Anadolu turnesine bile katıldı. Gel gör ki... Muhsin Ertuğrul Avrupa'ya gidince, kadro komple işsiz kaldı. Şadi bey'in tiyatrosuna katıldı, sabit bir tiyatro salonu yoktu, nerde bulurlarsa orda oynuyorlardı, üç ay dayanabildi, ayrıldı.

Fırtınalı hayatı yüzünden gerektiği gibi sahip çıkamamıştı, anneannesi Cemile sultana emanet etmişti... Oğlunu kaybetti.

Darbe üstüne darbe yiyordu.
Evlat travmasını taşıyamadı.
Suçluluk duygusuyla iyice kabuğuna çekildi.

Galata Liman Şirketi'nde santral memuresi oldu.
Bir hafta geçti geçmedi, müdürüyle kavga etti.
Adamın kafasına sandalye fırlattı, çıktı gitti.
Çocukluk arkadaşı Odette'in eşi mösyö Kormiye, Osmanlı Bankası'nda yöneticiydi, gel bizimle çalış dedi. Başka çaresi yoktu, bu defa Osmanlı Bankası'nın merkez şubesinde santral memuresi oldu. Bir zamanlar Osmanlı Bankası'nın en varlıklı müşterilerinden biriyken, şimdi aynı Osmanlı Bankası'nın santral memuresiydi.

41 yaşındaydı.
Her şeyini kaybetmişti ama, gururu kale gibi ayaktaydı.
Mustafa Kemal'i arayıp, yardım istemedi.

Büyük dedesi padişah.
Büyük dayısı padişah.
Küçük dayısı padişah.
Sevdiği adam cumhurbaşkanı.
Santral memuresiydi.

1928'de girdiği Osmanlı Bankası'nda ölene kadar çalıştı.
1952'de zatürreden vefat etti.

Mustafa Kemal'in "benimle gel" dediği ilk ve tek kadın... Tarihimizin gördüğü en renkli, en maceralı, en onurlu, en trajik öykülerden biriydi.

Ve aslına bakarsanız... "Milli Mücadele" denilen kavram, duygusuz, ruhsuz, hamasi nutuklardan, dan dun'dan ibaret değildir. Çılgın erkeklerin ve çılgın kadınların, yazılmayan romanların, çekilmeyen filmlerin, vatan uğruna yarım kalan aşkların destanıdır.

Klarnet

İncecik iplikle bileğime bağlanmış kırmızı balonu, sanki dünya avucumdan kayıp gidiyormuş gibi elimden kaçırdığım, kısa pantolonlu yıllarımdı... İzmir Fuarı'nın püfür püfür imbat esen yaz gecelerinde Cem Karaca'nın lacivert gökyüzüne işçisin sen işçi kal diye haykırdığı, Barış Manço'nun lambaya püfff dediği, Devekuşu Kabare'nin gülmekten kırıp geçirdiği, muavinli dolmuşçuların Orhancı-Ferdici diye birbirini solladığı, çamaşır makinelerinin merdaneli olduğu yıllardı. Sabahın ilk ışıklarıyla, annem ve bütün komşu teyzelerle beraber kadınlar matinesine gitmiştik iyi mi... 7-8 yaşlarındaydım, annem beni evde tek başıma bırakmak istemiyordu, en son bıraktığında sokağa çıkmıştım ve kibritle oynarken depo olarak kullanılan bir barakada yangın çıkarmıştım, itfaiye yetişmeseydi mahalle komple gidiyordu, rahmetli babam bir hafta kadar dinlene dinlene dövmüştü, gene de öfkesini yatıştıramamıştı! İşte bu yüzden mecburen kadınlar matinesindeydim. Oturunca sahneyi görmeye boyum yetmediği için tahta sandalyede ayağa kalkarak sanatçıları seyrediyordum, o harala gürele içinde ağzıma tıkıştırılan zeytinyağlı dolmaları yiyordum.

Şak...

Sahneye roket getirdiler, roket maketi.

Dumanlar fışkırmaya başladı, göz gözü görmüyordu, heyecan, bağırış çağırış, alkış derken, roketin kapısı bi açıldı kardeşim, içinden mini etekli Zeki Müren çıktı, ayağında yirmi santim topuklu çizme, üstünde parlak kumaştan gladyatör kıyafeti, ensesinde tavus kuşu tüyleri, herkes ayakta, alkış kıyamet, ortalık yıkılıyor… Neyse, söyledi üç dört parça, annemler sanırsın vokalisttir, hepsine eşlik ettiler, ezbere biliyorlar. Ve işte o an geldi... Zeki Müren parmağıyla sus işareti yaptı, herkes sustu, sahnenin kenarına çekildi, eliyle bir müzisyeni gösterdi, bütün saz heyeti dururken, o gösterdiği müzisyen tek başına başladı. Siyah takım elbiseli, papyonluydu, ceketinin yaka cebine kırmızı bir karanfil takmıştı. Açıkhava gazinosunun birbirine telle bağlanmış sıkışık tahta sandalyelerinde belki üç binden fazla seyirci

vardı, hayatımda böylesine kitlesel sessizliği ilk kez orada görmüştüm. Çıt çıkmıyordu. Adeta nefes bile almadan, büyülenmiş gibi seyrediyorlardı. Kaç dakika sürdü bilmiyorum, bittiğinde öyle coşkulu bir alkış tufanı koptu ki, bastığımız zemin bile titriyordu.

Ne bu dedim anneme?
"Kandıralı" dedi.

Aslında müzik aletinin adını sormuştum ama, biraz büyüdüğümde kavrayacaktım ki, Türk insanının kulağında ve ruhunda, o müzik aletinin adı zaten klarnet değildi. Kandıralı'ydı.

Benim Fuar'da kadınlar matinesinde onu ilk kez seyrettiğim kısa pantolonlu yaşlarındayken, yürüye yürüye okuluna gidip gelirken, Kandıra Halkevi'nin önünden geçerdi. Saatçi Şükrü, berber Rahmi, ayakkabıcı Ekrem, mahallenin esnafı biraraya gelir müzik yaparlardı, sokağa taşan melodiler yoldan gelip geçenleri adeta kolundan tutup içeri çekerdi. Bir gün cesaretini topladı, el yordamıyla öğrendiği klarnetiyle Halkevi'ne girdi, kimsin sen dediler, Çarşı mahallesinden Recep'in oğluyum dedi, babası amatör klarnetçiydi, çal bakalım dediler, anladılar ki, doğuştan yetenekti. Düzenli olarak Halkevi'ne gidip, büyükleriyle beraber müzik yapmaya başladı, radyoda Şükrü Tunar'ı dinlerdi, hayranıydı. 14 yaşına gelmişti, bir gece uykusunda, hayal meyal bir olay yaşadı, sanki biri kulağına sesleniyordu, "İstanbul'a git" diyordu. Bu ses önce kulağında, sonra zihninde, sonra yüreğinde çınladı. İstanbul'a git, İstanbul'a git, İstanbul'a git, aklından atamıyordu. Bu sesin peşine takıldı, evden kaçtı! Cebinde sadece üç lira vardı. Kandıra'dan geceyarısı yola çıktı, İzmit'e kadar dere tepe yürüdü, köhne bir otelde oda tuttu, sokaklarda klarnet çaldı, biriktirdiği parayla bilet aldı, trene atladı, Haydarpaşa Garı'na geldi, çantasında birkaç parça iç çamaşırı, çorap filan, elinde klarnet, hepsi buydu... Vapura bindi, Karaköy'e indi, kafasını kaldırdı, Olimpia Müzisyenler Kahvesi yazıyor, hayalini kurduğu, varmak istediği adrese gelmişti. Kahvenin hemen bitişiği Olimpia Oteli'ydi, sahibi Rum'du, odanın geceliği 60 kuruştu, baktı çocuğun haline, sen 20 kuruş ver yeter dedi, sonra o parayı bile almadı, aylarca parasız konaklamasını sağladı. Kandıralı her sabah kalkıyor, işe gider gibi müzisyenler kahvesine oturuyor, kendisini göstermek için üflüyordu. Büyükleri

dinliyor, çok beğeniyordu. Bir akşam hadi gel bakalım bizimle deyip, çalgılı düğüne götürdüler, 20 lira yevmiye verdiler, gözlerine inanamadı. Askerliğini bandoda yaptı, nota kavramını orada öğrendi. Yıllar yılları kovaladı, Tepebaşı, Çakıl, Maksim, İstanbul'un en şöhretli gazinolarında çalışmaya başladı. Selahattin Pınar'ın yardımıyla İstanbul Radyosu'na girdi. Selahattin Pınar, hayatının dönüm noktasıydı. Çünkü, aslında soyadı Kadıoğlu'ydu, Selahattin Pınar "sen Kandıralısın, soyadın Kandıralı olsun" dedi, Kandıralı oldu. Safiye Ayla'nın saz heyetiyle ABD'ye gitti. Louis Armstrong'la birlikte çaldı. 150'den fazla plak yaptı. Almanya'da Mısır'da Suriye'de turneler yaptı, Mısır'ın dördüncü piramidi olarak nitelendirilen Ümmü Gülsüm'le çalıştı, Lübnan'ın dünya çapındaki yıldızı Fairuz'la çalıştı. Berlin Caz Festivali'nde birinci oldu. Müzeyyen Senar'la, Emel Sayın'la, Muazzez Abacı'yla çalıştı. Zeki Müren'le 30 yıl aralıksız çalıştı. Türk Müziği'ne damgasını vurdu. Klarnete ruh kattı, ekol oldu, kendi alanında devrim yaptı.

Nefesli çalgının, efsane nefesiydi.
Son nefesini verdi.

Değerli gençler... Hemen şu anda her ne yapıyorsanız ara verin lütfen, tıklayın cep telefonlarınıza, Kandıralı'dan taksim dinleyin. Varsın dünya beş dakika kendi kendine, bizsiz dönsün.

Son kadınefendi

Cumartesi akşamı saat 20 suları, telefonum çaldı.
Arayan "Zeynep Osman" dı.
Padişah Abdülhamid'in gelini, Hanedan'ın reisi ve sarayda dünyaya gelen son şehzade Osman Ertuğrul'un eşi, prenses Zeynep Osman.

"New York'tan şimdi geldim, Şadiye Sultan meselesiyle alakalı açıklama yapmak istiyorum" dedi. Canının çok sıkkın olduğu ses tonundan belliydi. "Ne zaman nereye isterseniz geleyim" dedim. "Salı günü saat 16'da Pera Palas'ın çay salonu" dedi. "Hay hay" dedim.

Prenses Zeynep Osman'la ilk kez 2004 yılında tanışmıştım. O dönem atv haber'i yönetiyordum. Osmanlı soyundan değerli arkadaşım Neslişah Evliyazade'den rica etmiştim, beni kırmayıp aracı olmuştu, rahmetli Osman Ertuğrul'u Türk televizyon tarihinde ilk ve son kez canlı yayına çıkarmıştım. Osman Ertuğrul, Abdülhamid'in torunuydu, Abdülhamid yaşarken Yıldız Sarayı'nda dünyaya gelmişti, Osmanoğullarının 34'üncü erkek üyesiydi, Hanedan'ın reisiydi, saltanat devam etseydi Dördüncü Osman veya Birinci Ertuğrul adıyla padişah tahtına oturacaktı. 10 yaşındayken sürgüne gönderilmiş, Viyana'da eğitim almış, babasıyla birlikte ABD'ye yerleşmiş, 70 yıl Türkiye'yi görememiş, 2004 yılında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmuştu. Türkiye'ye gelir gelmez kendisini ekrana davet etmiştim, lütfedip kabul etmişti. Osmanlı Hanedanı'nın reisi sıfatıyla, tarihte ilk kez kamuoyuna seslenecekti, ne diyeceği dünya çapında merak ediliyordu.
Saltanat devam etseydi Fatih Sultan Mehmet'in Kanuni Sultan Süleyman'ın tahtında oturacak olan Osman Ertuğrul, izlenme rekoru kıran canlı yayında kelimesi kelimesine şunları söylemişti: "Türk olarak doğdum, Türk olarak öleceğim. Atatürk, Türk halkı için muhteşem bir liderdi. Ailemiz için çok kötü oldu ama, Türkiye kazandı, Türk milleti kazandı. Mustafa Kemal olmasaydı, İstanbul

olmazdı. Memleketi kurtarmanın tek şekli, Cumhuriyet'i kurmaktı. Ben dahil bütün Türkler, Mustafa Kemal Atatürk'e borçluyuz. Vatanı O kurtardı. Atatürk olmasaydı, Allah bilir ne olurdu. Padişahlık, monarşi, hilafet, bunların hepsi geride kalmıştır, gençlerimiz laikliğe ve vatanın bütünlüğüne sahip çıksınlar. Atatürk olmasaydı, hiçbirimiz olamazdık."

Evet... Osmanlı Hanedanı'nın reisi kelimesi kelimesine bunları söyledi. Türk basını bu tarihi canlı yayını yok saydı. Unutulsun diye bir daha asla haber yapılmadı. Osmanlı'yla Atatürk'ü birbirine düşman göstermeye çalışanlar, Osmanlı Hanedanı reisinin bu muhteşem sözlerini sansürledi, karartti.

Prenses Zeynep Osman'ı işte o gün tanımıştım. Babası Afgan prensi Abdulfettah Tarzi, eşi Osmanlı Hanedanı'nın reisi Osman Ertuğrul'du. Bu inanılmaz sıfatları tebessümle taşıyordu. Zarafeti, tevazuyu gerçekten kelimelerle ifade edemem.

Ve işte 15 yıl sonra, yine öyle tarifsiz duygularla Pera Palas'ın mistik atmosfere sahip çay salonunda Zeynep Osman'ı bekliyordum... İlham Gencer piyano çalıyordu. Caz tınıları eşliğinde insanlar sohbet ediyordu. Dakikalar geçmiyordu, ya da heyecanımdan bana öyle geliyordu. Saat tam 16.00... Zeynep Osman o her zamanki zarafetiyle, tam vaktinde içeri girdi.
Adeta zamanı durdurmuştu. 15 yıl önceki Zeynep Osman, 15 yıl sonra aynen karşımdaydı. Meraklı bakışlar eşliğinde, oturduk. Çay söyledik. Biraz sohbet... Sonra not defterimi açtım, başladık.

Telefonda söylediği gibi, yine "Şadiye Sultan meselesiyle alakalı açıklama yapmak istiyorum" dedi. Şadiye Sultan meselesi neydi? Abdülhamid'in torunuyum diye ortaya çıkan, kendisine "sultan" diye hitap edilmesini isteyen tuhaf bir arkadaş var. Bu arkadaş durup dururken çıktı, "İsmet İnönü'nün Hanedan mensuplarını Fransa'da ziyaret ettiğini, vatandaşlık verme vaadiyle Abdülhamid'in kızı Şadiye Sultan'ın mücevherlerini aldığını, sonra ortadan kaybolduğunu, bu çaldığı mücevherleri götürüp kendi eşine taktığını" iddia etti. Prenses Zeynep Osman, işte bu korkunç iddiayla alakalı açıklama yapmak istiyordu.

Canı çok sıkkındı. Sözlerine "Osmanlı gelini olmakla iftihar ediyorum, padişah Abdülhamid'in gelini olmakla iftihar ediyorum, Osman Ertuğrul'un eşi olmakla iftihar ediyorum, ama ben Atatürk çocuğuyum, Atatürk çocuğu olmakla iftihar ediyorum, Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarından Allah razı olsun" diye başladı... Anlattı.

"İlk defa konuşuyorum. İsmet Paşa'ya bu itham ağırıma gitti. Çok zoruma gitti. İsmet Paşa'yla alakalı bu sözler, doğru değil... Büyük bir hata, büyük bir yanlışlık, asla hakikat olmayan bir lakırdı. İsmet Paşa meselesi hakiki bir mesele olsaydı, Hanedan'ın reisi Osman Ertuğrul bilmez miydi? Hakiki bir mesele olsaydı, Osman Ertuğrul'un eşi olarak benim bilmemem duymamam mümkün mü? Cumhuriyeti, demokrasiyi, Atatürk'ü seven bir tek insan bile kaldıysa bu ülkede, bu çok ağır bir laf... Taşınamaz. Yenilir yutulur lakırdı değildir. Aslı esası yok. Çok hazin bir lakırdıdır. Padişah Abdülhamid'in kızı Şadiye Sultan, Osman Ertuğrul'un çok yakın olduğu halasıydı. Paris'e gittiğinde daima Şadiye Sultan'da kalırdı. Kitaplarına çok değer verirdi, kitaplarını Şadiye Sultan'a emanet ederdi. Şadiye Sultan'ın kızı Samiye Hanımsultan, bir Amerikalıyla evlendi, New York'ta Osman Ertuğrul'a çok yakın otururlardı. Şadiye Sultan, New York'a kızına geldiğinde daima Osman Ertuğrul'la görüşürlerdi. İsmet Paşa meselesi hakikat olsa, Osman Ertuğrul'un bilmemesi mümkün müydü? Abdülhamid'in son geliniyim, Osman Ertuğrul'un eşiyim. Osman Ertuğrul hayatı boyunca yaşadıklarını kendi sesiyle teybe kaydetti, kendi el yazısıyla kâğıtlara kaydetti. Bu hatıratın hepsi bende, hepsini benim yanımda kaydetti. Tek bir satırında bile böyle bir şey yok. Şadiye Sultan olayı hakikat olsa, Osman Ertuğrul'un hatıratında olmaz mı? Mevhibe hanımefendiyi yakından tanırdım. Annemin gayet iyi ahbabıydı. Ailece gidip gelirdik. Son derece saygıdeğer insanlardı. İsmet Paşa'nın bütün ailesini tanırım. Kızı Özden hanımı pek severim. Mutlu İlmen yakın arkadaşımdır. Mevzubahis bile olamaz. Bunları söyleyen kızcağızın babasını bile hayatımda bir defa gördüm, o da galiba en fazla bir saat... Değil kendileri, babaları bile, büyükbabaları bile Şadiye Sultan'ı ne görmüştür, ne tanımıştır. Hanedan Avrupa'ya gitti, bunlar Şam'da büyüdü. Aslında bu sözleri söyleyenleri suçlamıyorum. Eski sultanları görmemişler, tanımazlar, bilmezler. Bambaşka bir yetişme tarzıyla yetişmişler. Hanedan'ın büyükleriyle temasları olmamış. Bunların aile fertleri, kendi büyükleri

saraydan uzaktaydılar. Neslişah Sultan mesela, Hanedan defterine kaydı yapılan son kişidir, Neslişah Sultan yarım asır İstanbul'da yaşadı, bunları tanımazdı. Bu tür sözler, Osmanlıyım diyen birine yakışmaz. Hem Osmanlı'yı küçük düşürüyor, hem Cumhuriyet'i... Çok çirkin. Mal mülk istemek, Galatasaray adasının tapusundan falan bahsetmek, yakışacak iş mi... Osmanlıyım diyor. Osmanlıysan ağzından çıkanı kulağın duysun. Meziyet bu."

Peki kim bunlar?
Prenses Zeynep Osman tane tane anlatmaya devam etti.

"2004 yılıydı, Tayyip Erdoğan başbakandı, New York'a gelmişti, Osman Ertuğrul'u davet etti, Waldorf Astoria Oteli'nde eşiyle birlikte bizi karşıladı. İzzet ikramda bulundu. 'Efendim vatana hicret ne zaman?' diye sordu. Osman Ertuğrul o zamanlar Türkiye'ye vizeyle gelebiliyordu, vizeyi de dışişlerinden değil içişleri bakanlığından alıyorduk. Tayyip Erdoğan 'insan kendi memleketine vizeyle gelir mi' dedi. İki ay sonra vatandaşlık işlemleri tamamlandı. Osman Ertuğrul o güne kadar vatansızdı. O güne kadar defalarca çeşitli ülkelerden teklif gelmesine rağmen, ABD vatandaşlığı dahil, hiçbir ülkenin vatandaşlığını kabul etmemişti. Türküm, Türk olarak öleceğim diyordu. Türkiye'ye vatandaş olarak geldi, yerleşti. 2009 yılında vefat etti. Büyükdedesi II. Mahmud'un türbesinde toprağa verilmesini vasiyet etmişti. Tayyip Erdoğan yine yardımcı oldu, cenaze sırasında eşi Emine hanımla birlikte hep yanımızda oldu, taziyeleri kabul etmemiz için Yıldız Köşkü'nü tahsis ettiler. İşte bu tür lafları eden bu insanları, ben ilk kez orada, Yıldız Köşkü'ndeki taziyede gördüm. Sabahtan akşama kadar taziyeye geldiler, siyasilerle, bakanlarla orada tanıştılar, medyaya ilk orada çıktılar. Osman Ertuğrul yaşarken, biz bu insanları tanımazdık, bilmezdik. Osman Ertuğrul vefat etti, bu insanlar ortaya çıktı. Osman Ertuğrul'un vefatı milat oldu. Meydan boş kaldı. Kurdun olmadığı yerde, kuzu ben padişahım dermiş... Yakışmıyor. Bunlar aileyi temsil edemezler, aile adına konuşamazlar."

Prenses Zeynep Osman'ın biz gazetecilere de eleştirisi vardı.
Yanlış terminoloji kullandığımızı söyledi.
"Osman Ertuğrul'u düşündükçe üzülüyorum. Bunlara hâlâ 'hanedan' diyerek, Abdülhamid'in 'torunu' diyerek yanlış yapıyorsunuz, 'sultan'

diyerek çok fena yanlış yapıyorsunuz. Hanedan mensubu demek için, sarayda dünyaya gelmesi gerek... Sarayda doğanların, saray adabıyla yetişenlerin terbiyeleri, oturmaları kalkmaları bile farklıydı, sarayda yetişenlerin hepsi birbirinin aynıydı. Sarayda dünyaya gelen son hanedan reisi Osman Ertuğrul efendi, doğumu kayıtlara geçmiş son saray mensubu ise Neslişah Sultan... Osman Ertuğrul vefat ettiğinde, hanedan fiilen tarihe intikal etti. Artık sözü edilecek olan 'aile'dir. Artık hanedan yok, Osmanlı ailesi var. Torunu bile denemez. Beşinci kuşakta, altıncı kuşakta torun denir mi? Ahfadı denir. Ahfaddır o, torun değildir. Sizden rica ediyorum, hanedan demeyin, torunu demeyin, aile deyin. Sultan diyorsunuz, bu nasıl sultanlık? Sultanlık makamı bu kadar ucuzlatılmamalı."

Peki, prenses Zeynep Osman Türkiye'yi nasıl görüyordu?

"Yurtdışından her geldiğimde biraz daha geriye gitmiş görüyorum" dedi!
"Ülkemin ilerisini göremiyorum, bu beni çok rahatsız ediyor" dedi.

"Annem Pakize Tarzi, büyük bir vatanseverdi, büyük bir Atatürkçüydü. 'Ben hekimsem, hastane sahibiysem, özgürsem bunu Atatürk'e borçluyum' derdi. Bizleri, çocuklarını böyle yetiştirdi. Cumhuriyet çocuğuyum, Atatürk çocuğuyum. Bugün sizinle bu röportajı yapabiliyorsam, bunu bile Atatürk'e borçluyuz. Osmanlı'nın kalıntısından Türkiye Cumhuriyeti'ni yarattı. Bunu inkâr eden, Türküm dememeli, Osmanlıyım dememeli, vatandaşım dememeli... Hanedan'ın son reisi Osman Ertuğrul da aynen böyle düşünüyordu, aynen bunları söylüyordu. Mustafa Kemal Atatürk çalıştı, didindi, mücadele etti, Cumhuriyet'i kurdu, Allahaısmarladık dedi, gitti, bugün şu halimize bakın!"

Peki, bu halimizin bir numaralı sebebi olarak neyi görüyordu?
"Eğitim" dedi.
"Elbette pek çok başka sebep vardı ama, Osmanlı niye battı? Eğitimsizlikten battı. Avrupa'yı Rönesans kurtardı. Biz atlamışız. Abdülhamid'e kadar Anadolu'da okul yok, gitmemiş, götürülmemiş... Tarihten biraz ders almak lazım, ibret almak lazım. Eğitimsizlikle mücadele edilmesi lazım. Atatürk bunun için mücadele verdi.

Anadolu'ya eğitimi yayamamışız, Köy Enstitülerinin kıymeti bilinmemiş, Anadolu'nun ehemmiyeti kavranmamış. Eğitimi, sanayiyi, kültürü Anadolu'ya yaymak yerine, İstanbul'un taşı toprağa altın denilmiş, her şey ve herkes İstanbul'a taşınmış. Ne oldu? İstanbul da mahvoldu. Kültür, tarih mahvoldu. Eğitimsizlik hastalığı 50-60 yıllık değil, 500-600 yıllık hastalıktır... Mücadele edilmesi lazım."

İlk gördüğümde yürekten onur duymuştum...
Prenses Zeynep Osman'ın WhatsApp profilinde Atatürk fotoğrafı var.

"Bu aralar Osmanlı dizileri pek popüler, Abdülhamid bile var, izliyor musunuz?" diye sordum... "Televizyon benim evimde sadece ekran olarak duruyor, kablolarını bile söktürdüm, bu televizyonlarla vakit kaybedecek kadar vaktim yok" dedi!
Üç saatten fazla konuştuk... Röportaj amacımızın dışında kalan, ama ömrüm boyunca unutmayacağım anekdotlar, hatıralar dinledim. Asla yazmayacağım, aramızdaki güven ilişkisine emanet edilmiş, Osmanlı'ya dair, Türkiye'ye dair tespitler dinledim. "İçimi dökmek istedim" diyerek, beni tercih etmesinden elbette tarifsiz onur duydum... Ama gazetecilik bir yana, Osmanlı'yı ve Cumhuriyet'i yücelten açıklamalarını tarihe kaydettirdiği için, kavram kargaşasıyla zehirlenmeye çalışılan topluma doğru istikameti gösterdiği için, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak kendisine teşekkür ettim.

Hesabı ödetmedi.
"Lütfen" diye çırpındım.
El işaretiyle kestirip attı.
"Ayıp" dedi.
Kendisi ödedi.

Kalktık.
Kapıya kadar kendisine eşlik ettim.
Otomobilinin arka koltuğuna otururken, "Bodrum'u çok sevdiğinizi biliyorum" dedi... Işıl ışıl yıldızlı lacivert gökyüzülü huzur dolu bir Bodrum akşamında yeniden görüşmek dileğiyle, ayrıldık.

Arkasından el sallarken, kulağa küpe sözleri hâlâ kulağımda çınlıyordu...
"Osmanlı gelini olmakla iftihar ediyorum, padişah Abdülhamid'in gelini olmakla iftihar ediyorum, Hanedan'ın son reisi Osman Ertuğrul'un eşi olmakla iftihar ediyorum, ama ben Atatürk çocuğuyum, Atatürk çocuğu olmakla iftihar ediyorum, Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarından Allah razı olsun!"

Maganda

Televizyon haberlerinde neredeyse her akşam izliyoruz, emniyet şeridini kullanan maganda, kendisine yol vermedi diye kadın sürücünün otomobilinin önünü kesiyor, camı yumrukluyor, tekmeleyerek kapıyı açmaya çalışıyor, aynayı kırıyor, kaputa çıkıp zıplayarak eziyor filan.

Hiç düşündünüz mü, maganda nedir?

Mucidi... Nuri Kurtcebe'dir.
Dünyada sadece Türkiye'nin literatüründe bulunan bir kavramdır.

Varlığıyla onur duyduğumuz, yurtsever düşüncelerini daima örnek aldığımız Nuri Kurtcebe, devlet güzel sanatlar akademisinin resim bölümünden mezun oldu, efsane Gırgır'ın çekirdek kadrosundaydı, en başta Gaddar Davut olmak üzere, unutulmaz karakterler yarattı, mizah zekasının keskinliği hakikaten büyüleyiciydi, Uğur Mumcu Ödülü'ne layık görüldü, *Cumhuriyet* gazetesindeki çizgileriyle üç defa Hasan Tahsin Ödülü aldı, Çağdaş Eğitim Vakfı ödülü aldı, Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'nu çizgi roman yaptı, Nazım Hikmet'in Kuvayı Milliye Destanı'nı çizgi roman haline getirdi, Almanya Atatürkçü Düşünce Derneği tarafından Yılın Atatürkçüsü seçildi.

Peki "maganda"yı nasıl icat etti?
Kahkahayla anlatmıştı bana... "1972 yılıydı, askere gittim. Sivas Temeltepe. Herkes eğitimden kaçıyordu. Ben asker çocuğuyum, eğitime çıkayım dedim. Ölürsün dediler, dışarısı eksi 45 dereceydi. Ne yapacağız? Tesadüfen arkadaşıma rastladım, şarkıcı Neco... Tiyatrocu İsmail İncekara da orada, Erkin Koray'ın bas gitaristi Aydın Buray Şencan da orada... 30'uncu Piyade Alayı Şov Grubu diye bir grup yaptık. Nöbetçi subayların gece canı sıkılıyor, bizi çağırıyorlar,

biz de eğlendiriyoruz filan… O yıllarda sinemaya giderdin, filmden önce Walt Disney'in Miki'leri oynardı. Film bahane tabii, herkes o beş dakikalık çizgi filmleri izlemeye giderdi aslında... Gördüm ki, Anadolu'da 'i' diyeceklerine 'ı' diyorlar. 'Miki' diyeceklerine, 'mıkı' diyorlar. Baktık ki, komedyen diyemiyorlar, karikatürist diyemiyorlar, şov grubu diyemiyorlar, bize 'mıkı' demeye başladılar! Bizim grup oldu mu sana mıkı! Canı sıkılan nöbetçi subayı haber gönderiyor, mıkılar gelsin... E dışarısı buz, içerde hem yemek var, hem sıcak, mıkı olalım anasını satayım, kurtulalım dedik. Mıkı aşağı, mıkı yukarı, ben bu mıkıları kafamda çoğaltmaya başladım. Önce mıkık çıktı. Cahilin küçüğü... Çarşı izninde görüyorum ki, adam pijamayla geziyor, mıkık'ın büyüğü, o oldu makak. Tedavisi mümkün olmayanlar da, mokok! Adam sokağa tükürüyor mesela, vay hayvan vay desen, seni ikiye böler... Vay mokok vay dediğinde, çıt yok, herhalde bana paye verdi diye düşünüyor! Yürürken omuzuna çarpıyor, dönüp bakmıyor bile, vay ayı vay desen, kafanı kırar, vay makak vay dediğinde, sesini çıkarmıyor! Yani bu işin kökeni asker ocağıdır. Askerden getirdim ben onları!"

"İstanbul'a döndüm, Gırgır'da Gaddar Davut'ta kullanmaya başladım. Makaktı, mokoktu derken, baktım ki İstanbul'da bunlardan çok var... Büyük şehirde yaşayanı, oldu sana maganda!"

"Bir de mağara versiyonu var!"

"İşin özü, 75 milyon sayfa filan yazdık çizdik, uç uca eklesen kutba yol olur ama, hiçbiri üzerinde durulmadı, maganda kalıcı oldu. Şehir magandası, trafik magandası, futbol magandası... Ben maganda kelimesini İngiltere'de icat etmiş olsaydım, şu anda telif milyarderiydim. Herkes kullanıyor, bana su yok!"

İşte böyle... İnsan kırk yıl düşünse, maganda kelimesinin Walt Disney'in sevimli Miki'sinden türediği aklına gelmez değil mi? O halde sıkı durun lütfen... Kırk yıl düşünseniz aklınıza gelmeyecek bir şey daha söyleyeyim. Magandaların artık karnı burnundaki hamilelere bile saldırdığı maganda cumhuriyetinde, maganda kelimesinin mucidi Nuri Kurtcebe, çizdiği karikatürlerle asrın liderimize hakaret etti diye hapse atıldı!

(Yolcu otobüsüyle Yalova'ya tatile giderken, jandarma komutanlığı tarafından, sanki kaçıyormuş da yolda yakalanmış gibi tutukladılar, adeta teröriste suçüstü yapılmış gibi otobüsten indirdiler, bir yıl üç ay hapis cezasını yatırmak için apar topar cezaevine koydular, avukatları itiraz etti, 70 yaşında olduğu için ve ciddi sağlık sorunu olduğu için denetimli serbestlikle bıraktılar, ama karikatürleri hakkındaki yeni yeni ihbarlarla yargılanmaya devam ediyor.)

Türk karikatürünün en önemli isimlerinden Nuri Kurtcebe yakalanarak (!) hapse atılırken, Musa Kart yakalanarak (!) hapse atılırken, Türkiye'nin saygın biliminsanları, namuslu gazeteciler, geceyarısı evleri basılarak gözaltına alınırken, Metin Akpınar gibi, Müjdat Gezen gibi duayen sanatçılarımız sabahın köründe kapılarına dayanan polis tarafından baskınla gözaltına alınırken, polis eşliğinde adliyeye götürülürken... Trafikte hamile kadına saldıran magandayı ricayla davet ettiler, maganda lütfetti, anca bir gün sonra karakola geldi, kapıda adeta törenle karşıladılar, elini sıkarak, sırtını sıvazlayarak buyur ettiler, toplum baskısı yüzünden güya tutukladılar, üç gün sonra sokağa salınacağını hepimiz gayet net biliyoruz, eminiz.

Magandalara karşı hoşgörülü, eğitimli insanlara karşı acımasız olan tek adam rejimi, biat etmeyen mizahı cezalandırdığını zannediyor ama, kendi karikatürünü kendi elleriyle çiziyor aslında!

Haydarpaşa Garı

Haydarpaşa garında
1941 baharında
saat on beş
merdivenlerin üstünde güneş
yorgunluk
ve telaş

Nazım Hikmet'in sekiz yılda yazdığı, 17 bin mısradan oluşan, *Memleketimden İnsan Manzaraları*, Haydarpaşa garı'nda başlar... İnsanımıza dair tüm bakış açılarının sıfır noktasıdır, Haydarpaşa garı.

"Ay düşünce denize, seni hatırlarım / ince ince yağan yağmur, iskeleye yanaşan vapur, Haydarpaşa garı / seni hatırlarım" der mesela, Behçet Aysan... "Ver elini Haydarpaşa demişiz, vapur rıhtımdadır pırıl pırıl, hava hafiften soğuk, deniz katran ve balık kokulu" der, Turgut Uyar... "Eski kahvemde oturmaktayım, cebimde iki paket sigara, karşıda Haydarpaşa garı, gri bir ev ödevi gibi, adamlar geçiyor, yüzsüz, gözsüz, gülüşsüz adamlar" diye anlatır, Cemal Süreya.

"Merdivenleri indim. Arkama dönüp Haydarpaşa istasyonuna bir daha baktım. Kocaman kapılarında, düdüklü, trenli, meraklı, düşünceli, perişan, aceleci, birbirini bulmaya çalışan bir alem vardı. Her gün yüzlerce tren, binlerce insan getiriyor, binlerce insan alıp gidiyordu. İstasyon kapıları, durmadan insan alıp, insan veriyordu" diye tasvir eder, Sait Faik.

Selim İleri, tren seslerinden hatırladığını söyler... "İlk hatırlayış, belki de gar'ı görmeden yaşandı, dedemlerin Şifa'daki evlerinde, arka balkona çıktığımda, o zamanın, bundan elli yıl öncesinin tenha ve

handiyse kırlık İstanbul'unda, tren sesleri Haydarpaşa'dan Şifa'ya kadar yankırdı."

Yaşar Kemal ise, karakışta kaleme almıştır... "Kadıköy'ün denizine kar yağıyor, insanlar üst üste, insanlar birbirlerine abanmış, vapurdan çıkıp vapura biniyorlar, paltolarına, gocuklarına, kürklerine sarılmışlar, trenden inip trene biniyorlar, Kadıköy iskelesi, Haydarpaşa garı binbir ayak, insanların üstüne kar yağıyor."

Ateşten Gömlek'te anlatır Haydarpaşa'yı Halide Edip Adıvar.
Kemal Tahir, *Yorgun Savaşçı*'da anlatır.
Ömer Seyfettin'in Ahmet Hamdi Tanpınar'ın öykülerindedir.
Attila İlhan'ın Haydar Ergülen'in şiirlerindedir.
Orhan Kemal'in Reşat Nuri Güntekin'in Yakup Kadri'nin romanlarındadır.
Devrim Erbil tablosudur, Haydarpaşa garı.
Ara Güler fotoğrafıdır.

Cüneyt Arkın, Pervin Par, Tanju Gürsu, Sevda Ferda, Önder Somer, "Gurbet Kuşları"dır Haydarpaşa garı... Ezbere bildiğimiz repliktir, "yeneceğim seni İstanbul"dur, tahta bavuldur, umuttur.
Tarık Akan, Fikret Hakan, Kamran Usluer... Demiryol'dur.
Filiz Akın, Ediz Hun, Aliye Rona... Ankara Ekspresi'dir.
Değerli hocam Turgut Özakman yazdı, Mustafa Kemal Atatürk'ü Rutkay Aziz canlandırdı, Savaş Dinçel, Hülya Aksular, Macide Tanır, Dinçer Sümer, Kenan Işık... Cumhuriyet'tir, Haydarpaşa garı.

Hayat denilen kavram, hiçbir yere giden oyuncak trendir.
Dön dolaş, başladığın yer de, bitirdiğin yer de, aslında aynı yerdir.
Hayat treninin hem merhaba'sı hem elveda'sıdır, Haydarpaşa garı.

Sirkeci'ye başlarsak, bir bu kadar daha yazmak gerekir.

Kültür sanat, sinema, edebiyat, resim, müzik, fotoğraf, mimaridir, sosyolojidir, felsefedir, tarihtir... Etnografya müzesidir. İstanbul'un

değildir. Bizatihi İstanbul'dur. Kimsenin babasının malı değildir. Türkiye'nindir.

İktidarın doymak bilmeyen gözüyle, Haydarpaşa Garı'na el koymaya kalkışıyorlar, otel filan yapacaklarmış... Kendisini Türkiye'ye ait hisseden herkes, karşı çıkmalıdır, bu karşı duruşa destek vermelidir.

Cumhuriyet hayatın ta kendisidir

Hayatı ertelemezdi.
Dolu dolu yaşardı.
Gece hayatını severdi.
Saklısı gizlisi yoktu.
"Kötü ruhlu kişiler dedikodumu yapmaya kalkıp, Mustafa Kemal dün akşam içki içmiş, dans etmiş derlerse, evet içti, evet dans etti cevabını verin. Her şeyi, günahı da sevabı da açık yapmak gerekir. Ne yapacaksak daima milletin gözünün önünde yapacağız" diyordu.

Harbiye öğrencisiyken, arkadaşlarıyla sık sık Çemberlitaş'a giderlerdi, Tavuk Pazarı'nda Yorgo'nun meyhanesine uğrarlardı. Devamlı müşteri oldukları için açık hesapları vardı, ay başında maaşı alınca kapatırlardı.

Cumhurbaşkanı olduktan sonra insanlardan uzaklaşmadı. Tokatlıyan'a, Pera Palas'a, Garden Bar'a, Rose Noir'a giderdi. Yaz aylarında Büyükada Anadolu Kulübü favorisiydi. Kış aylarında Park Otel'in akşam yemeklerini çok severdi.

Dolmabahçe'den çok sıkılırdı. Saraydan kaçıp, tek başına bir eğlence mekanına gidebilmesi "harekât planı" gerektiriyordu. Çünkü parası yoktu! Maaşı yaverlerindeydi, ödemeleri daima onlar yapıyordu. Gene böyle çok sıkıldığı bir gün, başyaver Rusuhi'yi aradı, bulamadı. Genel sekreteri Hasan Rıza, Avrupa'daydı. Yaver Celal Üner'i buldu. "Bana para lazım" diyemedi... "Şu masanın üstüne biraz bozuk para bırakın, hizmet eden çocukları sevindirmek istiyorum" dedi! Güya hizmetliler için cep harçlığı istemişti. Yaver Celal tecrübesizdi, durumu kavrayamadı, hakikaten bir avuç dolusu bozuk parayla geri geldi! Masanın üstüne 1 liralık, 2.5 liralık bozuk paralar bıraktı. Mustafa Kemal havanın kararmasını bekledi. Bozuk paraları cebine

doldurdu, sırtına bir ceket aldı, yürüyüş yapıyormuş gibi dış kapıdan çıktı, ilk gördüğü taksiyi çevirmesiyle kaybolması bir oldu. "Sür" dedi... Tepebaşı'na, Mazarik'e gitti. Restoran bar'dı, Harbiye öğrenciliğinden beri giderdi.

Ankara'da Karpiç lokantası'nın müdavimiydi. Bolşevik ihtilalinden kaçan, "Karpiç baba" lakabıyla tanınan, Gürcü kökenli Juri Karpovich tarafından işletiliyordu. Aslında lokantanın ismi Şehir Lokantası'ydı ama, herkes Karpiç lokantası diyordu. Kravatsız müşteri kabul edilmezdi. Müzikliydi, pisti vardı, dans edilirdi. Masaları daima bembeyaz örtülüydü. Rus ve Fransız mutfağı servis edilirdi. Hatırlı müşterilere havyar ikram edilirdi. Garsonlar smokinliydi, sosyal yaşamın merkeziydi.

Türk insanı Cumhuriyet'le birlikte eğlenme özgürlüğüne de kavuşmuştu. Yurttaşların geceleri ailece dışarı çıkmalarından, ailece eğlenmelerinden çok memnun olurdu, teşvik ederdi. Restoranda, akşam yemeğinde çocuklu aile görürse, çocuğu mutlaka yanına çağırır, hatıra olarak saatini veya kalemini hediye verirdi.

Para ödemeden asla çıkmazdı.
Hiçbir mekanda tek kuruş hesap bırakmazdı.
Kimsenin kendisinden para istemeyeceğini bildiği için, kalkmadan önce mutlaka kontrol ederdi, gazinocunun parasını ödediniz mi? Ödendi cevabını almadan, emin olmadan kalkmazdı.

Çay aramazdı.
Kahve tiryakisiydi.
Günde 30 civarında Türk kahvesi tüketirdi.
Çalışırken peşpeşe isterdi.
Köpüklü severdi.
Sade içerdi.
Savaş yıllarında şeker çok kıymetliydi, karaborsada bile bulmak çok zordu. Ömrü savaşlarda geçen jenerasyonun tamamı gibi, Mustafa Kemal de mecburen şekersiz içmeye alışmıştı. Yurtiçi seyahatlerine eşlik eden kütüphanecisi Nuri ve garsonu İbrahim, ne olur olmaz belki gittiğimiz yerde bulunmaz diye düşünerek, yanlarında mutlaka çiğ kahve, çekilmiş toz kahve, cezve taşırlardı.

Rakı içerdi.
Zihnini dinlendirme ilacıydı.
Adabıyla, ölçülü tüketirdi.
Sarhoş olduğu asla görülmedi.
Konuşmasının bozulduğu asla görülmedi.
Gündüz içmezdi.
Sanki elinden kadehi düşürmüyormuş gibi anlatırlar ama, Mustafa Kemal'in elinde rakı kadehiyle çekilmiş fotoğrafı bile yoktur. Savaşlar sırasında ağzına sürmezdi. "Leylekboynu" tabir edilen kadehle içerdi. Çay bardağından biraz büyüktü, bugünkü rakı kadehlerinin yarısı ebatındaydı. Dimitrakopulo ve Bilecik markalarını severdi. Buz koymazdı. Buz gibi su isterdi. Meze aramazdı. Sarı leblebi olmazsa olmazıydı. Yemekle beraber içmezdi. Önce rakı faslını geçer, üstüne yemeğini yerdi. Sofrada altı yedi saat otururdu, bunun en fazla bir saati rakı'lı olurdu.
Nadiren viski içerdi.
Tatlı içkileri, kokteylleri pek sevmezdi.
Şarap ve şampanyayı resmi ağırlamalarda tercih ederdi.
Sadece yabancı misafirlere ikram edildiğinde masaya gelirdi.
Sıcak yaz akşamlarında bazen soğuk bira canı çekerdi.

Çankaya Köşkü'nün bodrum katında kav vardı. Terekesindeki döküme göre, Mustafa Kemal vefat ettiğinde şunlar kalmıştı...
38 şişe ev yapımı erik rakısı, 50 şişe kırmızı Macar şarabı, 25 şişe beyaz Ren şarabı, üç şişe kırmızı Chateau Margaux, iki şişe kırmızı Medoc, iki şişe kırmızı Grand Pommard, kırmızı Chateau Guiraud, kırmızı Chambertin Grand, iki şişe kırmızı Gonzallez Byass, kırmızı Chablis Premier, kırmızı Royal Claret, 17 şişe Saint Reims şampanya, Continental şampanya, Anisado Refinado acıbadem likörü, Nuyens vişne likörü, Black and White viski, Insuperable brandy, Nuyens cin, iki şişe Fine Champagne konyak, iki şişe Lebron konyak, iki şişe Martinique rom, üç şişe Cinzano vermut.

"Arkadaşlar, bu rakıyı vaktiyle padişahlar da içerdi, yalnız aramızdaki fark, onlar saraylarının dört duvarı arasında gizlenip müraice (ikiyüzlü) içerlerdi, ben ise aziz milletimin huzurunda yapıyorum, şerefimle içiyorum" diyordu.

Poker ustasıydı.
Özellikle parasına oynardı, çalışma arkadaşlarının hırs'larını

tamah'larını zafiyet'lerini poker masasında test ederdi. Kazanırsa, kazandığı paraları iade ederdi, kaybederse öderdi. İskambil oyunlarının tamamına hakimdi. Briç oynardı. Bezik oynardı. Kanasta oynardı.
Tavla'ya Manastır'dayken başlamıştı.
Harp okulu öğrencisiyken, Babıali'de Stefan'ın kıraathanesine, Meserret Kıraathanesi'ne, Sirkeci'de Yani'nin kıraathanesine takılırlardı.
Bilardocuydu. Beyoğlu'ndaki Lüksemburg kıraathanesinde öğrenmişti. O zamanlar kahvehane oyunu değildi, aksine zengin sporuydu, eğitimli ailelerin evlerinde bilardo masası bulunurdu, ayrıcalık göstergesiydi.
Altı tane masası bulunan Lüksemburg'ta Fransızca konuşulurdu.
Çankaya Köşkü'nde bilardo masası vardı, Paris'ten getirilmişti.
Akşam yemeğinden önce misafirleriyle oynardı. Tek başına bilardo oynuyorsa, düşünüyor demekti. Arada ıstakayı bırakır, notlar alırdı.

Müzikseverdi.
Müzik kültürünün sadece fizyolojik ve psikolojik yönüyle değil, sosyolojik yönüyle de ilgileniyordu. Dinlemeyi de severdi. Söylemeyi de severdi. Müzik eğitimi almamıştı ama, nota bilirdi, makam bilirdi. "Hayat musikidir" diyordu. "Musikiyle alakası olmayan mahlukat, insan değildir" diyordu. Rumeli türkülerinin yeri ayrıydı. Vardar Ovası'nı dinlemekten bıkmazdı. Alişimin Kaşları Kare, Ayağına Giymiş Sedef Nalini, Bülbülüm Altın Kafeste... Tekrar tekrar söyletirdi. Fuzuli'nin Nedim'in güftelerini çok beğenirdi. Nihavend, Rast ve Segâh makamlarını tercih ederdi. Bağırarak okuyanlardan hoşlanmazdı. Bektaşi nefeslerini çok etkileyici bulurdu. Gazel okuturdu. Fasıl severdi. Yakın arkadaşları, sevdiği misafirleri geldiğinde incesaz heyetini çağırırdı. İstek şarkılar listesini bizzat yazarak verirdi. Safiye Ayla için "dünya çapında" diyordu. Onun sesinden "Yanık Ömer"i dinlemeye doyamazdı. Müzik kitaplarını incelerdi. Fransız müzik teorisyeni Albert Lavignac'ın "müzik ve müzisyenler" eserini orijinalinden okumuştu, satırların yanına notlar almıştı. Barok müziğe meraklıydı. Enstrümanların tarihsel gelişimini araştırıyordu.

Rahmetli olduğunda sayım yapıldı... Çankaya Köşkü'de 464 adet plak vardı. Beethoven'ın eserlerini seslendiren Viyana Filarmoni Orkestrası'nın, Philadelphia Filarmoni Orkestrası'nın albümlerini

satın almıştı. Caz dinliyordu. Müzik arşivinde, Paul Whiteman'dan Last Night, Jan Garber'den Sweet Georgia Brown, Jack Hylton'dan Nothing Else To Do, Harry Roy'dan Cheek to Cheek parçaları vardı. Rebetiko dinliyordu. Roza Eskenazi'den Murmuraki'yi çok severdi. Tango, vals, foxtrot plakları vardı. En geniş liste, elbette Türk müziğine aitti. Hafız Kemal beyin gazelini, hafız Osman efendinin klarnet taksimini, udi Nevres beyin, tamburi Cemil beyin, kanuni Hüseyin Sadettin beyin taksimlerini dinlemeye doyamazdı. Deniz kızı Eftalya'nın 20'ye yakın plağı vardı. Münir Nurettin'den Etme Beyhude Figan, Yüzün Şen... Hikmet Rıza hanımdan Kirpiklerinin Her Teli, Son Hatıra... Belkıs hanımdan Aşkıma Uzaktan Bakan, Öpüşürken... Afitap'tan Benim Tatlı Esmerim, Bahçenizde Bir Gül Olsam... Nezahat hanımdan Seni Sevdim şarkıları vardı. Çankaya'da, Dolmabahçe'de, Yalova'da, Savarona'da treninde, gramofonsuz mekânı yoktu.

Şahane dans ederdi.
Çocukluğundan beri meraklıydı. Tee rüştiye talebesiyken, mahalle arkadaşı Fuat Bulca'yla birlikte Halil efendi'nin salonuna giderlerdi, Selanik'in ilk dans okuluydu. Vals ve polka öğreniyorlardı.

1935... Sovyetlerin en ünlü opera ve bale sanatçıları, efsane besteci Dmitri Şostakoviç liderliğinde Türkiye'ye geldi. Beş hafta kaldılar, İstanbul, Ankara ve İzmir'de 23 konser verdiler. Turnenin sonunda konuk sanatçılar onuruna Ankara'da balo tertiplendi. Mustafa Kemal, Bolşoy'un sopranosu Maria Maksakova'yı dansa kaldırdı, vals yaptı. Saat 22'de başlayan balo, sabah 7'ye kadar sürdü! Türkiye hatıralarını kaleme alan Sovyet sanatçılar şu ortak yorumda buluşmuştu: "Mustafa Kemal çok etkileyici dans ediyor."

Muhteşem zeybek oynardı. "Milli dans" olmasını arzu ediyordu. Köy düğünlerine denk geldiğinde, sırtından ceketini fırlatır atar, içten, doğal neşesiyle halaya katılırdı.

Gönlünden geçtiği gibi yaşardı.
O ne der, bu ne der, mahalle baskısı, umursamazdı.
İnsanların da tıpkı böyle, özgürce yaşamalarını isterdi.

Tiyatronun hamisiydi, çok severdi, çok sık giderdi. Sinema da öyle... Çankaya'da veya Dolmabahçe'de izleme imkânı varken, topluma

örnek olmak için, ilgiyi artırmak için bizzat sinemaya giderdi. Hatta herkes görsün diye yürüyerek giderdi.

1923... İzmir İkiçeşmelik'te Ankara Sineması vardı. Türkiye'nin ilk sinemacısı Cemil Filmer işletiyordu. Mustafa Kemal, Latife'yle birlikte geldi. Locaya oturdular. Salona baktı, hınca hınç doluydu ama, herkes erkekti. Cevabını gayet iyi bildiği halde "neden hiç kadın yok?" diye sordu. "Paşam kadınlara yalnız salı günleri sinema gösteriyoruz" dediler. Yaverine döndü, "salonun yarısını boşaltın, bizi karşılamak için dışarda biriken kadınları davet edin" dedi. Kadınlar alkışlayarak ve ağlayarak salonu doldurdu. Koridorlar bile tıklım tıklım kadın oldu. Hep birlikte *Şarlo İdama Mahkum* filmini seyrettiler. Milattı... Kadın-erkek birarada, tarihimizde ilk kez işte böyle film izledi. Bu muhteşem hadisenin keyfini uzatmak istiyordu. "Hayatımda hiç bu kadar güldüğümü hatırlamıyorum, şunu bir daha seyretsek olmaz mı?" dedi. Kahkahalarla tekrar seyrettiler.

Eğlencenin çalışmak kadar önemli olduğunu, ikisini birlikte götürmeyi başaranların "medeni insan" olduğunu söylüyordu. "Çalışmasını da biliyoruz, yaşamasını da biliyoruz, medeni insanın yolundayız, atalarımızın sözü var, nimet için zahmet gerek, zahmetler nimet içindir, çalışalım yaşayalım" diyordu.

CUMHURİYET işte budur.

Kurtuluş savaşı, halkın egemenliği, devrimler, elbette hepsi çok çok önemlidir ama... Cumhuriyet aslında, hayatın ta kendisidir. Yaşasın Cumhuriyet diyebilmek için, öncelikle yaşam sevinci gerekir.

Memlekete dair endişeleri olan, geleceğe dair karamsarlığa kapılan gençlerimiz asla unutmamalıdır ki... Türkiye'nin kurtuluş reçetesi, daima, Mustafa Kemal'in yaşam felsefesidir.

Hep aşk vardı

Dedesi, Bağdat kadısıydı. Babası, padişah Abdülhamid tarafından atanan Heyet-i Ayan azası'ydı. Çamlıca'da uşaklı bahçıvanlı, muhteşem bir köşkte büyüdü. Oturmasını kalkmasını bilen, iki ecnebi lisan bilen, yakışıklı bir delikanlıydı. Yüksek tahsil için İskoçya'ya gönderildi, Glasgow Üniversitesi'nde elektrik mühendisliğinden mezun oldu.

Tam yurda dönmek üzereyken, Londra'da bir partide tanıştılar... Güzeller güzeli İngiliz genç kadın, şahane gülümsüyor, etrafına ışık saçıyordu. Bizim delikanlı, gördüğü an vuruldu, sırılsıklam âşık oldu. Gözler her şeyi anlatır derler ya, belli ki, hisleri karşılıksız değildi. Kısacık birkaç zarif cümleden oluşan sohbet sırasında sinyali kaptı, genç kadının her gün Hyde Park'ta at gezintisi yaptığını öğrendi. E tabii, sabahın köründe Hyde Park'a damladı. A-aa ne tesadüf filan... Birlikte at bindiler, yemek yediler, gülümseye gülümseye muhabbeti ilerlettiler. Rüya gibiydi.

Rüya gibiydi ama, bu işin uyanması da vardı... Tahsilini tamamlamıştı, yurda dönmesi gerekiyordu. Kalsa, olmaz. Bıraksa, hiç olmaz. Pat diye sordu... Benimle evlenip Türkiye'ye gelir misin?

Genç kadın sevinç çığlığı attı. Coşkuyla boynuna atlayıverdi. Sonra... Aniden az geri çekildi, oturdu, boynu büküldü. "Hayatta en çok istediğim seninle gelmek ama, maalesef imkânsız, Jack var" dedi.

Jack kim yahu?

Meğer, genç kadının ailesi tiyatrocuydu, oradan oraya turneyle dolaşan kumpanyaları vardı. Babası ölünce, annesi bir adamla Avustralya'ya kaçmış, kızını anneannesine bırakmıştı. Anneanne n'apsın, 15 yaşındaki torununu acilen başgöz etmişti. Talihsizlik üstüne talihsizlik işte, savaşa giden damat, kimbilir nerde mıhlanmış, geri dönmemiş, ardında henüz 16 yaşında hamile bir dul bırakmıştı. Evet, Jack oğluydu.

Bizim delikanlı dinledi, dinledi... Önce sıkı sıkı sarıldı, sonra gayet sakin bir ses tonuyla "hiç sorun değil, oğlumuzla birlikte gideriz"

dedi. Sevdiği kadının oğlunu, yüzünü bile görmeden evlat olarak benimsemişti.
Orient Express...
Ver elini İstanbul.
Bizim delikanlı "hiç sorun değil" demişti ama, bal gibi sorundu. Hem de çok büyük sorundu. İstanbul esir şehirdi. İşgal altındaydı. Mustafa Kemal, Samsun'a gitmek üzere Bandırma vapuru'na binerken, İngiliz gelinin İngiliz işgalindeki kabusu başlıyordu. İstanbul Boğazı İngiliz, Fransız, Amerikan, Yunan bayraklı savaş gemileriyle doluydu, tehditkar namluları Payitaht'a dönüktü, herkes herkese şüpheyle bakıyordu, işbirlikçiler, memleketi satanlar mimleniyordu. Bu gergin atmosferde faytona binip, köşke geldiler. "Aman da efendim hoş gelmişiniz, küçük beyimiz sefalar getirmişiniz" falan diye kucaklaşma beklenirken, bismillah daha kapıda, delikanlının aile büyükleri duvar gibi bir suratla karşıladı... "Nerden bulup getirdin bu gavuru" dediler! Memleket İngiliz süngüsü altında inim inim inlerken, İngiliz gelin olacak iş miydi, böyle zamanda böyle bir evlilik mümkün müydü? Aşklarına sığınanlar için mümkündü.
En sert eleştirilere bile kulak tıkadılar, hakaretlere göğüs gerdiler. İngiliz gelin, sevdiği adam uğruna Müslüman oldu, kara çarşafa bile girdi, Nadide adını aldı. Kaderin cilvesi mi desek, ne desek bilemiyorum... Mustafa Kemal *Bandırma* vapuru'na binerken İstanbul'a adım atan bu genç kadının nüfus kağıdına, doğum yeri olarak Bandırma yazıldı. Çünkü... Nüfus memuru gerçek doğum yerinin Londra olduğunu görünce sinirlenmişti, işgalci İngilizlerden intikam alırcasına, Londra'nın üstünü çizmiş, olsa olsa Bandırma'dır diye kaydetmişti!
Gel zaman git zaman, memleket kurtuldu, Cumhuriyet kuruldu. Bizim delikanlı dışişleri'ne girdi.
Lozan Konferansı'nda İsmet İnönü'nün özel kalem müdürü oldu.
Şak... Kanun çıktı.
"Hariciyecilerin eşi ecnebi olamaz" denildi.
İsmet İnönü pek takdir ettiği delikanlıya kıyamadı, başka hal çaresi bulamadığı için "boşanın, birlikte yaşayın, mesleğine devam et" dedi. Delikanlı bu teklifi hakaret olarak kabul etti. "Benim için ailesini, memleketini, dinini terk eden eşime bunu yapamam, mesleğimden vazgeçerim, aşkımdan asla" dedi. Bastı istifayı... Ivır zıvır işler yaparak, evini geçindirmeye çalıştı. O dönemlerde memur değilsen, hayat iki kat zordu.
Hayatları kaydı.

Elde avuçta ne varsa, tükendi.
Sonra, gümüşler satıldı.
Sonra, köşk gitti.
Dımdızlak kaldılar.
Kiraya çıktılar.
Eriye eriye, gecekonduya kadar düştüler.
Çocukları olmuştu.
Saracak bez bile yoktu, çarşafları yırttılar.
Bir eli yağda bir eli balda doğup büyüyen delikanlı, eşinin hiç sızlanmadan dimdik duruşunu gördükçe, yeniden yeniden yeniden âşık oluyordu... Ama, kahrından alkole dadanmıştı. İçmekten çalışamaz hale geliyordu, daha feci sefalete sürükleniyorlardı. Nerede daha ucuz ev varsa, oradan oraya taşınıyorlardı, meyhanelerde sızıp kalan delikanlının kendini bile taşıyacak hali olmuyordu, İngiliz gelin, hem anne hem baba olmak zorunda kalıyordu, kırık dökük Türkçesiyle bir at arabası buluyor, soba borularını, tel dolabı sırtlıyor, yorganı döşeği yükleniyor, çocukları eşyaların arasına sıkıştırıyor, arabacının yanına oturuyor, tıngır mıngır taşınıyorlardı.
Hayatlarında eksilmeyen tek kavram, mutluluktu.
Mutluydular.
İngiliz anne, adı gibi, hakikaten nadide'ydi.
O kör kuruşa muhtaç hallerinde, sadece kendi ailesine değil, etrafına bile sahip çıkıyordu, iyilik saçıyordu, mesela hastaneden atılmış iki çocuklu bir kadına evini açıyor, sokakta dilenen gariban bir nineye kendi yatağını veriyor, aylarca bakıyor, yıkıyor paklıyor, mahalle baskısını umursamadan, komşuların fısır fısır dedikodularına aldırmadan, kaçak olarak yaşayan, dara düşmüş bir Fransızı sofrasına oturtuyordu.
Çocuklarına kuru ekmeği paylaşmayı öğretiyordu.
"Yalan söylemeyeceksiniz, asla kimsenin parasını malını çalmayacaksınız, vicdanınızı temiz tutacaksınız, insanlara yardım edeceksiniz" diye öğretiyordu.
Bir gün... İngiltere'nin Ankara büyükelçiliği'nden görevliler geldi. Nasıl duydularsa, vaziyeti duymuşlardı. "Çocuklarını al, İngiltere'ye dön, eğitimlerini üstlenelim, sosyal güvencen olsun, böyle yaşamaya devam edemezsin" dediler. Nadide kapıdan kovdu! "Eşim Türk, çocuklarım Türk, burada babalarının yanında yaşayacaklar, ben de onların yanında öleceğim, benim için hayatını feda eden eşimi, paraya pula değişmem" dedi. İki millet, iki devlet, iki din arasında perişan olmuşlardı ama... Aşkları sapasağlamdı.

Üstelik, Cumhuriyet de sapasağlamdı.
O dönemin Cumhuriyet'i, şimdiki gibi sadece parası olanlara değil, yoksul ailelerin çocuklarına da fırsat eşitliği sağlıyordu, okumaya niyetleri varsa, okutuyor, üniversiteyse üniversite, konservatuvarsa konservatuvar, yeteneğin önünü açıyordu, çocuklar okudu.

Delikanlı, delikanlı gibi yaşadı, öldü.
Nadide, hayatının en çetin günlerini yaşadığı İstanbul'dan ayrılmadı. Kızının evinde, kızının kollarında, vefat etti.

Hayatta en çok, kızına güvenirdi.
Bu koca yürekli kadının küllerinden doğan kızı, Yıldız'dı.

(Bu muhteşem hayat hikâyesini bizzat kaleme aldı Yıldız Kenter... "Hep Aşk Vardı" adıyla oyunlaştırdı. 2000 yılında sahneye koydu. Hem annesi Cynthia/Nadide'yi, hem kendisini, hem de kendi kızını canlandırdı, üç kuşak, üç hayat, üç aşk, tek vücut'tu. 2003 yılında kitap haline getirdi.)

70 yıllık sanat hayatında, daima zirvede kaldı.
Daima ışık saçan, daima yön veren, kutup Yıldız'ıydı.
Herhangi bir Batı ülkesinde, mesela annesinin doğduğu ülkede dünyaya gelmiş olsaydı, Oscar dahil, tüm seçkin ödüllerden koleksiyonu olurdu, dünya star'ı olurdu. Ama, annesinin efsanevi aşkı sayesinde iyi ki... Ruhu karartılan bu zavallı ülkede dünyaya geldi ve bizim Yıldız'ımız oldu.

İşini yapacaksan aşkla yap derler ya hani...
Bence Türkiye'ye bıraktığı en önemli manevi miras buydu.
Aşk'ın ta kendisiydi.

Toprak

Siyasilerimiz gazetecilerimiz, devletin bekasından bahsederken, sık sık "Atatürk'ün dediği gibi, söz konusu vatansa, gerisi teferruattır" filan der. Çok şık laftır. .. Ama Atatürk'ün böyle bir lafı yok.

Eğilip bükülerek bu hale getirilen o lafın orijinal hali nedir derseniz? "Vatan toprağı kutsaldır, kaderine terk edilemez"dir.
Çünkü... Doğa âşığıydı Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nda kan gövdeyi götürürken, memleketin akıbetinin ne olacağı bile henüz belli değilken, Ankara'dan Yunan toplarının sesi duyulurken, ormanların öneminden bahsediyordu. Tee 1922 yılında mesela, TBMM yasama yılı açılış konuşmasında "memleketin varlığı ve sağlığı konusunda önemi kesin olan ormanlarımızı, modern önlemlerle iyi duruma getirmek, genişletmek öncelikli kurallarımızdan biridir" diyordu.
Henüz Cumhuriyet'i bile ilan etmeden önce, Şubat 1923'te İzmir İktisat Kongresi'ni toplamıştı, alınan kararlardan biri şuydu: "Ormanları evlat gibi sevmeli, orman yetiştirmeli."
En büyük hayallerinden biri, İstanbul'u ormanlar içinde bir şehre dönüştürmekti. 1928 yılında, Boğaz'da motorla dolaşıyordu, Salacak'tan geçerken, İstanbul belediye başkanı Muhittin Üstündağ'a şunu söylemişti: "İstanbul'u ağaçlarla bir kat daha güzelleştirmek için, sırf bu iş için İstanbul belediye başkanı olmak istiyorum."

Anadolu bozkırının ortasına "orman" adıyla çiftlik kurdu.
Ot bile bitmiyordu ama, "orman" demişti.
Orman Çiftliği, aslında, vizyonunun adıydı.

Ziraat mühendislerini topladı, Orman Çiftliği yapmak istediği araziye götürdü, "tüm masrafını kendi cebimden karşılayacağım, ormanı buraya kuracağız" dedi. Dedim ya, üzerinde ot bile bitmemiş, uçsuz bucaksız kel bir araziydi. Ziraat mühendisleri "aman yapmayın etmeyin" dediler, "paranıza yazık, burada hiçbir şey yetişmez,

mümkün değil…" O ise kararlıydı. "İnceleyin, rapor hazırlayıp getirin" dedi. İncelediler, getirdiler. Yine olumsuzdu. Uzman görüşleriyle açık açık "burada bitki yetişmez" yazıyordu. Suratını ekşitti… Raporun en sonundaki uzman imzalarının bulunduğu sayfayı açtı, kalemini aldı, o imzaların üstüne şunu yazdı: "Burası vatan toprağıdır, kutsaldır, kaderine terk edilemez!"

Evet… Atatürk'ün kastettiği vatan, soyut bir devlet kavramı değil, üzerinde yaşadığımız topraktır. Devletin bekası, toprağımızın bizatihi kendisidir.

Toprak Dede…
Hayrettin Karaca yıllarca işte bu beka'yı korumaya çalıştı. Atatürk'ün "vatan toprağı kutsaldır, kaderine terk edilemez" sözünü, TEMA Vakfı'nın sloganı yaptı.

Ömrü boyunca dilinde tüy bitti.
"Her şeyi ithal edebilirsin, toprağı ithal edemezsin" dedi.
"Tarım alanlarını yok ediyoruz, kendi kendimizi öldürüyoruz" dedi.
"Kendi kendimizin katiliyiz" dedi.
"Toprak yoksa hayat yok, Mustafa Kemal Atatürk'ün söylediği gibi, vatan toprağı kutsaldır, kaderine terk edilemez" dedi.

Devletin bekası, toprağımızın bizatihi kendisidir.

Toprak Dede'yi toprağımıza defnederken, herkesin kendi kendine sormasının vaktidir… Vatan toprağına emlak fiyatı biçenler, vatan toprağını elaleme satanlar, vatan toprağına siyanür döktürenler, köprü havalimanı kanal ayaklarıyla, rant hırsıyla, talan hırsıyla vatanın ormanını, vatanın toprağını katledenler… Devletin bekasından bahsedebilir mi?

Yerli ve milli Auschwitz!

Kumpas sürecinin en vahşi günleriydi.
Kendi ülkesinde, kendi devleti, kendi hükümeti tarafından esir alınan yurtsever subaylarımızın sesi olmaya gayret ediyordum.
Sayın iktidarımız ve sayın medyamız tarafından "vatan haini" ilan edilmişlerdi, sayın ahalimiz sanki hapse tıkılan düşman ordusuymuş gibi pek keyifliydi, gümbür gümbür ihaneti idrak edemiyorlardı.
Maltepe'deki arkadaşlarım başta olmak üzere, Silivri, Hasdal, Hadımköy, Mamak, Sincan, Şirinyer, memleketin Atatürkçü kahramanları, askeri cezaevlerinde ölüme terkedilmişti. Yanlarında çekirdek ailelerinden başka kimse kalmamıştı, çoğunun akrabaları bile defterden silmişti, dost bildikleri ortadan kaybolmuştu. Türkiye insani sınav veriyor, ve maalesef, sınıfta kalıyordu.

Yine böyle berbat bir gündü.
İzmir'e gittim.
Şirinyer askeri cezaevine.
Casuslarımızı ziyaret ettim!

Onur duymamız gereken 300'den fazla vatan evladını, gizli askeri bilgileri sızdıran "casus" diye hapse tıkmışlardı. Cezaevine geldim, henüz girmeden, bismillah daha kapıda, bir albay ve bir binbaşı tarafından önüm kesildi, suratlarındaki nefretten aslında kim oldukları belliydi, "neden bu işlerle bu kadar yakından ilgilendiğimi, neden bu işleri kurcaladığımı" sordular. "Casusları koruma derneği başkanıyım" dedim. Albay beni açıkça tehdit etti. Ama, askeri savcılıktan iznim olduğu için girişimi engelleyemedi. Yürüdüm... Demir parmaklıklar arkasından kapalı görüş başladı. Hepsine birden vakit yetmeyeceği için, temsilciler seçmişlerdi.
Madalyalı astsubay vardı.
F16 pilotu vardı.
Denizaltı komutanı vardı.

Milli gemi projesinin komuta kademesi komple oradaydı.
Ve... Profesör albay vardı.
Profesör Tayfun Uzbay.
İstanbul Üniversitesi eczacılık fakültesinden eczacı teğmen olarak mezun olmuş, doktora eğitimini Hacettepe Üniversitesi'nde tamamlamış, GATA'da profesör olmuştu. GATA Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı Başkanı'ydı. Tübitak Tıp Kurulu, Sağlık Bakanlığı Bilim Komisyonu, Eczacılık Akademisi Bilim Kurulu üyesiydi. Roche Araştırma Ödülü vardı, Eczacılık Akademisi Ödülü vardı, Popüler Bilim Ödülü vardı. Yedi kitabı vardı. ABD'de Teksas Üniversitesi'nde, İtalya'da Cagliari Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmıştı. Şizofreni tedavisinde dünyada çığır açmış, geliştirdiği ilaca patent almıştı. İlacının servetle ölçülen formülü "milli" kalsın diye, "milli ilaç" olsun diye, yabancı şirketlerin astronomik tekliflerini reddetmişti. Parayı Türkiye Cumhuriyeti kazansın diye, Tübitak'la sözleşme imzalamıştı. O ağustos ayında general olmasına kesin gözüyle bakılıyordu. Casus oluvermişti!

"Milli ilacı" bulduğu andan itibaren, başı dertten kurtulmuyordu.
Ergenekon'a Balyoz'a sokuşturmaya çalışmışlardı.
En son casusluk paketine dahil etmişler, içeri tıkmışlardı.

Patent kendisine aitti, silahlı kuvvetlerden istifa ederek ABD'ye yerleşseydi, hem dolar multimilyoneri olurdu, hem de böylesine bir iftirayla hapse mapse girmezdi. Ama "milli ilaç olsun, Türkiye'nin malı olsun" diye ısrar ettiği için, casus ilan edilmişti. Üstelik... İçeri tıkılır tıkılmaz, Tübitak'ın milli ilaç projesi durdurulmuştu.

Kelimeler benim mesleğim ama, Profesör Tayfun Uzbay'la demir parmaklıkların arkasından konuşurken, bu ülkenin yurttaşı olarak ne kadar üzüldüğümü, ne kadar utandığımı kelimelerle tarif edemem.
Neticede, dakikalar akıp gitti, süre bitti.
Özgür günlerde görüşmek dileğiyle, hepsiyle vedalaştık.
En kıdemlileri olarak, uğurlama görevini Profesör Tayfun Uzbay üstlenmişti. Hapisteki tüm silah arkadaşları adına, bana bir hediye verdi. Bir kitaptı. İsmi, *İnsanın Anlam Arayışı*'ydı. Yazarı, Viktor Frankl.

Profesör Tayfun Uzbay, şu anda kütüphanemin en değerli parçalarından biri olan bu kitabın kapağının içine, şunları yazmıştı... "Bu kitap, Nazi toplama kamplarının en acımasızı Auschwitz'ten hayatta kalmayı başararak kurtulan ve daha sonra yaşadığı tutukluluk sürecini bilimsel yaklaşımlarla ve herkesin anlayacağı dille kaleme alan, Avusturyalı Profesör Viktor Frankl'ın eseridir. Yaşadığı haksız zulme, insani direniş sergilemekle kalmamış, kaleme aldığı bilimsel makale ve kitaplarla Nazilerin toplum vicdanında insanlık suçlusu olarak yargılanmalarına katkı sağlamıştır. Tarih, bu tür suçları işleyenlerin, er geç adalete muhtaç olduklarının sayısız örnekleriyle doludur. Ülkesine, milletine, devletine sadakatle hizmet etmiş olan bizlerin, alnı ak, vicdanı rahattır. Viktor Frankl'ın tanımladığı hayatın anlamı, bizler için vatan, millet, bayrak ve insan sevgisiyle ülkemize sadakatle hizmettir. Sizden ricamız... Bu kitabı, dikkatle okumanız ve yaşanan sürece bir de Profesör Frankl'ın penceresinden bakmanızdır. Saygılarımızla, 22.01.2013, İzmir."

Evet...
Kelimesi kelimesine bunları yazmıştı.

Kelimesi kelimesine hepsi gerçekleşti!

Kumpas davaları çöktü, yurtsever subaylarımız, Nazi kamplarına tıkılır gibi tıkıldıkları askeri cezaevlerinden çıktı. Kahramanlarımıza bu zulmü yapanlar, tıpkı Naziler gibi, toplum vicdanında insanlık suçlusu olarak yargılandılar.
Kendi hükümeti ve kendi medyası tarafından "vatan haini, darbeci, casus" diye suçlanan, asrın iftirasına uğrayan kahramanlarımız, alınları ak, vicdanları rahat şekilde özgürlüklerine kavuştu. Her şey.. Tıpkı Profesör Tayfun Uzbay'ın demir parmaklıklar arkasında, o kitabın kapağının içine yazdığı gibi oldu.

Yıllar akıp gitti.
Aradan yedi yıl geçti.
Ve şimdi, hemen her akşam bir televizyon kanalında, Profesör Tayfun Uzbay'ı seyrediyorum... Covid salgını patladı, Türkiye'nin en önemli farmakoloji otoritelerinden biri olduğu için, her akşam bir başka kanal, konuk olarak davet ediyor, koronavirüs ilaçları, koronavirüs

tedavisiyle alakalı görüşlerini soruyor. Kendi canının derdine düşen sayın ahalimiz... Canını kurtarsın diye, Profesör Tayfun Uzbay'ın ağzının içine bakıyor!

İnsan, vatan, millet, bayrak sevgisiyle görev yapmalarına rağmen "vatan haini" iftirasına uğrayan tüm kahramanlarımız adına, itibarlarının bir kez daha iade edilmesi adına... Yürekten mutluyum.

Ama doğrusu, şunu da düşünmeden edemiyorum.
Devlete kendi eliyle virüs bulaştıran şuursuz zihniyet...
Millete bulaşmış virüsle, şuurlu mücadele yürütebilir mi?

1453

Mehmet.
Rönesans insanıydı.
Entelektüeldi. Arapça, Farsça, Latince, İtalyanca, Rumca, Sırpça, henüz 19 yaşındayken altı lisan konuşurdu. Felsefeye meraklıydı, milattan önceye ait Yunanca elyazmaları okurdu, filozofları etrafına toplar, Peripatosçuların, Stoacıların ilkelerini, Platon'u, Aristoteles'i tartışırdı.
Coğrafyaya düşkündü, Batlamyus olarak tanınan Cladios Ptolemaeus'un *Geographia*'sını incelerdi, matematiksel coğrafya kavramının miladı kabul edilen Geographia'da bölük pörçük yeralan haritaları, bütün haline getirtip yayınlattı. Akdeniz, Ege ve Adriyatik'in girintilerini çıkıntılarını, derinliklerini, adalarını avucunun içi gibi bilirdi. Mesela, Limni adasını vergi toplamak için almamıştı, stratejik önemi olduğu için almamıştı. Peki neden almıştı? Tin-i mahtum, yani "mühürlü toprak" adı verilen kırmızı renkli bir toprak türü var, sadece Limni'de bulunuyor, zehirlenmeye, yılan sokmasına karşı deva olduğuna inanılıyor, bezlere sarılıp yıkanıyor, süzme yoğurt gibi ağaçlara asılıyor, toz halinde kurutuluyor, tekrar çamur haline getirilip, bardak yapılıyor, bu bardağa konulan içecekte zehir varsa, bardak çatlıyor iyi mi... Limni'yi işte bu yüzden almıştı. "Mühürlü toprak" örneğinde olduğu gibi, dünyanın henüz dünyadan haberi yokken, doğal kaynakları kullanırdı.
Astronomiyle ilgiliydi, özellikle, matematiksel sentez anlamına gelen ve 13 kitaptan oluşan Almagest'in Latince çevirisine bayılırdı. Matematiğe trigonometri seviyesinde hakimdi... Çünkü, güneş'in, ay'ın hareketlerini, yörüngeleri, yıldızları, ekinoksları izah eden Almagest'i kavrayabilmen için, mutlaka trigonometri bilmen gerekirdi. Efsane astronom Ali Kuşçu'nun tee 1438'de hazırladığı yıldız kataloglarını, matematik teorilerini tekrar tekrar okur, adeta yutardı.
Bizans'a ait kitapların koleksiyonunu yapardı.
Ayasofya'ya dair neredeyse yazılmış tüm orijinal eserleri biriktirmişti.
Topkapı Sarayı'nda kurduğu kütüphanesinde ilk ciddi araştırma, 1929'da Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle gerçekleştirildi;

Latince, Yunanca, İtalyanca, Farsça 587 eser tespit edildi. Bunların dördü elyazması İlyada Destanı'ydı. Bugün tüm dünyadaki kütüphanelerde en iyi korunabilmiş Bizans dönemi İlyada Destanı, onun kütüphanesinden çıkan elyazmalarından biridir. İstanbul'un Konstantinopolis dönemine ait en eski şehir haritası, ondaydı. Büyük İskender'in biyografisi olan Anabasis'in kopyası, kütüphanesinde yeralıyordu.
Homeros'un *İlyada*'sından o kadar etkilendi ki, kalkıp Truva'ya gitti. Yanından ayırmadığı vakanivüs Kritovulos'un notlarından biliyoruz, kalıntıları gezdi, Akhilleus'un, Hektor'un mezarları hakkında bilgi aldı, kahramanlıklarını saygıyla andı. Truva'nın konumunu, denizle-karayla ilişkisinin stratejik yararını irdeledi. Papa II. Pius'a yazdığı mektuptan anlıyoruz ki, İstanbul'un fethini Truva'nın rövanşı gibi görürdü.
Hobileri vardı.
Denizi çok severdi. Oppianos tarafından kaleme alınan ve balıkçılık üzerine yazılmış en eski kitap olan *Halieutika*'yı okurdu. Balıkçılık gelişsin diye, Pontus'u aldıktan sonra, 60 kadar Rum balıkçıyı aileleriyle birlikte getirdi, Sarıyer'e yerleştirdi.
Ezop'un fabllarını okurdu.
Merak yelpazesi çok genişti, Hipokrat'ı, lir sanatını, hayvanların özelliklerini, değerli taşları okurdu. Kültür adamıydı, sanatçılara kol kanat gerer, ödüllendirirdi. Şairdi. "Avni" mahlasıyla şiirler yazardı.
Bağda gülden bahseden, yanağını kasdeder / serviden söz açanlar, endamını kasdeder / dilbere vasıl olmak dar-ı dünyadan murad / aşık, aşkın derdi ile dermanını kasdeder...
Mimariyi çok önemserdi. Yaşadığı mekanları Alla Turchesca, İran, Karaman, Alla Greca tarzında inşa ettirirdi. Hesap adamıydı, dünyanın en büyük kale burçlarına sahip olan Rumelihisar'ını fetih'ten iki yıl önce projelendirmişti, sadece dört ay gibi kısacık sürede yaptırmıştı.
Duvar kalınlığı yedi metre, yüksekliği 28 metre olan, dokuz katlı Saruca Paşa Kulesi'nin en üst katını divanhane olarak kullanırdı, kubbesinin akustik ses düzeni eşsizdi.
Sofu değildi, hatta dindar olduğu bile pek söylenemez.
Galata'daki San Pietro kilisesine gidip, ayin izlerdi.
Seremoni sevmezdi, kalabalıklarla dolaşmazdı, inanması güç gelecek ama, seyyahların notlarından okuyoruz, kiliseye giderken yanında sadece iki koruma olurdu.
Yahudi, Rum farketmez, ustalarıyla dostluk kurardı.
İtalyan ekolünü beğenirdi.
Portresini İtalyan ressam Bellini'ye yaptırdı.

Kendisinde de ressamlık yeteneği vardı. Topkapı Sarayı'nda bulunan ve Ordinaryüs Profesör Süheyl Ünver tarafından günışığına çıkarılan defterinden biliyoruz. Roma büstlerini andıran insan figürleri, at, leylek, kartal gibi hayvan figürleri, çiçek motifleri çizmişti.
Gurmeydi.
Doymak için değil, lezzet tatmak için yerdi.
(Güvercin etini, kaz etini, keklik etini, kuzu etini severdi, et yemeklerine tarçın serpilirdi. Deniz ürünlerini en çok tüketen padişahtı, kekikli yılan balığı favorisiydi. Sabah sabah sarımsaklı sirkeli soğanlı balık çorbası içerdi. Her öğününde mutlaka karides ve istiridye bulunurdu. Yumurtaya bayılırdı; tavuklu böreğine, pirinç lapasına, kestaneli bulguruna, pidesine mutlaka yumurta konurdu. Kelle, paça ve işkembe severdi. Mantı bağımlısıydı. Topkapı'nın mutfak defterlerine göre, 28 gün arka arkaya mantı yediği dönemler bile vardı. Sofrası sebzesiz olmazdı, kış aylarında pırasa, lahana ve ıspanak vazgeçilmezdi. Sonbahara girerken mutlaka sarı erik çorbası isterdi. Hayatı boyunca domates, biber, taze fasulye ve patates tatmadı, çünkü henüz Amerika keşfedilmemişti, bu sebzelerin anavatanı Amerika kıtasıydı, henüz Avrupa'ya geçmemişti. Lahana turşusunu tercih ederdi. Yoğurdunu gümüş tastan kaşıklardı. Hoşaflardan en çok üzüm hoşafına, şerbetlerden en çok naneli üzüm şerbetine tezahürat yapardı, yemekle beraber içerdi. Kışın yemeğin üstüne pekmez ve boza içerdi. Meyveler mevsimine göre elbette değişirdi ama, armudu, narı, çağlabademi ve inciri pek severdi, Üsküdar kaymağıyla sunulurdu. Tatlıya hiç dayanamazdı, muhallebi, zerde, baklava, sütlü kadayıf, helva, illa ki bal yerdi. Reçelleri her üç ayda bir tazelenirdi. Unu Bursa'dan, balı Malkara'dan, zeytini İzmit'ten, tuzu Eflak'tan, üzümü Ankara Kalecik'ten gelirdi. Patlıcan Çin'den gelirdi. Ekmeği, sepetle çeşit çeşitti, has ekmek, beç ekmeği, mirahor ekmeği, imam ekmeği, nohut ekmeği, şekerli ekmek, yağlı halka, simit, pide, beç poğaçası, canı hangisini çekerse onu yerdi.)
İlk altın sikke onun için bastırıldı.
Üzerinde "darib'ün nadri sabih-ül-izzi vennasri, filberri velbahri" unvanı bulunuyordu. Yani "izzet sahibi, karaların ve denizlerin hakimi"ydi.
Aslına bakarsanız, bu sikkenin öyküsü de sanat merakından kaynaklanıyordu. Bizans ganimetlerini incelerken, İmparator 8. Palaeologos'un portresinin madalyon üzerine işlenmiş olduğunu gördü. Kendisi için bunun bir benzerini yaptırmak istedi, araştırdı, Constanzo di Moysis isimli sanatçıyı Napoli'de buldurdu, İstanbul'a

getirtti. Böylece, madalyona işlenen ilk Müslüman hükümdar oldu. Eğitimine beş yaşında başlandı, çocukluğundan itibaren harp tarihiyle, harp sanatıyla yetiştirildi. Kosova Meydan Muharebesi'ne babasının yanında katıldığında, henüz 16 yaşındaydı.
Ateşli silahları tasarım yapabilecek seviyede tanırdı. Tarihte ilk havan topunun çizimlerini, bizzat o yaptı, tarihte ilk havan topu İstanbul'un fethinde kullanıldı.
Gerçek manada dünya lideriydi.

Ve her 29 Mayıs…
1453'ün yıldönümü.

E, bakıyoruz her 29 Mayıs'ta "dünya lideriyiz" filan diye ortalıkta dolaşanlara... Biz artık gülüp geçiyoruz ama, insan Fatih Sultan Mehmet'e hakikaten üzülüyor!

Mucize

1923 yılıydı. Türkiye'den 10 bin kilometre uzakta, New York'ta bir evde, 10 yaşındaki bir çocuk, babasının daktilosunun başına oturmuş, o çocuksu heyecanıyla mektup yazıyordu.

Gazi Mustafa Kemal Paşa
Angora, Türkiye
Sayın efendim, ben 10 yaşında Amerikalı bir çocuğum. Türkiye ve yeni hükümetine büyük ilgi duyuyorum. Siz ve bayan Kemal hakkında bir gazete röportajı okudum. Türkiye hakkında bir defterim var. Şimdiden siz ve bayan Kemal hakkında birçok yazı ve resim topladım. Lütfen bana küçük bir not ve imzalı fotoğrafınızı gönderin. Bir gün Türkiye'yi görebileceğimi umut ediyorum. Saygılarımla, Curtis LaFrance

Mektup, Ankara'ya ulaştı.
Mustafa Kemal okudu.
Çalışma odasına gitti, oturdu, cevap yazdı.
Mustafa Kemal'in ABD'ye yazdığı ilk resmi mektuptu.

Türkiye Cumhuriyeti Riyaseti, hususi
Mister Curtis LaFrans'a,
Mektubunuzu aldım. Türk vatanı hakkındaki ilgi ve iyi dileklerinize teşekkür ederim. Arzunuz üzere bir adet fotoğrafımı gönderiyorum. Amerika'nın zeki ve çalışkan çocuklarına yegâne tavsiyem, Türkler hakkında her işittiklerine hakikat nazarıyla bakmayıp, kanaatlerini mutlaka esaslı araştırmaya dayandırmalarıdır. Hayatta başarılı ve mutlu olmanızı dilerim.
Mustafa Kemal'le mektuplaşan 10 yaşındaki Curtis, Amerikan bağımsızlık mücadelesinin kahramanı, yeni kıtaya özgürlük fikrini aşılayan Fransız aristokrat Lafayette'in soyundan geliyordu.

Fransız devriminin en güçlü karakterlerinden biri olan Lafayette, Amerikan bağımsızlık savaşı patlak verince Philadelphia'ya gitmiş, İngilizlere karşı Amerikalıların safında yeralmış, general olmuş, George Washington'la beraber İngilizleri söküp atmış, "iki dünyanın kahramanı" ilan edilmişti.

Türkiye Reisicumhuru Gazi Mustafa Kemal

İşte böyle bir adamın soyundan gelen Curtis, özgürlük ve bağımsızlık hikâyeleriyle büyümüştü. Bu yüzden, Amerikan gazetelerinde yayınlanan Türk Kurtuluş Savaşı'yla ilgili haberleri merakla takip ediyordu. *The Saturday Evening Post* dergisinde yayınlanan Mustafa Kemal röportajını okumuş, okudukça hayran olmuş, yeni kurulan şehir "Angora"yı çok merak etmişti. Ulaşır mı ulaşmaz mı, ciddiye alınır mıyım alınmaz mıyım diye düşünmeden, yukardaki mektubunu yazmıştı.

Aradan 75 yıl geçti.
75 yıl boyunca Türkiye'nin bu mektuptan haberi olmadı.
Çünkü, Mustafa Kemal bu mektubu, fırsattan istifade propaganda yapmak için, Türkiye Cumhuriyeti'nin reklamı olsun diye yazmamıştı. Ne gazetelerin haberi olmuştu, ne de Amerikan konsolosluğuna duyurulmuştu. 10 bin kilometre uzaktaki 10 yaşındaki bir çocuğun samimi duygularına, samimi bir cevap vermişti, hepsi buydu.

Curtis büyüdü.
Yale Üniversitesi'nde okudu, makine mühendisi oldu. Columbia Üniversitesi'nde işletme yüksek lisansı yaptı. Çek cumhuriyetine gitti, Prag'ta Charles Üniversitesi'nde Slav dilleri üzerine eğitim alırken, İkinci Dünya Savaşı patladı, ülkesine döndü. Aile şirketinin başına geçti. İşi büyüttü, fabrika kurdu, itfaiye kamyonları üretti. Avrupa'dan Afrika'ya onlarca ülkeye ihracat yaptı. Çok zengin bir işadamı oldu. Tarih kurumlarının, kütüphanelerin, müzelerin, müzik festivallerinin sponsoru oldu, yılın hayırseveri ödülü aldı.

85 yaşındayken, ABD'de yaşayan Saliha Sulander isimli Türk vatandaşıyla tesadüfen tanıştı. Sohbet sohbeti açtı, Mustafa Kemal'le mektuplaşmasından bahsetti. Saliha hanım kulaklarına inanamıyordu, acaba ben mi bilmiyorum diye araştırdı, hayır, mektuplaşmadan kimsenin haberi yoktu. Aslına bakarsanız, Amerikan *Life* dergisi 1959'da bu mektupları yayınlamıştı, *Life*'ın Türkiye'deki versiyonu *Hayat* dergisi de söz konusu haberin Türkçesini yayınlamıştı ama, gazetelere yansımamıştı, düşük tirajlı derginin arşivinde tozlanıp gitmişti. Saliha Sulander derhal Türk büyükelçiliğine gitti, anlattı. Elçilik görevlilerimiz Curtis'e ulaştı, mektup incelendi, netleştirildi, Ankara haberdar edildi. 1998 yılıydı... Bülent Ecevit'in talimatıyla, kültür bakanımız İstemihan Talay tarafından Türkiye'ye davet edildi. Curtis, kızıyla birlikte Ankara'ya geldi.
"Polatlı diye bir yer olduğunu biliyorum, resmi davetlerden önce Polatlı'ya gitmek istiyorum" dedi. Herkes merak etti tabii, hay hay gidelim ama, niye Polatlı? Meğer, Curtis henüz iş hayatına yeni başladığı dönemde Polatlı belediyesi'ne itfaiye aracı satmıştı iyi mi! Gittiler Polatlı'ya, 40 yıl önce sattığı itfaiye aracı hâlâ kullanılıyordu.

Anlaşıldı ki, Türkiye'ye ilk gelişi değildi.
1960'tan itibaren defalarca gelmişti.
Ankara'yı, İstanbul'u, İzmir'i gezmişti, tekneyle Ege ve Akdeniz kıyılarımızı dolaşmıştı. Her gelişinde Anıtkabir'i ziyaret etmişti, kendisine ömrü boyunca ilham veren Atatürk'ün kabri başında saygı duruşunda bulunmuştu.

Ama bu defa farklıydı... Bu defa Türkiye Cumhuriyeti devletinin resmi davetlisi olarak Ankara'daydı. "Hayatımın en duygulu anını yaşıyorum" dedi. Mustafa Kemal'in kendisine gönderdiği mektubu, Anıtkabir müzesinde sergilenmek üzere Türkiye'ye armağan etti. Anıtkabir'deki törende kısa bir konuşma yaptı. "1938'te Atatürk'ün öldüğünü duyduğumda 25 yaşında bir delikanlıydım, niye ağladığımı kimse anlamamıştı" dedi.

2012 yılında, 99 yaşındayken vefat etti... Curtis'in uykusunda vefat ettiği gece, hayat hikâyesine yakışır bir tesadüftü, 10 Kasım'dı!

Ve, 2020... Curtis'le Mustafa Kemal'in mektuplaşmasının üzerinden neredeyse 100 yıl geçti. Kimsenin aklının ucundan bile geçmeyen bir gelişme yaşandı. ABD'nin en ünlü müzayede şirketlerinden biri olan Jackson's International Auctioneers resmi internet sitesinden duyurdu... "Mustafa Kemal'in imzalı bir fotoğrafı açık artırmayla satışa sunulacaktı, 21.5x15 santimetre boyutlarındaki portre fotoğraf, 1923 yılında Mustafa Kemal'in Curtis LaFrance'a gönderdiği fotoğraftı."

Açık artırma 24 Haziran'da, müzayede şirketinin Iowa eyaleti Cedar Falls şehrindeki merkez salonunda yapılacaktı. Tıpkı, Curtis'le Mustafa Kemal'in 100 yıl önceki mektuplaşması gibi, yine Türkiye'de kimsenin haberi yoktu, çünkü Türk basınının ruhu bile duymamıştı. Doğrusu, kimsenin haberinin olması da pek mümkün değildi... Tee Iowa'daki müzayede şirketinin açık artırma listelerini kim takip edecekti de, kimin haberi olacaktı. Mucize bile olsa, imkânsıza yakındı.

O mucize gerçekleşti.

Tee Iowa'daki müzayede şirketinin açık artırma listelerini, yurtsever bir Türk genci takip ediyordu. Gürkan Us... İstanbul Kadıköylü. ABD'de Towson Üniversitesi'nde sinema televizyon okudu. 20 yıldır ABD'de Washington'da yaşıyor. Konser organizasyonu şirketi var. Türkiye'den sanatçıları ABD'ye getiriyor, turneler yaptırıyor. En son uluslararası gururumuz Fazıl Say'ı getirdi, dört şehirde konser vermesini sağladı. Gönüllü elçilik görevlisi gibi çalışıyor, Türkiye'nin müzik yoluyla tanıtımı için, ABD'de Türk derneklerine, Türk federasyonlarına yardımcı oluyor, özellikle 29 Ekim Cumhuriyet balolarında, kendisi bir kuruş bile para almadan konser organizasyonları yapıyor. Aynı zamanda müthiş bir koleksiyoner. Atatürk ve Osmanlı koleksiyoneri... Bu konuda da elçilik görevlisi gibi çalışıyor. ABD'deki müzayede şirketlerini düzenli olarak takip ediyor. Atatürk ve Osmanlı'ya dair satılan ne varsa, satın alıyor. Bütün gelirini bu işe harcıyor. Ekonomik gücü yetmezse, Türkiye'den satın alabilecek olanları bilgilendiriyor, ABD'de kalmasının önüne geçiyor. Fotoğraflar, gazeteler, dergiler, Mustafa Kemal Atatürk'e dair muhteşem bir koleksiyona sahip... Hepsini ABD'de satın aldı, Atatürk'le alakalı ne görürse açık artırmaya giriyor. Osmanlı silah koleksiyonu var. Osmanlı dönemine ait kılıçlar, tüfekler topluyor. Aslında silah merakı olduğu için değil... Amerikan müzayede şirketleri tarafından açık artırmaya konulan kılıçları tüfekleri Amerikalı koleksiyonerlere bırakmamak için alıyor. Evi müze gibi. Antikacıları dolaşıyor. Türkiye'de örneği olmayan Osmanlı silahları var.

İşte bu yurtsever Türk delikanlısı, yine her zaman yaptığı gibi müzayede şirketlerinin açık artırma duyurularını takip ediyordu. Jackson's International Auctioneers'ın satışa sunacağı Mustafa Kemal imzalı fotoğrafı gördü. Gördüğü andan itibaren adeta uyumadı... Tahmini bütçeyi hazırladı. Ne olur ne olmaz belki param yetmez diye düşünerek, kredi çekti!

ABD'de yangın halindeki koronavirüs salgını nedeniyle Iowa'ya gidemedi, müzayedeye Washington'dan internet üzerinden katıldı. 24 Haziran'da tam dakikasında ekran başına geçti. Kalabalık katılımla kıyasıya açık artırma oldu. Neticede dört Amerikalı koleksiyonerle çekişti. En yüksek rakamı verdi. Tarihi fotoğrafı almayı başardı.

"Ödediğim rakamın önemi yok, bana göre paha biçilmez, son kuruşuma kadar, yükselebileceğim yere kadar yükselecektim" dediği için, rakamı buraya yazmıyorum... Türkiye'de o fiyata ev satın alabileceğini söyleyebilirim.

Müzayede kuralları gereği, kim sattı bilmiyoruz.
Ama, artık emin ellerde olduğunu biliyoruz.

Mustafa Kemal'in askeri...
Gürkan Us gibi gençlerimizle gurur duyuyoruz.

Aktronot

İsmail Akbay.
Bursa Tirilyeli köy çocuğuydu.
Haydarpaşa Lisesi'nden mezun oldu, ABD'ye gitti, Tennessee Üniversitesi'nden fizik mühendisi diploması aldı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'ye sığınan Alman roketbilimci Wernher von Braun tarafından çekirdek kadroya seçildi, Marshall Uzay Merkezi'nde çalışmaya başladı, NASA'daki ilk Türk oldu. 1969 yılında insanoğlunun Ay'a ayak basmasını sağlayan Apollo Projesi'nde yeraldı. Apollo-Soyuz projesinin yanısıra, Amerikan uzay istasyonu Skylab'ın motor entegrasyonunda çalıştı. Tam 31 yıl boyunca NASA'da yönetici pozisyonunda görev yaptı.

"Memleketim için ne yapabilirim" diye kafa yorarken, İzmirli işadamı Kaya Tuncer'le tanıştı.

Kaya Tuncer... Edebiyat öğretmeni bir babayla ev kadını bir annenin pırıltılı zekaya sahip oğluydu, Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu, cebinde sadece 80 dolarla ABD'ye gitti, bir yandan garsonluk yaparak harçlık çıkardı, bir yandan burslu okudu, Kaliforniya Berkeley'de inşaat mühendisi oldu, mega projelerde çalıştı, kendi şirketini kurdu, başarıları ve hayırsever kimliğiyle Ellis Adası Şeref Madalyası'na layık görüldü, Türk-Amerikan Bilimadamları Derneği'nden Eğitimi Geliştirme Ödülü kazandı, Amerikan Türk Konseyi tarafından Yılın İşadamı seçildi, "memleketim için ne yapabilirim" diye kafa yordu, Türkiye'ye yatırım yaptı, İzmir'de Ege Serbest Bölgesi'ni kurdu, milyar dolarlık ihracat yarattı, binlerce kişiye istihdam sağladı.

NASA'daki ilk Türk, aradığı Türk'ü bulmuştu.
Memleket için ne yapabilirim diye kafa yoran İsmail Akbay, aynı duyguları taşıyan Kaya Tuncer'e "uzay kampı kuralım" dedi.

İzmir'e kurdular.
2000 yılında, kurdelesini birlikte kestiler.

Dünyada sadece iki uzay kampı var.
Biri ABD'de, biri Türkiye'de.

Bugüne kadar 300 bin çocuğumuz orada eğitildi.
25 binden fazla da yabancı çocuk eğitildi.
45 ülkeden, Almanya'dan, Fransa'dan, Yunanistan'dan, Rusya'dan, İsrail'den, Arap ülkelerinden, 7-16 yaş grubu çocuklar geliyor. Böyle bir kampa sahip oldukları için Türk çocuklarına gıpta ediyorlar. Küresel arkadaşlıklar kuruluyor, farklı kültürler tanışıyor.

Beş günlük yatılı programlar da var, günübirlik programlar da var. 10 farklı simülatör var. Discovery uzay mekiğinin birebir kopyası var. Yer kontrol merkezi var. Sıfır yerçekimi sistemi var, Ay'da yürüme hissi yaşanıyor. Mars kolonisi var. Ben kullandım mesela, Mars'a inen Anka Kuşu'nun paletli robotu var. Ben kullandım, çünkü, yetişkinler de kampa katılabiliyor. Eğitim kadrosu, en az bir yabancı dil bilen, astronomi ve fen bilimlerinde uzman, Türk ve Amerikalılardan oluşuyor. Roket bilimi öğretiliyor. Roket yapılıyor, roket fırlatılıyor. Fiziğin-kimyanın temel ilkeleri öğretiliyor, astronomi, meteoroloji, radar, teleskop, telsiz, topraksız ortamda bitki yetiştirme dersleri var. Takım çalışması, liderlik, iletişim eğitimi veriliyor. Astronot kıyafetleri tanıtılıyor, astronot kıyafetleri giyiliyor. Paraşüt iniş sistemleri öğretiliyor. Sıcak hava balonu fırlatılıyor. Uzay mekiği komutanı, uzay istasyonu mühendisi, yer kontrol merkezi uçuş yöneticisi gibi görevlerle, gerçek uçuş simüle ediliyor. Ay'a seyahat ediliyor. Mars'a seyahat ediliyor. Güneş Sistemi'nde dolaşılıyor. Robotik kodlama atölyesi var, eğlenceli deneyler yapılıyor. Planetaryum var. Müze var. Aile kampı var, isteyen aileler çocuklarıyla birlikte katılıyor.

Astronotlar geliyor. Konferans veriyorlar. Yaşadıklarını anlatıyorlar. Çocukların merak ettiklerini, sorularını cevaplıyorlar. Apollo 16 göreviyle Ay'a ayak basan, Ay yüzeyinde 71 saat 14 dakika kalan, üç ayrı defada toplam 20 saat 15 dakika Ay yürüyüşü yapan, 90 kilogram

Ay taşı ve kumu toplayan, Ay yüzeyine kozmik ışın dedektörü yerleştiren, Ay yüzeyinde Rover-2 aracını kullanan, Ay'da yürüyen 12 insandan biri olan Charles Duke geldi. Uzayda 257 gün kalan, 10 ayrı seferde toplam 67 saat 40 dakikayla en uzun süreyle uzay yürüyüşü yapan Michael Lopez Alegria geldi. *Discovery* mekiğiyle gidip, Mir Uzay İstasyonu'nda biyolojik deneyler yaparak, *Atlantis* mekiğiyle dönen Shannon Lucid geldi. *Challenger* mekiğinin kaptanı John McBride geldi. *Columbia* mekiğiyle 381 saat uçan, dünyanın yörüngesinde 10 milyon kilometre yol yapan Jay Buckey geldi. Uzaya dört defa giderek, Uluslararası Uzay İstasyonu'nun tamirat görevinde 42 saat uzay yürüyüşü yapan Richard Linnehan geldi. Uzaya giden ilk "anne" unvanına sahip Lee Fisher geldi. 32 saat 19 dakika uzay yürüyüşü yapan Mike Foreman geldi, uzaya dört defa giden Richard Richards, *Discovery* mekiğinin kaptanı Steve Lindsey, uzaya üç defa giden Charles Walker, uzaya üç defa giden Ellen Baker, Fransız astronot François Clervoy, tee 1959'da Merkür programına seçilen yedi astronottan biri olan Scott Carpenter, Uzay İstasyonu'nda biyomedikal araştırmalar yapan Drew Gaffney, *Salyut 6*'yla uzaya giden Rumen kozmonot Dorin Prunairu, uzaya iki defa giden Roger Crouch, uzaya giden ilk politikacı unvanına sahip olan Rus kozmonot Yuri Baturin, uzaya dört kez giden Steven Lindsey geldi. Ayrıca... Kampa katılan çocuklar, Uluslararası Uzay İstasyonu'yla görüntülü bağlantı kurdular, Rus kozmonot Gennady Padalka ve Amerikalı astronot Edward Mike Fincke'le görüştüler.

İzmir Uzay Kampı'na katılan çocuklarımızın ufku genişliyor, örnek alıyorlar, kendi gelecek planlarına dair ilham alıyorlar. Türkiye'de yaşanan saçmalıkların dışında bambaşka bir dünya olduğunu, insanlığın bambaşka ideallerde dolaştığını keşfediyorlar.

Asrın liderimiz "2023'te milli roketimizle Ay'a gidiyoruz" filan deyince, ben de İzmir'deki Uzay Kampı'nı yazayım bari dedim. Değerli veliler, değerli öğretmenler, çocuklarınızı, öğrencilerinizi mutlaka ve mutlaka İzmir Uzay Kampı'na götürün.

Lafla yürüyen peynir gemisine binmesinler, uzay mekiğine binsinler... Tarikat-cemaat-zırcahil atmosferinden sıyrılsınlar, bilim dünyasının heyecan verici yörüngesinde dolaşsınlar. "Ay'a dört şeritli yol

yapacağız desek bile inanırlar" diyenleri değil, Ay'da yürüyenleri, uzay yürüyüşü yapanları dinlesinler. Bu memleketin "yerli uçak, yerli otomobil, yerli roket, yerli doğalgaz, yerli aşı" palavralarından ibaret olmadığını görsünler, kelimenin tam manasıyla yerli ve milli İsmail Akbay'ın Kaya Tuncer'in gerçeğe dönüşen hayalleriyle tanışsınlar, liyakatin önemini kavrasınlar.

Çocuklarınızı, öğrencilerinizi İzmir Uzay Kampı'na götürün lütfen. Büyüdüklerinde belki astronot olamazlar ama...
Aktronot olmazlar en azından!

Dalkavuk

Rasim Öztekin'i kaybettik.
Kavuklu'ydu.
Hiciv geleneğinin madalyası sayılan kavuk'un emanetçisiydi.

Kavuklu olmak zordur bu ülkede.
Dalkavuk olmak ise, çok kolaydır.

Kavuk liyakattir.
Dalkavuk, yalakalığın kurumsal sıfatıdır, haysiyetsizlik tıynetidir, bütün insani faziletlerden yoksun kişidir, saraylara konaklara yamanarak, padişaha, yüksek makam sahiplerine, zenginlere yardakçılık işidir. Her devrin mesleğidir ama, Osmanlı kökenlidir. Tanzimat'tan önceki dönemlerde erkekler genellikle kafalarına külah giyer, külahın üstüne tülbent sarar, tülbentin üstüne kavuk takar, kavuğa da sarık sararlardı. Kavuğun şekli, külahın tülbentin sarığın rengi, o kişinin hangi sosyal sınıftan, hangi meslekten olduğunu gösterirdi. Dalkavukların külah- tülbent-sarık sarması yasaktı, kavuğu çıplak kafalarına giymek zorundaydılar, bu yüzden dalkavuk denirdi. Dalkılıç (yalın kılıç), daltaban (yalın ayak) gibi, kavuksuz, çıplak kafa demekti... Çünkü, meslekleri gereği ayak öpmek üzere diz çöküp eğilirken, kavuklarını çıkarırlar, dalkavuk olurlardı. Kendi menfaatleri için ayağını öptükleri kişi, gün gelip kudretini kaybedince, hemen yeni efendinin ayağını öpmeye başlarlar ve mutlaka eski efendinin aleyhinde konuşurlardı. Şaklabanlık olsun, efendilerine komik gelsin diye takma isimler kullanırlardı, latife çelebi, kahkaha molla, sülün bey, çıplak kadı, kız pehlivan, hacı fışfış, hacı şamandıra, şapur çelebi, tahtakulak ağa, kocaburun ağa gibi, meşhur dalkavuklarımız vardı.

Padişah yeni dalkavuk arıyormuş, etrafa haber salın, kendine güvenen dalkavuk adayları huzuruma çıksın demiş. Kapıda kuyruk olmuş. Padişah dalkavuk adaylarıyla tek tek mülakat yapmış.
İlk gelene "sen dalkavuk musun?" diye sormuş.
- Evet efendim, dalkavuğum.
- Ama sen dalkavuğa hiç benzemiyorsun?
- Aman efendim, olur mu, ben sizden önce şu şu paşaların yanında şu kadar sene dalkavuk olarak çalıştım, tecrübeli dalkavuğum, isterseniz eskiden dalkavukluk yaptığım yerlerden referans getireyim.
"Olmadı" demiş padişah, dalkavuk adayını kovmuş.
Sırayla giren diğer adaylardan da hep aynı cevabı almış.
"Şurada dalkavuk olarak çalıştım, burada dalkavuk olarak çalıştım" filan... Padişah galiba istediğim gibi bir dalkavuk bulamayacağım diye düşünürken, en son aday huzura çıkmış.
"Sen dalkavuk musun?" diye sormuş.
- Evet efendim, dalkavuğum.
- Ama sen dalkavuğa hiç benzemiyorsun?
- Haklısınız efendim, dalkavuğa hiç benzemem.
- Şöyle bir baktım da, dalkavuğa biraz benziyorsun galiba?
- Haklısınız efendim, dalkavuğa biraz benzerim.
Padişah "tamam" demiş, "ben dalkavuğumu buldum!"

Dalkavukluk, dalkavukluk yapılan kişiye hiçbir şey kazandırmazdı ama, dalkavukluk yapan kişiye çok para kazandırırdı. Dalkavukların utanma duygusu olmadığı için, eskiden toplum içinde ayıp sayılırdı, iyi gözle bakılmazdı, dalkavukların dalkavuklukları saraylarla konaklarla sınırlı kalırdı, yapılan dalkavukluklardan milletin haberi olmazdı. Bugün artık o sınırları aştılar... Saraylara sığmıyorlar, televizyonlarda, gazetelerde milletin gözünün önünde dalkavukluk yapmaktan gurur duyuyorlar.

Kavuk'un emanetçisi Rasim Öztekin'i kaybetmek, toplumun her kesimine işte bu yüzden çok ağır geldi. Sanatta siyasette akademide medyada, kavuklular gidiyor birer birer... Dalkavuklara kalıyor ortalık.

Fosforlu Cevriye

Suat... 1901 yılında, Çamlıca'da büyük bir konakta dünyaya geldi. Osmanlı aydını ailede yetişti. Dedesi paşaydı. Babası hekimdi. Annesi, Abdülmecid'in mabeyincisi Kamil beyin kızıydı. Hatice Suat ismini verdiler. Suat, mutlu anlamına geliyordu ama, erkek ismiydi. Çünkü, ailenin ilk bebeği kızdı, ikincisinin erkek olmasını bekliyorlardı, o sebeple Suat ismini hazırlamışlardı, ikinci de kız doğunca, Hatice'yi eklemişler, Suat'tan vazgeçmemişlerdi. Gel gör ki, bütün ailede Suat diye çağrılmasına rağmen, nüfus memurlarını ikna edemediler, erkek ismi olduğu gerekçesiyle kimliğine kaydettiremediler, Hatice Saadet olarak çıkarabildiler.

Yazları Çamlıca'da, kışları Moda'da, özgür bir kız olarak büyüdü. Varlıklı ailesi sayesinde, evde, özel öğretmenlerden eğitim aldı. Fransızca, Almanca öğrendi. Matematik, müzik, felsefe dersleri aldı. Kitap kurduydu, okuma tutkusu zamanla yazma tutkusuna dönüştü, şiirler, öyküler kaleme almaya başladı. Nazım Hikmet hem komşuları, hem çocukluk arkadaşıydı, Suat'ın anlatım tarzını çok beğeniyor, onu yüreklendirmek istiyordu, henüz 16 yaşındayken yazdığı "Hezeyan" isimli şiirini Suat'a haber vermeden masasından aldı, *Alemdar* gazetesinde yayımlattı. Suat böylece Babıali'ye adım atmış oldu... Babasına ait daktilonun başından kalkmaz oldu, gece gündüz yazıyor, şiirlerini, öykülerini koltuğunun altına koyuyor, vapura atlayıp bizzat giderek, *Alemdar*'ın sayfalarında yer bulmasını sağlıyordu.
1921'de ilk romanı *Kara Kitap* basıldı, edebiyat dünyasında büyük ses getirdi, duyguyu okura aktarma kabiliyeti çok etkileyiciydi.
Gazeteci oldu, *Alemdar* gazetesi adına röportajlar yapmaya başladı, lisan bildiği için Lozan Konferansı'nı takip etti, yurtdışına gönderilen ilk Türk kadın gazeteci unvanını aldı. Peşpeşe romanlar üretirken, *Alemdar*'dan ayrıldı, *İkdam* gazetesine geçti, kadın sayfası hazırladı, kadın sorunları ve dünyadaki kadın hakları konusunda bilgilendirici, cesaret verici haberler yaptı.

Kaleminin gücü kadar güzelliği de dillere destandı, lacivert gözlü, etrafına ışık saçan bir kadındı, erkekler pervane oluyordu. Onlardan biri, Nazım Hikmet'ti. Suat için çıldırıyordu ama, aşkına karşılık bulamıyordu. Oturdu, özgür ruhlu Suat için "Gölgesi" isimli şiirini yazdı...

Ağlasa da gizliyor gözlerinin yaşını / bir kere eğemedim bu kadının başını / kaç kere sürükledi gururumu ölüme / fırtınalar yaratan benim coşkun gönlüme / ya bu kadın delidir / yahut ben çıldırmışım / hiç olmazsa hıncımı böyle alırım dedim / yolda mağrur uzanan gölgesini çiğnedim.

Nazım Hikmet'in kendisi için çaresizce şiir yazması, Suat'ın gururunu okşamanın dışında bir anlam ifade etmiyordu, ilerde gülümseyerek anlatacak, "isteyip de elde edemediği tek kadın bendim" diyecekti. Aşk için aradığı özellikler farklıydı. Ama, ruh ikizini bulması pek kolay olmadı. Üç kez evlendi, üç kez boşandı. Hep çok kısa sürmüştü. Mutlu olamadı. Berlin'e gitti, konservatuar eğitimi almaya başladı, Berlin Üniversitesi edebiyat fakültesine kaydoldu, roman üretmeye devam etti. Ağzında gümüş kaşıkla doğmuştu ama, sıkıntılı günler kapıdaydı... Osmanlı'nın yıkılışıyla beraber ailesinin maddi durumu altüst olmuştu, konaklar yalılar birer birer satılmış, elde avuçta ne varsa tükenmişti, dara düşmüşlerdi, o sırada babası kanser oldu, tedavi için kızının yanına Berlin'e gitti, orada vefat etti, Berlin'deki müslüman mezarlığına defnedildi. Suat, annesiyle birlikte Türkiye'ye döndü, bundan böyle hem kendisinin geçimini sağlamak, hem annesine bakmak zorundaydı.
Son Posta, Resimli Ay, Tan gibi sol görüşlü gazetelerde çalışmaya başladı, *Tan* gazetesindeyken Sovyetler Birliği'ne gitti, dönüşte kaleme aldığı dizi yazıyla "komünist" damgası yedi. Bu yaftalama nedeniyle gazetelerde artık iş bulamaz olmuştu. Matbaalar hükümetin tepkisinden korkuyor, romanlarını basmıyordu. *Yeni Edebiyat* dergisinde iş buldu, o derginin çatısı altında Sabahattin Ali, Abidin Dino, Orhan Kemal, Attila İlhan'la birlikte çalıştı.

Reşat Fuat'la orada tanıştı.
Mustafa Kemal'in teyzesinin oğluydu.
Annesi, Zübeyde hanım'ın kızkardeşiydi.
Berlin'de kimya mühendisi olmuş, sonra Moskova'ya giderek Lenin Akamedisi'nde okumuştu, Türkiye Komünist Partisi genel sekreteriydi, yasaklıydılar, yeraltında faaliyet gösteriyordu, *Yeni Edebiyat* dergisinde takma isimle yazılar yazıyordu. Karakolda işkence gördüğü anlarda bile Mustafa Kemal'in akrabası olduğunu söylemiyordu, idealistti, asla yardım istemiyordu.
Suat nihayet aradığı aşkı bulmuştu. Bir yıl kadar arkadaşlık ettiler, evlendiler. Bir yıl sonra tutuklandılar! Suat hamileydi, bebeğini düşürdü. Bir daha çocuk sahibi olamayacaktı. Aranan eşini saklamak suçundan (!) dokuz ay hapis yattı, çıktı. Reşat'a yedi yıl vermişlerdi. Suat'ın geçimini sağlamak için tek çaresi yine kalemiydi. Fosforlu Cevriye'yi o dönemde yazdı.

"Karakolda ayna var / kız kolunda damga var / gözlerinden bellidir Cevriyem / sende kara sevda var" başlıklarıyla dört bölümden oluşuyordu... Bir sokak kadınının yaşadıkları üzerinden, İstanbul'un arka sokaklarına ittirilen talihsiz hayatları anlatıyordu; raconlarıyla, argosuyla, sefaletiyle, trajedileriyle, toplumun suratına patlayan "sosyal gerçekçilik" tokadı gibiydi.

Henüz bebekken annesini babasını kaybeden, çocuk yaşlarının sahipsizliğiyle sokağa savrulan ve kirli bir hayat sürmek zorunda kalan Cevriye, namus kavramının bacak arasında değil, insanın ruhunda yattığını düşünen, cesur, hırçın, ağzı bozuk ama aslında tertemiz yürekli, güzeller güzeli bir kadındır. Bir gece hastalanır, cayır cayır ateşle yanarken, köprüaltında bir kayığın içine sığınır, baygın düşer. Gizemli bir adam Cevriye'yi o haldeyken tesadüfen bulur, kucaklayıp evine götürür, çorba yapar, ilaç verir, iyileşene kadar bakar, merhametle insanlık gösterir. Kayıkhaneden bozma tek göz evin perdeleri sıkı sıkıya kapalıdır, tek başına yaşayan gizemli adam geceleri sessizce ayrılır, sessizce gelir. Cevriye karanlık adamlara alışıktır ama, böylesini ilk kez görmüştür, son derece naziktir, sen bile demez, siz diye hitap eder, Cevriye'nin ne iş yaptığını bildiği halde, en ufak bir çirkin talepte bulunmaz, hanımefendi olarak davranır, hep saygılıdır, masası kitaplarla evraklarla doludur, notlar alır, evden giderken o

notları yanında götürür, yüksek eğitimli biridir ama, kimdir, asla söylemez, Cevriye'nin meraklı sorularına cevap vermez, hatta ismini bile söylemez. Cevriye sırılsıklam âşık olur... İyileştikten sonra evden ayrılmak istemez, "yine gelebilir miyim?" diye sorar, gizemli adam "niçin, ne gerek var" cevabını verir. Buna rağmen, Cevriye eve gelip gitmeye devam eder, adamı görmeden gün geçiremez haldedir.
Derken bir gün, uyuşturucu iftirasıyla Cevriye'yi hapse atarlar, araya hayli zaman girer, serbest kalıp, koşa koşa eve geldiğinde, gizemli adamın artık orada yaşamadığını görür. Evde Kerim isminde biri vardır, adamın arkadaşıdır, telaşla evrakları kitapları toplarken bulur. Meğer, gizemli adam tutuklanmıştır, eğer evindeki evraklar devletin eline geçerse, gizemli adamın idama mahkum edilmesi kaçınılmazdır. Cevriye'nin yüreğine ateş düşer, ne yapıp edip âşık olduğu adamı kurtarmalıdır. Kerim'le birlikte evrakları sandala yükleyip açık denize atmak üzere uğraşırlarken, polis basar, Cevriye çılgıncasına kürek çekip uzaklaşmaya çalışırken, yüzüne fener tutulur, sandal devrilir, Cevriye denize düşerken kafasını kayaya çarpar, bayılır, ağır ağır suyun derinliklerine doğru giderken yakamozlar parlamaktadır.

Fosforlu Cevriye'nin ismini bile söylemeyen o gizemli adam, aslında... Mustafa Kemal'in teyzeoğlu, Zübeyde hanım'ın kız kardeşinin oğlu, Suat'ın eşi, Reşat Fuat'tan başkası değildi.

1940'ta polis tarafından aranan Reşat Fuat, Tophane'yle Kuledibi arasında bir gecekonduda saklanmaktaydı, o dönemde gerçekten tenhada baygın halde yatan bir sokak kadını bulmuştu, kadın hastaydı, cayır cayır ateşler içindeydi, kadını kucaklayarak saklandığı eve götürmüş, iyileşinceye kadar bakmıştı, mecburen tedbirli davranarak, meraklı sorularına cevap vermemişti. Kadın iyileştikten sonra eve gelip gitmeye devam edince, kimliğinin açığa çıkmasından endişe etmiş, adresini değiştirmişti.
Ve, bu yaşadıklarını eşi Suat'a anlatmıştı... Suat da Fosforlu Cevriye'yi işte bu yaşanmışlık temeli üzerine oturtup, gerisini muhteşem hayal gücüyle örmüştü.

1950'de Demokrat Parti iktidara geldi, af çıkarıldı. Reşat serbest bırakıldı. 1951'de yine tutuklandı. Suat'ın dayanacak gücü kalmamıştı.

Paris'e, ablasının yanına gitti. 12 yıl boyunca, 1963'e kadar orada kaldı. 1963'te Reşat bırakıldı. Suat yurda döndü. Nihayet çile bitti diye düşünüyorlardı ama, sadece beş yıl huzur içinde yaşayabildiler, Reşat kalp krizi geçirdi, vefat etti.

Suat üretmeye devam etti. Roman üstüne roman yazdı. "Komünist" damgası yediği için, "vatan haini" muamelesi gördü, Türk edebiyatının en önemli kalemlerinden biri olmasına rağmen, basın camiasında sakıncalı kabul edildi, ambargo uygulandı. Ama, Fosforlu Cevriye bu ambargoyu yıktı geçti... 1959'da filmi çekildi, Neriman Köksal canlandırdı. 1969'da tekrar çekildi, Türkan Şoray canlandırdı. 1972'de tiyatroda sahneye konuldu, Gülriz Sururi canlandırdı. Suat'ı yok saydılar ama... Fosforlu Cevriye, hem Türk edebiyatında, hem Türk sinemasında, hem Türk tiyatrosunda efsane oldu.

Varlıklı bir ailenin kızı olarak bir eli yağda bir eli balda dünyaya gelen Suat, yoksulları savunduğu için, eşitlikçi görüşleri nedeniyle, hayatı boyunca "suçlu" gibi gözaltında tutuldu, ömrünün son demlerinde telif hakkından gelen üç beş kuruşla boğaz tokluğuna yaşadı. Dayatmalara direndi. Görüşlerinden vazgeçmedi. Tehditlere pabuç bırakmadı. Paraya pula, asla teslim olmadı. İnsan onurunu hep önde tuttu. Şişli'de kirasını zor ödediği, izbe bir evde kalıyordu, bir zamanlar eşi Reşat Fuat'ı sakladığı gibi, devrimci gençleri koruyor kolluyor, saklıyordu, evinde kalan gençlerden biri Deniz Gezmiş'ti. Sağlık sorunları nedeniyle gözleri görmez olmuştu, yine de yazmaya, üretmeye devam ediyordu. *Kara Kitap, Ne Bir Ses Ne Bir Nefes, Hiçbiri, Ahmet Ferdi, Behire'nin Talipleri, Fatma'nın Günahı, Ben Mi, Buhran Gecesi, Gönül Gibi, Emine, Hiç, Çılgın Gibi, Yalının Gölgesi, Ankara Mahpusu, Fosforlu Cevriye*... Müthiş eserler bıraktı. 1972'de vefat etti. Feriköy mezarlığında, Reşat Fuat'ın yanında toprağa verildi.

Erkek adı taşıyan, tabuları yıkan, cesur bir kadındı.
Yok sayılmaya çalışılan ama, daima varolmayı başaran bir kadındı.
Karalandıkça parıldayan bir kadın.

Çünkü... "Fosforlu Cevriye" denilen aslında, Mustafa Kemal'in, mübarek annemiz Zübeyde Hanım'ın, Nazım Hikmet'in, Sabahattin Ali'nin, Orhan Kemal'in, Deniz Gezmiş'in, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan sancılı kuşağın özetidir. Çalkantılı siyasi tarihimizin, demokrasi mücadelemizin, her dönemde iktidara yalakalık yapan medyamızın kronolojisidir. Şahane kadınlar Neriman Köksal'ın, Türkan Şoray'ın, Gülriz Sururi'nin kadrajında yeraldığı Türkiye fotoğrafıdır. Ve... Erkek ismi taşıdığı için doğumundan itibaren ismi bile yok sayılan Suat'ın, ölümünden 50 yıl sonra bile erkek egemen Türkiye'yi hâlâ ne kadar gerçekçi gözlemlediğinin, ne kadar başarılı anlatabildiğinin kanıtıdır.

Hanri

1937 yılıydı.
Atatürk, Aydın'daydı.
Nazilli Sümerbank Fabrikası'nın açılışını yapmıştı, askeri tatbikatları izlemek üzere trenle Ortaklar'a gelecekti, bugün meşhur çöp şişleriyle tanınan Ortaklar, o zamanlar 40 haneli küçücük köydü.
Hanri orada yaşıyordu.
Yedi yaşındaydı.
Babası incir kooperatifinin katibiydi. Aslında, Yunan işgali sırasında İzmir'de yaşıyorlardı, 1492'den beri, 500 yıldır İzmirliydiler, babası Alsancak Garı'nın katibiydi, musevi olduğu için görevden almamışlardı, bütün gayrimüslimlerin işgale sessiz kalacağını düşünüyorlardı, halbuki Hanri'nin babası Kuvayı Milliyeciydi, her akşam arkadaşlarıyla sohbet ediyormuş gibi aynı kahveye gidiyor, Kuvvacılarla buluşuyor, Yunan ordusunun Alsancak Garı'ndan yaptığı silah ve asker sevkiyatlarını aktarıyordu. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Ortaklar'a taşındılar, gencecik Türkiye Cumhuriyeti'nin ihracat hamlesi başlamıştı, kooperatiflerle üretim patlaması yaşanıyordu, babası incir kooperatifinin katibi olmuştu. Okuryazar oldukları için, istasyon müdürü ve öğretmenle birlikte Atatürk'ü karşılama heyetindeydi. Hanri ağlamaya başladı, "ben de geleceğim, beni de götür" diyordu. Doğup büyüdüğü evde Atatürk'ten sevgiyle saygıyla bahsedilmeyen gün olmadığı için, babasının ceketinin eteğine yapışmış, ortalığı ayağa kaldırıyordu, illa görmek istiyordu. Babası peki dedi, elele tutuştular, karşılamaya gittiler.
Akşam çökmüştü, hava kararmıştı.
Tren geldi.
Atatürk istasyona indi.
Sadece Ortaklar değil, civardaki bütün köyler istasyona akmıştı, iğne atsan yere düşmezdi, sevinçle, coşkuyla alkışlıyorlardı. Atatürk konuşma yapmaya başladı. Çıt çıkmıyordu, herkes can kulağıyla dinliyordu. Hanri babasının elini bıraktı, usul usul Atatürk'e yaklaştı. Atatürk küçük adamın saçlarını okşadı, konuşmasına devam etti,

konuşmasını bitirince elinden tuttu, babasına da "gel" manasında eliyle işaret etti, trene yürüdü. Atatürk'ün vagonuna bindiler, Hanri'yi masasına, karşısına oturttu, çevresindekilerle sohbete başladı, rakı ve leblebi getirdiler, leblebi kasesini şöyle hafifçe gülümseyerek Hanri'nin önüne uzattı, Hanri hepsini yedi, yeni bir kase geldi, Hanri leblebileri avuçladı, cebine koydu, üçüncü kase geldi, Hanri onları da cebe indirdi, çünkü beş kardeştiler, fırsat bu fırsat kardeşlerine de leblebi götürmek istemişti, Atatürk bir yandan çevresindekilerle sohbet ediyor, bir yandan gözucuyla gülümseyerek izliyordu. Bir ara Hanri'ye döndü, "adın ne?" diye sordu, "Hanri" cevabını aldı, "okul nasıl?" diye sordu, "neler öğreniyorsunuz?" diye sordu, "okulda bir eksiğiniz, ihtiyacınız var mı?" diye sordu, Hanri hepsini tek tek cevapladı, ama o küçücük yaşında bile çok dikkatini çeken bir şey olmuştu... "Hanri"yi duyduktan sonra "niye Ahmet değil, Mehmet değil" diye sormamıştı, "Rum musun, Yahudi misin" diye sormamıştı, bu maalesef çok sık yaşadıkları bir konuydu, o kısacık hayat tecrübesinde bile, kendisini ilk defa Atatürk'ün yanında azınlık olarak hissetmemişti.

"Ben işte o gün Türk oldum" dedi.

Hanri Benazus.

1930'da İzmir'de doğdu, İzmir Atatürk Lisesi'nde okudu, çıraklıktan başladı, Türkiye'nin ilk beyaz et entegre tesislerinden birini kurmayı başardı, İzmir'in en önemli işadamlarından biri oldu, Altay'ın başkanlığını yaptı, 80'li yılların sonlarında fırtınalarla geçen çalışma hayatından çekildi, kendisini Atatürkçülük felsefesine adadı.

Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük Atatürk fotoğrafları koleksiyonuna sahipti. Türkiye Cumhuriyeti devletinin arşivinde bile Hanri Benazus'un koleksiyonundaki fotoğraflar yoktu. 30 bine yakın Atatürk fotoğrafı topladı. 10 binden fazlasının künyesi vardı, nerede, ne zaman, kim tarafından çekildiği belli, geriye kalan 20 bin fotoğrafın yeri ve takvimi belirsizdi. Fotoğraflar bankaların kasalarında özel koruma altında saklanıyor, 100 yıl önce çekilerek basılmış fotoğraflar bozulmasınlar diye özel havalandırma, özel ilaçlamalar yapılıyordu.

"İlk satın aldığın fotoğrafı hatırlıyor musun ağabey?" diye sormuştum, bugün gibi hatırlıyordu... Yazının başlığında en solda gördüğünüz fotoğraftı. 1947 yılında, henüz 17 yaşındayken almıştı, o zamanlar çalıştığı yerde aylık maaş almıyordu, haftalık alıyordu, yoksulluk dönemiydi, her kuruşa ihtiyacı vardı ama, boğazından kesti, bu fotoğrafa bir haftalığını verdi. Atatürk'ün 23 Eylül 1925'te Reşitpaşa Vapuru'nda çekilmiş fotoğrafıydı, güvertedeki rüzgârdan saçları savrulmuştu.

Atatürk fotoğrafı satın almak için günübirlik ABD'ye bile gidip geldi! 1984 yılıydı, bir Amerikalı fotoğrafçıdan telefon geldi, New York'tan arıyordu, Manhattan'da 42'nci Cadde'de dükkânı vardı, "Atatürk fotoğrafları biriktiğinizi duydum, benim elimde iki fotoğraf var, sanırım bugüne kadar dünyada hiç kimse görmedi" dedi. Meğer, o fotoğrafçının babası gazeteciydi, 12 Ekim 1921'de Ankara'ya gelmiş, Atatürk'le Çankaya Köşkü'nde röportaj yapmıştı, ortada ve sağda gördüğünüz fotoğrafları çekmişti, bu kareler hiç yayınlanmamıştı, orijinal cam negatifleri oğlundaydı. Hanri Benazus şüphelendi, acaba dolandırıcı mı diye düşündü, bütün imkânlarını devreye soktu, araştırdı, evet doğruydu, fotoğraflar hem orijinaldi, hem bugüne kadar hiç görülmemişlerdi. İşini gücünü bıraktı, ilk uçağa atladı, Zürih üzerinden New York'a uçtu, LaGuardia Havalimanı'na indi, taksiye bindi, 42'nci Cadde'ye gitti, çantayla getirdiği parayı fotoğrafçıya elden teslim etti, fotoğrafçı öyle istemişti, cam negatifleri aldı, hemen kapıdan taksiye bindi, LaGuardia Havalimanı'na gitti, ilk uçağa atladı, Türkiye'ye döndü.

(Kaç paraydı? Gülümsemişti, "miktar olarak küçük çaplı bir servetti ama, Türkiye'ye kazandırdığım o fotoğrafların karşılığı olarak para nedir ki" demişti.)

Ömrü boyunca bir kare fotoğrafı bile satmadı, asla.
Yurtiçinde yurtdışında Atatürk fotoğrafları sergileri açtı. Kitaplar yazdı, konferanslar verdi. Bütün birikimini, bütün imkânlarını, bütün vaktini, toplumu Atatürk fotoğraflarıyla buluşturmak için harcadı. Maddi manevi, en ufak bir beklentisi yoktu. Sergilerde isminin kullanılmasını bile talep etmiyordu, vatandaşlarla Atatürk buluşsun benim için fazlasıyla yeter diyordu.

93 yaşındaydı, kendisini kaybetmeden sanırım bir hafta önceydi, sırada başka ne var ağabey diye sormuştum... "Atatürk'e borcum var Yılmaz" demişti, "O'nun sayesinde Türk oldum, O'nun sayesinde onurlu yurttaş oldum, ömür biter, borcum ödenmez."

Koleksiyonunu 2021 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağışladı. 2024 yılında vefat etti. Altındağ Musevi Mezarlığı'na defnedildi.

"Ne mutlu Türküm diyene" kavramının vücut bulmuş haliydi.

Kız kısmı

2007 yılıydı.
Bölücü örgüt gemi azıya almıştı.
Kuzey Irak'tan sızdılar, Şırnak'ta pusu kurdular, 13 şehit verdik.
Biri, onbaşı Kasım Aksoy'du. Şanlıurfalıydı. 22 yaşındaydı. Vatani görevine gelmeden önce pamuk toplama işinde ırgatlık yapıyor, ekmeğini kozadan çıkarıyordu. Davul zurnayla askere uğurlanmış, ağıtla dönmüştü. Onbaşı Kasım'ın cenaze töreni, binlerce şehit veren Türk halkının zihnine mıh gibi çakılmıştı, hepimizin hafızasına bambaşka kazınmıştı. Çünkü, iki kızı vardı. Zeliha iki yaşındaydı, çorabı yırtıktı. Güneş üç yaşındaydı, ayakkabısı bile yoktu, yalınayaktı, minicik parmakları soğuktan morarmıştı. Şehit cenazelerini adeta kanıksayan Türkiye, gariban onbaşı'nın emanetleriyle, yoksul yavrularının fotoğraflarıyla, memleketin utancıyla sarsılmıştı.

AKP hükümeti ABD'den korkuyordu, Kuzey Irak'a girmek istemiyordu, şehitler unutulsun geçsin gitsin diye işi ağırdan alıyordu, sınırötesi harekât için tezkere çıkarmıyordu. Asrın liderimiz, Kuzey Irak'a girelim diyenlere akıl öğretiyordu, "Kuzey Irak'ta 500 terörist var, Türkiye'de dağlarda 5 bin terörist var, buraları halledildi mi ki, oradakilerle uğraşma sefahatine gelinecek" filan diyordu. AKP'nin onur konuğu yaptığı, Türkiye seninle gurur duyuyor diye ayakta alkışladığı Barzani efendi, Türkiye'yi tehdit ediyordu, "sınırı geçerseniz, savaş anlamına gelir, karşılık veririz" diyordu. Şak... Yine Kuzey Irak'tan sızdılar, Dağlıca'yı bastılar, 12 şehit daha verdik.

Öfke doruktaydı.
AKP mecbur kaldı.
Nihayet tezkere çıkarıldı, Kuzey Irak'a girdik.
Avrupa Birliği'nden Birleşmiş Milletler'e kadar hepsi itiraz etmişti, hatta Avustralya bile Türkiye'yi kınamıştı, ABD yönetimi "derhal geri çıkın" diye bastırıyordu, AKP hükümetinin dik duramayacağı

çok belliydi, zaten tezkereyi ahalinin gazını almak için çıkarmışlardı, kapsamlı harekâta izin vermek istemiyorlardı, girmemizle çıkmamız bir olacaktı, PKK kamplarını temizlemek için çok az vaktimiz vardı.

Harekatın adı, Güneş'ti.
Şehit onbaşı Kasım'ın kızının adı verilmişti.

Irak topraklarında 27 şehit daha verdik.
Biri, binbaşı Zafer Kılıç'tı.
Elazığlı'ydı. 38 yaşındaydı. 18 Mart'ta Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü'nde dünyaya gelmişti, babası bu yüzden Zafer adını koymuştu. Bordo bereliydi. Sayısız çatışmaya girmişti, öyle üç beş değil, 87 ödülü vardı. Judocuydu, madalyaları vardı. Kayakçıydı, madalyaları vardı. Siirt Komando Tugay Komutanlığı'nın subayıydı.

Kuzey Irak öksüzü Güneş'in adı, terörle mücadele tarihimize geçerken... Kuzey Irak şehidi Zafer Kılıç'ın adı, Siirt'te yaşatıldı. O dönem Galatasaray ikinci başkanı olan işadamı Adnan Öztürk, Siirt'e Türkiye'nin ilk spor lisesini yaptırdı, milli eğitime bağışladı, bu liseye Şehit Zafer Kılıç adı verildi.

Şehit Zafer Kılıç Spor Lisesi sadece Siirt'e değil, bütün bölgeye hayat verdi, yatılıydı, bölgede yaşayan spora yetenekli çocuklarımız parkurlarda/parkelerde uygulamalı sınava alınıyor, seçiliyor, hem lise eğitimi, hem spor eğitimi veriliyordu. Spor lisesinin tuvaletlerine kadar temizliği, şehit binbaşı Zafer Kılıç'ın Siirt Komando Tugayı tarafından yapılıyordu, çocukların tatlıları, pastaları, börekleri, her öğlen, her akşam, tugaydan geliyordu.

Şehit Zafer Kılıç Spor Lisesi hemen meyvelerini verdi. Fırsat eşitliğinden faydalanan okulun öğrencileri voleyboldan basketbola, hentboldan judoya, aklınıza gelen her spor branşında madalya toplamaya başladı. O öğrencilerden biri, Evin Demirhan'dı... Dokuz çocuklu yoksul bir ailenin kızıydı. Çıtı pıtı, minicik bir kızdı. Ama, Allah vergisi, yakıcı bir kuvveti vardı. Hangi branşı seçti biliyor musunuz... Güreş!

Evet, Şehit Zafer Kılıç Spor Lisesi öğrencisi Evin, kadınların adeta yok sayıldığı, ikinci sınıf insan sayıldığı memlekette, erkek sporu olarak bilinen, er meydanı denilen, ata sporunu seçti. Seçmekle kalmadı... Henüz 15 yaşındayken Türkiye şampiyonu oldu, ay yıldızlı milli formayı giydi, Türk spor tarihinde bir ilk'e imza attı, yıldızlar kategorisinde Avrupa Şampiyonu oldu.

Aslına bakarsanız, ağır mahalle baskısına maruz kalmıştı, "kız kısmı" güreşir mi diyorlardı, spor lisesindeki antrenörü sahip çıkana kadar spor ayakkabısı bile yoktu, eşofmanı yoktu, ağabeyleri sporcu olmasına, güreşi meslek olarak benimsemesine, "kız başıyla" kamplara turnuvalara gitmesine karşı çıkıyorlardı, şehir dışına gitmesini istemiyorlardı, hatta ailesinden hiç kimse onu güreşirken seyretmemişti, ne annesi gelmişti, ne babası... Sadece rakipleriyle değil, erkek egemen hayatın zorluklarıyla da güreşiyordu. Mindere tutkuyla bağlıydı, madalyaları toplamaya başladı, Avrupa Şampiyonu oldu, kazandığı para ödülleriyle ailesinin geçimine katkı sağlamaya başladı, kulübünden aldığı aylık 300 lirayı mesela, üniversitede okuyan ağabeyine gönderiyordu.

Evin'in bu insanüstü başarı öyküsü, bu peri masalı, İnan Temelkuran ve Kristen Stevens tarafından "Siirt'in Sırrı" adıyla belgesel film haline getirildi.
İzmirli yönetmen İnan Temelkuran, İspanya'da en iyi belgesel ödülü almış, Bornova Bornova filmiyle Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde en iyi film ödülü kazanmıştı. Eşi Kristen Stevens ise, Amerikalı görüntü yönetmeniydi.
Siirt'in Sırrı belgeselinde, Evin'in varolma mücadelesi ve dünya şampiyonu olma hayali anlatılıyordu. Maalesef, sinema salonlarında yer verilmedi, TRT alaka göstermedi, özel televizyonlar ise zaten tırışkadan teyyare, böylesine mucizevi bir öyküden hiç etkilenmediler, yayınlamak için üste para istediler. Ama... Adana Altın Koza Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülü aldı, izleyenleri öylesine etkiledi ki, sırf bu belgesel için bir ödül daha yaratıldı, Evin Demirhan'a Jüri Özendirme Ödülü verildi. Yetmedi... Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Belgesel Film Ödülü aldı.

Evin de başarılarına başarı eklemeye devam etti.
23 yaşaltı kategorisinde Avrupa Şampiyonu oldu.
23 yaşaltı kategorisinde Dünya Şampiyonu oldu.
Büyükler kategorisine geçti, daha şimdiden hem Avrupa şampiyonasında, hem dünya şampiyonasında üçüncü olmayı başardı.
Bugüne kadar kazandığı toplam 17 madalyayla, Türk kadın güreşinde, Avrupa ve dünya şampiyonalarında en fazla madalya kazanan sporcumuz oldu. Olimpiyatlara katılma hakkı kazandı. Evet... Sadece minderdeki rakiplerini değil, erkek egemen hayatı da tuş etmeyi başaran Evin'imiz, 2020 Tokyo Olimpiyatı'nda olimpiyat madalyası için, İstiklal Marşımız için mindere çıktı.

Bir gazeteci olarak değil, bu ülkenin sıradan yurttaşı olarak, bir kız babası olarak, darmadağın olan duygularıma hakim olamıyorum.
Bu yazıyı kaleme alırken hissettiğim üzüntüyü, öfkeyi, hüznü, kederi, coşkuyu, gururu, sevinci, mutluluğu kelimelerle tarif edemiyorum.

Hayatlarını hiçe sayan onbaşı Kasım'ın, binbaşı Zafer'in Türkiye'yi var etme çabası, dönüp dolaşıp, kardelenimiz Evin'de çiçek açtı.

Zor topraklar burası. Kanla sulanıyor. Sadece bir evladı yeşertebilmek bile işte bu kadar cana, bu kadar acıya, bu kadar yıla maloluyor. Ama, sadece o bir evlat bile, işte böyle dünyaya bedel oluyor.

Seni seviyoruz Evin.
Yen, yenme, farketmez, orada olman fazlasıyla yeter.
Varlığınla onur duyuyoruz.

Kaya sınıfı

"Bizde babamın evidir, koruyayım kültürü yok, İstanbul böyle gitti. İstanbul geri kalmış bir memleketin şehri.
Dünyanın en güzel şehirlerinden biriydi, canına okudular."

"İstanbul belediyesi 1969'da benden bir koruma planı yapmamı istemişti, iki sene çalıştım, ev ev, yapı yapı çalıştım, Boğaz, Suriçi, Haliç, Galata, Üsküdar, Kadıköy, neleri korumak gerekiyor, tek tek çıkardım, bugün benim 'korunsun' dediğimin yüzde biri bile yok, kalanlar da saraylar, camiler, türbeler, gerisi yok."

"Mimar Sinan Camisi yaptılar, böyle camilere Sinan ismini vermek bile Mimar Sinan'a hakaret, Sinan çok yetenekli bir adamdı, bunlarınki hep kopya, hep kötü taklit, utanç verici... Çamlıca'ya inşa edilen camiyi konuşmaya bile değmez, Sultanahmet'in kopyası, cami dediğin cemaat uğradığı zaman cami olur, dağa tepeye cami yapılmaz, Anadolu'yu dolaşın, bulamazsınız."

"Restorasyon, ancak ideal tarih bilinciyle mümkün olur, kendimizi kandırmayalım, bu bilinç bizde eskiden de yoktu, padişah bile babasının yaptırdığı evi yıkar, kendisininkini yapardı, yıka yıka giderdi, Topkapı da buna dahildir, göçerliktir bu."

"İstanbul'da artık plan yapılamaz, dünyada da bu kadar büyük şehri planlayamazsınız, çareyi Anadolu'da aramalı, Anadolu şehirlerini eğitim ve sanayiyle cazibe merkezi haline getirmeli."

"Toplumda kültür yok, 200 küsur üniversite var ama, hoca yok, cehalet kurbanı olarak devam ediyoruz, vasatlık her yerde."

"Bir kültürün birikmesi, bakkaldan mal almaya benzemez. Kentli olmak, kente her taşınanın kentli olduğu anlamına gelmez. Kentli olmak, çağdaş uygarlığı bütünüyle olmasa bile, biraz anlamış olmak demektir."

"Beştepe'ye yapılan sarayla ilgilenmedim bile, mimari olarak iyi isimlerle çalışmıyorlar, değerlendirmesi yapılacak bir şey değil, zaten orada asıl mesele yeşili yok etmiş olmak!"

"En tehlikeli şey inşaatçılıktır, çünkü inşaatçı aslında bir şey üretmez, arkasında entelektüel bir gelişme yoktur. İktidar, eğitime-sanayiye para harcayacağına, ekonomiyi inşaata indirgiyor, halkı istismar ediyor, cahil bir kitle para kazanmış oluyor, bu kadar, inşaatçılık ülkeyi batıracak."

"İşe gitmek için her gün yolda üç saat kaybediyorsan, geri kalmış bir şehirde yaşıyorsun demektir."

"Eski Türkiye daha namusluydu. Şimdi namussuz demek istemiyorum, ama cahil olduğu için kolayca kötülük yapabiliyor, haksızlık, adaletsizlik, cahilliğinden kaynaklanıyor, bir gün sonrasını düşünmediği için böyle oluyor."

"Bu ülkede ağaç ve orman katliamı var, su katliamı var, insan ve özellikle kadın katliamı var, hepsinin üzerinde, hayvanlarıyla birlikte doğa katliamı var, kent yaşamı katliamı var."

"Atlı bozkır göçerleri yağmayla yaşardı, fethettikleri toprakları yağma ederler, halkı esir alırlardı, biz de kendi kentlerimizi yağma ediyoruz, atlı bozkır göçerleriyle atsız göçerlerin yağması arasında pek bir şey değişmedi, kentlerimizi yağmalıyoruz, içine de kendimizi hapsediyoruz."

"Türkiye cehaletiyle övünen bir ülke."

"Türkiye, tarihi hastalığı olan cehalet ve yolsuzlukla savaşıyor. Bu savaşı halk, kendine karşı yapıyor."

"İster cumhurbaşkanı seçmek, ister kadınları boğazlamak, ister tarihi ve doğal çevreyi yok etmek, ister ağaç kesmek, ister hırsızlık yapmak, ister tarih bilmeden onunla övünmek, ister dindar olmadan dini istismar etmek... Hepsi cehalete dayalıdır."

"Bürokrasinin cahiller elinde toplanması, hastalık alametidir. Çağdaş hiçbir ülke cahil kadrolarla idare edilmez."

"Eğitimin her düzeyde çökmesi, hastalıktır."

"Düşünenler çoğalmadı ve utanmıyoruz. En çok ölüleri, cenazeleri, camileri, AVM'leri, borsaları, gökdelenleri, yolları, sarayları, otomobilleri düşünüyoruz. Cahil halkın seçtiği insanlar da cahil oluyor, planlama yok, çünkü planlama yapacak adam işbaşına getirilmiyor, önce yağma yapılıyor, sonra plan yapılıyor, birisi oy almak istiyor, öbürü ev sahibi olmak istiyor, bu ikisi birbirleriyle çok iyi örtüşüyor!"

"Türkiye'de felsefe olmadığı için, eleştiri kavramı gelişmedi, az gelişmiş toplumda eleştiri yaptığı zaman, küfür etmiş sayılıyorsun!"

"Türkiye Cumhuriyeti, İslam toplumları tarihinde gerçekleştirilen en büyük uygarlık projesidir. 20'nci yüzyılın en büyük toplumsal devrimi, Türk devrimidir. Şimdilerde ise maalesef, İslam toplumlarının çağdaş dünyayla sürüp giden uyuşmazlığı, Türkiye'ye de bulaştırıldı."

"Atatürk 'benim tek mirasım akıl ve bilimsel düşüncedir' demiş, hiçbir devlet adamı veya devlet kurucusu böyle bir şey söylememiş, biz ise Atatürk'ü reddeden profesörler yetiştirdik!"

"Emperyalizm ve ulaklarının en büyük çabası, Türkiye devriminin yaşamsal kavramlarının içini boşaltmaktır, bunun aracı olarak da Cumhuriyet simgelerini yok etmektir. Ama yine de Atatürk'ü savunmak gereksizdir, çünkü Atatürk erişemeyecekleri yüksekliktedir!"

"Türk aydını, Amerikan sömürgeciliği ve kırsal kültür tarafından esir alındı, olan bitenler ahlaki ve entelektüel iflastır, aydınlar doğrudan katılmıyor olsalar da, toplumu saran ahlaki çöküntüyü sanki normal bir olguymuş gibi izlemekle yetinerek, hoş göstererek, ona ortak oluyorlar."

"Bugünkü kaos, Batılı emperyalistlerin her zaman destekledikleri ortaçağda kalmış, ilkel ve tavizci bir İslamcı hareketin başarısıdır. Fakat, İslami bir başarı değildir. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı sonrasını Batı'nın piyonu olarak oynamanın cezasını çekiyor."

"AKP bir sultan yetiştirme tuzağı olarak çalıştı.
Peki ya CHP, demokrasiyi ve cumhuriyeti korumak adına ne yaptı?"

"Oysa bu toplumda, hangi koşullarda olursa olsun, insanlık için düşünüp çalışacak çok insan olduğunu Kurtuluş Savaşı'nda öğrendik. Günümüzde de varlıklarıyla geleceği hazırlayan milyonlar var. Sesleri az ya da çok çıkabilir, düşünceleri bulanık olabilir, ama çağdaş dünyanın ortaklarıdır, bu ülkenin dünyayla er geç buluşacağı tek yol, çağdaş uygarlık yoludur."

"Bilinçlendirmek, uygarlık sorumluluğudur. Aklımız, eğitimimiz, bilgimiz oranında çevremizi aydınlatmak zorundayız. Bu küçük aydınlık odakları, toplum sinerjisini, toplumun gelecek umutlarını korumaya yardım edecektir. Bu, çağdaş bir insani dayanışmadır. Evrensel ve bilimseldir. Politik değildir."

"Türkiye'yi ancak 'kaya sınıfı' kurtarabilir... Bir şelale düşünün, arkada kayası var, önde sular akıyor, bu evrim sistemi içinde, önden akan sularda bazı insanlar gelip geçiyor, kaya sınıfı ise daima yerinde duruyor. Kaya sınıfı olarak, lise veya üniversite eğitimi görmüş, ailesini geçindirmek için yaşamın sağladığı bütün olanaklara tutunmuş, alt gelir seviyesine sahip, kadın-erkek, evli-bekar, yaşı 50'liyi geçmemiş sınıftan söz ediyorum. Bu kaya sınıfı, Türkiye'yi çağdaş dünyaya en çok yaklaştıran gruptur, Türkiye'nin ayakta kalmasını sağlayan sınıftır. Çünkü, bu kaya sınıfının temel amacı, hayatı olduğu gibi kabul etmektir. Politik ideolojileri yoktur, partilerle ilişkileri çok zayıftır, dinle ilişkileri yoktur, önyargıları yoktur, yaşayabildikleri bütün çağdaş değerlere yakındırlar, toplumdaki politik çatışmaların tarafı değillerdir, toplumun bilinçli fakat tarafsız üyeleridir, güncel politik kavgalarla, politik ve dini kinlerle, politikacıların temel konu yaptığı giyim-kuşamla sorunları yoktur. Aslında bu davranış, Cumhuriyet'i tanımlayan temel davranıştır. Bu grup halk, dünyanın gidişatına uygun doğal bir hayat yaşar, politik kavgalara girmez. Kaya sınıfı, Cumhuriyet'in yarattığı bir yapıdır. Evrimin Türk tarihindeki başarısıdır. Kaya sınıfı, dünyaya her noktasından tutunarak, Türkiye'yi çağdaşlaşma yoluna çeker."

Profesör Doğan Kuban.

Adeta kutup yıldızı gibi takip ettiğimiz yön gösterici düşünceleriyle, zihin dünyamızı inşa eden mimardı. Umutlarımızı koruyabilmemiz için, son nefesine kadar uygarlık sorumluluğuyla çabaladı. Güle güle değerli hocam... Bu ülkenin dünü ve bugünü çok farkında olmasa bile, yarınları size minnettar.

Masal prensesi

Laureus Dünya Spor Akademisi var. Merkezi İngiltere'de... Dünyanın en büyük markaları tarafından sponsor olarak destekleniyor. Laureus, antik dönemlerde defne yapraklarından yapılan ve kralların, kraliçelerin başına takılan "taç" anlamına geliyor. Bu Akademi, her yıl dünyanın en iyi sporcularına "taç" takıyor. "Spor Oskarı" kabul ediliyor.

Laureus'un Başkanı, Amerikalı efsane atlet Edwin Moses... Dünyaca ünlü spor yazarlarından oluşan seçici kurulu var; adayları belirliyor. Bir de jürisi var; kazananları seçiyor. Jüride, Beckenbauer, Boris Becker, Sergei Bubka, Bobby Charlton, Nadia Comaneci, Emerson Fittibaldi, Michael Jordan, Kip Keino, Martina Navratilova, Mark Spitz, Katarina Witt, Pele var... Kazananlara, dünyanın en prestijli ödülü, "Laureus Heykeli" veriliyor.

Laureus Akademisi'nin bu yıl (2008) "dünyada yılın erkek sporcusu" adayları şunlar: Roger Federer, dünyanın bir numarası, İsviçreli tenisçi... Kenenisa Bekele, dünya ve olimpiyat şampiyonu Etiyopyalı atlet... Usain Bolt, anlatmaya gerek yok... Lionel Messi, Arjantinli futbol cambazı... Alberto Contador, İspanya'nın gururu bisikletçi... Valentino Rossi, İtalya'nın dünya şampiyonu motosikletçisi.

"Dünyada yılın kadın sporcusu" adayları şunlar: Sanya Richards ve Shelly-Ann Fraser, Jamaikalı rüzgârın kızları... Lindsey Vonn, Alp disiplininde dünya şampiyonu Amerikalı kayakçı... Federica Pellegrini, olimpiyat şampiyonu İtalyan yüzücü... Serena Williams, dünyanın bir numarası, Amerikalı tenisçi.

"Dünyada yılın takımı" adayları şunlar: Son NBA şampiyonu, Los Angeles Lakers... Barcelona, malum... Dünya şampiyonu, Almanya bayan milli futbol takımı... Brawn Formula 1 takımı... Beyzbol denince akla ilk gelen, New York Yankees... Güney Afrika rugby milli takımı.

Asıl anlatmak istediğim... Laureus Akademisi'nin "dünyada yılın engelli sporcusu adayları" şunlar: Justin Eveson, Avustralya tekerlekli sandalye basketbol milli takımının forveti... Shingo Kunieda, tekerlekli sandalyede dünyanın bir numarası olan, Japon tenisçi... Michael Teuber, iki ayağı da protez olan, dünya şampiyonu Alman bisikletçi... Tekerlekli sandalye maratonda olimpiyat şampiyonu olarak Avustralya'yı onurlandıran Kurt Fearnley... Natalie Du Toit, bir bacağı olmayan, Güney Afrikalı dünya şampiyonu yüzücü.

Ve... Gizem Girişmen!

Evet... "Okçuluk"ta, 2008 Pekin Engelliler Olimpiyatı'nda, tarihimizin ilk altın madalyasını kazanmayı başaran Türk kızı... Efsanelerle birlikte "dünyada yılın sporcusu" adayı.

Sağlıklı bir insan olarak dünyaya gelmişti. 11 yaşındayken, korkunç bir trafik kazasının kurbanı oldu. Omuriliği parçalandı. Ameliyat üstüne ameliyat, ölümden dönmeyi başardı ama, tekerlekli sandalyeye mahkûm oldu. O uğursuz kazadan üç yıl sonra, babasını kaybetti. Küsmedi hayata... Aksine, eskisinden fazla sarıldı. Ankara Tevfik Fikret Lisesi'ni ve Bilkent Üniversitesi İşletme Bölümü'nü "şeref öğrencisi" olarak bitirdi. İngilizce, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca öğrendi. Onu hayata bağlayan unsurlardan biri, spordu, 2004'te başladığı okçuluktu... "Yaparım" dedi, en üst seviyede yaptı. Yukarıda da belirttiğim gibi, 2008 Pekin Engelliler Olimpiyatı'nda tarihimizin ilk altın madalyasını boynuna taktı, İstiklal Marşımızı dinletti... "Bu madalyayı, beni bir yerlerden seyrettiğine inandığım babama armağan ediyorum" dedi. "Umut" Apartmanı'nın sakini... İdmanlarını Umut Apartmanı'nın kapalı garajında yapıyor. Bir annesi var ki... Madalya yetmez.

Ve şimdi, dünyanın en prestijli spor ödülüne, dünyanın en ünlü sporcularıyla birlikte aday... Kazananlar, Abu Dabi'de düzenlenecek görkemli törende açıklanacak. Geçen yılki ödülleri, Rusya'nın karakuşak judocu lideri Vladimir Putin vermişti. Bir önceki yıl, İspanya'nın yelkenci Kralı Juan Carlos.

Eli ayağı tutan acizler ülkesinde bir masal prensesi o.
Masaldakilerden güzel.

Hani sık sık "Bu olan bitenler karşısında kendimizi çaresiz hissediyoruz, tek başımıza ne yapabiliriz?" filan diyorsunuz ya... Benim yaptığımı yapın. Bulun Gizem'in fotoğrafını, çerçeveletip masanıza koyun.

Memleketim

Sıcak bir yaz gecesiydi. 19 Temmuz 20'sine dönüyordu. Ay batmıştı. Zifiri karanlıktı. Işıkları sönük bir balıkçı teknesi pata pata pata, Akdeniz'in sularını yarıyordu. Karaya üç kilometre mesafede durdu. 10 kişiydiler. Elit birliğimizin lideri üsteğmendi. "Vakit tamam" dedi. Üzerlerinde kamuflaj, ayaklarında postal, sırtlarında su almasın diye naylonlara sarılmış hafif silahları ve mühimmat vardı. Baktı şöyle ekibine, sözler yetersizdi, sarıldılar kucaklaştılar, olur a yakalanırlarsa teslim olmayacaklardı, helalleştiler. Suya atladı. Peşinden öbürleri. Yüzdüler yüzdüler yüzdüler, üç kilometre, kamuflaj, postal, cephane, ıslanınca bin kilo olmuştu sanki, karaya ayak bastılar. İlk hedef, hellim tenekelerinde getirilen ve balıkçı mücahitler tarafından Beşparmak'ın eteklerine gizlenen telsizlerdi. Buldular. İlk temas kuruldu: "Vardık..." Sonraki hedef, tepeci adı verilen gözcülerdi. Geleceğimize pek ihtimal vermiyorlardı ama, gene de tedbiri elden bırakmıyorlardı, aman ha ufukta gemi memi görünürse haberleri olsun diye, denize hakim noktalara tepeciler diziyorlardı. Tepelediler tepecileri birer birer... Silah kullanmadan, gürültü yapmadan, elleriyle, ruhları bile duymadı. Yokladılar şöyle bir araziyi... Gördüler ki, bizim istihbarat doğru, onların istihbaratı yanlıştı, "sarp kayalıklardan çıkamazlar" dedikleri yerleri boş bırakmışlar, "çıksalar çıksalar anca buraya çıkarlar" dedikleri, tee uzak noktalara, uzak plajlara yığılmışlardı. Üsteğmen bastı telsizin mandalına... Adana, Konya ve Antalya'dan kalkan jetlerimizin homurtusu Kıbrıs semalarını yırttığında, saatler 05.25'i gösteriyordu. Rum'un kafasına dank etmişti ama, iş işten geçmişti. Balyoz inmek üzereydi. Sadece 35 dakika sonra, C47 ve C160'larımız görüldü. Kapıları açıldı. Üsteğmen o sırada Beşparmak'ta zirveye yakındı, kaldırdı kafasını, gülümsedi... Eoka'nın kara bulut gibi çöktüğü Kıbrıs'ın gökleri, bembeyaz baloncuklarla kaplanıyordu. Türk paraşütçüsü yağıyordu. Sağanak. Elini gözlerine siper etti, ufka baktı... İşte oradalardı. Çıkarma gemilerimiz geliyordu.

Mehmetçik'ten sadece bir gün sonra, Türk basını adaya ayak bastı. Harekâtı anbean takip ediyor, sıcak çatışmanın en kanlı noktalarına giriyor, hakimiyeti belirsiz yerlere bile cesaretle dalıyor, köy köy, sokak sokak fotoğraflıyor, izlenimlerini aktarıyorlardı. Rum kontrolündeki Lefke'de evlere silahlı baskınlar yapıldığı, 75 sivilin esir alındığı duyuldu... Aralarında Mete Akyol, Ertürk Yöndem, Sermet İpekçioğlu, Yücel Hacaloğlu, Hami Sami Coşar, Ziya Ergun, Hüdai Bayık, Teoman Fehim, Ahmet Kahraman ve Eyüp Sabri Kapıdağ'ın bulunduğu 10 kişilik gazeteci grubu, gözü kararttı, Lefke'ye doğru yola çıktı. Ama, Lefkoşa-Lefke arasında Eoka tarafından yakalandılar. Esir alındılar. Terör örgütü Eoka insanlıktan çıkmıştı, savaş hukuku filan tanımıyorlar, insan öldürmekten zevk alıyorlardı. Onlar açısından gazeteci mazeteci yoktu, Türkse öldürülmeliydi. Türk gazetecileri duvar kenarına yan yana sıraladılar, karşılarına da bir manga silahlı militan sıraladılar, kurşuna dizeceklerdi. Af dilemelerini, yalvarmalarını bekliyorlardı. Ama tam aksine, Türk gazeteciler dimdik duruyor, idam mangasının gözlerinin içine dimdik bakıyor, tetiğe basmalarını bekliyorlardı. Ve, Rum militanların hiç ummadığı bir şey oldu... Mete Akyol "havasına suyuna, taşına toprağına, bin can feda bir tek dostuma" diye mırıldanmaya başladı. Memleketim'di. Sözlerini Fikret Şeneş'in yazdığı, Ayten Alpman'ın söylediği aranjman şarkı, o günlerde TRT'de öylesine sık çalıyordu ki, Kıbrıs Barış Harekatı'nın adeta marşı haline gelmişti, milli sembol olmuştu. Mete Akyol mırıldanıyordu, "her köşesi cennetim, ezilir yanar içim..." Diğer gazeteciler bağıra bağıra eşlik etmeye başladı, "bir başkadır benim memleketim..." Rumlar donup kalmıştı. Tam o sırada mucizevi bir gelişme oldu, bir askeri cip geldi, idam mangasının yanında zınk diye durdu, bir Yunan yüzbaşı indi. Savaş ahlakına sahip, mert bir düşmandı. Kim olduklarını sordu, gazeteci kimliklerini gördü, Eoka militanlarını fırçaladı, "Türk esirleri bana teslim edeceksiniz" diye emretti. İsmi, Takis Çagaris'ti. Türk gazetecileri Rumların elinden kurtardı, askeri araçlara bindirdi, Limasol'a getirdi, emniyet müdürlüğünde ifadelerini aldırdı ve serbest bıraktı... "Bağıra çağıra söylediğiniz şarkıyı duymasaydım, geçip gidecektim, iyi ki şarkıya başlamışsınız" dedi!

Lefke'de esir alınan Türk siviller de Limasol'daydı, cezaevindeydiler, bazıları sorgulanmak üzere emniyet müdürlüğüne getirilmişlerdi. Ertürk Yöndem bu fırsatı kaçırmadı... Kaşla göz arasında esir bir Türkle konuşmayı başardı, cezaevinde tutulanların tek tek isim

listesini aldı. Serbest kalır kalmaz, bu listeyi Türkiye'ye ulaştırdı. Rumlar "elimizde sivil esir yok" derken, esir Türklerin listesi TRT'de ve Bayrak Radyosu'nda yayınlandı. Böylece, uluslararası girişim başlatıldı. Sivil esirleri serbest bırakmak zorunda kaldılar.

Adem Yavuz, Ergin Konuksever ve Cengiz Kapkın isimli gazetecilerimiz ise, maalesef öbür meslektaşları kadar şanslı değildi. Lefke'de esir alınan Türklerin izini sürerken, yanlışlıkla Eoka kontrolündeki köye girdiler, durumu farkedip kaçmaya çalışırlarken de yaylım ateşe tutuldular. Şoför oracıkta can verdi. Ergin Konuksever omzundan vuruldu, ağır kan kaybı vardı. Üçü birden esir alındılar. Limasol'a getirildiler. Ergin Konuksever hastaneye yatırıldı, Adem Yavuz ve Cengiz Kapkın elleri ve gözleri bağlanarak cezaevine götürüldü. Ergin Konuksever derhal ameliyat edildi, hayati tehlikeyi atlatmıştı. Altı saat kadar geçti... Adem Yavuz'u kan revan içinde, baygın halde sedyeyle getirdiler, Ergin Konuksever'in yanındaki yatağa yatırdılar. Gözleri bağlı halde cezaevine götürülürken, hiç sebep yokken, kim olduğunu bilmediğimiz bir Rum tarafından, yakın mesafeden karnından vurulmuştu. Onu da ameliyata aldılar. Bir hafta komada kaldı. Diplomasi devreye girdi, esir gazetecilerimiz Türkiye'ye verildi. Adem Yavuz, Adana'da hastaneye yatırıldı. Maalesef, daha fazla dayanamadı. Barış Harekâtı'nın şehit gazetecisi oldu. Henüz 30 yaşındaydı.

Türk basınının Kuvvacı genlerine sahip gazetecileri, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra en kritik görevini Kıbrıs'ta gerçekleştirdi.

Bugün dünya "Kanlı Noel"i biliyorsa mesela, yurtsever bir Türk gazeteci sayesinde biliyor. Lefkoşa, Kumsal mahallesi, Dereboyu caddesi, numara 2... Tabip binbaşı Nihat İlhan'ın eşi Mürüvvet hanım ve üç evladını, saklandıkları banyo küvetinde otomatik silahlarla taradılar, annesinin kucağında uyuyan Hakan henüz 10 aylık bebecikti. Hepimizin hafızasına mıh gibi çakılan o tek kare fotoğraf, Ömer Sami Coşar tarafından ölümsüzleştirilmiş, yaralı bir mücahidin sargı bezlerine saklanarak, gizlice Türkiye'ye ulaştırılmıştı.

Kıbrıs, Türk basınının şeref madalyasıydı.
Kahramanca çalıştılar.

Halkı bilgilendirmek için, canlarını hiçe saydılar.
Esir düştüler. Vuruldular. Şehit oldular.
Bizlere, bu mesleğin nasıl yapılması gerektiğini öğrettiler.
Bu mesleği yapmamız için rol model oldular.

E şimdi, uğruna ulusça savaşı göze aldığımız, can verdiğimiz, uğruna yıllarca ambargo yediğimiz Kıbrıs'a bakıyoruz... Uyuşturucu, karapara, mafya, kumar, yasadışı bahis, infazlar, fuhuş kumpasları, şantaj kasetleri, internete düşen belden aşağı videolar, ipliği pazara çıkan KKTC başbakanı istifa ediyor, sırada başka siyasiler olduğu söyleniyor, işin ucu Türkiye'ye uzanıyor. Sedat Peker tarafından afişe edilen bu kolektif kepazeliği sosyal medyadan milyonlarca kişi anbean takip ederken, Kıbrıs bunlarla çalkalanırken... Türk basını tek kelime yazmıyor!

Yandaşlar sansürlüyor.
Bağımsız denilenler de ölü balık taklidi yapıyor.
"Sessizlik koalisyonu" var.
İstisnaları elbette tenzih ederim... Partilere akçeli bağımlılık ve parti medyalarında kişisel ikbal beklentisi, mesleğin önüne geçiyor.

Kıbrıs'ın getirildiği bu hale mi üzülsek, yoksa Türk basınının geldiği bu zavallı hale mi, insan hangisine üzüleceğini bilemiyor... Rahmetli Adem Yavuz bugün şehit düşse, onu bile yazmazlardı herhalde!

Doraliçe

Varsın bugün dünya bizsiz dönsün.
Gelin ben sizi Dora'yla tanıştırayım.
Türkiye'nin bitmek tükenmek bilmeyen siyasi saçmalıklarını bugünlük bir kenara bırakalım, hayatın en büyük zorluğunu yaşayan, sevgi dolu bir ailenin ilham verici mücadelesini konuşalım.

Dora'nın annesi İlke, bir dönem birlikte çalıştığımız, habercilik yeteneğiyle gurur duyduğum pırıl pırıl bir muhabirdi, başarılı diş hekimi Bora'yla evlendiler, kızları dünyaya geldi... "Niye biz, neden böyle oldu" gibi çıkmaz sokaklara girmektense, soğukkanlılıkla kabullenip, yaşamlarını Dora'nın mutluluğu üzerine inşa ettiler.

Herkesin kızı prensestir, bizimki de kraliçe dediler, "Doraliçemmm" adresiyle sosyal medya prensesi yaptılar; bilinçleriyle, cesaretleriyle örnek oldular, benzer durumdaki ebeveynlere "rol model" oldular. Ve, Dora'nın yaşama sevinci üzerinden farkındalık yarattılar, kendileriyle benzer durumda olmayan, engelsiz çocuklara sahip ebevenylerin de bilinçlenmesine katkı sağladılar.

Çok zor, ama bir o kadar kolaylaştırdıkları 6.5 yıl geçti. İlkeciğimden rica ettim, sizleri Dora'yla tanıştırmasını istedim. Her satırı duygu dolu, hem de her satırında uzuuun uzun düşünmemiz gereken şu mektubu yazdı.

▪ Şimdi size, 6.5 yaşında olan Doraliçe'nin peri masallarını andıran hikâyesini anlatacağım. Peri masalı diyorum, çünkü onlar hep iyi sonla biter... Peri masallarının gerçek olması umuduyla yazıyorum.
▪ Zaman mı hızlı aktı, yoksa Dora mı sabırsızdı bilmiyorum ama, doğmak için acele eden minik prensesimiz gözlerini olması gerekenden iki ay önce açtı dünyaya... Açar açmaz da yumdu.

Plasentadan erken ayrılmıştı. 7-8 dakika kadar ölü kaldıktan sonra yeniden canlandırıldı. Oksijensiz kaldığı için beyninin önlopları hasar görmüştü, tıp dilindeki adıyla serebral palsi, yani beyin felciydi.

▪ Dora bizim yaptığımız çoğu şeyi yapamıyor. Kendi başına oturamıyor, vücudunu döndüremiyor, ellerini kullanamıyor, yürüyemiyor, konuşamıyor, gülemiyor. Ama, düşünebiliyor... Zekasında herhangi bir sorun yok. Evet ya da hayır manasında herhangi bir soru sorduğunuzda, gözünü kırparak cevap veriyor.

▪ Yutamıyor... Yutma refleksi yok. Bu yüzden hortumla besleniyor. Sadece besinleri değil, tükürüğünü de yutamıyor, biriken tükürüğünü toplamak için özel bir cihaz kullanıyoruz.

▪ Bunları yapamıyor. Ama, yapamadıklarına inat, yaptıkları var. Piyano çalmak, bale yapmak, ata binmek, yunusla yüzmek gibi... Nasıl mı? Elbette sevgiyle... Benim veya öğretmeninin vücuduna bağlanarak bale yapıyor, öğretmeni parmaklarını tutuyor, piyanonun tuşlarına basıyor. Dansın ritmi, müziğin tınısı, Dora'yı mutlu ediyor.

▪ Fizyoterapiye daha yoğun bakımdayken, henüz 14 günlükken başladı. O gün bugündür, hastaneler ve terapi merkezleri arasında mekik dokuyor.

▪ Dora doğduğunda, daha bizler annesi babası olarak bile ne olduğunu anlayamamışken, "o çocuk niye böyle, bu çocuğun nesi var" diyenlerle tanıştık... Çocuğumuza dünyayı anlatmamız gerekirken, dünyaya çocuğumuzu anlatırken bulduk kendimizi!

▪ Sonra da, pembesi gitmiş tozu kalmış hayallerimizi yeniden renklendirebilmek için, gökkuşağını yeniden boyayacak bir umut ışığı aradık durduk.

▪ Bu yola girmenizle, hayal tacirleriyle karşılaşmanız an meselesi oluyor. "Yurtdışından şunu getirtmen lazım"cılar, "şu ilacı kullanmanız lazım"cılar, birbirleriyle yarışıyor.

▪ Halbuki, doktorları açık açık anlattılar, "Dora için yapılacak tek şey onu mutlu etmek" dediler. Bu söz üzerine, kendimize yeni bir yol seçtik. Artık tek hedefimiz Dora'nın mutlu olmasıydı.

▪ Bu uğurda kaç savaş kaybettik, kaç muharebeden yenilgiyle döndük, ama asla yılmadık. Yılmadıklarımızı paylaşmak üzere "doralicemmm" adresiyle bir instagram sayfası kurduk. Bizim gibi ailelere umut olmak istedik.

▪ Toplum olarak özel bireylere nasıl davranmamız gerektiğini bilmiyoruz. Ben de bilmiyordum. Dora'dan önce sanırdım ki, engelli birini görünce ona bakarsam kendini kötü hisseder... Halbuki şimdi anladım ki, onu üzmemek için kafamı çevirdiğimde, aslında her

engelliyi bir kez de toplumdan dışlamış, yok saymış oluyoruz. Meğer yıllarca "en büyük engel sevgisizlik" lafının ardına saklanmışız!

▪ Instagram adresindeki fotoğraflarımıza yorum yapıyorlar, mesaj atıyorlar. Elbette çoğunluğu çok iyi, çok olumlu mesajlar... Ama kötüler var. "Doğurmayı bilmiyorsan, niye doğurdun" diyen var. "Çocuğu niye ordan oraya sürüklüyorsunuz, bırakın yatsın" diyenler var. "Kıyafetlerini anlamıyor ki, niye öyle prenses gibi kıyafetler alıyorsunuz, o kıyafetleri bize gönderin, bizim çocuğumuz giysin" diyenler var. "Oyuncaktan anlamıyor, niye masraf yapıp oyuncak aldınız" diyenler var. Çok acımasız insanlar var.

▪ Kasları kısa kalmasın diye jimnastiğe yazdıralım istedik, "alamayız, öbür aileler istemez" dediler. Baleye verelim dedik, "kızınız bedensel engelli, bale yapamaz, üzülür, üzülmesini istemeyiz" dediler. O zaman havuza üye olalım, biz yüzdürelim dedik, "sizi alamayız, öbür üyeler size garip bakar, üzülürsünüz" dediler. Bir alışveriş merkezinde oyun alanı vardı, oraya götürelim bari oyun oynasın dedik, "çocuğu velisiyle alamayız, öbür veliler de oyun alanına girmek ister" dediler. Üstelik, o akşam alışveriş merkezinin sorumlusu telefon etti, özrü kabahatinden büyüktü, "oyun alanı saat 19.00'da kapanıyor, saat 19.00'dan sonra getirin, istediği kadar oynasın" dediler!

▪ Sokak arasındaki parka götürdük... Ya çocuklarını kaçırdılar, ya da oturup sirk seyreder gibi seyrettiler. Hiç kimse çıkıp "merhaba, isterseniz çocuklarımız birlikte oynasın" demedi. Hatta hiç kimse "merhaba" bile demedi.

▪ Bir yanda manevi, diğer yanda maddi savaşlar verdik. Özel ayakkabı, afo, dafo, ayakta durma sehpası, fizyoterapi, ergo terapi, duyu bütünleme, masaj ve daha niceleri, çocuğumuza ne fayda sağlayacaksa, alalım dedik... Dedik demesine ama, devletin geri ödeme engelleriyle, verdiğiniz parayı asla karşılamayan ihtiyaç listesiyle boğulduk. Geri ödemesi karşılananlar, ihtiyacımızı karşılamadı.

▪ Biz elimizden geldiğince hepsini aldık. Ya alamayanlar?

▪ Sokağa şöyle bir bakın lütfen, kaç engelli çocuk görürsünüz? Muhtemelen hiç görmezseniz. Çünkü, geri ödemesi yapılan engelli arabaları çok ağır, taşınmıyor, hafif olanları da herkes alamıyor.

▪ Çocuğunla dışarı çıkmak, zaten tamamen ayrı bir dert... Asansöre bineceksin, engelli arabasıyla apartmanların asansörlerine sığmak mümkün mü? İstanbul'un o kocaman binalarının yüksek yüksek merdivenleri ayrı bir olay... Eğimi neredeyse dik açıyı bulan engelli rampalarını söylemiyorum bile... Kaldırıma kendini atabilenler şanslı diyeceğim ama, oraya da ya araçlar park etmiş oluyor, ya arnavut

kaldırımı yapılmış oluyor. Arnavut kaldırımları engelli aracını öyle bir zıplatıyor ki, çocuğun midesi allak bullak oluyor, kusuyor.
▪ Otomobilimle gideyim diyorsun, park edeceksin, engelli plakası var mı diye soruyorlar. E benim engelli plakam yok, çünkü otomobilimi Dora dünyaya gelmeden önce almıştım, engelli raporuyla almadım. O zaman park edemezsiniz diyorlar. Yahu görmüyor musun, kızım ağır engelli... "Kişi değil, plaka engelli olmalı" diyorlar!
▪ Gerekli malzemeler için reçete yazdırıyorsun, medikalciye gidiyorsun, medikalci kabul etmiyor, her medikal ürün için ayrı reçete istiyor. İyi de, doktora gittiğimizde, her ilaca ayrı ayrı reçete mi yazılıyor ki, buna ayrı ayrı reçete istiyorsun? Sistem böyle diyor.
▪ Dora'nın dört saatte bir beslenmesi gerekiyor. Acıktığını anlatamıyor. Dört saatte bir besleniyor, çünkü, dört saatte sindiriyor. Ağzından midesine hortum indirmek gerekiyor. Ben yapamıyorum. Eşim hallediyor. Gece uyursa, sabaha kadar dokunmuyoruz. Gece uyanırsa, uyanmışken yine besliyoruz.
▪ Bu beslenme için ihtiyaç listesini almaya gidiyoruz, medikalci itiraz ediyor, "devlet ağızdan olanı karşılamıyor, burundan beslenirse karşılıyor" diyor. Ne yapayım yani, sırf geri ödeme yapılacak diye, doğduğundan beri alışık olduğu beslenme şeklini mi değiştireyim?
▪ Besinleri ve tükürüğünü yutamadığı için özel bir cihaz kullanıyor, aslında geri ödemesi var. Doktor yazıyor, medikalci olmaz diyor. Niye olmaz? "Bu cihazı sadece boğazı delik olan kişiler kullanırsa, devlet karşılıyor" diyor. Kardeşim o durum başka, bu durum başka, çocuk tükürüğünü bile yutamıyor, tükürüğünü çekmezsek boğulur diyorsun... Sistem böyle diyor. Yani sistemimize göre, boğazı delik değilse, çocuğun tükürüğünü yutması gerekiyor!
▪ Bunlarla karşı karşıya kalınca, zaten sığamadığınız dünyaya, biraz daha sıkışıyorsunuz.
▪ Bu akıl tutulmaları arasında artık İstanbul'da yaşayamayacağımızı anladık, Antalya'ya taşınmaya karar verdik. Böylece çocuğumuz hiç değilse havuza üye olmadan 7-8 ay denize girer dedik. İstanbul'daki evimizi sattık, Antalya'ya geldik.
▪ Ben zaten Dora'ya bakabilmek için, mesleğimi bırakmıştım, gözümün önünden bile ayırabilmem imkânsızdı. Eşim de işini bıraktı, muayenehanesini kapattı, şu anda çalışmıyor, işimiz artık Dora...
▪ Her anne gibi, her baba için de hayatta en önemli şey, çocuğunun mutlu olmasıdır. Daha iyi okula gitsin, daha iyi bir geleceği olsun diye, çaba harcanır. Eşim Bora da böyle bir baba... Acaba kızım için ne yapabilirim diye düşündü, arkadaşlarıyla gezip eğlenemeyecekse, ben

ona arkadaş olabilirim diye düşündü, kızımın yapamadıklarına karşı ona dolu dolu bir yaşam sunmalıyım diye düşündü, 24 saat kesintisiz Dora'yla yaşıyor. "Hekimlerin görevi insanları iyileştirmektir, kendi kızıma iyi gelemeyeceksem, hekimliğin ne anlamı var" diyor. Babası Dora'ya çok çok iyi geliyor, iyileştiriyor.

▪ Bazen aileler şöyle düşünebiliyor, benim çocuğum hasta, onu dışarı çıkarmamalıyım... Biz öyle düşünmüyoruz. Bizim çocuklarımız hasta değil, özel... Onlarla dışarı çıkabiliriz. Ben Dora'yı kuaföre götürüyorum, saçına fön çektiriyorum, ojesini sürdürüyorum. Yumruklarını sıkarak yaşıyor, adeta kilitliyor, ama oje sürünce parmaklarını açıyor, mutlu oluyor. O yaşta bir çocuk ne yapıyorsa, onu yapması için çabalıyorum. O yaş grubu çocuklar hangi oyuncakları seviyorsa, o oyuncakları alıyorum. Tepkisini gösteremiyor ama, içinden onları yaşadığını biliyorum, hissediyorum.

▪ Antalya'ya taşınmakla çok doğru bir karar verdik. Her gün bir kez daha bu kararımızın doğruluğunu teyit ediyoruz. Bu kentte gerçekten hemen herkes özel bireylere saygılı... Daima öncelik veriyorlar. Belediyeye ait tüm yerler, engellilere ücretsiz... Türkiye'de çok bilinmese de, Avrupa'nın en büyük üçüncü engelli merkezine sahip.

▪ Peki, Antalya'ya taşınınca dertlerimiz bitti mi? Tabii ki hayır... Dora'yı yaşı gelen her çocuk gibi, en yakın okula otomatik olarak kaydetmişlerdi, kaydını İstanbul'dan Antalya'ya aldık. Müdürümüz çok yakından ilgilendi, Dora'yı okullarında görmekten çok mutlu olduklarını, ama eğer istersek, evde eğitim alabileceğini söyledi. Çok sevindik. Hemen rehberlik araştırma merkezi Ram'ı aradılar. Ram yetkilileri, mevcut engelli raporumuzda "evde eğitim" yazmadığı için, yeni rapor almamız gerektiğini söylediler. Koştura koştura devlet hastanesine gittik, sağlık kuruluna girdik, 8 hekim gördü, evde eğitim alması uygundur ibaresiyle imza attılar. Bu arada, Dora okula-hastaneye gidip gelirken zatürree oldu, günlerce yattı, iyileşir iyileşmez Ram'ın yolunu tuttuk. Ram yetkilisi rapora baktı, "sizin rapor 3 imzalı değil" dedi. Raporda 8 imza var dedik. "Olmaz" dedi. Meğer "ek4" adı verilen belge gerekiyormuş, o belgeye 3 hekimin imza atması gerekiyormuş... Heyet aynı heyet, hekimler aynı hekimler, ama belge başkaymış! Yeniden hastaneye koşturduk. Günlerdir hastane yetkilileriyle birlikte işin içinden çıkmaya çalışıyoruz.

▪ Dora'nın engelli kimlik kartı var. Sağlık bakanlığının herhangi bir merkezinde, vatandaşlık numarasıyla kimlik bilgilerini girdiğinde, engelli olduğu görülüyor. Ama biz hastane hastane dolaşarak, Dora'nın engelli olduğunu kanıtlamaya çalışıyoruz.

▪ İşte böyle dağ gibi bürokratik engeller çıkarılıyor, ebeveynler umudunu yitiriyor, bu bürokratik engeller yüzünden engelli çocuklar kendi kaderleriyle başbaşa kalıyor.
▪ Ek4 denilen belgeyi aldığımızda işimiz bitecek mi? Hayır... Çünkü, devlet bu raporu alan engelli çocuklara evde eğitim veriyor ama, şartı var... Milli eğitimin gönüllü öğretmen bulması gerekiyor!
▪ Tüm bu yaşadıklarım bana öğretti ki, telafisi olmayan şeylerin tesellisi de olmuyor. Peki ya telafisi olanlar? Onları değiştirmek için geç değil... Engelliler günü'nde vicdanınızı rahatlatmak için sosyal medyadan sahte mesajlar paylaşmayın. Onun yerine, çıkın lütfen sokağa, ilk gördüğünüz engelli çocuğa gülümseyin, el sallayın, hatırını sorun, asansöre binmesine yardımcı olun, merdivenden çıkarken destek olun, yanına yaklaşıp usulca "yardıma ihtiyacın var mı?" diye sorun.
▪ Hepimize bu uğurda bir görev düşüyor. Tenhada küçük harflerle, kalabalıkta büyük harflerle konuşan siyasetçilerimiz mesela... En çok siz olmalısınız en başta... Bayrağı siz taşımalısınız.
▪ Sahte mesajlara değil, samimi çabalara ihtiyacımız var. Duygularımız samimi olsun ki, hayatları zaten çok zor olan bireylerin, hiç değilse yüzlerinde sıcacık bir gülümseme oluşabilsin.

İşte böyle.
Dora'yla tanışmaktan mutlu olduğunuzdan eminim.
İlke ve Bora'nın hepinize iyi geldiğini biliyorum.
Şimdi sıra, bizim onlara iyi gelmemizde.

Ölmeme günü

Rakı içki değildir. Rakı vatan sevgisidir. İki tek attığında noolacak bu memleketin hali diye kafa yorulması, ondandır.

Mesela TÜİK verileriyle yalan söyleniyor, enflasyon konusunda işsizlik konusunda yalan söyleniyor, TÜİK ciddiye alınmadığı için, yalandan kimse ölmüyor... Ama, rakı ciddi iştir, yalanı kaldırmaz, sahtesine denk gelirsen, ölürsün. Sahte rakı içilmez! Ciddi iştir rakı.

Hesap işidir rakı... Kesene uygunsa içersin, hesabı ödersin, içmezsen, tek kuruş ödemezsin. Ama bunlar böyle mi? Geçmediğimiz köprüye, uçmadığımız havalimanına, yatmadığımız hastaneye para almıyorlar mı? Rakı sofrasında teklif vardır, ısrar yoktur, ister içersin, ister içmezsin, kendin bilirsin... Ama bunların köprüleri, tünelleri, havalimanları böyle mi? Metazori para almıyorlar mı?

Türkiye rakıdır.
Rakı Türkiye'dir.
İnanmıyorsanız gelin lütfen, laboratuvarda deney yapalım... İlk gördüğünüzde, şişedeki su gibi berraktır. Halbuki, su ilave ettiğinde, aniden sisli-puslu hale gelir, artık dışardan bakınca içini göremezsin, arkasını göremezsin. Anlayabilmen için, kavrayabilmen için, hissetmen lazım, hissetmek için, dışardan ahkam keserek olmaz, içine girmen lazım. Türkiye hakkındaki gerçekler, işte ancak bu yolla anlaşılabilir... Ve işte bu yüzden, rakı içmeyenler Türkiye'yi asla anlayamıyor.

Özbeöz Türktür rakı, Türk icadıdır.
Ne malum derseniz? Nerede, ne zaman ve kim tarafından icat edildiği bilinmiyor, meçhuldür, oradan malum! Eğer, biz Türklerden başka bir milletin icadı olsaydı, cilt cilt yazılı tarihi olurdu, şeceresini bilirdik.

Şampanyanın mucidi mesela, Fransız keşiş Dom Perignon, 1638 yılında dünyaya gelmiş. Evliya Çelebi'nin 1635 tarihli seyahatnamesinde ise, rakıdan bahsediliyor. Bu demek oluyor ki, şampanyayı icat eden adam bile kundakta ana sütü içerken, biz aslan sütü içiyorduk! Hatta, tee 1326 yılında Bursa'yı fetheden rahmetli Orhan Gazi'nin, kendisine fetihte yardımcı olan dervişlere kasalarla rakı hediye ettiğini biliyoruz, ben sana daha ne diyeyim, bu millet en az 700 yıldır rakı içiyor.

"Milli"dir rakı… Üstelik, rakıyı resmen "milli içki" ilan eden, AKP hükümetidir. Türk Patent Enstitüsü rakıyı AKP iktidarında "milli içki" olarak tescilledi. Rakıyı milli içki olarak tescilleyen Türk Patent Enstisüsü başkanının eşi de zaten AKP milletvekiliydi.

Asrın liderimiz başbakanken, Abdullah Gül cumhurbaşkanıyken, *Resmi Gazete*'de yayımlandı... "Karakteristik özelliğini Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yeralan doğal unsurlardan, özellikle Türkiye'de yetişen üzüm, anason ve Türkiye'de uygulanan geleneksel üretim yöntemlerinden alan, kendine has, renksiz alkollü içki" olarak tanımlandı. Geleneksel tat olduğu belirtildi.

Asildir rakı, nezakettir, zarafettir.
Adabımuaşerettir.
Fava, pilaki, şakşuka, memleket "meze"lesidir.

Evrim Teorisi'dir.
Fazla kaçırırsan, özüne dönersin, maymun olursun!
Bilimdir yani... Bakın, bilim deyince, aklıma geldi, elektriğin icadından sonra AKP'nin sembolü "ampul" icat edildi sanıyorsan, kesinlikle yanılıyorsun. Elektriğin icadıyla birlikte, buz üretildi, buz üretilince "rakıya niye buz koymuyoruz azizim?" denildi, bu makul soru üzerine, rakıya buz koymak için daha uzun bardağa ihtiyaç oldu, düşündük taşındık, pratik Türk zekası devreye girdi, limonata bardağı rakı kadehi olarak kullanılmaya başlandı. Yani, kronolojik olarak açıkça görüldüğü gibi, elektriğin icat edilmesinden sonra, Türk milleti olarak ilk icadımız rakı kadehi oldu!

Fevkalade'dir, Aliyülala'dır.
1926'da üretime başladığında, bu isimleri koymuştu Tekel.

Kadındır rakı.
Cumhuriyet'in ilk yıllarında mesela, markaları sayayım:
Sevim, Elif, Hanım, Denizkızı, Üzümkızı, Jale.
Botokstur aynı zamanda.
Çirkin insan yoktur, az rakı vardır.
İçilir "güzel"leşilir.

Hayatın anahtarıdır. Büst gibi oturan adamın bile çenesinin kilidini açar. "Çilingir" sofrasıdır. Kontörsüz muhabbettir... Kahkahadır. Çocuktur, ağlarsın. İçki denip geçilemez... İçki içen ne yaptığını hatırlamaz ama, rakı içen unutulanları bile hatırlar. Acısıyla tatlısıyla hatıraları kaydeden harddisk'tir. Tıp bazen çaresizdir. O ilaçtır. Gurbete bile iyi gelir... Ruha merhemdir. Herkesin gençlik hatası olabilir, bira içersin, sonradan para kazanınca şarap içmeyi matah zannedersin, Amerikalı kamyon şoförlerinin içtiği viskiye kamyon parası ödersin, orası ayrı... Kürkçü dükkânıdır. Döner dolaşır, illa gelirsin.

Akil'dir rakı… Hem de AKP'nin bile akil'idir, Orhan Gencebay'dır. Entel dantel ayaklarına yattığın için sanki dinlemiyormuş gibi yaparsın ama, hepimiz biliriz ki, ezbere bilirsin.
Tatlıses'tir, Kürt Realitesi'dir.

Örgüttür rakı, peynir, kavun, rakı, PKR'dir.
Ama bölücü değildir, birleştirici örgüttür.
Türkü de içer, Kürdü de, Ermenisi de, Yahudisi de... Rumlar öyle meze yapar ki kardeşim, helali hoş olsun, yes be annem dersin!.. Bakın bunu özellikle söylüyorum, Sözcü'de yazarken bu ironiyi yapmıştım, vaaayyyy şerefsiz Yılmaz Özdil Kıbrıs'ı Rumlara veriyor filan demişlerdi... Kıbrıs'ı Rum'a veren sizsiniz siz! Kimin şerefsiz olduğunu herkes biliyor.

Ne anlamı var rakısız ot'un, radika'nın, cibez'in, deniz börülcesi'nin?.. inek miyiz biz? Niye avlayıp günahına giriyorsun boşu boşuna, ayranla mı yiyeceksin lüferi?

Bestedir rakı, güftedir.
Dönülmez akşamın ufkudur.
Müzeyyen Senar'dır.
Zeki Müren'dir, Mesut Bahtiyar'dan şarkılardır.

Şiirdir.
Orhan Veli'dir mesela, "şiir yazıyorum, şiir yazıp eskiler alıyorum, eskiler verip musikiler alıyorum, bir de rakı şişesinde balık olsam"dır. Yahya Kemal Beyatlı'dır. Bedri Rahmi Eyüboğlu'dur. Cahit Sıtkı Tarancı'dır. Fazıl Hüsnü Dağlarca'dır. Ümit Yaşar Oğuzcan'dır. Edip Cansever'dir. Sait Faik Abasıyanık'tır. Necati Cumalı'dır. Oktay Rıfat'tır. Melih Cevdet Anday'dır. Turgut Uyar'dır. Metin Altıok'tur. İlhan Berk'tir. Can Yücel'dir. Hasan Hüseyin Korkmazgil'dir. Küçük İskender'dir. Refik Durbaş'tır. Murathan Mungan'dır. Hepsinin dizelerindedir. Sayayım mı daha? Ölmeyen şairlerin ölmeme günüdür! Evet... "Ertesi gün için bir şey diyemem ama, rakı içtiğin gün ölmezsin" diyen Cemal Süreya'dır rakı.... "Gözlerin gözlerime değince, su katılıyor rakıya, denizler açılıyor önümde" diyen Cahit Külebi'dir... "Bu rakı var ya, bu rakı, seninle içerken güzel / kimler olursa olsun varsın, rakılı ağzından öpmek en güzel" diyen Aziz Nesin'dir!

"Bu meret öyle bir merettir ki, acıyla içilir, tatlıyla içilir, neşeyle içilir, ağlayarak içilir, kavunla içilir, peynirle içilir, ikisi beraber çok güzel içilir, yemekle içilir, mezeyle içilir, suyla içilir, susuz içilir, sodayla içilir, şalgamla içilir... Ama işte, bir tek salakla içilmez" diyen Nazım Hikmet'tir.

Mustafa Kemal'dir.
Utanmadan ayyaş diye iftira atarlar ama, kurup yücelttiği memleketi "ayık kafa"yla niye yönetemiyorsun diye sormazlar mı adama?

Rakı içenleri beğenmiyorlar.
Kokaincileri o yüzden mi tercih ediyorlar acaba?

Fato

Sana hasret sana vurgun gönlümüz / neredesin mavi gözlüm nerde / kurban olam yürüdüğün yollara, uyan bak bizim hallara / bir daha gel Samsun'dan, bir daha gel Samsun'dan / sarı saçlı mavi gözlüm neredesin nerde

"Âşık Mahzuni Şerif'in yazdığı, Selda Bağcan'ın söylediği bu şarkı, benim ve benim gibi düşünenlerin özlemini öyle güzel anlatıyor ki... Dinlerken hep gözlerim nemleniyor, yüreğimin çarpıntısı artıyor. Bu yaşıma geldim, halen bu heyecanı hissediyorum. Bir bu kadar daha yaşasam, yüreğimdeki bu çarpıntı, Atatürk ve Cumhuriyet aşkım devam edecek, biliyorum."

"Sık sık düşünüyorum, Atatürk olmasaydı halimiz ne olurdu diye? Bazen gülemiyorum, uyuyamıyorum, karanlığa gömülüyorum, sonra kafamı kaldırıp, denizin uçsuz maviliğine bakıyorum, Atatürk de bana bakıyor, masmavi gözleriyle gülümsüyor, 'yanınızdayım' diyor, rahatlıyorum, nefes alabiliyorum. O hep yanımızda olacak. Hep bizimle olmaya devam edecek. Bir kadın olarak, Atatürk benim vazgeçilmezim, Atatürk'ün bana verdiği haklardan vazgeçmem, kimselere vermem. Atatürk benim anam babam, arkadaşım, sevgilim, canım, ciğerim. O benim gözüm. Demokrasim. Bayrağım. Yurdum. Ülkem. Her şeyim O benim. Olmazsa olmazım."

"Ben bir Atatürk çocuğuyum. İçimdeki çocuk asla ölmedi. Bize emanet edilenleri nefes aldıkça kalbimde taşıyıp, kutlayacağım."

Fatma Girik bu.
Onun sözleri.
Sadece fiziği değil, ruhu da güzeldi.
Cumhuriyet kadınıydı.

Ayhan Işık, Sadri Alışık, Kartal Tibet, Ediz Hun, İzzet Günay, Göksel Arsoy, Cüneyt Arkın, Orhan Günşıray, Fikret Hakan, Ekrem Bora, Muzaffer Tema, Tarık Akan gibi jönlerimizin "Jön Türk kadını"ydı. Sadece rol yapmadı... Laik, özgür, eşitlikçi, yurtsever, mahalle baskısına pabuç bırakmayan karakteriyle "rol model" oldu. Kâh köylü bacı, kâh şımarık zengin kızıydı, sokak sürtüğü de oldu, fedakar anne de oldu, hem kanlı Nigar, hem şoför Nebahat'tı. Komedi, dram, macera... AKP'den 40 yıl önce hazreti Rabia'ydı!

Asla biat etmedi.
İktidarların değil, halkın sanatçısı oldu. "Sanatçının duruşu olmalı, akmaz kokmaz bir kenarda duramaz, yanlışı dile getirmeli, sanatçı iktidarla vıcık vıcık olmamalı" diyordu.

Belediye başkanıyken, kendi partisine bile mesafeli durdu. Deniz Baykal'ın davetiyle siyasete girdi, Şişli belediye başkanı seçildi. Belediyeyi ağır borç yüküyle devralmıştı, kasa tamtakırdı, personele maaş ödeyecek para yoktu, kendi evini ipotek ettirdi, belediye çalışanlarının maaşını ödedi.
Kadına yönelik şiddete karşı kurulan Mor Çatı sığınma evlerini, Türkiye'de ilk o açtı. Uğur Mumcu'yla İlhan Selçuk'un koluna girdi, Zonguldak'tan Ankara'ya yürüyen madencilerin yanında yeraldı. Kendi belediye sınırları içinde sendikaların hamisi oldu, emekçilere daima sahip çıktı, sendikaya üye oldukları için işten çıkarılan işçilerin yanında yeraldı, işçilerle işverenler arasında arabulucuk yaptı.
Kul hakkı yemedi.
En ufak bir yolsuzluk şaibesine adı karışmadı.
Kendisine emanet edilen belediyenin tek kuruşunu çarçur etmedi.
Kimsenin canını yakmadı. Kimseye kötülük yapmadı.
Başkanlık yetkileriyle kimseye güç gösterisi yapmadı.

Tıpkı Yeşilçam'ın zirvesinde olduğu gibi, belediye başkanıyken de halkın arasındaydı, vatandaşla arasına şöhret duvarı örmedi, giyimiyle kuşamıyla mütevazı davranışlarıyla, halktan ayrılmadı. "Boşversene Allah aşkına, ayran da içerim, rakı da, ne kimsenin ne içtiğine

karışırım, ne de kimseyi ne içtiğime karıştırırım" diyordu. "Ben hayatta kimsenin bikinisini de türbanını da ayıplamam, ben sadece yalanı dolanı ayıplarım, sadece yolsuzluğu ayıplarım, ben sadece yoksulun halinden anlamayanları ayıplarım" diyordu.

1996 yılında, gazeteci Metin Göktepe'yi gözaltındayken döve döve öldürdüler, bir duvar kenarına attılar, duvardan düşmüş ölmüş dediler. Anlı şanlı gazeteciler masanın altına saklanmıştı, öldürenler polis olduğu için, kimse bu haberin üstüne gidemiyordu. Gazeteci öldürülmüştü, gazeteciler utanmadan susuyordu. Fatma Girik o sırada Kanal D ekranlarında Söz Fato'da adıyla program yapıyordu. Her zamanki cesaretiyle, anlı şanlı ayaklarına yatan sözde gazetecilerin yapamadığını yaptı... Metin Göktepe'nin polisler tarafından öldürüldüğünü kanıtlayan kamera kayıtlarını şak diye yayınladı. Suskunluk sansürünü yıktı. Yayınladığı görüntülerle toplumsal destek sağladı, Metin Göktepe cinayetinin aydınlatılmasına en büyük katkıyı sağlamış oldu. Dedim ya, sadece fiziği değil, yüreği de güzeldi, ruhu da güzeldi.

Ve şimdi, sıkı durun lütfen... 1989 yerel seçimlerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti'den Şişli belediye başkan adayı oldu, genel başkan Erdal İnönü'ydü. 52 binden fazla oy aldı. Şişli belediye başkanı seçildi. Aynı seçimde... Tayyip Erdoğan da Beyoğlu belediye başkan adayıydı. 21 bin oy aldı. Açık farkla seçimi kaybetti. Beyoğlu'nda da SHP adayı kazandı.

Şişli ve Beyoğlu hemen hemen aynı nüfusa sahipti.
Fatma Girik, Tayyip Erdoğan'ın iki mislinden fazla oy almıştı.

30 yıl önce Fatma Girik gibi, laik, özgürlükçü, eşitlikçi, insan haklarında rol model sanatçımızı belediye başkanı seçen, Tayyip Erdoğan'a ilçe belediyesi bile teslim etmeyen Türkiye... 30 yıl sonra, nasıl oldu da, sanatçıların dilinin koparıldığı, tarikatların cirit attığı, İstanbul Sözleşmesi'nin yakıldığı, özgürlüklerin yok edildiği, insan haklarında inim inim inleyen "tek adam" rejimine savruldu?

Bu senaryoyu kim yazdı?

Fatma Girik'in hayatı, aslında hepimizin gözünün önünden adeta film şeridi gibi geçen, kendi hayatımızdır... Figüran misali hepimizin küçük küçük rollerinin olduğu, başından sonuna hepimizin uzuuun uzun düşünmesi gereken bir "film"dir.

Turk

İstanbul'da dünyaya geldi. Bakırköy'de büyüdü. Yaşıtları sokakta oynarken, o mutfakta oynuyordu, yemek yapmak en sevdiği oyundu, henüz sekiz yaşındayken, arkadaşlarını eve davet edip, onlara köfte pişiriyordu, tost yapıyordu, salata yapıyordu. Televizyonda çizgi film seyretmek yerine, annesiyle birlikte aşçı Ümit Usta'nın programını seyrediyordu, yemek tarifleri öğreniyordu.
Anadolu liseleri giriş sınavında, birinci tercihine Mengen Aşçılar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ni yazdı, kazandı. Dört yıl yatılı okudu, mezun oldu.
İstanbul'a döndü, Ritz Otel'in restoranında staja başladı, restoranın şefi üç Michelin yıldızlı Fransız efsane Paul Pairet'ydi. Stajdan sonra, gözü kararttı, cebinde sadece 300 dolar ve sırt çantasıyla, Çin'e gitti. Henüz 19 yaşındaydı.
Yabancı dil bilmiyordu.
Quigdao'da çalıştı. Pekin'e geçti. Singapur'a gitti. Danimarka'ya Kopenhag'a gitti, dünyanın en iyi restoranı kabul edilen Noma'da çalıştı, Noma tarihindeki ilk Türk şef oldu. İngilizcesi hâlâ çat pattı, Tarzanca konuşuyordu. Ama damak tadında, herkesin ilk görüşte anladığı bir yetenekti. Hong Kong'a geçti. Japonya'da Tokyo'da, üç Michelin yıldızlı Japon restoranında çalıştı. Tayland'a, Bangkok'a gitti. Artık baş aşçıydı, emri altında 120 aşçı çalışıyordu. Michelin rehberine girdi. Restoranı, Asya'nın en iyi 50 restoranından biri olmuştu. 34 yaşındaydı.
Bir gün kendisiyle başbaşa kalmışken, hayatı film şeridi gibi gözünün önünden geçerken, kendi kendine "ben niye buradayım" diye sordu. "Çinli değilim, Japon değilim, köklerime geri dönmem lazım" dedi. "Ne isem, o olmalıyım" dedi. "Benim aslında bu bilgi birikimimle Kapalıçarşı'da olmam lazım, Kadıköy'de, Beşiktaş'ta olmam lazım, İstanbul'da olmam lazım" dedi.
Kırmızı halıyla önüne serilen dünyayı bıraktı.
Geldi.

"Türk kültüründen, Türk mirasından esinlenmeliyim, Türkiye'de yetişen ürünleri kullanmalıyım" dedi. "Turk" adıyla restoran açtı.

Fatih Tutak.

Türkiye tarihinin iki Michelin yıldızı'na layık görülen ilk şefi oldu.

(Dünyanın en prestijli restoran derecelendirme sistemi Michelin Rehberi, tarihte ilk kez bu yıl -2022- İstanbul'u listesine dahil etti. İlham verici, heyecan verici öyküsünü kısaca özetlemeye çalıştığım Fatih Tutak'a iki Michelin yıldızı verildi. Mikla, Araka, Nicole, Neolokal'e birer yıldız verildi. Ayrıca, 48 restoranımız da tavsiye listesine alındı. Bir yıldız, alanında çok iyi. İki yıldız, mükemmel, seyahat rotanızı değiştirmeye değer. Üç yıldız, fevkalade, özel seyahat yapmanıza değer anlamına geliyor.)

Türk mutfağı ve ulusal gastronomimiz açısından gerçekten gurur verici bir tablo bu... Ama asıl anlatmak istediğim ise şu.

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethettikten sonra Topkapı Sarayı'nı yaptırmıştı, sarayın aşhanesini de Yakup ağa'ya emanet etmişti. Yakup ağa, Mengenliydi. Yeğenlerini, akrabalarını İstanbul'a getirdi, kimisini fırına, kimisini ocağa, kimisini bulaşıkhaneye koydu. Topkapı Sarayı'nın mutfağı adeta aşçılık okuluna dönüştü. Saray mutfağında çırak, kalfa, usta olarak yetişen Mengenli aşçılar, paşaların konaklarına aşçı olarak gönderildiler, şehir şehir yayıldılar. Böylece, aşçılık mesleği Mengenli ailelerde babadan oğula geçe geçe "sanat" haline dönüştü, yemek denince Mengen akla gelmeye başladı. Türkiye'nin hemen her yerinde neredeyse Mengenli aşçısı bulunmayan restoran/otel kalmadı, Mengenli demek lezzet demek haline geldi. Cumhuriyet kuruldu... Devlet Demiryolları kuruldu, yataklı vagonların aşçıları elbette Mengenlilerden seçildi, trenin ulaştığı her şehir Mengenli aşçıların şöhretiyle tanıştı. Mustafa Kemal Atatürk'ün Çankaya Köşkü'ndeki aşçısı da Mengenliydi, Mehmet Yücel, yaz aylarında Dolmabahçe'nin mutfağına geçerdi, işinin ehli, temiz, hepsinden önemlisi Mustafa Kemal'in boğazından geçen lokmaların emanet edildiği, canının emanet edildiği, güvenilir insandı.

Mengen'i Mengen yapan bu 500 yıllık gelenek, okula dönüştü. 1985 yılında, Türkiye'nin dört bir yanındaki Mengenli aşçıların maddi/manevi desteğiyle, Mengen Aşçılık Meslek Lisesi açıldı. Bilahare, eğitim standartları yükseltilerek, Mengen Aşçılar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne dönüştü. Türkiye'nin ilk iki Michelin yıldızlı şefi Fatih Tutak, işte bu Türkiye'nin ilk ve tek Aşçılar Lisesi'nden mezun oldu.

Evet...
Türkiye'nin artık iki Michelin yıldızı'na sahip meslek lisesi var.

Mengen'in 500 yıllık geleneksel ustalığı, Anadolu mutfağının rengârenk tecrübelerinden damıtıldı, aşçılar lisesinin imbiğinden süzülerek, Fatih Tutak'ın eşsiz kabiliyetinde vücut buldu. "Fatih" Sultan Mehmet döneminde kurumsallaşan mutfak kültürü, "Fatih" Tutak'ta taçlandı.

Henüz sekiz yaşındayken televizyonda hayranlıkla Ümit usta'yı seyreden çocuğun dünyanın zirvesine çıktığını düşünürseniz, bugün televizyonda *Masterchef* programında Somer şefi, Mehmet şefi, Danilo şefi seyreden çocukların nerelere varabileceğini... "İki Michelin yıldızlı Fatih Tutak benim şu an oturduğum sınıfta eğitim görmüş" diye gurur duyan Mengen Aşçılar Lisesi öğrencilerinin, hangi boyutlarda cesaret kazanacağını, hangi ulaşılmaz sanılan hedeflere varabileceğini düşünebiliyor musunuz?

Mengen'e, Mengen Aşçılar Lisesi'ne, Fatih Tutak'a işte böylesine sınırsız bir teşekkür borçluyuz.

Türkiye artık maalesef iki Türkiye'den oluşuyor. Biri bacağından çekip dünyadan koparmaya, ortaçağa sürüklemeye çalışıyor, öbürü elinden tutup dünya sahnesine çıkarıyor. Türk mutfağına "Türk" kimliğiyle onur kazandıran Fatih Tutak'a işte böylesine devasa bir teşekkür borçluyuz.

Bir kamera, bir tripod

Antikahraman diye bir kavram var.
Kahramanın zıddıdır.
Suç dünyasında yeralan bir insandır ama, sevilen bir suçludur.
Al Pacino tarafından canlandırılan Michael Corleone mesela, The Godfather, Sicilya kökenli Amerikan mafya babasıdır, acımasızdır, kanun tanımaz, buna rağmen seyirci tarafından kötü adam olarak algılanmaz.
Johnny Deep tarafından canlandırılan Jack Sparrow, adı üstünde Karayip korsanıdır, deniz haydudu olmasına rağmen, saç modeli, dövmeleri, takıları, makyajı, özellikle gençler tarafından taklit edilir, korsan rol model'dir.
Spagetti Western tabir edilen kovboy filmlerinde, Clint Eastwood'un canlandırdığı kurgusal karakterler, aslında antikahramandır.
Gangster filmi *Belalılar*'ın yakışıklı dolandırıcıları Paul Newman ve Robert Redford, antikahramandır. Yine Paul Newman ve Robert Redford tarafından canlandırılan, vahşi batının efsanevi suç ikonları *Butch Cassidy ve Sundance Kid*, düpedüz banka soyguncusudurlar, ama seyirci nazarında sempatiktirler, antikahramandırlar.
Televizyon dizilerinde de çokça vardır.
Adli tıp uzmanı seri katil Dexter, antikahramandır. *Breaking Bad*'te metamfetamin ticareti yapan kimya öğretmeni Walter White, antikahramandır. Çizgi film *The Simpsons*'ta otoriteye saygısız Bart Simpson, antikahramandır.
Edebiyatta örnekleri sayısızdır.
Yaşar Kemal'in İnce Memed'i, eşkıyadır, antikahramandır.
Shakespeare'in, Dostoyevski'nin eserlerinden antikahraman fışkırır.

Bir de süper kahramanlar vardır.
1930'lu yılların başında, dünya ekonomik buhranı sırasında, büyük bir ekonomik çöküntü yaşanırken, insanlara umut olması için, moral vermesi için, çizgi romancılar tarafından yaratılan kurgusal

karakterlerdir, iyilerin daima kazandığı, kötülerin mutlaka kaybettiği heyecanlı maceralardır.
Superman mesela, Clark Kent, Metropolis kentinin koruyucusudur.
Batman, Bruce Wayne, Gotham City'nin kurtarıcısıdır.
Spiderman, Peter Parker, New York onun sayesinde güvendedir.
Ironman, Tony Stark, o olmazsa dünya yaşanmaz hale gelebilir.
Ortak özellikleri, toplumun iyiliği için suçlularla mücadele ederler.

Sedat Peker, tipik bir antikahramandı.
Suç dünyasında yeralan bir karakterdi ama, binlerce kişiyle miting yapacak kadar seveni vardı, hayran kitlesi vardı. Silahların konuştuğu o dünyada, elbette korkuyla karışık saygı hep vardır ama, sevgiden asla söz edilemez; Sedat Peker istisnaydı. Sıradan insanların gözünde ürkütücü bir figürken, *Kurtlar Vadisi*, *Çukur* gibi dizilere meraklı olanların gözünde, popülerdi, sempatikti.

Aniden, hepimiz için sürpriz şekilde, antikahramanlıktan kahramanlığa evrildi. Kişisel sebepleri her ne olursa olsun, kişisel amacı her ne olursa olsun, somut gerçek şu ki, suçlularla mücadele etti... Anlattıklarıyla topluma moral verdi, umut verdi, kötülerin mutlaka kaybedeceği, iyilerin mutlaka kazanacağı konusunda, inancımızı perçinledi.
Suç dünyasındayken, kendi hayran kitlesi tarafından seviliyordu, suç dünyasının karşısına geçti, sıradan insanlar tarafından sevildi. Hayata bambaşka pencerelerden bakan sıradan insanlar, insan olarak, ailesi için, çocukları için endişe hissetti.

İzlenme oranı, geleneksel medyayı ezdi geçti.
Ana haber bültenlerinden mizah dergilerine, çarşıda pazarda evlerde, halkın ortak sohbet konusu oldu, popüler kültür ikonu oldu.
Sırtını devlete yaslayarak suç işleyenlerin korkulu rüyası oldu.
Suç örgütü lideri deniyordu, suçüstü lideri oldu.
Servetinin kaynağı belirsiz karanlık oligarklar, küresel karaparacılar, halının altına süpürülen suikastlar, ithal mafya, uyuşturucu gemileri, kirli siyasetçiler, çantacı gazeteciler, narkotik baronları, şantaj kasetleri, yasadışı kumar konusunda halkın gözünü açtı.
Kitlesel farkındalık yarattı.
Uluslararası istifalara yolaçtı.

Uluslararası tutuklamalara yolaçtı.
Diplomatik krize yolaçtı.

Tecrit etmeye çalışarak, sansürlemeye çalışarak, apar topar müebbet hapisle yargılayarak, meseleyi kapatmaya çalışıyorlar ama... Açıl susam açıl misali, sihirli mağaranın kapısını artık kapanmayacak şekilde araladı, kırk haramilerin sakladığı çalıntı hazine açığa çıktı!

Kırk yıldır bu mesleği yapan profesyonel iletişimci olarak iddia ediyorum, Türkiye'yi boşver, dünyada böyle bir etkileşim örneği yok. Edebiyat tarihinde, sinema tarihinde ve gerçek hayatta, hem antikahraman, hem kahraman olan ilk ve tek kişi, Sedat Peker'dir.

2021'de yılın adamı'dır.

Kuş evi

500 yıldır kültürümüzün parçasıdır, mimari estetiğe sahip binaların dış cephelerine, o binanın tıpatıp aynısının minyatürü yapılır. Aşiyan... Kuş evidir.

Tevfik Fikret karşılayacak bugün Aşiyan'ın kapısında İlhan İrem'i, eminim... Ve eminim, memleketin 115 yıl sonra yeniden, tıpkı "Sis" şiirindeki gibi kasvetli baskı ortamına nasıl sürüklendiğini, tıpkı "Han-ı Yağma" şiirindeki gibi, efendilerin aksırıncaya tıksırıncaya çatlayıncaya kadar yemeye devam ettiklerini konuşacaklar.

Yarım asır önce oraya defnedilen Yahya Kemal Beyatlı gelecek yanına İlhan İrem'in, eminim... "Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul" misali, Aşiyan tepesinden bakacaklar İstanbul'a... Nasıl böyle betonlaştırıldığını konuşacaklar. "Sade bir semtini sevmek bile ömre değer" olan bu şehre, kimlerin nasıl ihanet ettiğini konuşacaklar.

Orhan Veli gelecek.
Attila İlhan, Özdemir Asaf, Turgut Uyar gelecek, sohbete katılacaklar. "İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı" diyecekler, "an gelir, paldır küldür yıkılır bulutlar" diyecekler, "yalnızlık, yaşamda bir an, hep yeniden başlayan" diyecekler, "gemiler geçer uzaklardan, gönlüm güvertede sereserpe" diyecekler. Edip Cansever gelecek, muhteşem sohbeti görünce "masa da masaymış ha" diyecek... Laf lafı açınca, asrın liderimizin şiir kaseti çıkardığını öğrenecekler İlhan İrem'den, yahu iyi ki o günleri görmemişiz diyecekler!

Münir Nurettin Selçuk gelecek mutlaka, Çiğdem Talu'yla beraber... Toplumdaki sosyal erozyonun müziğimizi nasıl yozlaştırdığından bahsedecekler. İftar çadırlarının gazinoya döndüğünü, iktidara şirin

görünmek isteyen şarkıcıların ezan filan okuduğunu, kimisinin AKP belediyelerinde, kimisinin CHP belediyelerinde konser dilendiğini, İlhan İrem gibi biat etmeyen yurtsever sanatçılara mesela, yıllardır ambargo uygulandığını konuşacaklar.

Bedia Muvahhit gelecek.
Yıldız Kenter gelecek.
Şükran Güngör gelecek, karşılamaya... Pandemiyi fırsat bilip, tiyatroları imha etmek için neler yapıldığını duyacaklar İlhan İrem'den, ömründe bir kez olsun tiyatroya gitmemiş tiplerin, devlet adamıymış gibi rol yaptığını konuşacaklar.

Bu topraklarda kadın özgürlüğünün ilk savunucularından olan Şükufe Nihal gelecek, İlhan İrem'e hoşgeldin demeye... İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesi rezaletini konuşacaklar. Türkiye'nin 100 yıl sonra, aslında 100 yıl geriye gittiğini konuşacaklar.

Almanya'dan yüzlerce profesörle birlikte "beyin göçü"yle Atatürk Türkiyesi'ne sığınan, Türk vatandaşı olan, tabutuna Türk Bayrağı sarılan Ordinaryüs Profesör Erich Frank gelecek, İlhan İrem'i karşılamaya... Türkiye'ye milyonlarca cahil cühela, mesleksiz, kimliksiz Suriyelinin getirildiğini öğrenecek, kamyon kasalarına doldurulan Afgan taburlarının Türkiye'ye boşaltıldığını öğrenecek, Almanya'nın bugünkü Türkiye'yi kıskandığını öğrenecek! Türkiye'de zoolojinin babası kabul edilen Profesör Curt Kosswig gelecek, İlhan İrem'i karşılamaya... Bilimsel titizlikte bizzat kurduğu İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü'nde, Nuh'un cep telefonu vardı diyen akademisyenlerin ders verdiğini öğrenecek!

Hafızamıza mıh gibi çakılan "Ah Şu Biz Kara Bıyıklı Türkler"in yazarı Demirtaş Ceyhun gelecek, memleketin bu hale geleceğini bilseydim "ah şu biz badem bıyıklılar"ı yazardım diyecek. *Bir Dinozorun Anıları*'nın yazarı Mina Urgan gelecek, Ankapark'ın 801 milyon dolarlık dinozorlarını konuşacaklar. YÖK başkanı Profesör Erdoğan Teziç gelecek, "ben bu ülkede cahil, tahsilsiz kesimin ferasetine güveniyorum, ülkeyi ayakta tutacak olan cahil halktır, profesörden

başlayarak en tehlikeli olanlar üniversite mensuplarıdır, okuma oranı arttıkça beni hafakanlar basıyor" diyen arkadaşı, YÖK'e yönetici yaptıklarını öğrenecek. Ruşen Eşref Ünaydın, Hasan Pulur gelecekler, yalaka medyamızı konuşacaklar, Güngör Uras gelecek, faiz sebep enflasyon netice'yi Ayşe teyzeye izah edebilen oldu mu acaba diye soracak. Mutluluğun resmi Abidin Dino, Avni Arbaş, Ferruh Başağa gelecek İlhan İrem'i karşılamaya, karikatür efsanesi Nehar Tüblek gelecek, her okuduğumda başka bir anlamını keşfettiğim bambaşka kadın Tezer Özlü gelecek, Onat Kutlar, Orhan Duru, Doğan Cüceloğlu gelecek, Gündüz Kılıç, Cihat Arman gelecek, İlhan İrem'i karşılamaya.

Kaybettikçe eksildiğimiz değil, çoğaldığımız yerdir aslında kuş evi... Hayatımızı güzelleştiren insanların, hayat denilen binamızın dış cephesinde, bizimle birlikte yaşamaya devam ettikleri yerdir. Yukardan avluya bahçeye sokağa bakarak, hayatın tanığı olmaya devam ettikleri yerdir.

Unutulmazlar adresidir Aşiyan.
İlhan İrem gibi daima hatırlanacak, ilelebet yaşayacakların adresidir.

İki kapılı han

1931 yılıydı. Karacaoğlan'ın, Yunus Emre'nin hayatına ışık tutan, halk kültürümüzün efsane araştırmacısı, şair, yazar, öğretmen Ahmet Kutsi Tecer, Sivas'a milli eğitim müdürü olarak atanmıştı. Orda bir köy var, uzakta, o köy bizim köyümüzdür, gezmesek de, tozmasak da, o köy bizim köyümüzdür... Hepimizin adeta marş gibi ezbere bildiği bu ölümsüz mısraları kaleme alan kişiydi, Anadolu sevdalısıydı.

Sivas'a gelir gelmez, Sivas Lisesi'nin müzik öğretmeni, bir başka halk müziği efsanemiz Muzaffer Sarısözen'le tanıştı. Folklor araştırmacısı, şair, yazar, edebiyat öğretmeni Vehbi Cem Aşkun'la tanıştı. Omuz omuza verdiler. "Halk Şairlerini Koruma Derneği" kurdular. Tarihimizde ilk kez Sivas'ta "Halk Şairleri Bayramı" düzenlediler. Hükümet tarafından maddi/manevi desteklendiler, Devlet demiryolları bayram süresince Sivas'a giden trenlere yüzde 50 indirim uyguladı, bayrama katılacak halk şairlerinden bilet alınmadı. Üç gün süren ve halkın büyük ilgi gösterdiği Aşıklar Bayramı'na Revani, Mesleki, Suzani, Sanati, Talibi, Süleyman, Yusuf, Yarım Ali, Karslı Mehmet, Müştak gibi, dönemin en popüler halk ozanları katıldı.

Ama biri vardı ki... Ahmet Kutsi Tecer'i sazıyla sözüyle, felsefesinin derinliğiyle adeta büyülemişti. Görme engelliydi. Adı Veysel'di. 37 yaşındaydı. Aslında sağlıklı bir bebek olarak dünyaya gelmişti ama, yedi yaşındayken çiçek hastalığından kör olmuştu. Türkçesi yalındı, özlü kelimeleri çok çarpıcıydı. Bayrama katılan ozanlara 10'ar lira veriliyordu, Veysel bu parayı kabul etmedi. Yoksuldu ama gönlü zengindi. "Bize değer verip buralara çağırdınız, asıl bizim size para vermemiz lazım" diyordu, beş lirayı zorla cebine soktular.

Ahmet Kutsi Tecer bu karakterli ozanın elinden tuttu. Şehir şehir dolaşarak konserler vermesini sağladı. Radyoda sesini duyurmasını

sağladı. Türk halkının kendisini tanımasını sağladı. Sivas milli eğitim müdürü Ahmet Kutsi Tecer sayesinde, Türkiye çok çok çok büyük bir değer kazanmıştı; Aşık Veysel, tüm zamanların gelmiş geçmiş en şöhretli halk ozanı oldu. Aşıklar geleneğimizin rol modeli oldu. Türk Halk Müziği'nin mihenk taşlarından biri oldu. Hümanist bakış açısıyla Türkiye'nin ortak paydası oldu.

"Uzun ince bir yoldayım, gidiyorum gündüz gece / bilmiyorum ne haldeyim, gidiyorum gündüz gece / dünyaya geldiğim anda, yürüdüm aynı zamanda / iki kapılı bir handa, gidiyorum gündüz gece / şaşar Veysel iş bu hale, kâh ağlaya kah güle / yetişmek için menzile, gidiyorum gündüz gece" dedi.
Hayatı böylesine etkileyici özetledi.
"Dost dost diye nicesine sarıldım / benim sadık yarim kara topraktır" dedi. Cilt cilt ansiklopedilerle bile anlatılması zor kavramları, bir iki kelimeyle anlatabilmeyi başardı. "Güzelliğin on par'etmez / bu bendeki aşk olmasa" dedi. "Anlatamam derdimi dertsiz insana, dert çekmeyen dert kıymeti bilemez / derdim bana derman imiş bilemedim, hiçbir zaman gül dikensiz olamaz" dedi. "Bir küçük dünyam var içimde benim, mihnetim ziynetim bana kafidir" dedi. "Sapma sağa sola, sen Allah'tan birlik dile / ikilikten gelir bela, dava insanlık davası" dedi. "Bu alemi gören sensin, yok gözünde perde senin / haksıza yol veren sensin, yok mu suçun burada senin?" dedi. "Beni hor görme kardeşim, sen altınsın ben tunç muyum? / aynı vardan var olmuşuz, sen gümüşsün ben sac mıyım?" dedi. "Ben giderim adım kalır, dostlar beni hatırlasın" dedi.

Ve maalesef... "Dostlar beni hatırlasın" diyen Aşık Veysel'in hatırasına, doğup büyüdüğü Sivas'ta büyük terbiyesizlik yapılıyor. "Ben giderim adım kalır" diyen Aşık Veysel'in adını sildiler!

Efsane ozan'ın ismini taşıyan okulu kapattılar, öğrencilerini başka okula taşıdılar, taşınma işlemi bittikten sonra kapattıkları okulu yeniden açtılar, başka isim verdiler. Yani, Aşık Veysel'i silmek için resmen hülle yaptılar!

Gerçekten merak ediyor insan, nasıl bir kindarlıktır bu?
İnsanlığın ortak değerinden hangi tür ruh hali rahatsız olabilir ki?

Sivas milli eğitim müdürünün keşfettiği Aşık Veysel'den, Aşık Veysel'in adını silen Sivas milli eğitim müdürlüğüne nasıl savruldu bu ülke?

Feride

İstanbullu, hali vakti yerinde köklü bir ailenin, bir subayın kızıdır Feride... Küçük yaşta annesini kaybeder, yatılı olarak Fransız okuluna yazdırılır. Kuzguni siyah saçları, parlak ela gözleri vardır, hayat doludur, muziptir, maskaralık yapar, etrafına neşe saçar, adeta daldan dala kanat çırparcasına ele avuca sığmaz, arkadaşları bu yüzden ona "Çalıkuşu" adını takarlar. Yaz tatillerini teyzesinin köşkünde geçirir, teyzesinin yakışıklı oğlu Kamran'la âşık olurlar, nişanlanırlar, Kamran hariciyede görevlidir, üç yıllığına Avrupa'ya gider, Feride o arada okulunu bitirir. Kamran yurda dönünce heyecanla düğün hazırlıkları yaparlar, tam nikah masasına oturacakları gün, hiç tanımadığı bir kadın Feride'ye mektup getirir, meğer, İsviçre elçiliğinde görevliyken Kamran'ın bir kızla gönül ilişkisi olmuştur, ona da evlilik sözü vermiştir... Feride'nin dünyası başına yıkılır, nikahı düğünü yüzüstü bırakır, kaçar. İstanbul'u terkeder. Anadolu'da öğretmenlik yapmaya başlar. Yüreğinin acısını, yoksul köy çocuklarına aydınlık meşalesi uzatarak dindirmeye çalışır, hayatını köy çocuklarına adar. İlk görev yeri, Bursa'nın Zeyniler köyüdür, kuş uçmaz kervan geçmez yerdedir, kimsenin gitmek istemediği bu köye idealist duygularla koşa koşa gider, kimsesiz bir küçük kız çocuğunu evlat edinir. Hem güzelliği, hem de erkeklerden daha eğitimli olması, başına işler açar, hakkında türlü dedikodular çıkar, cehaletle, bağnazlıkla uğraşır. Kuşadası'na tayin olur, Birinci Dünya Savaşı patlar, okulu hastaneye çevrilir, Feride yaralı askerlere hastabakıcılık yapmaya başlar. Zeyniler köyündeyken tanıştığı askeri doktor Hayrullah bey, Kuşadası'na atanır, hastaneye başhekim olur, babacan bir adamdır, tek başına hayata tutunmaya çalışan Feride'ye öz kızı gibi kol kanat gerer, dedikoduların önüne geçebilmek için nikahlanırlar, evlilik aslında kâğıt üstündedir, aralarında daima baba-kız ilişkisi vardır. Feride, İstanbul'dan ayrıldığı günden beri "günlük" tutmaktadır, başından geçenleri günü gününe bir deftere yazmaktadır, Hayrullah bey bu günlüğü bulur, okur, saklar. Kısa süre sonra Hayrullah bey hastalanır, durumu ağırdır, Feride'ye kapalı bir zarf verir, vasiyette bulunur, "ben ölünce teyzenin yanına

git ve bu zarfı Kamran'a teslim et" der, sonra da, bütün malvarlığını Feride'ye bırakarak, rahmetli olur. Feride vasiyeti yerine getirir, İstanbul'a gider, zarfı Kamran'a verir. Zarfın içinde Hayrullah beyin mektubu ve Feride'nin günlüğü vardır. Hayrulllah bey, Kamran'a hitaben yazdığı mektubunda, günlüğü okumasını tavsiye eder. Kamran sabaha kadar günlüğü okur, her şeyi en ince ayrıntılarına kadar öğrenir, Feride'nin nikah günü neden kaçtığını ilk kez anlar. Pişmanlığı tarifsizdir. Ertesi sabah İstanbul'dan ayrılacak olan Feride'yi bırakmaz, yalvarır, af diler, evlenirler, kırık kalp macerası nihayet mutlu sona ulaşır.

21 Ağustos 1922.
Mustafa Kemal, sabahın ilk ışıklarında bunu okuyordu.

Reşat Nuri Güntekin'in ölümsüz eseri *Çalıkuşu*, henüz kitap haline getirilmemişti, *Vakit* gazetesinde dizi yazı halinde yayınlanıyordu. Telgrafın telleri sayesinde İstanbul'da uçan kuştan zaten haberi vardı ama, gazete okuma alışkanlığı bambaşkaydı, İstanbul'da yayınlanan gazeteler İstanbul'daki yeraltı istihbarat örgütümüz Felah Grubu tarafından cepheye getiriliyordu, her gün peşpeşe yayınlanan *Çalıkuşu*'nu biriktirmişti. 20 Ağustos akşamı, Akşehir'de, barakadan bozma çadırdan hallice derme çatma karargahında oturmuş, gaz lambasının cılız ışığında sigarasını tüttürerek, sabaha kadar *Çalıkuşu*'nu okumuştu.

(Çok çok az insana nasip olan bir özelliği vardı. Okurken farklı konuları düşünebiliyordu; hem okuduklarına, hem de zihninin arkasında düşündüklerine odaklanabiliyordu. Aslına bakarsanız, roman okumak, zihnini berraklaştırma aracıydı. En gergin anlarda, ruhunu dinginleştirme aracıydı. Yıllaaar sonra Reşat Nuri Güntekin'le sohbet ederken, "Feride'nin hikâyesi ağrılarımı azaltıyordu" diyecekti.)

Çalıkuşu'nu bitirdi.
Katlayarak okuduğu gazetelere şöyle bir baktı, neredeyse bir aylık gazete üst üste birikmişti. Bütün gece gözünü bile kırpmamıştı. Hiç yatmadığı için, üniforması üstündeydi. Kalktı, tıraş oldu. Yaverine seslendi. Paşalara haber ver, hava kararınca gelsinler dedi.

21 Ağustos 1922… İlk önce, birinci ordu komutanı Nurettin paşa geldi, sakallı Nurettin olarak tanınıyordu, çok sert, ama çok mert bir subaydı. Onun peşinden, ikinci ordu komutanı Yakup Şevki paşa geldi, taktik/strateji dehasıydı, Mustafa Kemal "hocam" diye hitap ederdi. En son, bu iki ordudan oluşan batı cephesi'nin komutanı İsmet paşa'yla, genelkurmay başkanı Fevzi paşa birlikte geldiler. Savaş tecrübesi olağanüstü bir kadroydu. Çünkü, talihsiz bir kuşağın çocuklarıydılar. Hayat onları hep mecbur bırakmıştı. Bıyıkları terlemeye başladığından beri, ömürleri cephede geçmişti. Trablus'tan Balkan Harbi'ne, Çanakkale'den Yemen'e, Suriye'den Kafkas cephesine, Sina'dan Galiçya'ya, vuruşmadıkları coğrafya yoktu, şimdi de Kurtuluş Savaşı veriyorlardı. Üzerine harita yayılmış masanın etrafında, ayaktaydılar. Ulusun kader anıydı... Paşalar adeta nefes bile almıyordu. Başkomutanın iki dudağının arasından çıkacak emri bekliyorlardı. Mustafa Kemal sözlerine Feride'yle başladı!

"Biliyor musunuz, dün gece Çalıkuşu'nu okudum, çok beğendim, Reşat Nuri bey ihmal edilmiş Anadolu'yu ve genç bir hanım öğretmenin yaşadığı zorlukları ne güzel anlatmış, sizlerin de mutlaka okumasını isterim" dedi!

Ve sonra... O çelik mavisi gözlerinden belli belirsiz bir alev bulutu geçti. Haritaya eğildi. Parmağıyla nokta nokta göstererek, büyük taarruzun nasıl yapılacağını savaş oyunu şeklinde açıkladı; stratejiyi ve taktik baskınları, düşmanı yanıltıcı hamleleri tek tek izah etti. "Savaşı idare edeceğimiz çadırlı ordugâh Kocatepe'de olsun, 26 Ağustos sabahı saat 5'te topçu ateşimizle başlıyoruz" dedi.

21 Ağustos 1922... Gaz lambasının cılız ışığıyla hayal meyal aydınlanan ve dünya tarihinin akışını değiştirecek olan o penceresiz küçücük odada, teslim olmayan özgür ruhuyla, idealist karakteriyle, yurt sevgisiyle, Türk ulusunun kaderine etki eden altı kişi vardı. Mustafa Kemal, Nurettin, Yakup Şevki, İsmet, Fevzi... Feride.

(Yıllaaar yıllar sonra, efsane milli eğitim bakanımız Hasan Ali Yücel, o altı kişi arasındaki Feride'yi şöyle tarif edecekti: "Çalıkuşu sadece

gelinliklerini fırlatıp atıp Anadolu'ya koşan kolejli kız Feride değildi, Çalıkuşu bizdik, Çalıkuşu memleketti, aydın eğitimci Feride'nin ıstıraplarında halkına muhabbetini duyduk, biz Çalıkuşu'nda vatanımızı sevdik.")

21 Ağustos 2022.
Yazıyı bitirince sırtınıza yaslanın lütfen, gözünüzü şöyle bir kapatın, gaz lambasının cılız ışığıyla hayal meyal aydınlanan ve dünya tarihinin akışını değiştirecek olan o barakadan bozma penceresiz küçücük odaya, yedinci kişi olarak katılın... Teslim olmayan özgür ruhu, idealist karakteri, yurt sevgisini düşünmek için, vatanın kıymetini hissetmek için, güzel bir gün.

Satranç

Bunca kötü hadiselere rağmen, peşpeşe yaşadığımız bu kadar moral bozucu, can sıkıcı hadiselere rağmen, size Türkiye'nin en güzel haberini vereyim mi? Türkiye'nin geleceğine umutla bakmamızı sağlayan, pırıl pırıl bir haber.

Henüz 13 yaşındaki satranç dehamız Yağız Kaan Erdoğmuş, beş defa dünya satranç şampiyonu olan ve şu anda dünyanın en iyi satranç oyuncusu unvanına sahip olan 33 yaşındaki Norveçli büyük usta Magnus Carlsen'i 41 saniyede mat etti. Evet... Sadece elit sporcuların katılabildiği, "kurşun satranç" tabir edilen, klasik satrançtan farklı kuralları olan, çok kısa sürede süper hızda oynanan, sadece özel yeteneklerin katılabildiği, özel bir uluslararası turnuvada mat etti.

Bu ne anlama geliyor derseniz?

Satranç denilen oyun, alt tarafı 64 kare üzerinde 32 taşla oynanıyor. Ama, her iki taraf ilk hamlesini yaptığında, daha ilk hamlede, 400 farklı olasılık oluşuyor. İkişer hamle yapıldığında, olasılık sayısı 72 bini geçiyor. 10'ar hamle yapıldığında, öyle milyar-katrilyon filan yetmiyor, septilyon bile yetmiyor, yaklaşık 170 oktilyon olasılık çıkıyor. Oktilyon ne demek? Milyon mesela altı sıfır, oktilyon 27 sıfır demek! Yani 170 oktilyon olasılığı rakamlarla yazmaya kalkarsak, 30 haneli bir sayı yazmamız gerekiyor.
Satranç işte böyle bir oyundur.
İlk hamleyi yaparken, ilerisini işte tee bu ebatlarda düşünmek gerekir. 10'ar hamle yapıldığında, 170 oktilyon olasılık oluşur.
Akıldır satranç. Vizyondur. Stratejidir. "Şahane hamle yaptım, taş aldım" filan diye sevinirken mesela, kendi elinle kendi savunmanı düşürdüğünü farkedemeyebilirsin, rakibinin aslında seni oraya sürüklediğini kavradığında çok geç olabilir. Kendini şah zannederken,

mat olursun. Çünkü... Zeka oyunudur ama, zeka yeterli değildir. Analitik düşünebilme yeteneğidir. Sezebilmektir. Masum görünen tehditleri çoook önceden öngörebilmektir. Kazanmak için kendi kabiliyetin yetmez, mutlaka ama mutlaka rakibinin hata yapması gerekir. Satranç böyle bir oyundur.

Rus kültürünün mesela, Rus kültürünün parçasıdır. Sovyet Devrimi tarafından tee 100 yıl önce askeri okullara eğitim aracı olarak konuldu. Toplumun entelektüel gelişimine katkı sağlamak için, ilkokuldan itibaren çocuklara öğretildi, fabrikalara götürüldü, işçilere satranç kulüpleri kuruldu, öğle tatili etkinliği oldu, köylere götürüldü, köy odalarında satranç oynanması teşvik edildi. Devlette liyakat kriteri haline getirildi. Satrançta seviyenin altında kalanlar, parti kadrolarında yükseltilmedi. Devlette görev alabilmen için, satrançta belirli bir seviyenin üstünde olmak gerekiyordu. Gazetelerde satranç köşeleri açtılar, satranç kitapları yazdılar, satranç şarkıları bestelediler, satranç filmleri çektiler, belgesellerini yaptılar.

ABD'yle Rusya arasındaki, Batı bloğuyla Doğu bloğu arasındaki Soğuk Savaş'ta propaganda aracı olarak kullanıldı. Satranç denilince dünyada akla ilk gelen ülke, Rusya oldu. Hatta, uzayla dünya arasındaki ilk satranç maçını bile Ruslar yaptı. 1970 yılında Baykonur uzay üssünden Soyuz 9'la fırlatılan Rus kozmonotları Andrian Nikolayev'le Vitali Sevastyanov, görüntülü ekranda, yer kontrolle satranç oynadılar. Satranç, Rusların yaşam biçimidir... O yüzden mesela, Rusya'nın diplomatik ve askeri hamlelerine karşı hamle yaparken oktilyon defa düşünmek gerekir.

Bugün dünyanın bir numaralı satranç oyuncusu, bizim 13 yaşındaki Kaan'ın yenmeyi başardığı Norveçli Magnus Carlsen... Dünyanın iki numarası, Japon kökenli Amerikalı Nakamura... Dünyanın üç numarası, İtalyan kökenli bir Amerikalı, Fabiano Caruana... Dört numarada Çinli var... Beş numarada Rus var... Dünyanın en iyi altıncı satranç oyuncusu, İran asıllı Fransız vatandaşı... Yedi numara Hollandalı, sekiz numara Filipin kökenli bir Amerikalı, dokuz numara Hintli, on numarada Macar var... İşte böyle evrensel bir rekabet var. Dünyanın bütün gelişmiş ülkeleri, satranç tahtasında üstünlük kurmaya çalışıyor.

Peki ya bizde durum nedir?
Bizdeki temelleri de aslında 100 yıl önce atılmıştı. Cumhuriyet Devrimi'nin kültür merkezleri olan Halkevleri'nde, eğitim meşalesi olan Köy Enstitüleri'nde satranç vardı. Evet, 100 yıl önce Türkiye'de çocuklarımıza satranç öğretilmeye başlanmıştı. Ama maalesef, 1950'den itibaren önce Halkevleri, sonra Köy Enstitüleri kapatıldı. Aydınlanma devriminin önüne "cehalet takozu" konuldu. Bu takoz, Cumhuriyet vizyonunun bir parçası olan satrancın da önünü kesti, satrancın Türk toplumuna yayılması engellenmiş oldu. Yani... Sihirli bir el, bu ülkenin çocukları satranç öğrenmesin, satranç oynamasın diye özel çaba harcadı.

Türkiye'de satranç sporu, satranç severler sayesinde hayata tutunabildi, kişisel fedakarlıklarla, kişisel çabalarla, satranç dernekleriyle yaşatmaya çalıştılar. Satranç Federasyonu bile anca 1991'de kurulabildi.

Yıllar aktı geçti, AKP iktidara geldi. Tarikatlara cemaatlere yol verdi. E olacağı buydu tabii... Cübbeli Ahmet olarak tanınan arkadaş var ya; işte o çıktı, satrancın "haram" olduğunu söyledi! "Satranç oynayanlar lanetlenmiştir" dedi! "Kumardan bile beter" dedi! Okuduklarınıza inanamıyorsunuz değil mi? Kelimesine kelimesine böyle söyledi. Tarikatların bakış açısı budur... AKP iktidarıyla birlikte toplumun üstüne çöken tarikat cemaat zırcahil atmosferi işte budur… "Satranç oynayanlara ölürken kelimeyi şehadet nasip olmayabilir" dedi! "Satranç oynayanları seyredenler de domuz eti yiyenler gibidir" dedi! "Satranç oynamaktansa ateşi tutmak daha hayırlıdır" dedi! Sadece bunları söylese gene iyi... "Bunları sadece ben söylemiyorum, diyanet işleri başkanlığının İslam ve Toplum ilmihalinde satrancın haram olduğu yazıyor" dedi.
Cübbeli Ahmet hakkında bu sözleri nedeniyle suç duyurusunda bulunuldu.
Savcılık güya soruşturma açtı. Cübbeli Ahmet mahkemede savunma verdi, yine diyanet işleri başkanlığını "şahit" gösterdi, "bunları sadece ben söylemiyorum, diyanet işleri başkanlığı söylüyor" dedi. E bu savunma üzerine, Cübbeli Ahmet hakkında takipsizlik kararı verildi.

Böylece... Satrançla alakalı bu akılalmaz ifadeler "hukuken meşru" hale getirilince, bütün tarikat yuvalarında satranca adeta savaş açıldı. Bu ürkütücü gelişmeler üzerine, CHP devreye girdi, diyanet işleri başkanlığının bilgilendirme platformuna başvurdular, satrançla alakalı açıklama istediler. Diyanet işleri başkanlığı fetva verdi. "Satranç oynayanlar lanetlenmiştir şeklinde söylenen söz, hadis değildir, uydurmadır, böyle bir hadis yoktur" dedi. Fetva buraya kadar çok güzeldi. Ama bu fetvanın devamı da vardı... "Dinimizde meşru eğlenme ihtiyacının ilkeleri vardır, dinin koyduğu emir ve yasaklara doğrudan veya dolaylı aykırı olmamalıdır, tercih edilen oyunlar ibadetleri ve asli görevleri ihmale yolaçmamalıdır, birinci plana alınmamalıdır, kumara vesile yapılması, ibadetlere engel olması ve zaman israfına yolaçması durumunda, satranç oynamak caiz değildir" denildi! Buyrun burdan yakın... Kardeşim saçmalamayın, saçmalayanlara kulak asmayın diyeceklerine, lafı evirdiler çevirdiler, muğlak ifadelerle "caiz değildir"e bağladılar! Üstelik... Cübbeli Ahmet'in hem internetteki videosunda, hem de savcılık soruşturmasında "kanıt" olarak gösterdiği "diyanet ilhimali" hakkında tek kelime bile etmediler. Böylece, satrancı hem hukuki, hem dini açıdan tartışmalı hale getirdiler.

İşte Türkiye'de böylesine derin bir cehalet yaşanırken, tarikat cemaat zırcahil atmosferi Türkiye'nin üstüne adeta kabus gibi çökmüşken... Henüz 13 yaşındaki satranç dehamız Yağız Kaan Erdoğmuş, beş defa dünya satranç şampiyonu olan ve şu anda dünyanın en iyi satranç oyuncusu unvanına sahip olan 33 yaşındaki Norveçli büyük usta Magnus Carlsen'i 41 saniyede mat etti.

Kimdir bu 13 yaşındaki dehamız derseniz? 2011 yılında, Bursa'da doğdu. Henüz sekiz yaşındayken, kendi yaş grubunda Avrupa Şampiyonu oldu. Henüz 10 yaşındayken, kendi yaş grubunda Dünya Şampiyonu oldu. Henüz 12 yaşındayken "grand master" oldu, yani "büyük usta" unvanını kazandı. Büyük usta unvanını alabilmen için, uluslararası kriterler var, şu kadar uluslararası maç kazanacaksın, şu kadar puan toplayacaksın filan... Türkiye'nin en genç, dünyanın en genç dördüncü büyük usta'sı oldu. Uluslararası satranç federasyonu sıralamasına göre, şu anda bütün dünyadaki aktif sporcular arasında en genç "büyük usta" o!

Henüz 13 yaşında ama, satranç tahtasına sırtını dönüyor, gözlerini kapıyor, 40 hamlelik maçı, 40 hamle sonrasını bile, kendi kafasının içinde oynayabiliyor. Taşlara dokunmadan, 40 hamle sonrasını hesaplayabiliyor.
Çok çok ender görülen bir deha'yla karşı karşıyayız.
Akılalmaz bir hafızası var, akılalmaz seviyede analitik zekası var.
Peki bu iş nasıl oldu derseniz? Satranca nasıl başladı? Nasıl keşfedildi?
Henüz altı yaşındayken kendi kendisini keşfetti aslında... Henüz altı yaşındayken, Bursa'da anaokuluna başlıyor. Satrançla orada tanışıyor. Satranç diye bir oyun olduğunu anlatıyorlar anaokulunda, haftada bir saat satranç dersi var, işte bu fil'dir bu vezir'dir bu piyon'dur filan tanıtıyorlar. Öyle tanışıyor. Henüz altı yaşında... O gün anaokulundan eve geliyor, diyor ki, bizim evde satranç takımı var mı? Evde satranç takımı yok. Bunun üzerine diyor ki, bana satranç takımı alır mısınız? Annesi babası şaşırıyorlar, çünkü baba satranç oynamıyor, anne satranç oynamıyor, aileyi boşver, sülalede satranç bilen oynayan yok. Baba kırtasiyeye gidiyor, bana en ucuzundan bir tane satranç takımı verin diyor, çünkü, nasıl olsa iki gün oynayıp atacak diye düşünüyor, çocuğun gönlü olsun diye alıyor, o günkü parayla 18 liraya uyduruk bir satranç takımı alıyor. İşte o kırtasiyeden alınan 18 liralık satranç takımı, bugün Türkiye'ye dünya çapında, olağanüstü bir satranç dehası yaratıyor!

Zırcahil tarikatlar, AKP diyaneti filan, bu milletin çocukları satranç öğrenmesin diye gayret ederken... Henüz 13 yaşındaki satranç dehamız Yağız Kaan Erdoğmuş, beş defa dünya satranç şampiyonu olan ve şu anda dünyanın en iyi satranç oyuncusu ünvanına sahip olan 33 yaşındaki Norveçli büyük usta Magnus Carlsen'i mat ediyor. Aslında, Türkiye'deki cehaleti mat ediyor. Tarikat cemaat zırcahil atmosferini, diyaneti, mat ediyor. Köy Enstitülerini imha eden zihniyeti, mat ediyor.

Satranç coğrafyasında, vezirlerin fillerin çarpıştığı coğrafyada, Türkiye daima "piyon" oluyor. Bakın, güya fethedeceğimiz Suriye'den Süleyman "şah" türbesinin boş sandukalarını sırtlayıp, kaçtık, Şah'ı sırtlayıp, şat mat olduk! 170 oktilyon olasılığı filan boşver, bir

sonraki hamleyi bile öngöremeyen, satrançtan vazgeçtik, dama bile oynamayan tiplerin yeteneksizliğiyle, Türkiye daima "piyon" oluyor.

İşte bu yüzden, henüz 13 yaşındaki dehamız Yağız Kaan, Türkiye'nin en güzel haberidir. Canımızı sıkan, hepimizi karamsarlığa sevkeden bunca kötü olaylara rağmen, peşpeşe yaşadığımız bu kadar moral bozucu olaylara rağmen, Türkiye'nin geleceğine pırıl pırıl bakmamızı sağlayan, Türkiye'nin en umut verici haberidir Yağız Kaan.

Bu Yağız Kaanlarımız olduğu sürece, bu ülkenin sırtı yere gelmez kardeşim... Bizim kuşağımız başaramadı ama, tarikat cemaat zırcahil atmosferinin bu ülkenin başına açtığı bunca sorunu, Yağız Kaanlarımız çözecek, eminim.

Festival

Josephine Baker... Afro Amerikan kültürünün ikonuydu. Dansçı, şarkıcı, sinema ve revü yıldızıydı. Broadway'de ve Paris'te fırtınalar estiriyordu. O dönem, dünyanın en meşhur sahne sanatçısıydı. 1934'te İstanbul'a geldi. Türk basınının tamamında manşetlerdeydi. Sirkeci Garı hınca hınç kalabalıktı, on binlerce kişi karşılamaya koşmuştu. Çünkü... Henüz onuncu yaşını kutlayan Cumhuriyet'in eğlence hayatı, giderek büyüyen bir ekonomiye dönüşmüştü. Saray Sineması'nın işletmecisi musevi vatandaşımız Fernando Franko "dile benden ne dilersen, yeter ki Türkiye'ye gel" demişti, Josephine de her gece için 2.500 lira istemişti, Paris-İstanbul tren yolculuğunda kendisine ve uşaklarına yataklı özel vagon istemişti, otelde dört büyük daire istemişti, hepsi karşılandı. İstiklal Caddesi'ndeki Saray Sineması 1200 koltuk kapasiteliydi, dönemin en iyi filmlerini göstermesinin yanısıra, İstanbul'un en popüler konser salonuydu. (İstanbul kültür tarihinin en önemli adreslerinden biri olan Saray Sineması'nın yerinde bugün Demirören alışveriş merkezi var.) O dönemin anlayışına göre hayli erotik giyinen, bacaklarını açıkta bırakan, mayo benzeri kıyafetiyle sahneye çıkan Josephine Baker, İstanbul'u kelimenin tam manasıyla yıktı geçti... Saray Sineması'nı on gün boyunca hınca hınç doldurdu, bilet fiyatları en arka koltuklardan 2.5 liradan başlıyordu, önlere doğru 10 liraya kadar çıkıyordu, iğne atsan yere düşmüyordu. Tokatlıyan Oteli'nde kaldı, Topkapı Müzesi'ni gezdi, gazetelere röportajlar verdi, bol bol fotoğraf çektirdi. Josephine Baker'ın İstanbul turnesi, Avrupa ve Amerikan basınında geniş yer buldu, çünkü, sadece 10 yıl önce kağnıyla Kurtuluş Savaşı veren yokluklar ülkesi Türkiye, dünya tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir kalkınma devrimiyle, Avrupa'nın geleceği en parlak ülkesi olmuştu.

Josephine Baker, Türkiye'ye gelen ilk dünya yıldızıydı.

Cumhuriyet'in geleceğini gençlerine emanet eden kurucu vizyon... Kendi gençlerimizi tıpkı dünyanın gelişmiş ülkelerindeki yaşıtları gibi, gençliklerini yaşayabilir hale getirdi.

Michael Jackson geldi mesela, yer yerinden oynadı, şöhretinin zirvesindeydi, İnönü Stadı'ndaki konseri 50 bin kişi izledi, Almanya'dan Norveç'e, Japonya'dan Meksika'ya, İngiltere'den İspanya'ya uzanan Dangerous World Tour kapsamında, dünya gençliğiyle eşzamanlı olarak Türk gençliği de izledi. Bugün 45 yaşın üstünde olan herkes eminim hatırlar, Madonna geldi, dört uçak, 50 tır malzemeyle gelmişti, şovu akılalmazdı, 55 bin kişi izledi, neredeyse bir hafta manşet oldu. 90'lı yıllarda sağanak yıldız yağmuru vardı, Carlos Santana geldi, Elton John geldi, Ricky Martin geldi, Tina Turner geldi, Bryan Adams geldi, galiba 1993 yılıydı, Sting'i 2 bin 300 yıllık Efes antik kentinin büyülü atmosferinde seyrettim, Metallica geldi, henüz İstanbul'a taşınmamıştım, İzmir'den koşmuştum, Türkiye tarihinin ilk heavy metal konseriydi, Guns N'Roses geldi, Iron Maiden geldi, Scorpions geldi, Rolling Stones geldi, hani şu metalci selamı var ya, işte o selamı rock kültürünün simgesi haline getiren Ronnie James Dio bile geldi. Elbette hepsine gidebilmek mümkün değildi ama, gidemesek bile, onların Türkiye'ye geliyor olması, dünyadan kopuk yaşamadığımızı, gelişmiş ülkelerdeki yaşıtlarımızla aynı zaman diliminde aynı duyguları yaşadığımızı hissettiriyordu, kendimizi "dünya vatandaşı" hissetmemizi sağlıyordu.

Anadolu rock kültürünün ilahları, tee 60'lı yıllarda, tee 70'li yıllarda bile şehir şehir turneler yapıyorlardı, Barış Manço, Cem Karaca, Erkin Koray, Edip Akbayram, Selda Bağcan, Fikret Kızılok, Ersen, Erkut Taçkın, Üç Hürel... Malatya'dan Şanlıurfa'ya, Kayseri'den Trabzon'a, Mersin'den Çanakkale'ye, gençler ve daima genç kalanlarla kucaklaşıyorlardı. Varlığıyla onur duyduğum Ahmet Güvenç, Bahadır Kuzu, Cahit Berkay, Özkan Uğur, asla boyun eğmeyen efsane gruplarımız, Kurtalan Ekspres, Moğollar, Dadaşlar, hayatımızda tıpkı yalçın dağlar gibiydiler, Toroslar gibi, Tendürek gibi, Erciyes gibi, Süphan gibiydiler. Berklee mezunu Karacaoğlan'dılar, beş yabancı lisan bilen Dadaloğlu'ydular, elektro gitarlı Yunus'tular.

"Eski Türkiye" dedikleri, işte böyleydi.

Gençlerin ülkesiydi... Ekonomik açıdan en karamsar, siyasi açıdan en sıkıntılı dönemlerde bile, gençlerin umut dolu, özgürlük şarkıları söylediği ülkeydi.

E şimdi "yeni Türkiye" dedikleri Türkiye'ye bakıyoruz... Burunlarını sokmadıkları, huzurumuzu kaçırmadıkları bir festivallerimiz kalmıştı, ona da karıştılar. Keyfi bariyerler icat ederek, gençlerimizin konserlere gitmesini, festivallere gitmesini engellemeye çalışıyorlar.

Ama kendileri de gayet iyi biliyor ki...
Asıl kendilerinin gidişi festival olacak!
Hem de tarihin gördüğü en büyük festival olacak!

Meşelidir engin de dağlar meşeli

Yüz yıl önce, işgal yıllarıydı.
Ege bölgemize Yunan oturmuştu.
Coca Cola krizi çıktı!
Evet, Coca Cola krizi çıktı... İzmir'de McAndrews & Forbes Company adında bir İngiliz şirketi vardı, meyan kökünde dünya tekeliydi. 1850'li yıllarda bizim topraklara gelmişlerdi, Saray'dan imtiyaz koparmışlardı, Ege bölgesinde meyan kökü topluyordu. Aydın, Nazilli ve Söke'deki fabrikalarında endüstriyel olarak işliyorlar, sonra da ABD'ye ihraç ediyorlardı. Kilosunu 20 paraya alıyor, işliyor, 6 kuruşa satıyorlardı, kilo başına 12 kat kazanç sağlıyorlardı, yılda 50 bin ton ihraç ediyorlardı. Acayip ötesi bir para... En büyük alıcısı Coca Cola'ydı. Çünkü hammaddesiydi. Ayrıca bu meyan kökü, sakız, şurup ve bira yapımında kullanılıyordu. Osmanlı sarayının hiçbir şeyden haberi olmadığı gibi, meyan kökünün değerinden filan da haberi yoktu... Hüda-i Nabit, yani doğada kendi kendine yetişen, ticari açıdan işe yaramayan bitkilerden sayılıyordu… Ege'deki Yunan işgali, bu İngiliz şirketinin faaliyetlerini durdurmamıştı, topraklarımızda kan gövdeyi götürürken ticarete şakır şakır devam ediyorlardı. Ama... 1920 yılının ocak ayında, o güne kadar görülmemiş bir şey oldu. İngiliz şirketinin Aydın'daki fabrikasından yüklenen ve İzmir Limanı'na giden deve kervanları, şehre girerken Kuvayı Milliye tarafından durduruldu, malın tamamına el konuldu! Sonra bir daha... Sonra bir daha... Meyankökü trafiği kesilmişti! Şirket, İngiliz şirketiydi ama, en büyük alıcısı ABD olduğu için, İngiliz elçisinden önce ABD elçisi devreye girdi, Vahdettin'in dışişleri bakanını ayağına çağırdı, "başıbozuk çetelerle temas kurun, meyankökü sorununu derhal halledin" diye fırçaladı! Şımarıklık bu seviyedeydi... Hem bizim memleketimizi işgal ediyorlar, soyuyorlar, sömürüyorlar, hem de bize "başıbozuk çete" diyorlardı. Bizim topraklarımızı kendi hakları olarak görüyorlardı. Ve, sadece yerüstünü değil, asıl yeraltı zenginliklerimizi götürüyorlardı!

Aynı dönemde mesela, Ege işgal altındayken, Osmanlı sarayı tarafından bir İngiliz şirketine Aydın'da ve Muğla'da petrol arama ruhsatı verildi. Bir Fransız şirketine Manisa'da petrol arama ruhsatı verildi. Bir Amerikan şirketi ise Manisa'da çoktaaan petrol kuyusu açmıştı. Vahdettin hükümetinin kapısında kuyruk olmuşlardı, yangından mal kaçırır gibi ruhsat üstüne ruhsat alıyorlardı, 99 yıllığına imtiyaz koparıyorlardı. Aydın'da Kuyucak, Muğla'da Dalaman, Manisa'da Alaşehir'in peşindeydiler, ruhsatları köy isimlerini vererek istiyorlardı. Bu ruhsatların adreslerinden kesin olarak anlaşılıyor ki, Ege bölgemizde hangi yeraltı zenginlikleri var, nokta atışı yerini biliyorlardı. Amerikalı, İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan, Yunan, Avusturya, Rus şirketleri vardı. Önce toprağı satın alıyor, sonra satın aldıkları toprakta maden arama ruhsatı alıyorlardı. Kömür, kurşun, bor, ne bulurlarsa götürüyorlardı.

1921 yılı oldu. Sakarya Savaşı'nın hemen öncesiydi. Ankara'ya sürpriz bir Amerikalı ziyaretçi geldi, ısrarla Mustafa Kemal'le görüşmek istiyordu. Barnum Brown... Paleontologtu. Dünyanın en ünlü dinozor avcısıydı! T-Rex'i, yani, Tyrannosaurus'u ilk bulan kişiydi. New York'taki Amerikan Doğa Tarihi Müzesi'nde sergilenen dünyanın en büyük dinozor fosil koleksiyonunu, tek başına o oluşturmuştu. Hindistan'da, Küba'da, Burma'da, Guatemala'da, Patagonya'da araştırmalar yapıyordu. O yılların ilkel seyahat şartlarında, adeta Indiana Jones filmlerini andıran coğrafyalarda dolaşıyordu. Ve, aslında düpedüz casustu. ABD'nin petrol ve maden çıkarları için çalışıyordu. Stratejik jeolojik veriler topluyordu. Çünkü artık arkeoloji maskesi yetmiyordu, paleontoloji maskesi takıyorlardı. Ankara'ya Amerikan Doğa Tarihi Müzesi'ni temsilen gelmişti. Yeraltı zenginliklerimiz hakkında araştırma yapmak istiyordu. Halide Edip'in aracılığıyla Mustafa Kemal'le görüştü. "Anadolu'da fosil araştırması yapabilir miyim?" diye sordu. Mustafa Kemal'in cevabı beklendiği gibiydi. "Hayır" dedi! Barnum Brown eli boş döndü, tırıs tırıs gitti. Ama, bu girişim iki gerçeğe işaret ediyordu... Birincisi, Anadolu'da kesinlikle petrol vardı. İkincisi, Amerikan devleti henüz Sakarya Savaşı bile başlamadan önce, Anadolu'daki mücadeleyi Mustafa Kemal'in kazanacağından emindi.

Öyle oldu... 1923 oldu. Cumhuriyet ilan edildi.
İlk iş, yabancı imtiyazlarına son verildi, madenler devletleştirildi. Yeraltı kaynaklarımızın elalem tarafından yağmalanması durduruldu.

Sonra... Genç cumhuriyet kendini ekonomik olarak biraz toparladı, onuncu yılında, yani 1933'te Petrol Arama İşletme Dairesi kuruldu. Tarihin gördüğü en büyük vizyoner Mustafa Kemal Atatürk çalışma masasına oturdu, bizzat mektup yazdı. O tarihi mektup hepi topu dört kelimeydi, "vatanın size ihtiyacı var" dedi. Mektup bu kadardı... Vatanın size ihtiyacı var!

Atatürk'ün o mektupla çağırdığı kişi, Cevat Eyüp Taşman'dı. Robert Kolej mezunuydu, Columbia Üniversitesi'nde bursla okumuştu, petrol jeoloğu olmuştu, Amerikan petrol şirketlerinde yönetici olarak çalışıyordu. Bir eli yağda, bir eli baldaydı, maaş değil, adeta servet kazanıyordu. Mustafa Kemal'den gelen mektubu açtı, okudu, saniye tereddüt etmedi, her şeyi şak diye bıraktı, memlekete döndü. Petrol Arama İşletme Dairesi'nin başına geçti!

Aramaya başladık... Bir yıl sonra, 1934'te, Raman Dağı'nda tespit ettik. Kuyular kazmaya başladık. Şartlar ilkeldi, teknik imkânlar yetersizdi, ekonomik imkânlar da yetersizdi. Atatürk'ün maalesef ömrü vefa etmedi, göremedi. 1940 yılına gelindi. Kaza kaza 1048 metreye inilmişti, petrol bulundu! Ümit fışkırmıştı. Atatürk'ten bayrağı devralan İsmet İnönü, hemen Raman'a geldi. O zamanlar Batman diye bir şehir yoktu, yerleşim yeri bile yoktu. Sadece İluh mezrası vardı, sadece on haneydi. E yatacak yer bile olmadığı için, geceyi tren istasyonunda geçiren cumhurbaşkanı İnönü, devletin hazinesinde, devletin elinde avucunda ne varsa harcamayı göze aldı, "burası memleketin istikbali olabilir" dedi, rafineri kurdurdu.

Böylece, yörenin kaderi değişti. On haneli İluh mezrası büyüdü büyüdü büyüdü, adı zamanla Batı Raman oldu. Batı'nın bat'ı Raman'ın man'ı, Batman oldu.

Demiryolu hattı, geçmişle geleceği adeta tam ortadan ikiye bölüyordu. Rayların bir tarafı mezra halinde kalırken, rayların öbür tarafında, TPAO'nun çalışanları için yarattığı çağdaş yerleşim birimi kuruldu. Üç katlı işçi apartmanları inşa edildi, tek katlı mühendis villaları inşa edildi. Hastanesi vardı, okulu vardı, çocuklar için özel

eğitmenler getiriliyordu, bale kursu bile veriliyordu. Sinema salonu, tenis kortları, yüzme havuzu vardı. O yüzme havuzu yaz akşamları ışıklandırılıyordu, etrafı dans pisti olarak kullanılıyordu.

Bölgedeki zor çalışma şartlarını daha katlanılır hale getirmek için, sosyal hayatı zenginleştirmek için, orkestra kurulmasına karar verildi. Çünkü turne şeklinde sanatçı getirmekle olmuyordu artık, orkestra üyeleri aileleriyle birlikte Batman'a taşınmalıydı, Batman'a yerleşmeliydi. Bu orkestranın kurucusu Ahmet Akman oldu. Çeşitli şehirlerde yaşayan sanatçılara teklif götürüldü. Böylece... "Batman efsanesi" oluşturuldu. Klavye ve vokalde İlhan Telli, bateride Semih Özmert, gitarda Ünal Üstol ve Atilla Akman, basgitarda Çetin Oral, saksafonda Ünal Yiğitbaş, piyanoda Tomris Özışık.

TPAO Batman Orkestrası kuruldu.

Rahmetli İlhan Telli mesela, hayatının macerasını yıllar sonra verdiği röportajda, hâlâ o ilk günkü gibi heyecanla anlatıyordu. "Beyoğlu'nda piyanomla İngilizce ve İtalyanca şarkılar söylerken, eşimi de yanıma alıp, hiç tanımadığım yerlerin yolunu tuttum, Batman anlatılır gibi değildi, çok şaşırmıştım, çok modern bir yerdi, tenis oynuyorduk, yüzüyorduk, eşlerimizle dans ediyorduk, çocuklarımıza yüzme hocaları bile getiriliyordu" diyordu. On haneli mezra, böyle bir yere dönüşmüştü!

Tek işleri müzik yapmak olan orkestra üyeleri, kısa sürede bütün Batman'ın sevgilisi haline geldi. TPAO'ya hizmet vermekle yetinmediler, ücretsiz halk konserleri verdiler, milli bayramlarda balolar tertiplediler. Köy düğünlerine bile gittiler. Ömründe radyo bile görmemiş olan yöredeki yurttaşlarımızı, pop müzikle tanıştırdılar. Türküleri jazz ve rock tarzında yorumladılar.

1966 yılında Altın Mikrofon'a katıldılar. Altın mikrofon, bugünkü Altın Kelebek ödüllerinin öncülüydü. O zamanlar efsane medya patronları Haldun Simavi ve Erol Simavi'nin sahibi olduğu *Hürriyet* gazetesi, henüz televizyon bile yokken, Altın Kelebek yerine Altın Mikrofon ödülleri dağıtıyordu. Türkiye'nin en prestijli müzik

ödülüydü. Cem Karaca, Erkin Koray, Edip Akbayram, Erol Evgin, Fikret Kızılok, Ferdi Özbeğen, İlham Gencer, Selçuk-Rana Alagöz, Yıldırım Gürses, Moğollar gibi efsaneler, hep bu Altın Mikrofon'dan geçmişti. TPAO Batman Orkestrası 1966 yılında işte bu Altın Mikrofon'a katıldı... Aralarında Zeki Müren'in de bulunduğu jüri tarafından seçildiler, finale kaldılar ama, kazanamadılar. Finale kalanlar, *Hürriyet*'in kiraladığı özel uçaklarla Türkiye'yi dolaşıyordu, çeşitli şehirlerde ücretsiz halk konserleri veriyordu, konsere gelenlere oy pusulası dağıtılıyordu, çıkışta herkes oyunu kullanıyordu, kazanan böyle belirleniyordu.

Hatta aynı yıl, Batman öylesine pırıltılı şekilde patlamıştı ki, öylesine merak edilen bir şehir haline gelmişti ki, Belgin Doruk'la Fikret Hakan'ın başrollerini paylaştığı *Toprağın Kanı* isimli film Batman'da çekildi. Bütün film ekibi TPAO tarafından ağırlandılar, 25 gün Batman'da kaldılar. Belgin Doruk çok şaşırmıştı, röportajlarında anlattı, "o kadar çok ağaç ekilmiş ki, adeta orman gibi bir yerde kaldık" dedi. Belgin Doruk, Fikret Hakan, Erol Taş, yönetmen Atıf Yılmaz, Batman'da çekilen bu film, o yıl 1966'da Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde en iyi ikinci film seçildi.

TPAO Batman Orkestrası 1967'de Altın Mikrofon'a gene katıldı, gene finale kaldı, 10 şehirde konserler verildi, o yıl Cem Karaca ve Apaşlar kazandı. 1968'de tekrar katıldılar, gene finale kaldılar. 14 şehirde konser verildi, hatta sunuculuğu Orhan Boran yaptı, rakipler arasında Erkin Koray vardı, Moğollar vardı. Ve, adeta mucize oldu, o adı sanı hiç duyulmamış TPAO Batman Orkestrası, Altın Mikrofon'u kazandı! "Meşelidir Engin de Dağlar Meşeli..." Bu şarkıyla kazandılar. *Hürriyet* gazetesine dokuz sütuna manşet oldular. Türkiye çapında olay oldular. Hatta *Hürriyet* gazetesi jest yaptı, Türk Hava Yolları'na ait küçük bir uçağı kiraladı, TPAO Batman Orkestrası'nı Batman'a özel uçakla gönderdi. Batman Askeri Havaalanı'na indiklerinde adeta Beatles gibi karşılandılar, Batman o zamanlar 25 bin nüfusluydu, nerdeyse 20 bin kişi havaalanına karşılamaya geldi. Ve asla şımarmadılar... Türkiye çapında şöhret olmalarını sağlayan Batman'ı terketmediler, 1979 yılında orkestra dağılıncaya kadar, Batman'da yaşadılar, Batman'a ve çevresine hayat verdiler.

Belgesel filme konu oldular. Babası TPAO'da işçi olarak çalışan, Batman doğumlu yönetmen Metin Avdaç, çocukken adeta büyülenerek seyrettiği orkestrayı *Kara Altından Altın Mikrofona* adıyla belgesel film yaptı.

Ve şimdi bakıyoruz, o Batman'a... Hüdapar'la DEM parti arasına sıkışmış vaziyette. Adı devamlı Hizbullah'la PKK'yla anılıyor maalesef. Atatürk Cumhuriyeti'nin on haneli ilkel mezradan yarattığı, tenis oynayan, yüzen, orkestrasıyla şarkılar söyleyen, eğlenen, danseden, geleceğe umutla bakan, rol model olan modern Batman, adeta ortaçağ karanlığına sürükleniyor.

Anayasa'nın ilk üç maddesini değiştirmek isteyen Hüdapar genel başkanı mesela, Batman doğumlu... Üstelik, TPAO Batman Orkestrası'nın Altın Mikrofon'a katıldığı yıl, Cem Karaca'yla Erkin Koray'la rekabet ederek, aralarında Zeki Müren'in de bulunduğu jüri tarafından seçilip finale kaldıkları yıl, Yeşilçam efsaneleri Belgin Doruk'la Fikret Hakan'ın Batman'da film çektiği yıl, 1966 yılında doğmuş!
AKP'nin ortağı, AKP listesinden milletvekili yapıldı, Hamas mitingi düzenliyor, Kassam tugaylarının üniformasını giymiş, canlı bomba yelekli, maskeli grubu miting kürsüsüne çıkarıyor, Türk dememek için, Türkiyeli bayrağı demek istiyor, ve işte hiç öyle saklamadan gizlemeden "ahmağa anlatır gibi" diyerek, anayasanın ilk üç maddesini değiştirmek istiyor.

Atatürk vizyonuyla, 1966'daki Batman'a bak.
AKP vizyonuyla 2024'ün Batman'ına bak.

"İleri demokrasi" denilen tek adam demokrasisinde, ileri gide gide, işte böyle 200 yıl geriye gidiliyor.

Hüzün abajuru

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'yle ODTÜ ortaklaşa çalışma yaparak, olası İstanbul depremi ve tsunami senaryoları hazırladı. Önce ağır yıkım olacak, hemen ardından 12 metrelik dalgalar vuracak deniyor.

Sizin hazırlıklı olup olmadığınızı bilmem, benim deprem çadırım var.

Ortalık karardığında cılız mum ışığıyla aydınlanan, dışardan bakıldığında "hüzün abajuru" gibi görünen, manevi çadırım… Şüphesiz herkes gibi başımızı sokacak bir dört duvarımız var ama, ruhumdaki hüzün abajurumda yaşarım ben. Her kişisel felaket anımda oraya sığınırım.

Bazen öfkeyle homurdanarak fikrimizi ezmek isteyen depremler vardır dışarda, bazen zihnimizi boğmak isteyen iftira tsunamileri gelir peşpeşe, bazen de vicdanımızı savurmak isteyen yalan fırtınaları eser. Kapanırım hep oraya... Zemini zangır zangır titreyen çadırımın toprağa tutunan gergin iplerinde uğursuz ıslıklar çalar, uğuldar, zor havalarda… Çakılı kazıklar gıcırdar. Ha söküldü, ha sökülecek... Galiba buraya kadarmış dersin ama, direnir. Karşı koyar. Dayanır her defasında.

Duyguların sızlar, ayaz gecelerde.
Düşünürsün ıssız karanlığı hissederek...
Kim ekti bu nefret rüzgârlarını bu mübarek memleketin havasına?
Hangi kinlerin hasadı biçiliyor?
Düşünürsün.

Bangır bangır düşünürsün, sus pus oturanları, kendisi enkazın altında kalana kadar elini taşın altına sokmayanları... Kalıbından utanmayan

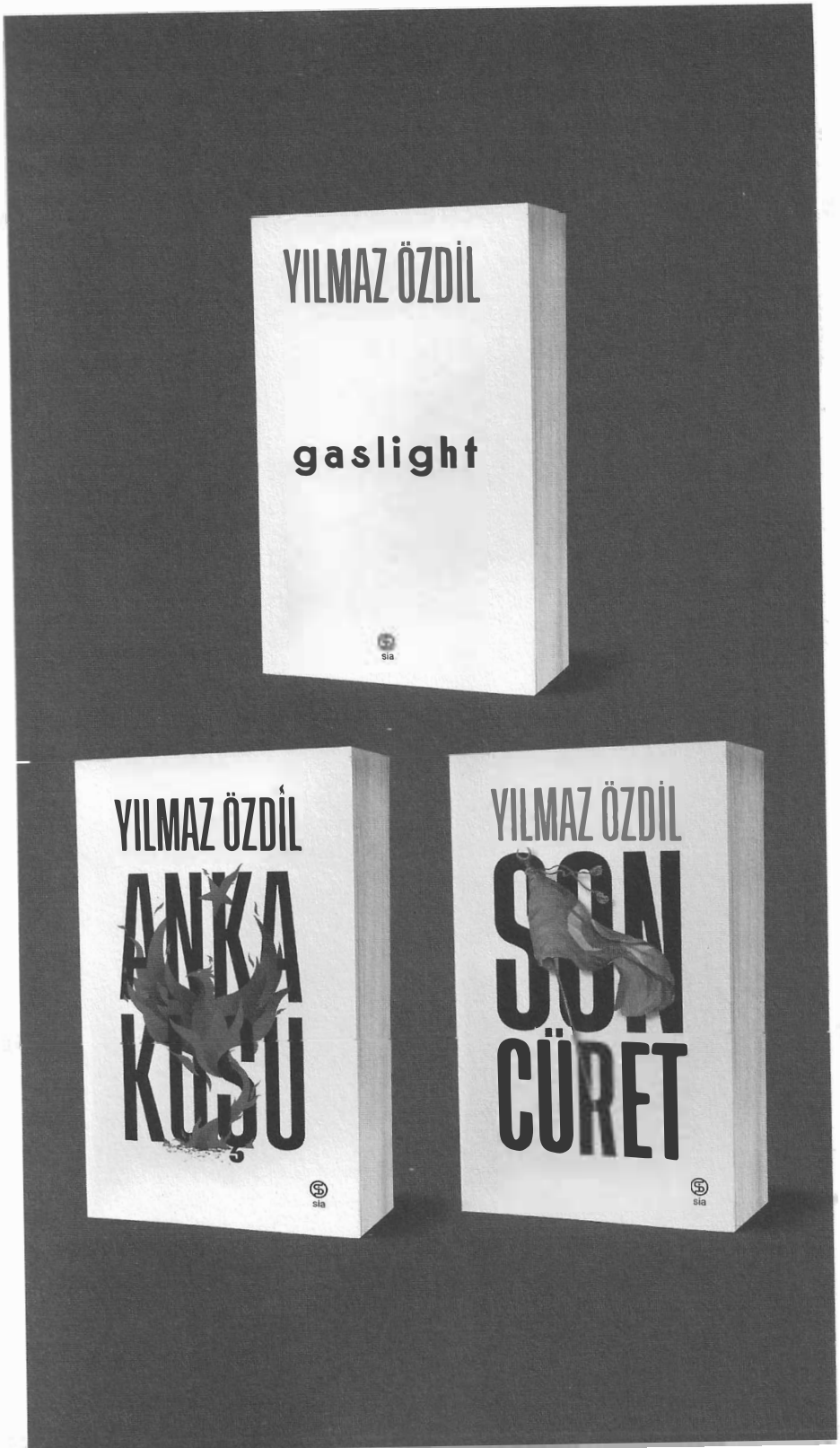
üç maymunları düşünürsün. Dayanışma beklersin. Beyhude bekleyiş olduğunu bilirsin aslında... Ağabey sandığın, kardeş bildiğin iyi gün dostu ödlekleri düşünürsün, lazım olduklarında masanın altına saklanan sahte kahramanları.

Muhalefet niye dizayn ediliyor, kalemini satmayan gazeteciler niye hedef haline getiriliyor, bağımsız haber televizyonları niye karartılıyor, sosyal medya niye yasaklanıyor?
Ne menfaat aranıyor bu kırılan toplumsal fay hatlarından?

Düşünürsün zifiri karanlığı hissederek...
Ürperirsin, soğuk ter gibi.
Ya da gözyaşı gibi.
Süzülür yağmur damlaları tentenin derisinden, silersin yanaklarını usulca, parmaklarının ucuyla. Baş başa kalırsın yalnızlığınla.

Bu kaçıncıdır başına gelen, neredeyse sayısını bile hatırlamazsın.
Her şeye rağmen, olsun varsın dersin.
Gülümsersin.
Çadırın varsa, en azından hayattasın.

Siz siz olun kardeşim...
Çoban ateşi misali, birer mum yakın, çadırınıza geçin.
Elbet bu zor günleri atlatacağız ama...
Tehlike geçene kadar, yüreğinizdeki hüzün abajurunu asla sökmeyin.

YILMAZ ÖZDİL
gaslight
sia
YILMAZ ÖZDİL
ANKA KUŞU
5
sia
YILMAZ ÖZDİL
SON CÜRET
sia

Yaşamak cesaret ister, hele ki ulusal marşın "korkma" diye başlıyorsa, hayata karşı cesur olmak gerekir... Umudunuzu yitirdiğinizde, geleceğe dair karamsar olduğunuzda, bu kitaba sarılın, mücadelesi ilham veren insanlarımızdan güç bulacaksınız, eminim.

siakitap.com.tr
/sia_kitap
/siakitap
/siakitap

sia

ISBN: 978-625-6685-28-4
9 786256 685284